

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maa-aseamista ja eräistä tutkista sekä avaruustoiminnasta annetun lain muuttamisesta ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Hallituksen esityksessä esitetään säädettäväksi laki maa-aseamista ja eräistä tutkista ja muutettavaksi avaruustoiminnasta annettua lakia ja sakon täytäntöönpanosta annettua lakia.

Laissa maa-aseamista ja eräistä tutkista säädettäisiin maa-aseaman tai tutkan perustamisen sekä maa-aseama- ja tutkatoiminnan luvanvaraisuudesta. Lupaviranomaisena toimisi Liikenne- ja viestintävirasto. Luvan edellytyksenä olisi erityisesti toiminnan riskittömyys kansallisen turvallisuuden kannalta ja tiettyjen teknisten turvallisuusvaatimusten täytyminen. Luvan käsittelyä varten pyydetäisiin lausuntoa turvallisuusviranomaisilta. Toiminnanharjoittaja olisi velvollinen raportoimaan toiminnastaan ja asiakkaistaan, lupaviranomaiselle.

Lisäksi esitetään muutettavaksi avaruustoiminnasta annettua lakia lisäämällä lakiin säännökset, jotka koskevat satelliittikaukokartoituksen harjoittamista. Satelliittikaukokartoituksen harjoittaminen olisi luvanvaraista. Lupaviranomaisena toimisi työ- ja elinkeinoministeriö, joka toimii myös avaruustoiminnan lupaviranomaisena. Luvan edellytyksenä olisi erityisesti toiminnan riskittömyys kansallisen turvallisuuden kannalta ja tiettyjen teknisten turvallisuusvaatimusten täytyminen. Luvan käsittelyä varten pyydetäisiin lausuntoa turvallisuusviranomaisilta. Toiminnanharjoittaja olisi velvollinen raportoimaan toiminnastaan ja asiakkaistaan, lupaviranomaiselle.

Sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi seuraamusmaksun täytäntöönpanosta johtuva tekninen muutos.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
3 Tavoitteet	15
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	15
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	15
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	16
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	20
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	20
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	20
6 Lausuntopalaute	29
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	30
7.1 Laki maa-aseamista ja eräistä tutkista.....	30
7.2 Laki avaruustoiminnasta annetun lain muuttamisesta.....	49
7.3 Laki sakon täytäntöönpanosta	70
8 Lakia alemman asteinen sääntely	70
9 Voimaantulo	71
10 Toimeenpano ja seuranta	71
11 Suhde muihin esityksiin.....	72
12 Suhde perustuslakiin ja säätämjärjestys	73
12.1 Elinkeinovapaus	73
12.2 Yksityiselämän suoja	74
12.3 Oikeusturva	79
12.4 Julkinen hallintotehtävä	80
12.5 Seuraamusmaksu.....	81
12.6 Asetuksenantovaltuus ja määräysenantovaltuus	83
LAKIEHDOTUKSET	85
1. Laki maa-aseamista ja eräistä tutkista.....	85
2. Laki avaruustoiminnasta annetun lain muuttamisesta.....	93
3. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	102
LIITE	104
RINNAKKAISTEKSTIT	104
2. Laki avaruustoiminnasta annetun lain muuttamisesta.....	104
3. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	119

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Suomalaisen avaruussektorin kasvaessa esiin on noussut kansalliseen ja kansainväliseen turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä, joita Suomen lainsäädäntö ei tällä hetkellä kata. Näihin lukeutuu suomalaisten satelliittien tuottaman kaukokartoitusdatan vastaanotto, käyttö ja jakelu sekä Suomessa sijaitsevien maa-asemien käyttö datan vastaanottoon ja jakeluun. Vastaavia kysymyksiä datan käytön turvallisuusriskeistä voi liittyä myös tutkilla vastaanotettuun dataan, joka on tarkoitettu tutkimuskäyttöön mutta voi sisältää riskin datan kaksikäyttöisyydestä.

Avaruusjärjestelmän voidaan katsoa koostuvan avaruusesineistä kuten satelliiteista sekä näitä palvelevista maa-aseamista. Kiertoradalla oleva satelliitti tuottaa käyttötarkoituksestaan riippuen esimerkiksi kaukokartoitusdataa, paikannussignaalia tai tietoliikenneinformaatiota, joita maa-asemat maan pinnalla ottavat vastaan.

Maa-asemat voidaan jakaa vastaanottaviin ja lähettäviin maa-asemiin sekä maa-asemiin, jotka voivat sekä vastaanottaa että lähettää dataa. Vastaanottava maa-asema ottaa vastaan satelliitin lähettämää dataa satelliitin kulkiessa maa-aseman yli. Vastaanottavalla maa-aseamalla satelliitin lähettämä data voidaan koota tallennusvälineille tai jakaa eteenpäin esimerkiksi laajakaistaverkkojen kautta. Lähettävä maa-asema puolestaan lähettää dataa sen yli kulkevaan satelliittiin. Lähettävä informaatio voi olla yleistä tietoliikennettä, satelliittien ohjausdataa tai esimerkiksi ohjelmistopäivityksiä satelliiteille tai satelliittien kautta muille maanpäällisille järjestelmille.

Satelliittikaukokartoitusdatan jakeluun ja jatkokäyttöön voi liittyä erilaisia ulko- ja turvallisuuspoliittisia riskejä, kuten kaukokartoituskuvienvälittämistä taholle, joka saattaisi käyttää tietoa Suomen tai ystävällismielisten valtioiden intressien vastaisesti tai terroristisiin tarkoituksiin. NykYTEknologialla satelliittikaukokartoitus on mahdollista niin suurella tarkkuudella ja havaintotiheydellä, että esimerkiksi kansallisen turvallisuuden kannalta tärkeiden kohteiden kuvaaminen muodostaa omat riskinsä. Teknologinen kehitys muodostaa uusia haasteita myös Suomen aluevalvontakyvyille. Valtiona Suomi ei voi estää avaruudesta käsin tehtävää aluevalvontaa, signaalitiedustelua tai Suomen alueen havainnointia, mutta osin tähän liittyviä riskejä on mahdollista minimoida valvomalla suomalaisten harjoittamaa tai Suomesta käsin harjoitettavaa toimintaa. Ulkoministeriön vientivalvontayksikön 2019 teettämässä selvityksessä ”Satelliittikaukokartoitustoiminnan valvonta Suomessa ja eräissä muissa valtioissa” (3.6.2019) sekä sen pohjalta käydyissä poikkihallinnollisissa keskusteluissa on katsottu, että nykyinen järjestelmä, joka perustuu lähinnä vientivalvontasäädöksiin ja avaruustoimintaa koskevaan sääntelyyn, ei tarjoa sopivia välineitä satelliittikaukokartoituksen tehokkaaseen valvontaan.

Satelliittidataan liittyy paljon uusia liiketoiminnan ja tutkimuksen mahdollisuuksia, joten on löydettävä tasapaino kansallisen ja kansainvälisen turvallisuuden sekä liiketoiminnan ja tutkimuksen edistämisen välillä. Kansalliseen avaruusesineiden rekisteriin¹ ilmoitetuista 18 suomalaisesta satelliitista 13 on kaupalliseen käyttöön tarkoitettuja, yksityisten yritysten omistamia ja operoimia kaukokartoitussatelliitteja, joiden tuottamaa dataa myydään sekä yksityisille että julkisille asiakkaille.

¹ <https://tem.fi/avaruusesinerekisteri>

Satelliittidatan vastaanottoon liittyvän toiminnan kannalta Suomen pohjoinen sijainti on otollinen erityisesti ns. polaariradoilla eli napojen yli kiertävillä radoilla olevien satelliittien kanssa kommunikointiin. Tiedossa onkin erilaisia liiketoimintamalleja satelliittien tuottamaa dataa vastaanottavien maa-asemien perustamiseksi Suomeen. Maa-asematoimintojen liiketoimintaan voi kuulua esimerkiksi pitkäaikainen palvelu yhdelle tai muutamalle satelliittioperaattorille, maa-asemapalvelu yhtä aikaa usealle, jopa kymmenille satelliittitoimijoille lyhytaikaisesti tai raketin laukaisun yhteydessä tapahtuva komentolinkkituki (*Launch and Early Orbit phase* eli LEOP-vaihe), joka voi kestää vain muutaman tunnin tai muutaman päivän.

Maa-asemat voivat olla riski kansalliselle turvallisuudelle tai Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisille eduille maa-aseman omistajuuden ja/tai sillä harjoitettavan toiminnan (datan vastaanotto, jakelu ja käyttö) kautta. Myös muut vastaanottavat radiojärjestelmät, joissa datan vastaanotto toteutetaan Suomessa, voivat muodostaa samanlaisia riskejä. Tällaisiksi radiovastaanottojärjestelmiksi voidaan katsoa esimerkiksi tutkajärjestelmät, joilla tuotettuun ja vastaanotettuun dataan liittyy riski sen kaksikäyttöisyydestä.

Suomessa ei nykyisellään ole nimenomaisesti vastaanottavia radiojärjestelmiä tai vastaanotetun datan jakelua tai käyttöä sinänsä sääntelevää lainsäädäntöä eikä sähköisen viestinnän palveluista annettu laki (917/2014, *viestintäpalvelulaki*) tai avaruustoiminnasta annettu laki (63/2018, *avaruustoimintalaki*) sisällä näitä koskevia säännöksiä. Asiaa koskevaa EU-lainsäädäntöä ei myöskään ole.

1.2 Valmistelu

Poikkihallinnollisissa keskusteluissa on nähty tarpeelliseksi kehittää kansallista lainsäädäntöä kattamaan vastaanottaviin maa-asemiin sekä satelliittidatan käyttöön ja jakamiseen liittyviä kysymyksiä. Avaruusasiain neuvottelukunta suositteli 5.2.2021 kokouksessaan sääntelyhankkeen toteuttamista sekä ehdotti poikkihallinnollista työryhmää, jotta varmistetaan erityisesti kansallisten ja ulkopoliittisten turvallisuusintressien sekä teknisten kysymysten asiantuntemus.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 10.3.2021 työryhmän, jonka tehtävänä oli arvioida satelliittidatan vastaanottoa, jakelua ja käyttöä koskevan kansallisen lainsäädännön tarve ja laajuus sekä määritellä satelliitin, maa-aseman sekä tutkan tai muun välineen tuottaman tai vastaanottaman datan ja informaation jakelun ja käytön puitteet. Työryhmän tehtävänä oli myös määritellä tarvittava lupa-, rekisteröinti- tai valvontamenettely sekä mahdollinen lupa-, rekisteröinti- tai valvontaviranomainen ottaen huomioon myös nykyisten lupaviranomaisten (avaruustoimintalupa, radiolupa, vientivalvonta) tehtäväkenttä ja toimivalta. Lisäksi työryhmän tehtävänä oli valmistella ehdotus uudeksi satelliittidatan tuottamista, vastaanottoa, jakelua ja käyttöä koskevaksi lainsäädännöksi perusteluineen sekä laatia muut tarvittavat esitykset työ- ja elinkeinoministeriölle päätöksentekoa varten. Työryhmän alkuperäinen toimikausi oli 1.3.–31.12.2021 ja toimikautta pidennettiin 31.5.2022 asti.

Työryhmä koottiin mahdollisimman laajapohjaiseksi kutsumalla eri ministeriöt nimeämään edustajansa työryhmään niin, että ministeriöt voivat nimetä oman jäsenensä lisäksi tai puolesta jäsenen myös hallinnonalansa virastosta. Työryhmässä oli työ- ja elinkeinoministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, Business Finlandin, opetus- ja kulttuuriministeriön, Suomen Akatemian, Liikenne- ja viestintäviraston, Ilmatieteen laitoksen, puolustusministeriön, ympäristöministeriön, ulkoministeriön, valtiovarainministeriön, sisäministeriön, Suojelupoliisin ja Maanmittauslaitoksen edustus. Työ- ja elinkeinoministeriön avaruustiimi vastasi käytännössä säädösvalmistelun etenemisestä. Työryhmän työstä on raportoitu avaruusasiain neuvottelukunnalle ja sen asiaankuuluville valmistelujäustoille (kaukokartoitus-, turvallisuus-, tiede- ja tutki-

mus- sekä liiketoimintajaostot) näiden näkemysten saamiseksi säädösvalmistelun tueksi. Lisäksi työryhmä kuuli työnsä yhteydessä liiketoiminnan ja tutkimuksen edustajia asiantuntijoina. Työryhmän yrityskuulemisissa kuultiin suomalaisia yrityksiä ICEYE Oy, Reaktor Space Lab Oy (nykyinen Kuva Space Oy) ja Northbase Oy sekä tutkimuspuolelta EISCAT-organisaation edustajia.

Työryhmän julkiset asiakirjat ovat saatavissa työ- ja elinkeinoministeriön hankehaun kautta tunnuksesta TEM017:00/2021.

Esityksen valmistelun aikana työryhmän sihteeristö piti tapaamiset Euroopan avaruusjärjestön (ESA) avaruusoikeuden ja kaukokartoituksen asiantuntijoiden kanssa sekä sellaisten maiden kanssa, joilla on kansallista sääntelyä satelliittikaukokartoitusta tai maa-asetoimintaa koskien. Keskusteluja käytiin Norjan, Ruotsin, Kanadan, Yhdysvaltojen, Ranskan, Saksan ja Japanin edustajien kanssa.

Esityksen valmistelussa on Ahvenanmaan maakuntahallituksen asiantuntijoiden kanssa käytyjen keskustelujen nojalla arvioitu, että Ahvenanmaan itsehallintolaisissa säädetyn valtakunnan ja maakunnan välisen toimivallanjaon näkökulmasta satelliittikaukokartoitus sekä maa-asema- ja tutkatoiminta kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan itsehallintolain 27 §:n 40 ja 42 kohdan mukaisesti kuten avaruustoiminnan ja radiolupien osaltakin. Maa-asetoiminnan ja tutkien osalta toiminnan harjoittaminen Ahvenanmaalla edellyttää tarvittaessa maakuntahallituksen lupaa kiinteistönhankintaan, elinkeinotoimintaan ja yleisradio- ja kaapelilähetystoimintaan itsehallintolain ja maakuntalakien mukaisesti.

2 Nykytila ja sen arviointi

Suomessa ei nykyisellään ole lainsäädäntöä, jonka nojalla satelliittikaukokartoitusinstrumenteilla, vastaanottavilla maa-asetoimilla tai tutkilla harjoitettava toiminta taikka siinä taltioidun datan ja tiedon jakelu ja käyttö olisivat sellaisenaan luvanvaraista toimintaa. Nykyjärjestelmä nojaa lähinnä vientivalvontasäädöksiin, avaruustoimintaa koskevaan sääntelyyn sekä viestintäpalvelulakiin, jossa säädetään radiolähettimien hallussapidon ja käytön luvanvaraisuudesta. Näiden soveltamisalan ulkopuolelle jää sellaisia satelliittidatan vastaanottoon, jakeluun ja käyttöön liittyviä toimintamalleja, joita sääntely ei kata, mutta joiden valvomiseksi ja tarvittaessa puuttumiseksi Suomella olisi kansalliseen turvallisuuteen sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisiin näkökulmiin perustuva intressi.

Kaksikäyttötuotteiden ja puolustustarvikkeiden vientivalvonta

Kaksikäyttötuotteilla tarkoitetaan tuotteita, joita voidaan siviilikäytön lisäksi käyttää myös sotilaallisiin tarkoituksiin. Kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaa koskeva sääntely (Neuvoston asetus (EY) No 428/2009) ja laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta (562/1996) vaatii vientiluvan hakemista tilanteessa, jossa suomalainen toimija aikoo viedä kaksikäyttötuotteen Euroopan unionista sen ulkopuolelle. Valvonnanalaisena kaksikäyttötuotteena on asetuksen mukaan pidettävä avaruustoiminnan osalta muun muassa kaikenlaisia satelliitteja sekä tietynlaisia kaukokartoitukseen tarvittavia avaruusaluksen hyötykuormia (eli avaruusaluksen alustaan kiinnitettyjä laitteita, jotka on suunniteltu avaruudessa suoritettavaa tehtävää varten). Vientilupa vaaditaan myös valvonnanalaisiin avaruusaluksiin ja hyötykuormiin liittyvien ohjelmistojen ja osaamisen siirtämiselle unionin ulkopuolelle. Jos laukaisu tapahtuu Euroopan unionin ulkopuolella, vienti edellyttää vientilupaa ulkoministeriöltä. Joissain tilanteissa vientiluvan myöntävät toisen maan viranomaiset. Vientilupa voidaan kirjata esimerkiksi kaukokartoitus-toimintaa koskevia ehtoja, mutta vientivalvontaan perustuva järjestelmä tavoittaa kuitenkin vain

tilanteet, joissa laukaisu tapahtuu Euroopan unionin ulkopuolelta ja joissa vientilupaa haetaan nimenomaan Suomesta. Järjestelmän ulkopuolelle jää myös satelliittien tuottaman datan ja tiedon vastaanotto Suomen maaperällä.

Laki puolustustarvikkeiden viennistä (282/2012) säätelee nimensä mukaisesti puolustustarvikkeiksi luettavien tuotteiden vientiä. Puolustustarvikkeiksi luetaan Suomessa tuotteet, jotka kuuluvat Euroopan unionin yhteiseen puolustustarvikeluetteloon. Näitä ovat erityisesti sotilaskäyttöön suunnitellut tuotteet ja niitä varten suunnitellut komponentit, lisälaitteet, lisävarusteet, varustus ja järjestelmät. Puolustustarvikkeella tarkoitetaan myös puolustustarvikkeen valmistukseen liittyvää tietotaitoa ja valmistusoikeutta. Muun muassa satelliitit, jotka on erityisesti suunniteltu tai muunneltu sotilaskäyttöön, katsotaan puolustustarvikkeiksi.

Puolustustarvikkeiden vienti, siirto ja välitys Suomesta Euroopan talousalueen ulkopuolelle on luvanvaraista toimintaa. Suomen alueen ulkopuolella suomalainen toimija saa välittää puolustustarvikkeita vain välitykseen myönnettyllä luvalla. Myös Suomen kautta tapahtuva kauttakuljetus on luvanvaraista, jos viejä tai vastaanottaja tai molemmat ovat Euroopan talousalueen ulkopuolella. Useimmissa tapauksissa lupaviranomaisena toimii puolustusministeriö. Tietyissä tilanteissa lupa-asian ratkaisee valtioneuvoston yleisistunto. Puolustustarvikkeiden vientiä, siirtoa, välitystä tai kauttakuljetusta koskeva lupa myönnetään tai julkaistaan vain, jos se on Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan mukaista eikä se vaaranna Suomen turvallisuutta. Valtioneuvoston puolustustarvikkeiden vientiä koskevan lupaharkinnan yleisistä edellytyksistä antaman asetuksen (70/2020) mukaan ulko- ja turvallisuuspoliittista harkintaa ei lupahakemusta käsiteltäessä tehdä, jos kyse on seuraavista valtioista: Euroopan unionin jäsenvaltio, Euroopan talousalueeseen kuuluva valtio taikka Australia, Japani, Kanada, Sveitsi, Uusi-Seelanti, Yhdistynyt kuningaskunta tai Yhdysvallat.

Suomessa luvitettujen yksityisten avaruustoiminnanharjoittajien satelliitteja tai niillä tuotettuja palveluja ei lähtökohtaisesti ole suunniteltu sotilaskäyttöön vaan kaupalliseen toimintaan ennalta rajoittamattomille asiakasryhmille. Tiedon ja datan loppukäyttö ja loppukäyttäjät eivät siten aina ole ennalta yksilöitävissä, mutta lähtökohtaisesti ne eivät kohdennu tai rajoitu sotilalliseen loppukäyttöön.

Kaupallinen maa-asematoimintakaan ei oletettavasti perustuisi yksinomaan sotilaskäyttöön tarkoitettujen tuotteiden siirtämiseen tai välittämiseen, mutta tapauskohtaisesti maa-asematoimintaan voitaisiin soveltaa puolustustarvikkeita koskevia lupamenettelyjä, mikäli maa-aseman kautta siirrettävä data tai tieto kohdentuisi sotilaskäyttöön ja data tai tieto välitettäisiin Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

Aluevalvonta

Aluevalvontalain (755/2000) mukaan Suomen alueella ei ilman lupaa saa lennon aikana ilma-aluksesta tai muusta ilmassa liikkuvasta laitteesta taltioida tietoa sähkömagneettisilla tai akustisilla kuvaamisen tai kuvantamisen menetelmillä, ellei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu. Aluevalvontalaissa Suomen alueella tarkoitetaan valtakunnan maa- ja merirajojen sekä aluemerен ulkorajan sisäpuolella olevia maa- ja vesialueita sekä niiden yläpuolella olevaa ilmatilaa. Kansallisen ja kansainvälisen sääntelyn kannalta selvää on, että avaruus ei ole minkään valtion aluetta. Aluevalvontalakia voidaan siis soveltaa Suomen valtion alueella liikkuviin kuvaamiseen tai kuvantamiseen käytettäviin aluksiin ja laitteisiin, kuten pseudosatelliitteihin eli HAPSeihin sekä droneihin, mutta ei avaruusesineisiin, kuten kaukokartoitusatelliitteihin.

Aluevalvontalain 14 §:n mukaan luvanvaraisuuden piiriin kuuluu muun muassa ilmailu valtion johtamisen, maanpuolustuksen, rajavalvonnan, pelastustehtävien tai varautumisen kannalta tärkeiden kohteiden ja alueiden yläpuolella taikka ympäristön suojelemisen kannalta valtakunnallisesti tärkeiden alueiden yläpuolella, joilla ilmailu on rajoitettu tai kielletty valtioneuvoston asetuksella. Aluevalvontalain 14 §:n nojalla luvanvaraisiin kuvauskohteisiin kuuluvat myös linoitusalueet, linnakkeet tai kasarmialueet, sotasatamat tai sotilaslentokentät, puolustusvoimien varikot tai varastot, puolustusvoimien viestiasemat, antennikentät tai puolustuslaitteet tai -välineet sekä puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen maastoharjoitukset. Lisäksi maaperän magneettikentän tutkiminen alle 150 metrin lentokorkeudella on luvanvaraista aluevalvontalain 13 §:n perusteella.

Aluevalvontalain nojalla on siten mahdollista puuttua lentokoneilla tai muilla ilma-aluksilla harjoitettavaan kaukokartoitustoimintaan, kuten ilmakuvauksiin ja laserkeilaukseen, siltä osin kuin sitä harjoitetaan edellä mainittujen kohteiden yläpuolella tai alle 150 metrin lentokorkeudessa. Avaruudesta käsin tehtävään kuvaukseen se ei kuitenkaan ulotu Suomen yläpuolellakaan. Onkin huomattava, että kansallinen laki ei voi tehokkaasti puuttua siihen, millaista tietoa Suomen alueesta kerätään avaruudesta käsin, ellei toimija muutoin kuulu Suomen lainkäyttöpiiriin (esim. Suomen kansalainen). Tällä hetkellä ei ole kansallista sääntelyä, joka nimenomaisesti rajoittaisi tai kieltäisi suomalaista satelliittitoimijaa kuvaamasta tiettyjä Suomen alueella sijaitsevia kohteita tai muutoin taltioimasta niistä tietoa avaruudesta käsin. Ulkomaisten toimijoiden avaruudessa tapahtuvaan kuvaamiseen puuttuminen puolestaan vaatisi toimia kansainvälisellä tasolla. Esimerkiksi YK:n alaisen kansainvälisen televiestintäliiton *ITU (International Telecommunications Union)* radio-ohjesäännön mukaan tiettyjen valtioiden (Algeria, Bahrain, Egypti, Indonesia, Iran, Libanon, Saudi-Arabia ja Tunisia) alueella tutkakuvaus laajoilla kaistoilla ei ole sallittua, ellei taajuuksien käytöstä saada sovittua erikseen.

ITU:n radio-ohjesäännössä satelliiteista tapahtuvan tutkakuvauksen (*kaukokartoitussatelliittiliikenne*) taajuusmäärää on tietyillä taajuusalueilla rajoitettu, ellei lisätaajuuksien tarve ole perusteltavissa. Tämä kaukokartoitussatelliittiliikenteen tutkakaistoja koskeva taajuusmäärän rajoitus pätee myös Suomen aluetta kuvatessa. Radio-ohjesääntö ei spesifisti ota kantaa kuvantamisen tarkkuuteen ja käytännössä jo ilman edellä mainittujen lisäkaistojen käyttämistä voidaan päästä korkeaan kuvantamistarkkuuteen, johon taajuusmäärän ohella vaikuttaa olennaisesti myös kuvausteknologian kehitys. Näin ollen ITU-sääntelynkään kautta ei ole mahdollista täysimääräisesti taklata satelliittikaukokartoituksen liittyviä riskejä aluevalvonnan näkökulmasta.

Kiinteistönomistuksen ja alueidenkäytön lakikokonaisuus kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi

Kiinteistönomistukseen liittyvä lakikokonaisuus tuli voimaan 1.1.2020. Viranomaisille säädettiin Suomen kansainväliset velvoitteet huomioon ottaen mahdollisuus valvoa nykyistä paremmin valtion turvallisuuden kannalta keskeisiä kiinteistöomistuksia, ehkäistä ennakolta kansallisen turvallisuuden näkökulmasta arveluttavaa kiinteistönomistusta sekä tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin kansallisen turvallisuuden näkökulmasta tarpeellisten alueiden lunastamiseksi valtiolle. Samalla maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999) lisättiin säännös (467/2019), jonka mukaan alueidenkäytön suunnittelussa on turvattava maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden ja rajavalvonnan, väestönsuojelun sekä huoltovarmuuden edellyttämät kehittämistarpeet ja varmistettava, ettei niistä vastaavien tahojen toimintamahdollisuuksia heikennetä.

Eräiden kiinteistönhankintojen luvanvaraisuudesta annetun lain (470/2019) nojalla voidaan puuttua sellaiseen kansallista turvallisuutta vaarantavaan satelliittimaa-asematoimintaan, jossa hankkeeseen kuuluu kiinteistökauppa ja ostajana Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen

ulkopuolinen toimija. Valtion etuosto-oikeudesta eräillä alueilla annetun lain (469/2019) nojalla voidaan puuttua kaikkiin sellaisiin hankkeisiin, joissa on mukana kiinteistökauppaa, ja joissa kiinteistö sijaitsee kyseisen lain mukaan määritetyllä etuostovyöhykkeellä.

Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi (468/2019) mahdollistaa minkä tahansa kiinteistön ja erityisten oikeuksien lunastuksen tilanteessa, jossa kiinteistöllä tai erityisten oikeuksien kautta aiheutetaan uhka maanpuolustukselle, alueelliselle koskemattomuudelle, sisäiselle turvallisuudelle, valtion johtamiselle, rajaturvallisuudelle, rajavalvonnalle, huoltovarmuudelle, yhteiskunnan kannalta välttämättömän infrastruktuurin toiminnan varmistamiselle tai muulle näihin rinnastettavissa olevan yhteiskunnallisen edun turvaamiselle. Jos jokin edellä mainituista yleisistä tarpeista sitä vaatii, voi se ministeriö, jonka toimialaan jokin edellä tarkoitettujen edun turvaaminen kuuluu, myöntää viranomaiselle tai yhteisölle luvan lunastaa kiinteää omaisuutta tai erityisen oikeuden. Kiinteän omaisuuden lunastamista koskevia säännöksiä sovelletaan myös toisen maalla olevan rakennuksen tai rakennelman omistusoikeuteen.

Kiinteistönomistuksen valvonta ja alueidenkäytön suunnittelu antavat yhtäältä hyvin rajalliset sekä toisaalta varsin jäykät mahdollisuudet satelliittikaukokartoitukseen sekä maa-asema- ja tutkatoimintaan liittyvien riskien torjuntaan. Esimerkiksi suomalaisten ulkomailla tai kansainvälisillä alueilla harjoittama toiminta ja liikuteltavat maa-asemat ovat kiinteistönomistusta koskevan lakikokonaisuuden ulottumattomissa. Lisäksi Suomen alueella harjoitettavaan toimintaan puuttumista kiinteään omaisuuteen, rakennelmaan tai rakennukseen kohdistuvan lunastusoikeuden kautta on pidettävä verraten järeänä ja kalliina keinona huomioiden, että lain mukaan lunastettavasta omaisuudesta on määrättävä omaisuuden korkeinta käypää hintaa vastaava täysi korvaus.

Ulkomaalaisten yritysostojen seuranta

Ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta annetun lain (172/2012, jäljempänä *yritysostolaki*) tarkoituksena on seurata ja erittäin tärkeän kansallisen edun vaatiessa rajoittaa vaikutusvallan siirtymistä ulkomaalaisille sekä ulkomaisille yhteisöille ja säätioille seurannan kohteena olevissa yrityksissä. Erittäin tärkeä kansallinen etu kattaa muun muassa sotilaallisen maanpuolustuksen, yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen, kansallisen turvallisuuden sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden turvaamisen.

Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot ovat yhä enemmän riippuvaisia myös yksityisistä yrityksistä. Esimerkiksi kriittisen infrastruktuurin toiminnasta vastaavien yritysten osittainenkin siirtyminen ulkomaalaiseen omistukseen voi lisätä epävarmuutta yrityksen kyvykkyydestä vastata sitoumuksistaan erityisesti kriisitilanteissa. Poikkeuksellisesti ulkomaalaisiin yritysostoihin saattaa liittyä myös vieraan valtion vaikuttamisyrittäviä tai hybridivaikuttamista.

Vuonna 2020 uudistetun yritysostolain nojalla seurataan järjestelmällisesti turvallisuuden kannalta kriittisiin yrityksiin kohdistuvia ulkomaalaisia yritysostoja. Erittäin tärkeän kansallisen edun vaatiessa voidaan vaikutusvallan siirtymistä ulkomaiselle omistajalle rahoittaa muun muassa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta kriittisen infrastruktuurin turvaamiseksi. Yritysoston kieltämisen sijaan ehtojen asettaminen on lievempi keino varmistaa, ettei erittäin tärkeä kansallinen etu vaarannu oston seurauksena. Yritysostojen seurannan menettelyjä kehitetään viranomaisyhteistyössä yrityskauppaverkostossa, jossa on muun muassa äskettäin otettu käyttöön uusi yhteinen riskienarviointityökalu. Yritysostolaki mukautuu turvallisuusympäristön nopeisiin muutoksiin. Yritysostojen arviointi on tapauskohtaista ja aikasidonnaista eli arvi-

ointi tehdään kulloinkin vallitsevan turvallisuusympäristön pohjalta. Laki on osoittautunut käytännössä toimivaksi ja sen nojalla tehtävää seuranta voidaan turvallisuusympäristön muuttuessa tarvittaessa kohdentaa uudelleen ja terävöittää edelleen. Yritystolain ei kuitenkaan ole katsottu vastaavan maa-asemia ja satelliittikaukokartoitusta koskeviin sääntelytarpeisiin. Mahdollinen aiempi yritystojen arviointi otetaan kuitenkin huomioon arvioitaessa nyt ehdotettavien lakin mukaisten lupien myöntämisen edellytyksiä.

Rikoslain maanpetosrikoksia koskevat säännökset

Suomen rikoslain (39/1889) maanpetosrikoksia koskevaan 12 lukuun (578/1995) sisältyy säännöksiä, jotka voivat olla eräissä tilanteissa merkityksellisiä kaukokartoitustoiminnan tai maa-asematoiminnan kannalta. Toimintaan voi liittyä menettelyjä, jotka voisivat täyttää esimerkiksi maanpetoksen, vakoilun, turvallisuussalaisuuden paljastamisen, luvattoman tiedustelutoiminnan tai maanpetoksellisen yhteydenpidon tunnusmerkistön.

Esimerkiksi rikoslain 12 luvun 5 §:n (578/1995) mukaan vakoilusta tuomitaan se, joka vierasta valtiota hyödyttääkseen tai Suomea vahingoittaakseen hankkii tiedon sellaisesta Suomen maanpuolustusta tai muuta poikkeuksellisiin oloihin varautumista, Suomen ulkomaansuhteita, valtiotaloutta, ulkomaankauppaa tai energiahuoltoa koskevasta taikka muusta niihin rinnastettavasta, Suomen turvallisuuteen vaikuttavasta seikasta, jonka tuleminen vieraan valtion tietoon voi aiheuttaa vahinkoa Suomen maanpuolustukselle, turvallisuudelle, ulkomaansuhteille tai kansantaloudelle. Vakoilusta tuomitaan myös se, joka vierasta valtiota hyödyttääkseen tai Suomea vahingoittaakseen toiselle välittää, luovuttaa tai ilmaisee taikka julkistaa edellä tarkoitettua tiedon.

Turvallisuussalaisuuden paljastamisesta tuomitaan rikoslain 12 luvun 7 §:n (578/1995) mukaisesti se, joka oikeudettomasti julkistaa tai toiselle välittää, luovuttaa tai ilmaisee taikka tällaista tarkoitusta varten oikeudettomasti hankkii tiedon seikasta, joka Suomen ulkoisen turvallisuuden vuoksi on säädetty tai määrätty salassa pidettäväksi tai joka tekijän tieteen on sen laatuinen, että sen paljastuminen on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa Suomen maanpuolustukselle, turvallisuudelle, ulkomaansuhteille tai kansantaloudelle. Rikoslain 12 luvun 9 §:ssä tarkoitettua luvattomasta tiedustelutoiminnasta on kyse silloin, kun henkilö vierasta valtiota vahingoittaakseen tai toista vierasta valtiota hyödyttääkseen hankkii tietoja vieraan valtion maanpuolustuksesta, turvallisuudesta tai niihin välittömästi vaikuttavista seikoista ja siten aiheuttaa vahinkoa tai vaaraa Suomen ulkomaansuhteille.

Rikoslain 12 luvun 8 §:n (578/1995) tuottamuksellisen turvallisuussalaisuuden paljastamisen kriminalisointia lukuun ottamatta 12 luvussa tarkoitettut rikokset ovat rangaistavia vain tahallisuudella. Siten esimerkiksi Suomen kriittistä infrastruktuuria koskevan kuvan tai liittolaismaan joukkojen sijaintia koskevan datan hankkiminen ja luovuttaminen edelleen vihamieliselle toimijalle olisi rangaistavaa vakoiluna tai luvattomana tiedustelutoimintana vain, jos tiedon hankkiminen tai luovuttaminen olisi nimenomaan pyrkinyt aiheuttamaan Suomelle vahinkoa tai vähintäänkin pitänyt tätä toimintansa todennäköisenä seurauksena. On epätodennäköistä, että esimerkiksi kaupallisessa toiminnassa kenelle hyvänsä maksavalle asiakkaalle kaukokartoitustietoa luovuttava toimija syyllistyisi tahalliseen maanpetosrikokseen, vaikka joku sen asiakaskunnasta olisikin hankkimassa tietoja Suomen kannalta epäedullisiin tarkoituksiin. Tuottamuksellisen turvallisuussalaisuuden paljastamisen tunnusmerkistön täytyminen taas edellyttää, että luovutettava tieto on erikseen säädetty tai määrätty salassa pidettäväksi – eli toisin kuin tahallisen tekemuodon osalta, kriminalisointi ei koske tietoa, joka vain luonteensa vuoksi olisi tullut tällaiseksi ymmärtää. Koska rikoslain 12 luvun kriminalisoinnit koskevat lähinnä Suomen etuja tahallisesti vahingoittavaa toimintaa, kattavat ne vain osan sellaisesta kaukokartoitus- ja maa-

asematoiminnasta, johon voisi liittyä Suomen turvallisuuden ja ulkosuhteiden kannalta merkittäviä riskejä.

EU:n pakoteasetukset

Euroopan unioni voi ottaa käyttöön rajoittavia toimenpiteitä eli pakotteita tilanteissa, joissa se katsoo tämän olevan tarpeellista painavista ulko- ja turvallisuuspoliittisista syistä, mukaan lukien kansainvälisen rauhan turvaamiseksi, laajamittaisten ihmisoikeusloukkausten estämiseksi tai terrorismin vastustamiseksi. Pakotteilla voidaan rajoittaa tietynlaisten tuotteiden tai palveluiden vientiä tai tuontia taikka liiketoimia erikseen mainittujen henkilöiden ja yhteisöjen kanssa. EU:n pakoteasetukset ovat Suomessa suoraan sovellettavaa oikeutta, jota myös kaukokartoitustoimijoiden on noudatettava sellaisenaan.

Pakoteasetuksilla voitaisiin periaatteessa myös nimenomaisesti rajoittaa kaukokartoitustiedon luovuttamista tahoille, joiden EU:n neuvosto katsoisi toimivan sen etujen vastaisesti. Toistaiseksi tällaista nimenomaista sääntelyä ei ole. Kaukokartoitustiedon luovuttaminen pakotteiden kohteena olevalle taholle olisi kuitenkin yleensä pidettävä kiellettyinä taloudellisten resurssien saataville asettamisena. Lisäksi eräillä pakoteasetuksilla kielletään erikseen sotilaalliseen toimintaan liittyvän teknisen neuvonnan, avun tai koulutuksen antaminen, myyminen, toimittaminen tai siirtäminen suoraan tai epäsuorasti pakotteiden kohteena olevaan valtioon. Kaukokartoitustiedon toimittaminen tällaiseen valtioon nimenomaisesti sotilaallisen toiminnan tueksi voisi olla katsottavissa kielletyksi ”teknisen avun” tarjoamiseksi.

Kansainvälinen avaruusoikeus ja laki avaruustoiminnasta (avaruustoimintaluvat)

Suomi on osapuolena neljässä YK:n kansainvälisessä avaruussopimuksessa:

- 1) Yleissopimus valtioiden toimintaa johtavista periaatteista niiden tutkiessa ja käyttäessä avaruutta, siihen luettuna kuu ja muut taivaankappaleet, jäljempänä *avaruusyleissopimus (Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including the Moon and other Celestial Bodies; Outer Space Treaty)*; avattu allekirjoitukselle 27.1.1967 ja tullut kansainvälisesti voimaan 10.10.1967. Suomi on sopimuksen osapuoli (SopS 56–57/1967).
- 2) Avaruuslentäjien pelastamista ja palauttamista sekä ulkoavaruuteen lähetettyjen esineiden palauttamista koskeva sopimus, jäljempänä *pelastussopimus (Agreement on the Rescue of Astronauts, the Return of Astronauts and the Return of Objects Launched into Outer Space)*; avattu allekirjoitukselle 22.4.1968 ja tullut kansainvälisesti voimaan 3.12.1968. Suomi on sopimuksen osapuoli (SopS 45 ja 46/1970) ja sopimus on saatettu voimaan lailla avaruuslentäjien pelastamisesta ja palauttamisesta sekä avaruusesineiden palauttamisesta (616/1970).
- 3) Kansainvälistä vastuuta avaruusesineiden aiheuttamasta vahingoista koskeva yleissopimus, jäljempänä *vastuusopimus (Convention on International Liability for Damage Caused by Space Objects; Liability Convention)*; avattu allekirjoitukselle 29.3.1972 ja tullut kansainvälisesti voimaan 1.9.1972. Suomi on sopimuksen osapuoli (SopS 8 ja 9/1977).

- 4) Yleissopimus avaruuteen lähetettyjen esineiden rekisteröimisestä, jäljempänä *rekisteröintisopimus* (*Convention on Registration of Objects Launched into Outer Space; Registration Convention*); avattu allekirjoitukselle 14.1.1975 ja tullut kansainvälisesti voimaan 15.9.1976. Suomi on sopimuksen osapuoli (SopS 9/2018).

YK:n avaruussopimuksissa ei määritellä avaruustoimintaa. Niissä ei eritellä satelliiteilla tai muilla avaruusesineillä tehtäviä toimia, kuten paikannus- tai kaukokartoitussatelliittien toimintaa, vaan ne puhuvat yleisesti ulkoavaruuden tutkimisesta ja käyttämisestä sekä toiminnasta ulkoavaruudessa ja taivaankappaleilla. Keskiössä on vastuu avaruusesineistä, jollaisiksi myös laukaisuväline osineen luokitellaan vastuusopimuksen sekä rekisteröintisopimuksen 1 artikloissa. Avaruusyhteisöön kuulumisen 6 artiklan mukaan valtioilla on kansainvälinen vastuu kansallisesta, sekä valtiollisten että ei-valtiollisten toimijoiden harjoittamasta, avaruustoiminnasta ja muiden kuin valtiollisten toimijoiden harjoittama avaruustoiminta edellyttää asianomaisen valtion lupaa ja jatkuvaa valvontaa.

Suomessa avaruustoiminnan lupamenettely ja valvonta nojaavat avaruustoimintalakiin. Avaruustoimintalaissa toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka harjoittaa tai jonka on tarkoitus harjoittaa avaruustoimintaa tai joka tosiasiallisesti vastaa toiminnasta, ja tämän tulee hakea toiminnalle etukäteen lupa työ- ja elinkeinoministeriöltä.

Avaruustoimintalaissa avaruustoiminnan käsite on määritelty vastaamaan YK:n avaruussopimusten soveltamisalaa YK:n yleiskokouksen kansallista avaruuslainsäädäntöä koskevan päätöslauselman (Resolution 68/74 of 2013: *Recommendations on National Legislation Relevant to the Peaceful Exploration and Use of Outer Space*), International Law Associationin niin kutsutun Sofia-mallilain sekä avaruustoimintalain valmisteluvaiheessa tehdyn kansainvälisen vertailun mukaisesti. Kansainvälisen linjan mukaisesti avaruustoimintalaissa avaruustoiminnalla tarkoitetaan avaruusesineen lähettämistä avaruuteen, avaruusesineen operointia ja muuta määräysvaltaa siihen avaruudessa sekä avaruusesineen palauttamista ja palauttamista maahan. Esimerkiksi avaruusesineessä olevan tutkimuslaitteen valmistus ja sen tuottaman tiedon vastaanotto on avaruustoimintalain esitöissä nimenomaisesti rajattu avaruustoiminnan ulkopuolelle (HE 157/2017 vp, s. 39).

Avaruustoimintalain keskiössä on vastuu avaruusesineistä, joilla laissa tarkoitetaan esinettä, joka on lähetetty tai joka on tarkoitus lähettää avaruuteen, mukaan lukien tällaisen esineen osat, ja laitetta, jota on käytetty tai jota on tarkoitus käyttää esineen lähettämiseksi avaruuteen, mukaan lukien tällaisen laitteen osat. Avaruustoimintaan liittyvää maanpäällistä infrastruktuuria tai laitteistoa, kuten maa-asetat ja tutkat, ei katsota avaruusesineiksi eikä yksinään niiden operointia avaruustoiminnaksi. Niin ikään yksinään satelliitin hyötykuormaksi tarkoitettua kaukokartoitusinstrumentin valmistaminen taikka sellaisen operoiminen toisen toimijan satelliitin kyydissä ei ole luvanvaraista avaruustoimintaa. Näin ollen lain nykyisen soveltamisalan ulkopuolelle jäävät ne tahot, jotka operoivat tai tuottavat palveluita maanpäällisellä laitteistolla taikka avaruusesineen hyötykuormana olevalla laitteistolla ilman, että heidän määräysvallansa olisi omia avaruusesineitä.

Kansainvälisten avaruussopimusten lisäksi YK:n yleiskokous on hyväksynyt useita periaatejulistuksia ja päätöslauselmia. Nämä eivät kuitenkaan ole oikeudellisesti sitovia vaan suositusluontoisia. Näistä keskeisiä ovat muun muassa kaukokartoitusperiaatteet (Resolution 41/65 of 1986: *Principles Relating to Remote Sensing of the Earth from Outer Space*), joissa kaukokartoitus ("*remote sensing*") on määritelty tarkoittamaan Maan pinnan havainnointia avaruudesta käsin luonnonvarojen hallinnan, maankäytön ja ympäristönsuojelun parantamiseksi. Kaukokartoitusperiaatteiden mukaan kaukokartoitustoiminnan tulee edistää Maan luonnonympäristön suojelua (10. periaate) sekä ihmiskunnan suojautumista luonnonkatastrofeilta (11. periaate).

YK:n kaukokartoitusperiaatteiden mukaan kaukokartoitustoiminnalla ("*remote sensing activities*") tarkoitetaan kaukokartoitusjärjestelmien operointia, kaukokartoitussensoreilla hankitun raakadatan keräämiseen ja varastointiin käytettävien asemien operointia sekä prosessoidun datan käsittelyä ja välittämistä. Kaukokartoitustoiminnan on koiduttava kaikkien maiden eduksi ja hyödyksi kiinnittäen erityistä huomiota kehitysmaiden tarpeisiin (2. periaate). Kaukokartoitustoiminnassa on noudatettava kansainvälistä oikeutta, mukaan lukien avaruusyhteisöön ja ITU:n asianmukaiset instrumentit (3. periaate). Kaukokartoitusperiaatteet kiinnittävät huomiota myös niiden valtioiden oikeuksiin, joiden lainkäyttöpiiriin kuuluvia alueita kaukokartoitustoiminnassa havainnoidaan (4., 12. ja 13. periaate). Havainnoinnin kohteena olevilla valtiolla tulee esimerkiksi olla kohtuullisin kustannuksin pääsy siihen dataan ja informaation, jota kaukokartoitustoiminnassa on sen alueesta tuotettu (12. periaate). Avaruusyhteisöön kuuluvien valtioiden 6 artiklaan nojaten 14. periaate toteaa, että kaukokartoitussatelliitteja operoivilla valtiolla on kansainvälinen vastuu toiminnasta ja niiden tulee varmistaa, että toiminnassa noudatetaan kaukokartoitusperiaatteita ja kansainvälisen oikeuden sääntöjä riippumatta siitä, harjoittaako toimintaa valtiolliset vai ei-valtiolliset toimijat taikka harjoitetaanko toimintaa osana kansainvälistä järjestöä, jonka jäsen kyseinen valtio on.

Muiden YK:n avaruutta koskevien periaatejulistusten ja päätöslauselmien tavoin kaukokartoitusperiaatteetkaan eivät ole oikeudellisesti sitovia eikä Suomessa YK:n kaukokartoitusperiaatteita ole sellaisenaan toimeenpantu kansallisessa sääntelyssä. Avaruustoimintalain mukaisesti avaruustoiminnan luvanvaraisuus kuitenkin koskee muiden avaruusesineiden ohella myös kaukokartoitussatelliitteja.

Avaruustoimintaluvan myöntämisen edellytyksenä on muun muassa toiminnan turvallisuus eli se, että toiminnasta ei aiheudu erityistä vaaraa ihmisille, omaisuudelle tai yleiselle turvallisuudelle. Lisäksi edellytetään, että avaruustoiminta ei ole ristiriidassa kansallisten turvallisuusetujen, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulkopoliittisten etujen kanssa ja että toiminnassa noudatetaan ITU:n voimassa olevia sääntöjä. Työ- ja elinkeinoministeriön avaruustoiminnasta antaman asetuksen (74/2018, jäljempänä *avaruustoiminta-asetus*) mukaan toiminnanharjoittajan on luvan myöntämisen edellytysten arvioimiseksi annettava lupahakemuksessaan tiedot muun muassa suunnitelluista taajuuksista ja kommunikaatiotavasta sekä maa-asemien teknisistä tiedoista ja suunnitellusta sijainnista. Avaruustoiminta-asetuksen mukaisesti lupahakemuksessa on oltava tiedot myös avaruusesineen välittämän tai tuottaman datan käyttötarkoituksesta ja käyttäjistä tai käyttäjäryhmistä sekä mittauslaitteiston suorituskyvystä mukaan lukien kaukokartoitusaineiston erotuskyky, paikannustarkkuus, taajuuskaistat ja laatu. Kaukokartoitustoimintaa harjoittaville toiminnanharjoittajille myönnettyjen avaruustoimintalupien ehtona on ollut esimerkiksi, että satelliitin tuottaman datan ja tiedon myynnissä, luovutuksessa ja välittämisessä on otettava huomioon Suomea sitovat kansainväliset sopimukset, sitoumukset ja velvoitteet. Ehtona on myös ollut, että dataa ei suoraan tai epäsuoraan toimiteta sotilaallisille toimijoille tai sotilaalliseen toimintaan tietyissä maissa, eikä EU:n, YK:n tai Etyjin asevientikieltoon asettamaan maahan sotilaalliseen käyttöön tai muuhun EU:n, YK:n tai Etyjin pakotteiden vastaiseen käyttöön.

Avaruustoiminnan toiminnanharjoittaja, kuten satelliittioperaattori, eroaa maa-asemaoperaattorista. Oman maa-aseman lisäksi tai sijaan avaruustoiminnan toiminnanharjoittajat voivat käyttää esimerkiksi kaupallisia maa-asemapalveluja, ja toiminnassa hyödynnettäviä maa-asemia voi olla ympäri maailmaa. Siten satelliittioperaattorilla ei välttämättä ole omaa maa-asematoimintaa. Vastaavasti maa-asemaoperaattori voi tarjota pelkästään maa-asemapalveluja ilman, että sillä olisi omaa avaruustoimintaa eli laukaisu- tai avaruusesineitä avaruudessa.

Avaruustoimintaa on lähtökohtaisesti pidettävä vaarallisena toimintana, johon liittyy riskejä merkittävistä vahingoista. YK:n kansainvälisten sopimusten mukaisesti valtiolla on kansainvälisoikeudellinen vastuu avaruustoiminnasta sekä vahingonkorvausvastuu avaruusesineiden aiheuttamista vahingoista. Tämä merkitsee sitä, että yhtäällä toiminnanharjoittajan sekä toisaalla lupa- ja valvontaviranomaisen varmistuksessa avaruustoiminnan turvallisuutta on kiinnitettävä huomiota hyvin erilaisiin seikkoihin ja kokonaisuuksiin kuin maa-asetoimintaan liittyviä huolenaiheita käsitellessä. Esimerkiksi epäonnistuneen laukaisun tai kiertoradalla törmäilevän avaruusesineen aiheuttama vaara eroaa siitä, millainen riski maa-asemien kautta tapahtuva datan vastaanotto ja siirto voivat olla kansalliselle turvallisuudelle. Avaruustoimintalupaprosessi edellyttää siten erilaista selvitystä ja harkintaa kuin mitä maa-asemia koskevassa prosessissa olisi tarkoituksenmukaista vaatia.

Kansainvälisen televiestintäliiton säännöt ja laki sähköisen viestinnän palveluista (radioluvat)

Kansainvälinen televiestintäliitto, ITU, on YK:n alainen televiestintäverkkoja ja -palveluja kansainvälisesti koordinoiva erityisjärjestö. ITU:lla on 193 jäsenvaltiota ja lähes 800 sektori- ja liittännäisjäsentä. Toimintaa ohjaa joka neljäs vuosi kokoontuva konferenssi, jossa jäsenvaltiot päättävät järjestön linjauksista, rahoituksista ja rakenteista.

ITU:n päätehtäviä ovat viestintäverkkojen standardointi, radiotaajuuksien hallinnointi ja puhe- ja linjaverkkojen yhteyskäytäntöjen organisointi. Radiotaajuuksien osalta ITU:n tehtäviin kuuluu radiotaajuuden spektrin ja satelliittien ratapaikkojen jakaminen ja hallinnointi globaalilla tasolla. Radiotaajuuksien globaalia käyttöä ja käyttöjen ehtoja säännellään eri maiden hallintojen välisellä sopimuksella, ITU:n radio-ohjesäännöllä, jota päivitetään 3–4 vuoden välein maailman radioviestintäkonferensseissa (*World Radiocommunication Conference, WRC*). Radiotaajuuksien käytöstä on välttämätöntä sopia kansainvälisesti, jotta radiotaajuudet rajallisena ja niukkeena resurssina saadaan mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön ja jotta radiotaajuuksilla toimivat erilaiset radiojärjestelmät voivat toimia ilman radiohäiriöitä. Avaruustoiminnassa käytetyt radiotaajuudet etenevät useiden valtioiden alueelle, ja jotta radiohäiriöitä voidaan välttää, on avaruustoiminnan radiotaajuuksien käytöstä sovittava kansainvälisellä tasolla. Satelliittijärjestelmien maa-asemien lähettämät signaalit etenevät vastaavasti ympäristöön, ilmakehään ja avaruuteen, jolloin myös ne voivat aiheuttaa radiohäiriöitä ilman toimivaa sääntelyä ja taajuuksien käytöstä sopimista.

Liikenne- ja viestintävirasto vastaa Suomessa kansallisesta radiotaajuuksien käytön suunnittelusta sisältäen kansainvälisen taajuuksien käytöstä sopimisen kansainvälisesti ITU:n tasolla, EU-tasolla tai kahdenvälisesti sovittujen menettelyiden mukaisesti. Liikenne- ja viestintävirasto valvoo myös taajuuksien käyttöä sekä selvittää ja puuttuu radioviestinnän häiriöihin. Kansainvälisessä radiohäiriötapauksessa Liikenne- ja viestintävirasto toimii ITU:n Radio-ohjesäännössä sekä ITU:n peruskirjassa (*”Constitution”*) määriteltyjen menettelyiden mukaisesti.

Viestintäpalvelulain 6 luvussa säädetään radioluvasta, joka pääsääntöisesti tarvitaan radiolähettimien hallussapitoon ja käyttöön. Radiolähettimellä tarkoitetaan laitetta ja sen olennaista osaa, joka on tarkoitettu radiotaajuisten sähkömagneettisten aaltojen lähettämiseen radioviestintää tai muuta tarkoitusta varten. Suomessa radiolähettimien hallussapito ja käyttö edellyttävät lain 39 §:n mukaan Liikenne- ja viestintäviraston myöntämää radiolupaa. Radiolähettimen hallussapitoon ja käyttöön ei tarvita radiolupaa, jos radiolähetintä käytetään ainoastaan Liikenne- ja viestintäviraston sille määräämällä yhteistaajuudella ja sen vaatimustenmukaisuus on varmistettu, eli radiolähetin on vapautettu luvanvaraisuudesta. Radiovastaanotto ei edellytä laissa säädettyä radiolupaa. Liikenne- ja viestintävirasto voi radiotaajuuksien käyttäjän hakemuksesta päättää toimenpiteistä kiinteän radiovastaanottoaseman suojaamiseksi häiriöiltä, jos päätös voidaan

tehdä tuottamatta muille radiotaajuuksien käyttäjille suojuuksella saavutettavaan etuun nähden kohtuutonta taloudellista tai muuta vahinkoa. Suojauspäätöksessä, joka on voimassa enintään kymmenen vuotta kerrallaan, voidaan asettaa suojattavan aseman rakennetta, sijaintia ja käyttöä koskevia ehtoja. Päätös voidaan peruuttaa tai sen ehtoja muuttaa, jos päätöstä tehtäessä vallinneet olosuhteet muuttuvat olennaisesti.

Avaruussektorilla radiolähtimiä käytetään satelliiteissa sekä satelliitteja palvelevilla lähettävillä maa-asemilla. Kiertoradalla olevassa satelliitissa radiolähtimiä käytetään muun muassa hyötykuormana olevissa laitteistoissa sekä satelliittien komento- ja ohjausyhteyksissä. Kaukokartoitustoiminnassa radiolähtimiä, esimerkiksi erilaisia tutkia, voidaan käyttää kuvantamiseen. Tutkakuvantamisessa saavutettava tarkkuus riippuu osaltaan käytettävän taajuuskaistan laajuudesta. Radiotaajuuksilla välitettäviä signaaleja hyödynnetään myös esimerkiksi radionavigointisatelliittien paikkatiedon muodostamiseen, tietoliikenteeseen ja ohjausdatan tai komentojen siirtoon joko maasta avaruuteen tai avaruudesta maahan. Lähetettävä informaatio voi olla yleistä tietoliikennettä, satelliittien ohjaus-dattaa tai esimerkiksi ohjelmistopäivityksiä satelliiteille tai satelliittien kautta muille maanpäällisille järjestelmille.

Ennen radioluvan myöntämistä Liikenne- ja viestintävirasto hakee satelliittijärjestelmässä käytettäväksi suunnitelluille taajuuksille hyväksyntää ITU:n radio-ohjesäännön mukaisesti. ITU:n koordinointi-, notifiointi-, ja rekisteröintimenettelyn kautta Traficom varmistaa, etteivät satelliittijärjestelmän käyttöön suunnitellut taajuudet aiheuta häiriöitä muille radiojärjestelmille ja että ne ovat linjassa ITU:n Radio-ohjesäännön sekä kansallisen taajuuksien käytön suhteen. ITU-menettelyä ei tarvita niissä tapauksissa, joissa jonkin muun maan hallinto on jo sopinut kyseisen satelliittijärjestelmän taajuuksien käytöstä. Maa-asemien tai radiotaajuuksia käyttävien tutkien osalta taajuuksien käytöstä sopiminen rajoittuu tyypillisesti Suomen naapurimaihin. Tapauskohtaisesti maa-asemat ja tutkat pitää kuitenkin koordinoida naapurimaiden kanssa, jotta radiohäiriöiltä vältyttäisiin. Lain 97 §:n nojalla radiolähetintä käyttävä suomalainen satelliitti edellyttää Liikenne- ja viestintäviraston myöntämän radioluvan käyttäminen satelliittia Suomen alueen sisällä tai sen ulkopuolella. Satelliittimaa-asemalta puolestaan edellytetään Liikenne- ja viestintäviraston myöntämää radiolupaa silloin, kun maa-asema on Suomen alueella tai Suomessa rekisteröidyssä aluksessa tai ilma-aluksessa. Radiolupa tarvitaan, vaikka maa-asema ei olisi suomalaisessa omistuksessa. Sama sääntö pätee radiolähetintä käyttäviin tutkiin.

Viestintäpalvelulain 40 §:n 1 momentin mukaan radioluvan myöntää Liikenne- ja viestintävirasto. Jos radioluvan myöntämisellä on ilmeisesti vaikutuksia kansalliseen turvallisuuteen, siirtyy lupa-asia Liikenne- ja viestintävirastolta valtioneuvoston ratkaistavaksi lain 40 §:n 3 momentin nojalla.

Radiolupa on myönnettävä, mikäli hakemus täyttää laissa säädetyt radioluvan myöntämisen edellytykset, eikä radioluvan myöntämiselle ole säädettyjä esteitä. Lain 41 §:ssä säädetään radioluvan myöntämisen edellytyksistä. Radiolupa on myönnettävä, jos 1) sitä haetaan taajuusalueelle, joka lain 95 §:n 1 momentin nojalla annettussa valtioneuvoston asetuksessa tai 96 §:n 1 momentin nojalla annettussa Liikenne- ja viestintäviraston määräyksessä on osoitettu hakemuksessa tarkoitettuun käyttöön; 2) taajuusalueelta on osoitettavissa teknisesti tarkoituksenmukaisia radiotaajuuksia hakijan käytettäväksi tai varattavaksi; 3) radiolähtimen vaatimustenmukaisuus on varmistettu; ja 4) ei ole perusteltua syytä epäillä hakijan rikkovan radioviestintää koskevia säännöksiä, määräyksiä tai radiolupaan liitettyjä ehtoja tai vaarantavan ilmeisesti kansallista turvallisuutta.

Radiolupa myönnetään enintään 10 vuodeksi kerrallaan. Liikenne- ja viestintävirasto voi liittää radiolupaan taajuuksien tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen käytön, viestintämarkkinoiden tehokkuuden ja radioviestinnän häiriöiden estämisen tai poistamisen kannalta tarpeellisia ehtoja.

Radiolupaa myönnettäessä ei tarkastella, eikä radioluvassa voida määrätä lähetettävän tiedon sisältöä tai asettaa lähetykselle muita kuin lähetysteknisiä rajoitteita tai ehtoja.

3 Tavoitteet

Satelliittidata mahdollistaa sekä tutkimusta että uutta liiketoimintaa, joten on löydettävä tasapaino kansallisen ja kansainvälisen turvallisuuden intressien sekä liiketoiminnan ja tutkimuksen edistämisen välillä. Tavoitteena on ennustettavan ja oikeudellisesti selkeän toimintaympäristön luominen alan kilpailukyvyyn ja kasvun edistämiseksi teknologian nopea kehitys ja teknologia-neutraliteetti huomioon ottaen. Kansallisen turvallisuuden ja ulko- ja turvallisuuspoliittisten etujen kannalta keskeistä on kyetä kontrolloimaan sitä, että Suomen kannalta ei-toivotuille tahoille ei päätyisi dataa tai tietoa, jota voitaisiin käyttää Suomen intressien vastaisesti. Asianmukainen sääntely ja siihen nojaavat valvontamekanismit myös lähettäisivät turvallisuuspoliittisen signaalin siitä, että Suomi toimii vastuullisesti ja on luotettava kumppani myös satelliittikaukokartoituksen sekä maa-asema- ja tutkatoiminnan saralla.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki maa-asemista ja eräistä tutkista. Lakia sovellettaisiin Suomen lainkäyttöpiiriin kuuluvaan maa-asema- ja tutkatoimintaan. Suomalaisten viranomaisten toimintaan lakia sovellettaisiin rajoitetuin osin.

Laissa säädettäisiin maa-asema- ja tutkatoiminnan luvanvaraisuudesta. Maa-aseman tai tutkan perustamiseen sekä maa-asematoiminnan tai tutkatoiminnan harjoittamiseen tarvittaisiin lupa Liikenne- ja viestintävirastolta. Valtioneuvosto ratkaisisi lupa-asian silloin, kun luvan myöntäminen ilmeisesti vaikuttaisi kansalliseen turvallisuuteen. Lupa voitaisiin myöntää, jos laissa säädetty luvan myöntämisen edellytykset täyttyisivät. Erityisesti toiminnan turvallisuus varmistettaisiin dataan liittyvien riskien kannalta. Maa-asema- tai tutkatoiminnan siirtäminen olisi mahdollista vain konsernin sisällä ja se vaatisi ilmoituksen tekemistä lupaviranomaiselle, jotta voidaan varmistaa, että toimintaa voidaan siirron jälkeenkin jatkaa lain ja luvan ehtojen mukaisesti. Maa-asema- tai tutkatoiminnan harjoittamiseen myönnettyä lupaa voitaisiin muuttaa tai se voitaisiin peruuttaa tapauksissa, joissa luvan myöntämisen edellytykset eivät täyty tai lakia tai luvan ehtoja ei ole noudatettu.

Liikenne- ja viestintävirasto valvoisi ehdotetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten noudattamista. Valvonnan keinoina olisivat toiminnanharjoittajan tiedonantovelvollisuus toimintaan liittyvistä muutoksista, vuosittainen raportointivelvollisuus sekä Liikenne- ja viestintäviraston oikeus saada tietoja pyydettäessä. Valvontaa tehostettaisiin säätämällä laissa Liikenne- ja viestintäviraston oikeudesta antaa huomautus toimintaa koskevista rikkomuksista tai laiminlyönneistä sekä asettaa velvoitteita virheiden tai laiminlyöntien korjaamiseksi. Velvoitteen tehosteeksi voitaisiin asettaa uhkasakko tai uhka siitä, että toiminta keskeytetään taikka että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella. Ilman lupaa harjoitettava maa-asema- tai tutkatoiminta voitaisiin keskeyttää välittömästi. Liikenne- ja viestintävirasto voisi myös antaa väliaikaisen päätöksen toiminnan keskeyttämiseksi tai rajoittamiseksi taikka muista tarvittavista väliaikaisista toimita, jos maa-asema- tai tutkatoiminta aiheuttaa välitöntä vaaraa kansalliselle turvallisuudelle tai maanpuolustukselle.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi avaruustoimintalakia siten, että siihen lisättäisiin säännökset satelliittikaukokartoituksesta. Laissa säädettäisiin satelliittikaukokartoituksesta,

jonka tosiasiallinen määräysvalta on Suomessa ja jossa käytettävien laitteiden tai laitteiston suorituskyky ylittää valtioneuvoston asetuksessa säädettyt raja-arvot. Näiltä osin kiinnitettäisiin huomiota kaukokartoitusdataan liittyviin riskeihin, joiden kannalta merkitystä on muun muassa laitteiden tai laitteiston erotuskyvyllä, paikannustarkkuudella, taajuuskaistoilla ja laadulla sekä sillä, kuinka usein ja nopeasti tietystä paikasta saadaan kuvaa. Suomalaisten viranomaisten toimintaan satelliittikaukokartoitusta koskevia säännöksiä sovellettaisiin rajoitetuin osin.

Ehdotuksen mukaan avaruustoimintalaissa säädettäisiin avaruustoiminnan lisäksi myös satelliittikaukokartoituksen luvanvaraisuudesta. Kaukokartoitustoimijan tulisi hakea lupaa työ- ja elinkeinoministeriöltä. Lupa voitaisiin myöntää, jos laissa säädetty luvan myöntämisen edellytykset täyttyisivät. Satelliittikaukokartoituksen luvanvaraisuudella ja luvan ehdoilla pyritäisiin hallitsemaan kaukokartoitusdataan liittyviä riskejä. Kaukokartoitusdataa saisi luovuttaa vain kaukokartoitustoimijan tunnistamille ja tuntemille asiakkaille. Dataa ei saisi luovuttaa sotilalliseen käyttöön EU:n tai YK:n asevientikieltoon asettamaan maahan tai muuhun EU:n tai YK:n asettamien pakotteiden vastaiseen käyttöön. Avaruustoimintalaissa säädettäisiin myös kaukokartoitustoimijan velvollisuudesta ilmoittaa viipymättä työ- ja elinkeinoministeriölle, jos sillä on syytä epäillä, että dataa on päätenyt väärin käsiin tai ei-toivottuihin tarkoituksiin. Lisäksi kaukokartoitustoimijalla olisi valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa velvollisuus turvata datan luovuttamisessa etuoikeus asianmukaisille Suomen viranomaisille kansallisen turvallisuuden tai Suomen ulko- tai turvallisuuspoliittisten etujen suojaamiseksi.

Satelliittikaukokartoitukseen myönnettyä lupaa voitaisiin muuttaa tai se voitaisiin peruuttaa tapauksissa, joissa luvan myöntämisen edellytykset eivät täyty tai lakia tai luvan ehtoja ei ole noudatettu. Työ- ja elinkeinoministeriö valvoisi, että satelliittikaukokartoituksessa noudatetaan avaruustoimintalakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä, määräyksiä ja päätöksiä. Avaruustoimintaa vastaavin tavoin valvonnan keinoina olisivat kaukokartoitustoimijan tiedonantovelvollisuus toimintaan liittyvistä muutoksista, vuosittainen raportointivelvollisuus, työ- ja elinkeinoministeriön oikeus saada tietoja pyydettyä ja ministeriön tarkastusoikeus. Valvontaa tehostettaisiin säätämällä laissa seuraamusmaksu tietyistä tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella tehdyistä rikkomuksista tai laiminlyönneistä, mikä on esityksessä huomioitu myös ehdotuksena laista sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n muuttamisesta avaruustoimintalain seuraamusmaksun huomioivalla tavalla.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Taloudelliset ja hallinnolliset vaikutukset yrityksiin ja muihin toiminnanharjoittajiin

Avaruustoiminnalla on yhä suurempi strateginen merkitys yhteiskunnan toimivuudelle, kansalliselle turvallisuudelle ja eri hallinnonalojen päätöksenteolle. Satelliittikaukokartoituksen tuottamia kuvia ja mittaustietoa käytetään muun muassa sääennusteissa, ilmakehän tutkimuksessa, ympäristön seurannassa sekä maa- ja metsätalouden seurannassa.

Sekä valtioiden että yritysten kiinnostus ja panostukset avaruustoimintaan ovat kasvaneet viimeisen vuosikymmenen aikana. Euroopan avaruusjärjestön (ESA) mukaan satelliittikaukokartoitus on edelleen pääosin julkisten toimijoiden toimintaa, sillä julkinen sektori on vastannut yli 90 prosentista kaukokartoitussatelliittien valmistuksen kokonaiskuluista viimeisen vuosikymmenen aikana. Yksityinen sektori on kuitenkin elinvoimainen ja sen ennustetaan kasvavan vuosikymmenen aikana perustuen uusiin ja voimakkaampiin sensoreihin, uuteen, usein pienempään teknologiaan ja uusiin valmistustekniikoihin, jotka laskevat kustannuksia ja lisäävät samalla ratkaisukykyä. Lisäksi uudet järjestelmäarkkitehtuurit, kuten useiden satelliittien konstellatit, lisäävät merkittävästi paikallisia ja ajallisia resoluutioita ja edistävät pysyvää, ajantasaista havainnointikykyä.

Globaalissa avaruustaloudessa julkiset investoinnit avaruustoimintaan vuonna 2021 olivat 78,2 miljardia euroa, mistä Euroopan osuus oli 11,9 miljardia euroa. Euroopan avaruuspoliittisen instituutin tietojen mukaan² yksityisen sektorin investoinnit olivat 12,2 miljardia euroa, josta eurooppalaisten start upien osuus oli 611 miljoonaa euroa. Myös Suomi on päässyt osalliseksi avaruusalan investoinneista, sillä suomalaiset yritykset olivat keränneet neljänneksi eniten yksityisiä pääomasijoituksia Euroopassa vuoden 2014 jälkeen, yhteensä 160 miljoonaa euroa.

EU:n avaruushjelmaviraston (EUSPA) markkinaraportin³ mukaan vuonna 2021 satelliittikaukokartoitusdatan ja siihen perustuvien palvelujen liikevaihto oli globaalisti 2,8 miljardia euroa. Vuoteen 2031 mennessä markkinoiden koon uskotaan lähestyvän 5,5 miljardia euroa. Yhdysvaltalaisen ja eurooppalaisten osuus markkinoista on kummallakin noin 40 prosenttia. Datat analysoinnin markkinoita johtavat eurooppalaiset yli 50 prosentin osuudellaan.

Tällä hetkellä kaksi yritystä harjoittaa Suomessa kaupallista satelliittikaukokartoitusta omilla satelliiteillaan. Avaruustoimintaa harjoittavilla yrityksillä on omaa satelliittiaa varten maa-asema, joka vastaanottaa dataa ja lähettää satelliitille dataa sen kulkiessa maa-aseman yli. Avaruustoiminnassa hyödynnetään myös kolmansien osapuolien tarjoamia maa-asemal palveluita. Maa-asemaliiketoiminta on verrattain uutta liiketoimintaa eikä kyseisellä liiketoiminta-alueella ole yksityissektorilla yhtään vain maa-asematoiminnasta tuloja saavaa yritystä. Myös muutamilla viranomaisilla on maa-asematoimintaa, samoin joillakin yliopistoilla tai niiden erillislaitoksilla. Siten ainakin alkuvaiheessa kummankin lain soveltamisalaan kuuluisi vain pieni määrä toiminnanharjoittajia. Suomessakin on kuitenkin syytä varautua siihen, että toiminnanharjoittajien määrä kasvaa alan kehittyessä, kun useammat tahot harjoittavat kaukokartoitustoimintaa tai perustavat Suomeen maa-aseman kaupallista tai viranomaiskäyttöä varten.

Koska toiminta on Suomessa verraten vähäistä, on vaikea tehdä sääntelytaakan yritysvaikutusten arviointia muuten kuin vertaamalla sitä avaruustoiminnan lupaprosessiin. Tällä hetkellä tiedossa olevien toimijoiden kautta onkin katsottavissa, että satelliittikaukokartoitusta harjoitettaisiin osana omaa avaruustoimintaa. Avaruustoimintalaki asettaa jo nyt toiminnanharjoittajalle velvoitteen hakea avaruustoiminnan harjoittamiseen lupa etukäteen työ- ja elinkeinoministeriöltä. Lisäksi toiminnanharjoittajalla on velvoite antaa tietoa toimintaan ja lupaan liittyvistä muutoksista sekä valvontaa varten. Näiden velvoitteiden täyttäminen edellyttää toiminnanharjoittajilta hallinnollista työtä. Voidaan arvioida, että työn määrä ei merkittävästi lisääntyisi, vaikka toiminnanharjoittaja joutuisi hakemaan lupaa ja antamaan tietoa kaukokartoitustoiminnastaan, sillä tyypillisesti kyse on tiedoista, joita toiminnanharjoittaja kuvaa jo nykyisin avaruustoiminnan lupahakemuksessaan ja vuosiraportoinnissaan. Pääosa lupahakemuksen valmistelusta on työtä, jota yritys tekisi joka tapauksessa avaruustoimintalupaa ja radiolupaa hakiessaan. Osa satelliittikaukokartoitusluvan myöntämisen edellytyksistä kuitenkin edellyttää tarkempaa valmistelua kuin mitä yritys ilman esityksessä ehdotetun lain vaatimuksia tekisi.

Avaruustoimintalakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 157/2017 vp) arvioitiin, että huolelliseen avaruustoimintalupahakemuksen tekemiseen menisi ensimmäisellä kerralla noin 1–2 viikkoa. Lupahakemus edellyttäisi pääasiassa alan asiantuntijan tai erityisasiantuntijan sekä pienessä määrin avustavan henkilökunnan työtä. Lainvalmistelussa arvioitiin, että tämä tarkoittaisi yritykselle keskimäärin noin 1 500–3 000 euroa palkkakustannuksina lupahakemusta kohti. Toiminnan vuosiraportointi arvioitiin edellyttävän 1,5–3 päivän työpanosta mukaan lukien raportin laatiminen ja yhteydenpito lupaviranomaiseen. Tämä tarkoittaisi 500–1 000 euron kustannusta yritykselle vuosittain. Lisäksi yrityksille syntyisi satunnaisia kuluja sen ilmoittaessa toimintaan

² <https://www.espi.or.at/reports/space-venture-europe-2021/> (20.8.2022)

³ https://www.euspa.europa.eu/sites/default/files/uploads/euspa_market_report_2022.pdf (20.8.2022)

liittyvistä muutoksista ja rekisteriin kirjattujen tietojen muutoksista. Luvut perustuivat työ- ja elinkeinoministeriössä laadittuun viranomaisarvioon, joka tehtiin ministeriössä käytössä olevan Yksi yhdestä -mallin mukaisesti. Tähän mennessä annettujen lupapäätösten perusteella voidaan arvioida, että yritysten työmäärä on ollut pitkälti arvioidun mukainen.

Sekä satelliittikaukokartoituksen että maa-asematoiminnan lupamenettelyissä vaaditaan tietoa toiminnan asiakkaista. Suurilta osin tietojen katsotaan olevan osa normaalia liiketoimintaan kuuluvaa asiakastietoa, jota toimijat keräävät ja säilyttävät jo toiminnan luonteesta johtuen esimerkiksi periäkseen maksuja tarjoamistaan palveluista tai tuotteista. Siten esityksessä ehdotetut asiakkaiden tunnistamiseen ja tuntemiseen liittyvät vaatimukset eivät merkittävässä määrin lisää yritysten hallinnollista taakkaa vaan ovat normaalia huolellista liiketoimintaa.

Työ- ja elinkeinoministeriön sääntelytaakkalaskuria apuna käyttäen on arvioitu, että maa-ase-malupaprosessiin kuluu 1–2 työpäivää yrityksen asiantuntijatasolla. Toiminnanharjoittajan vuosittainen selvitys harjoittamastaan maa-ase- tai tutkatoiminnasta on arvioitu vievän aikaa muutamista tunneista yhteen työpäivään, mikäli yrityksen asiakasrekisterit ovat kunnossa.

Mahdolliseen viranomaisen tarkastukseen on varattava myös useampia arkipäiviä. Viranomais-tarkastus ei kuitenkaan ole säännöllistä, vaan sitä toteutettaisiin kohdennetusti tai mikäli ilmenee jotain poikkeuksellista toimintaa.

Hallinnollisten kustannusten lisäksi toiminnanharjoittajille syntyisi lupamenettelystä suoria kustannuksia lupamaksuista. Satelliittikaukokartoitusta sekä maa-ase- ja tutkatoimintaa koskevista lupakäsittelyistä perittäisiin lupamaksu.

Vaikutukset valtiontalouteen

Esityksellä ei ole suoria vaikutuksia valtiontalouteen. Lisätehtävien johdosta ei ehdoteta lisämäärärahoja budjettiin.

Avaruustoimintalakiin tehtävät muutokset koskevat satelliittikaukokartoitusta, joka esityksessä on erotettu erilliseksi osa-alueeksi siitä lain tarkoittamasta avaruustoiminnasta, johon liittyy YK:n avaruussopimusten mukaiset kansainvälisoikeudelliset velvoitteet, mukaan lukien vahingonkorvausvastuu avaruusesineiden aiheuttamista vahingoista. Näin ollen satelliittikaukokartoitusta koskevan sääntelyn taustalla ei vaikuta kansainväliset vastuut, joista koituisi valtion hallinnoitavaksi taloudellisia riskejä laissa tarkoitetun avaruustoiminnan tavoin.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Lailla maa-aseamista ja eräistä tutkista annettaisiin Liikenne- ja viestintävirastolle uusia tehtäviä: toimiminen maa-ase- ja tutkatoiminnan lupa- ja valvontaviranomaisena. Tehtävillä on yhtymäkohtia viraston tehtävänä olevaan radiolupamenettelyyn.

Lailla avaruustoiminnasta annetun lain muuttamisesta annettaisiin myös työ- ja elinkeinoministeriölle uusia tehtäviä: toimiminen satelliittikaukokartoituksen lupa- ja valvontaviranomaisena. Tehtävät liittyisivät jo nyt ministeriön tehtävänä olevaan avaruustoimintalupa- ja valvontaviranomaisena toimimiseen. Ehdotuksessa on otettu huomioon, että tiedossa olevat suomalaiset kaukokartoitustoimijat ovat myös avaruustoiminnan toiminnanharjoittajia, jotka harjoittavat satelliittikaukokartoitusta omilla satelliiteillaan. Tällaisissa tilanteissa molemmat luvat voitaisiin käsitellä yhtenä prosessina. Teknisen ja tietoturvallisuuden selvittäminen tuo nykyisiin lupa- ja

valvontaprosesseihin uusia tehtäviä, jotka vaativat uutta osaamista ja osaamisen ylläpitoa, mukaan lukien alan kansainvälisen ja teknologisen kehityksen seuraaminen. Asiantuntemuksen tarve kohdistuu hakemusten käsittelyyn ja toiminnan valvontaan sekä lupa- ja valvontamenettelyihin liittyvään ohjeistukseen ja neuvontaan.

Lakiehdotusten hallinnolliset ja henkilöstövaikutukset koskevat työ- ja elinkeinoministeriötä ja Liikenne- ja viestintävirastoa, joille laissa osoitetaan uusia hallinnollisia tehtäviä. Liikenne- ja viestintäviraston arvion mukaan uusien tehtävien aiheuttama lisäresurssitarve on vähintään 1 henkilötyövuosi. Työ- ja elinkeinoministeriö arvioi lupamenettelyn aiheuttavan vähintään 0,3 henkilövuoden lisäresurssitarpeen. Lisäksi turvallisuusviranomaisten, erityisesti ulkoministeriön, puolustusministeriön ja Suojelupoliisin tekemät arviot kansalliseen turvallisuuteen ja ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvistä riskeistä edellyttäisivät organisaatioissa käytettävissä olevia resursseja. Muilta osin ministeriöiden väliset toimivaltasuhteet ja hallinnolliset vastuut säilyvät ennallaan.

Oikeusrekisterikeskus (ORK) arvioi antamassaan lausunnossa, että ehdotettuun lakiin perustuvien uusien seuraamusmaksujen johdosta tarvittava lisähenkilöstön määrä ORK:lle on 0,1 henkilötyövuotta. Arvio perustuu siihen, että maa-aseματοiminta on Suomessa verrattain vähäistä, joten myös määrättyjen seuraamusmaksujen lukumäärä jäisi vuositasolla vähäiseksi. Siten ainakin alkuvaiheessa seuraamusmaksujen perintä toteutettaisiin ORK:ssa manuaalisesti. Jos myöhemmin ilmenisi, että seuraamusmaksuja määrättäisiin vuositasolla runsaasti, asiaa jouduttaisiin arvioimaan uudelleen. Lain jatkovalmistelun aikana todettiin, että seuraamusmaksu lisättään maa-asemia ja eräitä tutkia koskevaan lakiin vasta myöhemmin. Jatkovalmistelussa avaruustoiminnasta annettua lakia päädyttiin esittämään muutettavaksi lisäämällä siihen mahdollisuus määrätä seuraamusmaksu. Myöskin avaruustoiminnasta annetun lain osalta seuraamusmaksujen lukumäärän arvioidaan olevan hyvin vähäinen, joten yllä oleva arvio ORK:n henkilötyötarpeesta soveltuu myös siihen.

Ehdotettuja lakeja sovellettaisiin vain osittain viranomaisten satelliittikaukokartoitukseen tai maa-asema- tai tutkatoimintaan lukuun ottamatta niiden harjoittamaa kaupallista toimintaa. Viranomaisilla olisi kuitenkin ilmoitusvelvollisuus harjoittamastaan satelliittikaukokartoituksesta tai maa-asema- tai tutkatoiminnasta. Ilmoitusvelvollisuuden aiheuttama työmäärä ei olettavasti olisi merkittävä. Jos viranomaisen harjoittama satelliittikaukokartoitus tai maa-asema- tai tutkatoiminta kuitenkin olisi kaupallista toimintaa, siihen sovellettaisiin asianomaisen lain säännöksiä täysimääräisesti, jolloin vaikutukset viranomaiseen vastaisivat pitkälti yritysvaikutuksia.

Molemmissa ehdotetuissa laeissa luvan myöntämisen edellytyksenä on, että toiminta ei ole ristiriidassa Suomen kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Sekä satelliittikaukokartoitukseen että maa-asema- ja tutkatoimintaan katsotaan liittyvän riskejä satelliiteilla tuotetun tai maa-asemalla tai tutkalla lähetetyn tai vastaanotetun datan, signaalien tai laserpulssien päätymisestä ei-toivotuille tahoille tai ei-toivottuun käyttöön. Arvioimalla kansallisen ja kansainvälisen turvallisuuden mukaisuutta ennen luvan myöntämistä, voitaisiin minimoida tällaisia riskejä. Vastaavasti valvonnan kautta voitaisiin saada selville sellaiset muutokset toiminnassa tai toiminnan asiakkuuksissa, jotka voisivat aiheuttaa turvallisuusriskejä.

Ympäristövaikutukset

Ehdotetuilla laeilla ei ole ympäristövaikutuksia.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Tähän saakka satelliittidataan liittyviä riskejä on voitu huomioida yhtäältä avaruustoiminnan lupaprosesseissa sekä toisaalta vientivalvonnassa silloin, kun satelliitti laukaistaan EU-alueen ulkopuolelta ja vientilupaa haetaan nimenomaan Suomesta. Lisäksi 1.1.2021 alkaen radiolähettimille (lähettävät maa-asemat ja tutkat) vaadittujen radiolupien myöntämisen edellytyksenä on huomioitu kansallinen turvallisuus. Datan käytön ja luovuttamisen valvonnan yhtenä vaihtoehtona olisi jatkossakin nojata vain sanottujen lupajärjestelmien varaan. Tällöin toimet toiminnan turvallisuuden varmistamiseksi näyttäytyisivät yksittäisen lupaprosessin kohdalla tehtävänä selvityksenä siitä, kuinka luvanhakija hallinnoi dataan liittyviä riskejä sekä tapauskohtaisesti asetettavissa lupaehdoissa.

Lupaharkintaan ja tapauskohtaisesti asetettaviin lupaehtoihin perustuva järjestelmä on toimintaympäristön ennakoitavuuden kannalta ongelmallinen. Ennakoitavuuden puute voi lisätä toiminnan aloittamiseen liittyviä epävarmuuksia ja vaikeuttaa toiminnan pitkäjänteistä suunnittelamista sekä heikentää suomalaistoimijoiden kilpailukykyä suhteessa selkeämpien järjestelmien piirissä toimiviin kilpailijoihin. Lisäksi viranomaisten reagoitumahdollisuudet jäävät osittain rajallisiksi nykysääntelyn jättäessä aukkoja siihen, millaiseen toimintaan avaruustoimintalupien, vientivalvonnan ja radiolupien nojalla voidaan puuttua. Nykysääntelyä ja siinä todettuja puutteita dataan liittyvien riskien torjumiseksi on kuvattu tarkemmin luvussa ”2 Nykytila ja sen arviointi”.

Toimijoilla on myös käytössään erilaisia ns. omavalvonnan tai itsesääntelyn keinoja. Niiden avulla toimijat voivat edistää liiketoimintaa ja tutkimusta näyttämällä vastuullisena ja luotettavana kumppanina, joka huomioi myös toimintaansa liittyvät ulko- ja turvallisuuspoliittiset vaikutukset ja riskit. Toimijoiden ja kilpailun lisääntyessä ei voida kuitenkaan jättäytyä sen olettamukseen, että kaikki tulisivat itseohjautuvasti toimimaan Suomen kannalta hyväksyttävillä tavoilla.

Nykyisten lupajärjestelmien sekä toimijoiden itsesääntelyn varaan jättäytyminen tarkoittaisi epävarmuuksia Suomen turvallisuusintressien kannalta, mitä ei avaruusalaan liittyvien lisääntyvien puolustus- ja turvallisuuspoliittisten liittämöisyyksien vuoksi voi pitää kestäväenä ratkaisuna. Nykyjärjestelmää ei voida pitää perusteltuna ratkaisuna myöskään toimintaympäristön selkeyden ja ennustettavuuden kannalta. Toimijoiden oikeuksien, velvollisuuksien ja vastuiden määrittely laissa katsotaan selkeyttävän alan toimintaa ja hallinnollisia menettelytapoja, millä edesautetaan alan teollisuuden kilpailukykyä, kasvua ja turvallista toimintaympäristöä sekä edistetään uusien toimijoiden ja investointien saamista Suomeen.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Vain harvalla valtiolla on satelliittikaukokartoitusta tai maa-asematoimintaa koskevat erillislait. Yhdysvalloissa, Kanadassa, Saksassa, Ranskassa ja Japanissa on nimenomaista sääntelyä satelliittikaukokartoitusta koskien. Norjan yleinen turvallisuuslaki voi tietyin edellytyksin tulla sovellettavaksi Norjan mannermaalla tapahtuvaan satelliittikaukokartoitus- tai maa-asematoimintaan. Norja on myös toimeenpannut Etelämannerta koskevan sopimuksen sekä Huippuvuoria koskevan sopimuksen mukaiset kansainväliset velvoitteensa säätämällä näillä alueilla toimivien maa-asemien luvanvaraisuudesta. Lisäksi ulkoministeriön vientivalvontayksikön 2019 teettämän selvityksen mukaan Iso-Britanniassa ja Espanjassa on satelliittikaukokartoitustoimintaa, joihin liittyviä riskejä sanotut valtiot ovat pyrkineet kontrolloimaan vientivalvontalainsäädännön ja vientilupien nojalla.

Yhdysvallat

Yhdysvalloissa satelliiteille ja radiolähettimille vaaditaan lupa Yhdysvaltain telehallintovirastolta (*Federal Communications Commission, FCC*). Lisäksi yksityisten operoimille satelliittikaukokartoitusjärjestelmille tarvitaan lupa Yhdysvaltain liittovaltion sää- ja valtamerentutkimusorganisaatiolta (*National Oceanic and Atmospheric Administration, NOAA*), joka tässä tehtävässään toimii Yhdysvaltain kauppaministeriön alaisuudessa (*Department of Commerce*).

Yhdysvaltain satelliittikaukokartoitustoimintaa koskevaa sääntelyä (*15 CFR part 960 – Licensing of private remote sensing space systems*; tullut voimaan 2020) varten on otettu huomioon niin sanotut rideshare-missiot eli tilanteet, joissa satelliittia operoi eri taho kuin sen kydyssä olevaa kaukokartoitusinstrumenttia. Yksityisellä satelliittikaukokartoitusjärjestelmällä (*“private remote sensing space system”*) tarkoitetaan järjestelmää, joka ei ole Yhdysvaltain viraston tai viranomaisen omistuksessa ja johon sisältyy kaukokartoitusinstrumentti ja tämän operointia tukevat lisäkomponentit sekä komponentit instrumentin tuottaman parantelemattoman datan vastaanottoon ja esikäsittelyyn. Satelliittikaukokartoituksen katsotaan kuuluvan Yhdysvaltain lainkäyttöpiiriin, kun kaukokartoitusjärjestelmän operointi tapahtuu Yhdysvaltojen alueelta käsin tai kun Yhdysvaltojen kansalainen operoi kaukokartoitusjärjestelmää. Maa-asemien sijainti ei määritä sitä, katsotaanko toiminta tapahtuvaksi Yhdysvaltain alueella, vaan merkityksellistä on, missä toiminnan ohjauskeskus (*“mission control center”*) sijaitsee. Operoinnilla (*“operate”*) tarkoitetaan kaukokartoitusinstrumentin toimintaan kohdistuvaa päätöksentekovaltaa. Mikäli toimintaan liittyy useampia tahoja, operoijaksi katsotaan se taho, jolla on ylin päätösvalta siihen, mitä parantelematonta dataa (*“unenhanced data”*) kaukokartoitusinstrumentilla kerätään, sekä valta toimeenpanna tämä päätös joko suoraan taikka kolmannen osapuolen, kuten maa-aseman tai satelliittialustan omistajan, kanssa tehtyjen oikeudellisten järjestelyiden kautta.

Yhdysvalloissa datan laatua arvioidaan kolmiportaisella systeemillä (Tier 1–3) sen mukaisesti, millaista kilpailua vastaavalla datalla kotimaassa tai muualla maailmassa on. Kolmas taso (Tier 3) on lupamenettelyltään raskain ja koskee sellaista satelliittikaukokartoitusjärjestelmää, jonka kyvykyys tuottaa dataa on uudenlaista ja vertaansa vailla. Luokittelu tehdään käsittelemättömän raaka- tai primääridatan (*“unenhanced data”*) laadun perusteella. Arvio kolmanteen tasoon kuulumisesta nojaa siihen, onko vastaavanlaista dataa jo saatavilla. Kolmannen tason raskaampi lupaprosessi perustuu siihen, että uusien, kyvykkäiden järjestelmien kohdalla Yhdysvaltain viranomaiset eivät todennäköisesti ole vielä saaneet mahdollisuutta arvioida uudenlaiseen kyvykkyteen liittyviä riskejä ja toimia riskien minimoimiseksi. Asianmukaisen tason määrittäminen sekä tätä seuraavat lupamenettelyt ovat poikkihallinnollisia prosesseja, joissa lupaviranomaisen tulee konsultoida ainakin puolustusministeriötä (*Department of Defense*) ja ulkoministeriötä (*Department of State*).

Kaikilla tasoilla (*Tier 1–3*) luvan myöntämisen edellytyksenä on Yhdysvaltain kansallisen sääntelyn, luvan sekä Yhdysvaltain kansainvälisten velvoitteiden noudattaminen ja kaukokartoitusjärjestelmän operoiminen tavalla, joka ei vaaranna kansallista turvallisuutta sekä huomioi kansainväliset velvoitteet ja politiikan. Lisäksi edellytetään, että pyynnöstä operaattori tarjoaa viivytyksettä ja kohtuullisin ehdoin käsittelemättömän raaka- tai primääridatan (*“unenhanced data”*) sille valtiolle, jonka alueelta data on kerätty, ellei laki tai luvan ehdot kiellä tätä tekemästä. Edellytyksenä on myös se, että kaukokartoitustoiminnan loppuessa avaruudessa olevista satelliiteista huolehditaan riittävällä tavalla, esim. FCC:n lupaehtojen mukaisesti. Operaattorin tulee seitsemän päivän kuluessa ilmoittaa asianmukaiselle viranomaiselle järjestelmän komponenttien laukaisusta ja käyttöönotosta sen varmistamiseksi, että kiertorataparametrit ja datan keruuminaisuudet vastaavat myönnettyä lupaa. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös kiertoradalla olevien komponenttien poistamista käytöstä ja järjestelmässä havaittuja poikkeavuuksia

sekä operaattorin maksukyvyttömyysmenettelyitä ja purkamista. Operaattorin tulee saada viranomaisen etukäteinen hyväksyntä muutoksille, jotka olennaisesti poikkeavat myönnetystä luvasta. Operaattorin on myös vuosittain varmistettava, että luvan myöntämisen aikaiset olosuhteet ja seikat eivät ole olennaisesti muuttuneet. Operaattorin tulee tehdä yhteistyötä valvontaviranomaisten kanssa, ja viranomaisella on mihin tahansa kaukokartoitusjärjestelmän komponenttiin kohdistuva tarkastusoikeus. Operaattorien on myös pidättäydyttävä välittämästä dataa tai niistä johdettuja tuotteita Israelin valtion alueesta, mikäli resoluutio ylittää tietyin väliajoin päivitettävän Yhdysvalloissa säädetyin kynnysarvon.

Lisäksi tason 2 ja 3 järjestelmien operaattoreilta voidaan väliaikaisesti vaatia datan keruun ja/tai datan välittämisen rajoittamista ajanjaksoina, jolloin huoli kansallisesta turvallisuudesta on lisääntynyt sekä silloin, kun se on välttämätöntä kansainvälisten velvoitteiden tai ulkopoliittisten intressien täyttämiseksi. Operaattorin on voitava kaikkina aikoina noudattaa toimintojen rajoittamista koskevia toimintaohjeita, joihin lukeutuvat muun muassa signaalien salaukseen sekä järjestelmään kohdistuvaan oikeudettomaan pääsyyn liittyviä toimenpiteitä. Yhdysvaltain sääntelyssä on kiinnitetty huomioita myös muiden kiertoradalla olevien avaruusesineiden kuvaamiseen, mihin vaaditaan kyseisen avaruusesineen omistajan kirjallinen suostumus sekä etukäteinen ilmoitus lupaviranomaiselle, mikäli kuvan resoluutio on 3 x 3 pikseliä tai parempi. Tason 3 järjestelmiä ja operaattoria koskeviin lupiin voidaan lisäksi liittää kansallisen turvallisuuden, kansainvälisten velvoitteiden tai ulkopoliittikan kannalta tarpeellisia lupaehtoja.

Kanada

Kanadan satelliittikaukokartoituslain (*Remote Sensing Space Systems Act*; hyväksytty 2005) mukaan satelliittikaukokartoitusjärjestelmän suoraan ja epäsuoraan operointiin tarvitaan lupa. Luvanvaraisuus koskee myös Kanadan ulkopuolella tapahtuvaa toimintaa, jos toimintaa harjoittaa Kanadan kansalainen tai Kanadassa pysyvästi asuva henkilö taikka Kanadaan sijoittautunut organisaatio tai muu kaukokartoitusjärjestelmään liittyvä henkilö, jolla on olennainen yhteys Kanadaan. Lupaviranomaisena toimii Kanadan ulkoministeriön alainen kansainvälisten asioiden yksikkö (*Global Affairs Canada, GAC*). Lupaprosessissa GAC konsultoi kansallisesta turvallisuudesta ja yleisestä turvallisuudesta vastaavia viranomaisia sekä tieteestä, innovaatio- ja elinkeinotoiminnasta vastaavaa liittovaltion laitosta ja Kanadan avaruusvirastoa.

Satelliittikaukokartoitusjärjestelmällä tarkoitetaan yhtä tai useampaa kaukokartoitussatelliittia, toiminnan ohjauskeskusta (*mission control centre*) ja muita tiloja tai laitteita, joita käytetään kaukokartoitussatelliittien operointiin sekä niiden tuottaman raakadatan vastaanottoon, varastointiin, käsittelyyn ja välittämiseen. Kaukokartoitussatelliitilla tarkoitetaan satelliittia, joka kykenee sähkömagneettisten aaltojen avulla havainnoimaan Maata ja raakadatalta dataa kaukokartoitussatelliitin sensorista.

Lupaviranomainen voi myöntää luvan satelliittikaukokartoitukseen ottaen huomioon kansallinen turvallisuus, Kanadan puolustus, Kanadan joukkojen turvallisuus sekä Kanadan kansainväliset suhteet ja kansainväliset velvoitteet. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että luvanhaltija vastaa luvitetun järjestelmän sekä sillä tuotetun raakadatan ja kaukokartoitustuotteiden valvonnasta eikä salli muiden henkilöiden suorittaa järjestelmää koskevia toimia muilta osin kuin mitä myönnetty lupa kattaa. Lisäksi edellytetään, että raakadata tai sellaiset kaukokartoitustuotteet, joita ei vielä ole paranneltu tai käsitelty lisäarvoa tuottaen on tarjottava kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisin hinnoin sen valtion saataville, jonka alueelta data on kerätty, mutta vain myönnetyn luvan sallimissa rajoissa. Raakadataa ei saa luovuttaa muille kuin lain ja luvan sallimille tahoille. Luvassa voidaan asettaa erillisiä rajoituksia tai vaatimuksia datan käyttäjiä tai

käyttäjryhmiä koskien taikka lisäedellytyksiä datan käsittelylle ja luovuttamiselle. Luvanhaltijan edellytetään myös edistävän sitä, että sen dataa vastaanottavat sopimuskumppanit noudattavat luvanhaltijan kanssa tekemiään lain edellytykset täyttäviä raakadataa ja kaukokartoitus-tuotteita koskevia sopimuksia. Lupa voidaan liittää myös erillisiä turvallisuusvaatimuksia, esimerkiksi tarvittavien salaus- ja tiedonvarmistustoimenpiteiden käyttöön liittyen. Luvan myöntämistä varten lupaviranomaisen on hyväksyttävä myös satelliittikaukokartoitusjärjestelmää sekä sen raakadataa ja kaukokartoitustuotteita koskeva hävittämissuunnitelma, jolla varmistetaan muun ohella ympäristön, ihmisten ja omaisuuden sekä yleisen turvallisuuden suojaaminen.

Lupa voidaan väliaikaisesti keskeyttää taikka luvanhaltija määrätä rajoittamaan kaukokartoitusjärjestelmän toimintaa tai keskeyttämään se, jos järjestelmän operoinnin jatkaminen olisi vahingollista kansallisen turvallisuuden, Kanadan puolustuksen, Kanadan joukkojen turvallisuuden tai Kanadan kansainvälisesti suhteiden kannalta taikka vastoin Kanadan kansainvälisiä velvoitteita. Lupa voidaan myös muuttaa tai tarvittaessa peruuttaa kokonaan. Kanadan sääntelyn nojalla luvanhaltija voidaan myös määrätä tarjoamaan mitä tahansa kaukokartoitusjärjestelmän tuottamista palveluista Kanadan tietyille viranomaisille, mikäli sen katsotaan olevan tarpeen Kanadan kansainvälisten suhteiden tai kansainvälisten velvoitteiden, Kanadan puolustuksen tai Kanadan joukkojen turvallisuuden taikka yleisen turvallisuuden tai hätätilannevalmiuksien kannalta. Kanadan laissa säädetään myös lupa- ja valvontatehtäviä suorittavien viranomaisten tarkastus- ja tiedonsaantioikeudesta.

Ranska

Ranskan avaruustoimintalakiin (*LOI n° 2008-518 du 3 juin 2008 relative aux opérations spatiales*) sisältyy avaruusdataa käsittelevä lukunsa (*TITRE VII: DONNEES D'ORIGINE SPATIALE*), joka koostuu kolmesta pykälästä. Nämä koskevat avaruusdataan liittyvää ensisijaista toimijaa ("*Exploitant primaire de données d'origine spatiale*"), jolla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka vastaa maanhavainnointisatelliittijärjestelmän ohjelmoinnista tai luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka vastaa maanhavainnointidatan vastaanottamisesta.

Lain mukaan Rankassa tapahtuva datan keruuseen ja vastaanottoon liittyvä toiminta, joka täyttää erillisessä asetuksessa säädetyt tekniset ominaisuudet, vaatii toimintaa koskevan ennakoilmoituksen tekemistä toimivaltaiselle viranomaiselle. Laissa tarkoitettut tekniset ominaisuudet liittyvät erityisesti asianomaisen satelliittijärjestelmän tuottaman maanhavainnointidatan ja -tietojen resoluutioon, paikannustarkkuuteen, taajuuskaistoihin ja laatuun.

Avaruusdataan liittyvää toimintaa koskevassa ennakoilmoitusmenettelyssä toimivaltainen viranomainen on puolustuksesta ja kansallisesta turvallisuudesta vastaava pääsihteeri (*Secrétariat Général pour la Défense et la Sécurité Nationale, SGDSN*), joka konsultoi työssään muita viranomaisia, kuten ulkosuhdeasioiden, puolustuksen, elinkeinotoiminnan ja tutkimuksen hallinnonaloista vastaavia ministeriöitä. Lain mukaan viranomaisen on huolehdittava siitä, että avaruusdataan liittyvä ensisijainen toimija ja tämän toiminta eivät aiheuta haittaa Ranskan eduille, erityisesti kansalliselle puolustukselle, kansainvälisille suhteille ja kansainvälisille velvoitteille. Viranomainen voi määrätä toimintaan kohdistuvia rajoituksia, joilla varmistetaan näiden etujen turvaaminen. Ennakoilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä ja viranomaisen määräämien rajoitustoimien noudattamatta jättämisestä voidaan määrätä sakkoo enintään 200 000 euroa.

Ranskan avaruustoimintalain nojalla annetussa täytäntöönpanoasetuksessa (*Décret n° 2009-640 du 9 juin 2009 portant application des dispositions prévues au titre VII de la loi n° 2008-518*

HE 113/2022 vp

du 3 juin 2008 relative aux opérations spatiales) säädetään niistä teknisistä ominaisuuksista, joiden täytyessä avaruusdata luetaan valvottavan datan piiriin. Asetuksen ajantasaisuutta arvioidaan säännöllisesti. Kesäkuussa 2021 voimassa olleen asetustekstin mukaan ennakoilmoitusvelvollisuus koskee seuraavia:

- a) Data, joka saadaan sellaisten pankromaattisten optisten sensorien avulla, joiden resoluutio satelliitissa on korkeintaan kaksi metriä;
- b) Data, joka saadaan sellaisten monispektristen optisten sensorien avulla, joiden resoluutio satelliitissa on korkeintaan kahdeksan metriä tai joiden spektrikaistojen lukumäärä on vähintään kymmenen;
- c) Data, joka saadaan sellaisten stereoskooppisten optisten sensorien avulla, joiden resoluutio on korkeintaan kymmenen metriä tai korkeustarkkuus on korkeintaan kymmenen metriä suhteellisena arvona (15 metriä absoluuttisena arvona);
- d) Data, joka saadaan sellaisten infrapunasensorien avulla, joiden resoluutio on korkeintaan viisi metriä;
- e) Data, joka saadaan sellaisten tutkasensorien avulla, joiden resoluutio on alle kolme metriä;
- f) Data, jonka paikannustarkkuus on alle kymmenen metriä (virheympyrä 90 prosentin varmuudella).

Asetuksen mukaan ilmoitus on lähetettävä toimivaltaiselle viranomaiselle (SGDSN) vähintään kaksi kuukautta ennen toiminnan aloittamista. Mahdollisia Ranskan maanpuolustuslaissa tarkoitettujen turvallisuusluokiteltujen tietojen käsittelyä varten on saatava valtuutus ennen ennakoilmoituksen toimittamista. Viranomainen voi pyytää täydennyksiä ja lisätietoja samaan ennakoilmoitukseen. Käytännössä ennakoilmoitusmenettelyssä käydään hallinnon sisäisten keskustelujen lisäksi keskustelua myös toimijan kanssa. Viranomainen voi esimerkiksi selvittää, tunteeo toimija asiakkaansa ja pyytää lista tunnetuista asiakkaista. Ennakoilmoitusvelvollisuus koskee myös kaikkia muutoksia, jotka avaruusdataan liittyvä ensisijainen toimija suunnittelee tekevänsä toimintatapoihinsa.

SGDSN voi määrätä toimenpiteitä, joilla rajoitetaan sille ilmoitettua toimintaa. Näitä voivat olla esimerkiksi tiettyjä maantieteellisiä alueita koskevan datan jakelun väliaikainen keskeyttäminen tai lykkääminen taikka tiettyjä maantieteellisiä alueita koskevan jaetun datan teknisen laadun väliaikainen rajoittaminen väliaikaisesti tai tiettyjä valtion alueita koskevan jaetun datan teknisen laadun pysyvä rajoittaminen tai kuvattavien alueiden maantieteellinen rajoittaminen. Väliaikaiset keskeytykset ja rajoitukset voidaan tarvittaessa uusia. Viranomainen voi määrätä myös maanhavainnointisatelliittijärjestelmän ohjelmointia tai datan vastaanottamista koskevia pysyviä kieltoja. Rajoittamispäätökset voidaan määrätä salassa pidettäviksi kansalliseen turvallisuuteen liittyvien salassa pidettävien tietojen suoja koskevien säännösten mukaisesti.

Saksa

Saksan satelliittikaukokartoitusta koskevaan lakiin (*Satellitendatensicherheitsgesetz — Sat-DSiG*; tullut voimaan 2007) perustuva lupajärjestelmä on kaksitahoinen. Lain mukaan korkeatasoisen kaukokartoitusjärjestelmän operointiin vaaditaan operointilupa (*„Genehmigung“*) ja

datan välittämiseen oma lupansa (*„Zulassung“*). Laki kuuluu Saksan talous- ja energiaministeriön hallinnonalaan ja lupaviranomaisena toimii elinkeinotoiminnasta ja vientivalvonnasta vastaava toimisto, *BAFA (Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle)*.

Korkeatasoisella kaukokartoitusjärjestelmällä tarkoitetaan avaruudessa toimivaa järjestelmää, sen maasegmentti mukaan lukien, jonka sensori kykenee yksin tai muiden sensorien kanssa tuottamaan Maasta dataa erityisen korkealla tietosisällöllä (*„Daten mit besonders hohem Informationsgehalt“*). Datalla tarkoitetaan signaaleja kaukokartoitusjärjestelmän sensoreista sekä kaikkia niistä johdettuja tuotteita. Lähtökohtaisesti sääntely kuitenkin soveltuu primääridatan jakeluun eikä yleisesti ottaen palveluihin, jotka perustuvat datan jalostamiseen ja jälleenmyyntiin. Erillisessä asetuksessa (*Satellitendatensicherheitsverordnung – SatDSiV, 2008*) säädetään edellytyksistä, joiden täytyessä kyseessä katsotaan olevan erityisen korkeaa tietosisällön dataa. Huomioon otetaan tällaisen datan jakelun mahdolliset vaikutukset Saksan turvallisuusetujen ja kansainvälisten suhteiden kannalta. Tietosisältö määritellään geometrisen erotuskyvyn, spektrikattavuuden, spektrinaviin lukumäärän ja spektrisen erotuskyvyn sekä radiometrisen erotuskyvyn ja ajallisen erotuskyvyn perusteella. Määrittelyyn vaikuttavat myös sensorien polarisaatio ja signaalin vaihe.

Saksan kaukokartoituslakia sovelletaan toimintaan, jossa korkeatasoisesta kaukokartoitusjärjestelmää operoi Saksan kansalainen taikka sen lainkäyttöpiiriin kuuluva tai sen alueelle sijoittautunut henkilö taikka kun komennot kaukokartoitusjärjestelmän ohjaamiseksi lähetetään Saksan alueelta. Luvanvaraisuuden piiriin kuuluva operaattori (*„Betreiber“*) on henkilö, joka omalla vastuullaan kontrolloi kaukokartoitusjärjestelmää. Lupa operointiin (*„Genehmigung“*) voidaan myöntää, jos operaattori on luotettava ja järjestelmän ohjaus sekä sensorit, datan lähettäminen järjestelmästä maasegmentille ja järjestelmän tuottaman datan välittäminen on riittävin ja testatuin tavoin suojattu luvattomalta pääsylvältä, käytöltä, muunteluilta ja tietojen paljastumiselta. Operaattorin on teetettävä suppea turvallisuusselvitys niistä henkilöistä, joilla on pääsy kaukokartoitusjärjestelmän ohjauksessa käytettäviin laitteisiin ja tiloihin sekä järjestelmän tuottaman datan vastaanottamiseen, käsittelemiseen ja varastointiin käytettäviin laitteisiin ja tiloihin.

Saksan kaukokartoituslain mukaan operaattorin on arkistoitava vähintään viideksi vuodeksi järjestelmälle ja sensoreille annetut komentokäskyt, salausten menetelmät ja toiminnassa käytetyt koodit sekä komentoketjujen aika ja reitit. Laissa säädetään myös operaattorin ilmoitusvelvollisuudesta, joka koskee muun muassa muutoksia toimintaa harjoittavan organisaation vastuuhenkilöissä tai omistussuhteissa ja tilanteita, joissa kaukokartoitusjärjestelmään tai datan vastaanottoon kohdistuu luvattonta käyttöä tai sellaisen yritys. Lisäksi operaattorilla on velvollisuus antaa tiedot, joita viranomaisella tarvitsee valvoakseen lain ja sen nojalla annettujen määräysten noudattamista ja viranomaisella on kaukokartoitustoiminnassa käytettyihin tiloihin kohdistuva tarkastusoikeus. Viranomaisella voi myös määrätä toimia, jotka ovat välttämättömiä operaattorin velvoitteiden riittäväksi hoitamiseksi. Datat lähetäminen maasegmentille tai luvitetulle datan tarjoajalle voidaan väliaikaisesti kieltää tai määrätä toiminta kokonaan tai osittain siirrettäväksi toisen hoidettavaksi operaattorin kustannuksella.

Saksan kaukokartoituslaissa datan tarjoajalla (*„Datenanbieter“*) tarkoitetaan henkilöä, joka välittää kaukokartoitusjärjestelmän tuottamaa dataa eli saattaa sen jakeluun tai kolmansien osapuolien saataville. Luvanvaraisuus koskee ensisijaisia datan jakelijoita, eli niitä jotka välittävät dataa ensivaiheessa. Lakia sovelletaan datan käsittelyyn Saksan kansalaisen taikka sen lainkäyttöpiiriin kuuluvan tai sen alueelle sijoittautuneen henkilön toimesta taikka kun datan ensivaiheen välittäminen tapahtuu Saksan alueelta. Datat tarjoaja tarvitsee luvan datan välittämiseen (*„Zulassung“*). Luvan myöntämisen edellytykset ovat samanlaiset kuin operointiluvassa: datan tarjoajan luotettavuus, tarvittavat toimet luvattoman käytön ja pääsyn sekä tietojen paljastumi-

sen estämiseksi ja suppean turvallisuusselvityksen teettäminen henkilöistä, joilla on pääsy toiminnassa käytettäviin laitteisiin ja tiloihin. Myös datan tarjoajalla on toimintaa koskeva ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuus, ja viranomaisella toimintaan kohdistuva tarkastusoikeus. Lisäksi viranomainen voi määrätä toimia datan tarjoajan velvollisuuksien täyttämisen varmistamiseksi, kuten vaatia datan välittämisen muokkaamista viimeisintä kehitystasoa vastaavaksi taikka väliaikaisesti kieltää datan välittäminen.

Datan tarjoajan on suoritettava saamiensa datapyyntöjä koskeva sensitiivisyystarkastus (”*Sensitivitätsprüfung*”). BAFA:n edustajien mukaan kyse on automatisoidusta ja algoritmeihin perustuvasta prosessista, joka ei siten vaadi datan tarjoajalta kiperiä päätöksiä tai rajanvetoa siitä, onko käsillä sensitiiviseksi katsottava datapyyntö vai ei. Saksan kaukokartoituslain mukaan pyyntö on sensitiivinen, jos data tietosisältönsä, havaintokohteen tai -alueen ja datapyynnön mukaisten tietojen toimittamiseen kuluvaan aikaviiveen sekä dataa vastaanottavan maasegmentin perusteella on kokonaisuutena arvostellen sellainen, että se voi haitata Saksan turvallisuusetuja tai kansainvälisiä suhteita. Myös datapyynnön tekijän henkilöön liittyvät seikat otetaan huomioon. Lain mukaan datan tarjoajan on tunnistettava pyynnön tekijä sekä henkilöt, joiden on tarkoitus saada data käyttöönsä. Erillisessä asetuksessa (*Satellitendatensicherheitsverordnung – SatDSiV*, 2008) tarkennetaan niitä edellytyksiä, joiden perusteella pyyntö on katsottava sensitiiviseksi. Teknisten seikkojen lisäksi näihin lukeutuu se, jos data välitetään maasegmenttiin, joka sijaitsee asetuksen liitteessä lueteltujen valtioiden alueella (mm. Armenia, Pohjois-Korea, Irak, Iran, Libanon, Ruanda, Somalia, Sudan, Syyria) ellei kyseistä maasegmenttiä operoi NATO:n tai Euroopan unionin jäsenvaltio, Australia, Japani, Uusi-Seelanti tai Sveitsi. Jos sensitiivisyystarkastuksen tuloksena ilmenee, että kyseinen datapyyntö on sensitiivinen, täytyy sen toteuttamiseksi saada lupa. Lupamenettely on poikkeuslain mukainen prosessi, jossa turvallisuusviranomaisella on merkittävä rooli. Datapyynnot on arkistoitava vähintään viideksi vuodeksi datan välittämisen hetkestä lukien. Viranomaisella on tietoihin kohdistuva tarkastusoikeus.

Japani

Japanin satelliittikaukokartoitusdatan käsittelemistä koskevan lain (*Act on Ensuring Appropriate Handling of Satellite Remote Sensing Data*; Act No. 77 of November 16, 2016) mukaan satelliittikaukokartoitusinstrumenttien käyttö (”*Use of Satellite Remote Sensing Instruments*”) on luvanvaraista, kun niiden kontrollointiin käytetään Japanissa sijaitsevaa maa-asemaa. Satelliittikaukokartoitusinstrumenteilla tarkoitetaan satelliitin kyydissä olevaa laitteistoa, joka havainnoi kohteita Maassa, vedessä tai ilmassa sekä tallioi niistä tietoja ja lähettää ne maahan. Lupaa haetaan pääministeriltä kirjallisella hakemuksella, jossa on ilmoitettava mm. kaukokartoitusinstrumenttien tyyppi, rakenne ja kyvykkyys, satelliitin kiertorata, kontrollimaa-aseman ja muiden maa-asemien (ml. vastaanottavat maa-asemat) sijainti, rakenne ja kyvykkyys sekä niiden ja satelliittikaukokartoitusdatan hallinnointimenetelmät. Mikäli lupahakemuksessa annetuissa tiedoissa tai luvitetussa toiminnassa tapahtuu muita kuin vähäisiä muutoksia, toiminnanharjoittajan on haettava lupaa muuttuneilla tiedoilla tai muuttuneiden olosuhteiden mukaisesti. Myös toiminnan siirtäminen vaatii luvan pääministeriltä.

Japanin laissa säädetään, että lupaa ei voida myöntää henkilölle, joka on rikkonut kyseistä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä taikka Japanin muuta lainsäädäntöä koskien sellaista käyttäytymistä, joka on omiaan vaarantamaan kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta tai muun valtion vastaavaa lainsäädäntöä, ja joka on tuomittu sakkoon tai ankarampaan rangaistukseen ja rangaistuksen suorittamisen päättymisestä on alle viisi vuotta. Lupaa ei myöskään voida myöntää henkilölle, jolle Japanin lain nojalla myönnetty lupa tai sertifiointi on peruutettu ja sen peruuttamisesta on alle kolme vuotta taikka henkilölle, johon on kohdistettu terrorismin torjuntaan

tms. liittyvän lainsäädännön mukaisia pakkokeinoja tai seuraamuksia tai joka on luokiteltu kansainväliseksi terroristiksi. Lisäksi lupaa ei myönnetä henkilölle, joka Japanissa tai ulkomailla on katsottu holhouksenalaiseksi aikuiseksi.

Japanin lain mukaan luvan myöntämisen edellytyksenä on, että satelliittikaukokartoitusinstrumenttien käyttäminen ei vaaranna kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta. Lisäksi vaatimuksena on tarvittavat toimenpiteet sen estämiseksi, että muut henkilöt kuin hakija voisivat käyttää satelliittikaukokartoitusinstrumentteja. Samoin edellytyksenä on tarvittavat toimenpiteet yksityisten tai sensitiivisten tietojen paljastumisen estämiseksi ja satelliittikaukokartoitusdatan katoamisen tai vahingoittumisen estämiseksi sekä muut tarvittavat ja tarkoituksenmukaiset toimenpiteet liittyen toiminnan turvallisuusjärjestelmään. Lisäksi edellytetään, että hakijalla on kyky toimeenpanna asianmukaiset turvallisuusjärjestelyt ja toimenpiteet, joilla estetään asiattomien henkilöiden pääsy satelliittikaukokartoitusjärjestelmään ja sen operoinnissa käytettäviin tiloihin.

Japanin lain mukaan kaukokartoitusinstrumenttien käyttäjä ei saa käyttää instrumenttien lähettämän datan vastaanottamiseen muita maa-aseimia kuin niitä, joita kyseisen lain nojalla myönnetty lupa koskee, ja joita hallinnoi kaukokartoitusinstrumenttien käyttäjä tai määritelty datan käsittelijäorganisaatio taikka lain nojalla sertifioitu henkilö. Pääministerin myöntämä sertifiointi todentaa, että henkilöllä on katsottu olevan tarvittava kyky satelliittikaukokartoitusdatan asianmukaiseen käsittelyyn. Sertifiointin myöntämisen esteet ovat samanlaiset kuin kaukokartoitusinstrumenttien käyttäjälle myönnettävän luvan kohdalla. Japanin laissa on säädetty luvan tai sertifiointin peruuttamisesta esimerkiksi jos lupa tai sertifiointi on myönnetty väärin perusteiden taikka jos lakia tai luvan ehtoja on rikottu. Laki sisältää myös rikkomuksia koskevat rangaistussäännökset sekä säännökset viranomaisten tarkastusoikeudesta. Lisäksi laissa on säädetty mahdollisuudesta määrätä datan jakelu keskeytettäväksi tai rajoitettavaksi, mikäli on perusteltu syy epäillä datan jakelun vaarantavan kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta.

Norja

Norjan mannermaalla sijaitsevia maa-aseimia koskee laki sähköisestä viestinnästä (*Lov om elektronisk kommunikasjon*; tullut voimaan 2003), johon sisältyy taajuuksien käyttöä koskevaa sääntelyä. Tämä koskee kuitenkin vain lähetettäviä maa-aseimia. Tämän lisäksi Norjassa on Huippuvuorilla ja Etelämantereella sijaitsevia maa-aseimia koskien kansallista sääntelyä, jonka mukaan maa-aseiman perustaminen edellä mainituille alueille sekä tietojen lataaminen jokaisesta satelliitista, jonka kanssa kommunikoidaan, on luvanvaraista toimintaa.

Sääntelyllä ja siihen nojaavalla lupamenettelyllä Norja pyrkii varmistamaan kansainvälisten velvoitteidensa noudattamisen Etelämannerta koskevan sopimuksen (*Antarctic Treaty*) sekä Huippuvuoria koskevan kansainvälisen sopimuksen (*Svalbard Treaty*) mukaisesti: Etelämannerta koskevan sopimuksen I artiklan mukaan Etelämannerta käytetään vain rauhanomaisiin tarkoituksiin ja muun muassa kaikki sotilaallinen toiminta, kuten sotilastukikohtien ja linnoitusten perustaminen, sotaharjoitusten pitäminen sekä kaikenlaisten aseiden kokeilu, on kielletty. Huippuvuoria koskevan kansainvälisen sopimuksen mukaisia alueita ei koskaan saa käyttää sotatarkoituksiin (9. artikla). Tämän mukaisesti näillä alueilla sijaitsevien maa-asemien kommunikointi sotilassatelliittien kanssa ei ole sallittua.

Norjassa ei ole erikseen kaukokartoitustoimintaa koskevaa sääntelyä, mutta yleinen kansallista turvallisuutta koskeva laki (*Lov om nasjonal sikkerhet*; tullut voimaan 2019) voi soveltua Norjassa harjoitettavaan kaukokartoitustoimintaan tai maa-asematoimintaan. Lain tarkoituksena on

muun muassa Norjan suvereniteetin, alueellisen koskemattomuuden ja demokraattisen hallitusjärjestelmän sekä muiden kansallisten turvallisuusintressien suojaaminen sekä turvallisuusuhkia aiheuttavan toiminnan ehkäiseminen, havaitseminen ja torjuminen. Laki mahdollistaa toimenpiteet turvallisuusuhan muodostavan toiminnan estämiseksi tai siihen puuttumiseksi, mutta soveltamiskynnys on korkea edellyttäen merkittävää riskiä kansalliselle tai kansainväliselle turvallisuudelle.

Norjan turvallisuuslain mukainen valvontavastuu on kansallisella turvallisuusviranomaisella joko yksin tai jaetusti asianmukaisen ministeriön kanssa. Valvontaviranomaisella on tarkastus-oikeus lain soveltamisalan piiriin kuuluvan yrityksen tiloihin, tietoihin ja järjestelmiin. Yrityksillä on velvollisuus toteuttaa toimenpiteet turvallisuusuhan muodostavan toiminnan estämiseksi tai siihen liittyvien riskien minimoimiseksi, mukaan lukien asianmukaiset salausmenetelmät, turvatoimet ja riskiarvioinnit sekä turvallisuusselvitykset. Toiminnanharjoittajan tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvat havaituista tai epäillyistä turvallisuusuhista sekä vakavista turvatoimien tai -vaatimusten rikkomuksista ilmoittaminen. Myös yritysosta valvotaan turvallisuuslain nojalla. Jos yritysosto on merkittävä riski kansalliselle turvallisuudelle, se voidaan kieltää tai sille voidaan asettaa ehtoja.

Ruotsi

Ruotsissa ei ole erikseen kaukokartoitustoimintaa tai maa-asemia ja tutkia koskevaa sääntelyä eikä näitä ole huomioitu myöskään avaruustoimintalain muuttamisesta annetussa komiteamietinnössä vuodelta 2021. Radioluvista säädetään sähköisestä viestinnästä annetussa laissa (*lagen om elektronisk kommunikation*), mutta maa-asemien osalta laki koskee ainoastaan lähetäviä maa-asemia Suomen lainsäädännön tapaan. Tietyissä tilanteissa toimintaan voidaan soveltaa myös ulkomaisista investoinneista annettua lakia tai turvallisuuslakia (*säkerhetskyddslagen*), mutta varsinaista lupamenettelyä tai muita velvoitteita ei lainsäädännössä ole asetettu satelliittikaukokartoitukselle tai maa-asematoinnille.

Ruotsissa maa-asematoinninta harjoittaa valtionyhtiö Swedish Space Corporation. Yhtiö tarjoaa maa-asemapalveluja satelliittioperaattoreille ympäri maailmaa ja sillä on maa-asemia Ruotsin lisäksi useassa muussa maassa. Yhtiön omistajaohjauksensa mukaan yhtiön tulee toiminnassaan ottaa huomioon avaruustoimintaan liittyvät ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittiset vaikutukset. Yhtiön tulee siten toiminnassaan ja asiakkuuksissaan arvioida mahdollisia ulko- ja turvallisuuspoliittisia riskejä yhteistyössä ohjaavan ministeriön ja asianmukaisten turvallisuusviranomaisten kanssa. Yksityisten toimijoiden harjoittamaa kaupallista maa-asematointia Ruotsissa ei tällä hetkellä ole.

Iso-Britannia

Ulkoministeriön vientivalvontayksikön 2019 teettämän selvityksen mukaan Isossa-Britanniassa ei ole satelliittikaukokartoitustietoa koskevaa erityissääntelyä, vaan toimintaan liittyviä riskejä pyritään hallitsemaan yhtäältä vientivalvontalainsäädännön ja vientilupiin kirjattavien ehtojen, toisaalta yritysten omavalvonnan ja sitä koskevan raportoinnin avulla. Vientivalvontaviranomaisena toimii ulkomaankauppaministeriön yhteydessä toimiva vientivalvontayksikkö. Viranomaiset vaativat toimijoilta sisäisen *due diligence* -prosessin, jossa yritys arvioi muun muassa asiakkaisiinsa ja luovutettavaan tietoon liittyviä riskejä ja pidättäytyy tiedon luovuttamisesta silloin, kun riski on liian suuri eikä sitä voida hallita. Yrityksen on pidettävä kirjaa paitsi menettelyistään, myös yksittäisistä asiakkuuksista ja luovutetusta tiedosta, jotta viranomaiset voivat tarkastella yritysten kirjanpitoa jälkikäteen arvioidakseen yrityksen toimintaa ja riskien hallintaa.

Espanja

Ulkoministeriön vientivalvontayksikön 2019 teettämän selvityksen mukaan Espanjassa ei ole nimenomaista sääntelyä kaukokartoitustiedon luovuttamisen valvonnasta, mutta Espanja pyrkii kontrolloimaan tiedon luovuttamista kaksikäyttötuotteiden vientivalvontalainsäädännön nojalla. Vientivalvontaviranomaisena Espanjassa toimii talousministeriön vientivalvontaosasto. Euroopan unionin vientivalvonta-asetuksen nojalla muun muassa satelliittien, eräiden kaukokartoitusjärjestelmien ja niiden komponenttien sekä niiden käyttämien ohjelmistojen vienti Euroopan unionin ulkopuolelle edellyttää toimivaltaisen kansallisen viranomaisen myöntämää vientilupaa silloin kun espanjalainen operaattori on aikeissa viedä satelliitin unionin ulkopuolelle laukaisua varten. Vaadittavaan vientilupaan voidaan liittää myös satelliitin tuottaman tiedon luovuttamiseen liittyviä ehtoja ja rajoituksia. Lupaun ja siihen liittyvään loppukäyttäjätodistukseen kirjatulla ehdoilla voidaan esimerkiksi rajoittaa muun muassa kaukokartoitustiedon luovuttamista erikseen määrätyille vastaanottajaryhmille.

Valvonnanalaisena kaksikäyttötuotteena pidetään vientivalvonta-asetuksen mukaan yleensä vain sellaista tietoa, joka koskee asetuksen liitteen määritelmät täyttävän kaksikäyttötuotteen kehittämistä, tuotantoa tai käyttöä. Siten edes sensitiivistä informaatiota sisältävää, kaukokartoituksen avulla tuotettua tietoa ei yleensä voi pitää tuotteena, jonka vientiä voitaisiin valvoa vientivalvonta-asetuksen nojalla. Käytännössä ongelmallisia ovatkin erityisesti tilanteet, joissa satelliitti laukaistaan avaruuteen Euroopan unionin alueelta: tämä ei edellytä minkäänlaista lupaa tai ennakkollista viranomaishyväksyntää. Espanja pyrkii kontrolloimaan tällaisia tilanteita turvaluokiteltua tietoa koskevan lainsäädännön avulla. Sen perusteella on mahdollista luokitella kansallisen turvallisuuden kannalta sensitiivinen kaukokartoitustieto turvaluokitelluksi, jolloin operaattori ei saa luovuttaa sitä edelleen ilman tiedusteluviranomaisen myötävaikutusta.

6 Lausuntopalaute

Hallituksen esityksen luonnos oli lausuntokierroksella 16.3.–21.4.2022. Asiakirjat olivat saatavilla lausuntopalvelu.fi-osoitteessa. Lausuntoja annettiin 19 kappaletta. Lausuntonsa antoivat opetus- ja kulttuuriministeriö, valtiovarainministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, oikeusministeriö, sisäministeriö, ulkoministeriö, puolustusministeriö, ympäristöministeriö, Innovaatiorahoituskeskus Business Finland, Ilmatieteen laitos, Maanmittauslaitos, Liikenne- ja viestintävirasto, Oikeusrekisterikeskus, Suojelupoliisi, Suomen Akatemia, Puolustus- ja ilmailuteollisuus Pia ry, Iceye Oy ja Kuva Space Oy (yhteinen lausunto), North Base Oy sekä Suomen radioamatööriliitto ry. Yksittäiset lausunnot ovat julkisesti saatavilla valtioneuvoston hankeikkunasta.

Lausuntojen perusteella esitykseen on tehty täsmennyksiä ja muutoksia.

Ministeriöt ja virastot suhtautuivat hallituksen esitykseen pääosin myönteisesti. Lakiesitysten katsottiin parantavan viranomaisten toimintaedellytyksiä kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja luovan ennakoitavan sääntely-ympäristön toiminnanharjoittajille. Liikenne- ja viestintäviraston lausunnossa kiinnitettiin huomiota siihen, että myös EU operoi maa-aseimia Suomessa, jolloin EU:n toimielimet ja virastot olisi tarpeen sisällyttää viranomaisia koskevaan poikkeukseen.

Oikeusministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota useaan asiaan, joita on jatkovalmistelussa korjattu esitykseen. Erityisesti sääntämisympäristön ja perustuslain mukaisuuden arviointia on oikeusministeriön lausunnon huomioiden pohjalta täydennetty. Myös henkilötiedon suojaamista koskeva osio on lisätty esitykseen. Oikeusministeriö kiinnittää erityistä huomiota tietojen saantia koskeviin säännöksiin, jotka on lakiesityksissä säädetty laajoiksi mutta perusteltu niukasti.

Näitä on täsmennetty jatkovalmistelussa. Lisäksi seuraamusmaksua koskevat huomiot on otettu huomioon valmisteltaessa seuraamusmaksua koskevaa säännöstä ehdotettuun lakiin avaruustoiminnan muuttamisesta. Ehdotetusta maa-asemia ja eräitä tutkia koskevasta laista ehdotus seuraamusmaksusta poistettiin, kuten kappaleessa 10 tarkemmin kuvataan.

Oikeusrekisterikeskuksen (ORK) lausunnossa kiinnitettiin huomiota maa-asemia ja eräitä tutkia koskevassa lakiesityksessä ehdotettuun seuraamusmaksuun. Ehdotuksen mukaan ORK vastaisi seuraamusmaksun täytäntöönpanosta. ORK pitää tärkeänä, että ehdotetun uuden seuraamusmaksun täytäntöönpanossa noudatettaisiin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain (706/2007) sijasta sakon täytäntöönpanosta annettua lakia, kuten muissa uusissa seuraamusmaksuissa. ORK ehdottaa, että uusi seuraamusmaksu pantaisiin täytäntöön sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa menettelyssä, jolloin lain soveltamisalaa koskevaan 1 §:n luetteloon tulisi sisällyttää ehdotettu uusi seuraamusmaksu. Lisäksi ORK esitti huomioita esityksen täydentämiseksi seuraamusmaksun vanhenemisen, maksuvelvollisuuden raukeamisen, maksun täytäntöönpanokelpoisuuden, korottomuuden, tiedonsaantioikeuden ja menettelytapojen osalta. Lisäksi ORK kiinnittää huomiota seuraamusmaksua koskevan perustuslain mukaisuuden arviointiin ja esityksen vaikutusten arviointiin seuraamusmaksujen aiheuttaman henkilöstö- ja tietojärjestelmätarpeiden osalta. Nämä on huomioitu jatkovalmistelussa laadittaessa seuraamusmaksua koskevaa säännöstä ehdotettuun lakiin avaruustoiminnan muuttamisesta.

Pia ryn lausunto, Iceye Oy:n ja Kuva Space Oy:n yhteislausunto sekä Northbase Oy:n lausunto sisälsivät toisiaan vastaavia huomioita, jotka on otettu huomioon jatkovalmistelussa tarkentamalla erityisesti säännöskohtaisia perusteluita. Yritykset kiinnittävät huomiota siihen, että lakiesityksissä useat säännökset jättävät lupaviranomaisille tapauskohtaista harkintavaltaa. Yritykset toivoivat tarkempaa määrittelyä erityisesti kansallisen turvallisuuden, kansainvälisten velvoitteiden ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta. Lisäksi yritykset kiinnittivät huomiota siihen, ettei omistuspohjan tarkastelu saa johtaa päällekkäiseen prosessiin ulkomaalaisten yritystosten seurannasta annetun lain mukaisen menettelyn kanssa ja kiinnittivät huomiota datan määrittämään ja asiakkaan tuntemisen velvoitteisiin. Yritykset katsoivat, ettei lailla saa asettaa yrityksille sellaisia rajoituksia, jotka ovat tiukempia kuin muissa maissa, ja katsoivat, että myös alemman asteen sääntelyn osalta on kuultava sidosryhmiä. Lisäksi yritykset esittivät tarkennusta siihen, onko kyseessä toimijakohtainen vai maa-asema- tai satelliittikohtainen lupa.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki maa-asemista ja eräistä tutkista

1 §. Soveltamisala. Pykälän *1 momentin* mukaan lakia sovellettaisiin maa-aseman tai tutkan perustamiseen ja maa-asema- ja tutkatoimintaan Suomen valtion alueella tai Suomessa rekisteröidyssä ajoneuvossa tai aluksessa.

Valtion toimivalta, joka yleensä jaetaan lainsäädäntö-, tuomio- ja täytäntöönpanovaltaan, liittyy läheisesti valtion suvereenisuuden käsitteeseen. Lähtökohtana on alueperiaate, jonka mukaan kukin valtio on lähtökohtaisesti laajasti ja muut valtiot poissulkevasti toimivaltainen omalla alueellaan. Alueeseen kuuluvat sisäiset ja ulkoiset aluevedet. Valtion toimivaltaan kuuluvat myös sen rekisterissä olevat alukset ja ajoneuvot. Valtio on lisäksi voinut perustaa toimivaltansa kansalaisuusperiaatteeseen ja eräiden kansainvälisen rikosten osalta myös universaaliperiaatteeseen. Halutessaan käyttää nk. ekstraterritoriaalista toimivaltaa valtion tulee yleensä osoittaa todellinen yhteys kyseisen asian ja toimivallan käytön välillä, ottaen myös huomioon muiden valtioiden oikeudet.

Suomen valtion alue kattaa valtion maa-alueet, aluevedet ja ilmatilan. Suomella on alueeseensa välittömästi liittyvällä talousvyöhykkeellä kansainvälisen oikeuden mukainen lainkäyttövalta tekosaarten, laitteiden ja muiden rakennelmien rakentamisessa ja käytössä samoin kuin muut kansainvälisen oikeuden mukaiset oikeudet ja velvollisuudet. Näitä koskeva sääntely sisältyy lakiin Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004). Lain 17 §:n mukaan lain mukaisesti rakennetuilla tekosaarilla, laitteilla ja muilla rakennelmilla sovelletaan Suomen lakia samalla tavoin kuin jos rakennelma sijaitisi lähinnä olevalla Suomen alueella. Tällaisissa erityistilanteissa sovellettaisiin siis Suomen lakia, vaikka talousvyöhyke ei valtion alueeseen kuulukaan.

Lakia sovellettaisiin Suomessa rekisteröidyssä aluksessa tai ajoneuvossa harjoitettuun maa-asema- ja tutkatoimintaan. Aluksella tarkoitettaisiin sekä laivoja että lentokoneita ja muita ilma-aluksia. Kyseeseen tulisivat erityisesti erilaiset laivoista tai ajoneuvoista operoitavat maa-asemat ja avaruutta tai yläilmakehää seuraavat tutkat tai avaruudesta tai yläilmakehästä heijastuvien tutkapulssien tai signaalien lähetys ja/tai vastaanotto. Suomessa rekisteröidyt alukset ja ajoneuvot kuuluisivat lain soveltamisalaan myös ollessaan Suomen valtion rajojen ulkopuolella toisen valtion lainkäyttöalueella, kansainvälisessä ilmatilassa, aavalla merellä tai muilla valtioiden suvereniteetin ulkopuolisilla alueilla kuten Etelämantereella. Näissä tapauksissa toiminnanharjoittajat saattavat olla velvollisia noudattamaan toiminnassaan useamman valtion lainsäädäntöä.

Pykälän 2 momentin mukaan lakia ei sovellettaisi viestintäpalvelulain 136 §:n 2 momentissa tarkoitettuun yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettun radioviestinnän lähetykseen ja vastaanottoon, lyhytaikaisiin ohjelmantuotantoyhteyksiin tai lyhytaikaiseen koeluonteiseen käyttöön, jolle on myönnetty radiolupa. Lakia ei myöskään sovellettaisi viestintäpalvelulain 39 §:n 3 momentin nojalla luvasta vapaan päätelaitteen käyttöön sekä vastaavan päätelaitteen käyttöön kansainvälisessä liikenteessä olevissa aluksissa ja ilma-aluksissa.

Lakia ei näin ollen sovellettaisi satelliitin välityksellä yleisesti vapaasti vastaanotettaviin sisältöihin, kuten satelliittitelevisioon, satelliittien kautta välitettäviin hätäkutsuihin ja radioamatööriviestintään. Lakia ei myöskään sovellettaisi erilaisten tapahtumien uutis- tai ajankohtaisohjelmantuotannossa tyypillisesti käytettäviin lyhytaikaisiin satelliittipohjaisiin ohjelmantuotantoyhteyksiin (*satellite news gathering*), mitä käytetään tyypillisesti ohjelmantuotantoyhtiöiden tapahtumapaikalle lähetettävissä kuvausautoissa. Toiminnassa radiolähettimelle myönnetään lyhytaikainen radiolupa. Vastaavasti lakia ei sovellettaisi myöskään lyhytaikaiseen koeluonteiseen satelliittilähettimien testaustoimintaan, joissa radiolähettimille on myönnetty radiolupa. Tällainen koeluonteinen testaus voi liittyä muun muassa laitteistojen tekniseen kehitykseen tai massalaitteiden testaamiseen ennen radioluvasta vapautuksen voimaan saattamista. Lisäksi lakia ei sovellettaisi niin sanottuihin massalaitteisiin eli Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä radioluvasta vapautetuilla taajuusalueilla määräyksen ehtojen mukaisesti toimiviin satelliittiradioliikenteen päätelaitteisiin kuten satelliittiradiopuhelimiin, satelliittilaajakaistan päätelaitteisiin tai näiden välityksellä tapahtuvan tiedon tai datan vastaanottoon määräyksen tarkoitamilla vaatimustenmukaisilla päätelaitteilla, joissa vastaanotto voi kohdistua myös muuhun kuin määräyksessä lähetykseen osoitetulla yhteistajuudella. Jos tällainen päätelaite liitetään kiinteästi muuhun radiojärjestelmään tai sen radio-osia teknisesti muokataan, päätelaite ei enää ole vaatimustenmukainen määräyksen edellyttämässä tarkoituksessa. Tavanomaiset päätelaitteet pitävät sisällään myös EU:n Galileo-ohjelman julkisesti säännellyn palvelun (*Public Regulated Service*) eli PRS-palvelun vastaanottoon tarkoitettut päätelaitteet. PRS-palvelujen vastaanottoon soveltuvat viestintäpalvelulain erityissäännökset.

Lakia ei myöskään sovellettaisi Suomen valtion alueella radioluvasta vapautettuihin satelliittipäätelaitteisiin, jotka sijaitsevat kansainvälisessä liikenteessä olevissa aluksissa tai ilma-aluk-

sisä. Käytännössä jälkimmäisessä tapauksessa kyseessä ovat kansallisesti samat luvasta vapautetuilla taajuuksilla toimivat radiolaitteet, jotka kansainvälisessä liikenteessä kuitenkin lisätään aina alusten radiolupiin.

Pykälän 3 momentin mukaan lakia sovelletaan kuitenkin muulla kuin tavanomaisella päätelaitteella tapahtuvaan radiopaikannussatelliittiviestinnän vastaanottoon, jonka pääasiallisena tarkoituksena on muu kuin viestintäverkkojen synkronointi, radionavigointi tai muu tavanomainen aika- tai paikkatiedon hyödyntäminen.

Radionavigointisatelliittien vastaanoton osalta lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät vastaavasti massasovellukset tai tavanomaiset vastaanottimet, jotka tarjoavat signaalien aika- tai paikkatietoon pohjaavia palveluita, kuten viestintäverkkojen synkronointi, esimerkiksi matkaviestinverkoissa tai televisioverkoissa, tai erilaiset paikkatietosovellukset. Tällaisia sovelluksia ovat esimerkiksi älylaitteiden paikkatietoa hyödyntävät sovellukset tai erilaiset navigaattorit, maanmittauksessa käytettävät tarkkuuspaikannussovellukset tai massapäätelaitteissa, kuten älypuhelimissa tarjolla olevat satelliittisignaalien seurantasovellukset. Soveltamisalaan kuitenkin kuuluisivat radionavigointisignaalien ammattimaisemmat ja tarkemmat vastaanottojärjestelmät, jotka tähtäävät muuhun kuin aika- ja paikkatiedon hyödyntämiseen, kuten radionavigointisignaalien laadun, tarkkuuden tai häiriötilanteiden monitorointiin tai esimerkiksi korjaussignaalien muodostamiseen.

2 §. Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin lain soveltamisen kannalta keskeiset käsitteet.

1 kohdan mukaan maa-asemalla tarkoitettaisiin lähetintä, joka voi lähettää dataa tai signaaleja avaruudessa sijaitsevaan järjestelmään, tai vastaanotinta, joka voi vastaanottaa dataa tai signaaleja avaruudessa sijaitsevasta järjestelmästä, sekä tällaisen datan tai signaalien käsittelyyn, kuten säilyttämiseen, prosessointiin ja siirtämiseen tarkoitettua laitteistoa.

Avaruusjärjestelmän voidaan katsoa koostuvan avaruusesineistä kuten satelliiteista sekä näitä palvelevista maa-asemista. Kiertoradalla oleva satelliitti tuottaa käyttötarkoituksestaan riippuen esimerkiksi kaukokartoitusdataa, paikannussignaalia tai tietoliikenneinformaatiota, joita maa-asemat maan pinnalla ottavat vastaan.

Maa-asemat voidaan jakaa vastaanottaviin ja lähettäviin maa-asemiin sekä maa-asemiin, jotka voivat sekä vastaanottaa että lähettää dataa. Vastaanottava maa-asema ottaa vastaan satelliitin lähettämää dataa satelliitin kulkiessa maa-aseman yli. Vastaanottavalla maa-asemalla satelliitin lähettämä data voidaan koota tallennusvälineille tai jakaa eteenpäin esimerkiksi laajakaistaverkkojen kautta. Lähettävä maa-asema puolestaan lähettää dataa sen yli kulkevaan satelliittiin. Lähettävä informaatio voi olla yleistä tietoliikennettä, satelliittien ohjausdataa tai esimerkiksi ohjelmistopäivityksiä satelliiteille tai satelliittien kautta muille maanpäällisille järjestelmille.

2 kohdan mukaan maa-asematoiminnalla tarkoitettaisiin datan lähettämistä avaruuteen tai vastaanottamista avaruudesta maa-asemaa käyttäen sekä lähetettävän tai vastaanotetun datan käsittelyä, kuten säilyttämistä, prosessointia ja siirtämistä.

3 kohdan mukaan tutkalla tarkoitettaisiin laitetta, jolla lähetetään kohteeseen suunnattu radio- tai valopulssi tai valopulssi (LIDAR, valotaajuudella toimiva tutka) ja vastaanotinta, joka havaitsee kohteesta heijastuneen tai sironneen signaalin (monostaattinen tutka) tai laiteyhdistelmää, jossa lähetin ja vastaanotin sijaitsevat eri sijainnissa (bistaattinen tai multistaattinen tutka). Tutkan täytyy myös teknisiltä ja fysikaalisilta ominaisuuksiltaan olla sellainen, että sillä voidaan lähettää signaaleja ja vastaanottaa signaaleja satelliittien kiertoratakorkeuksilta.

4 kohdan mukaan tutkatoiminnalla tarkoitetaan radiosignaalien tai laserpulssien lähettämistä avaruuteen tai yläilmakehään tai vastaanottamista avaruudesta tai yläilmakehästä tutkaa käyttäen sekä radiosignaalien tai laserpulssien käsittelyä, kuten säilyttämistä, prosessointia ja siirtämistä.

5 kohdan mukaan toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka harjoittaa tai jonka on tarkoitus harjoittaa maa-asema- ja tutkatoimintaa tai joka tosiasiallisesti vastaa toiminnasta.

6 kohdan mukaan maa-asemadatalle tarkoitettaisiin maa-aseman tai tutkan välittämiä tai vastaanottamia signaaleita ja tietoa sekä niistä johdettuja muita kuin sellaisia tuotteita, jotka eivät pääasiallisesti perustu laitteiston välittämiin tai vastaanottamiin signaaleihin, vaan on saatu loppupäätelminä eri tietojen yhdistelyn tai manipuloinnin taikka näihin perustuvien laskelmien kautta, signaalien ja taltioitujen tietojen käsittely- tai varastointivaiheesta taikka lähetys- tai esitystavasta riippumatta. Maa-aseman välittämät tai vastaanottamat signaalit voivat olla esimerkiksi radioaaltoja tai valoa, kuten laser. Määritelmä kattaisi sekä raakadatan että tiettyyn pisteeseen asti jalostetun datan, jolloin maa-asemadatan käsitteen alle katsotaan kuuluvan niin maa-aseman tai tutkan taltioimat tiedot kuin niistä järjestetty tai johdettu informaatio. Ehdotettu maa-asemadatan määritelmä kuitenkin sisältää rajoituksen, jonka mukaisesti laki soveltuisi vain tuotteisiin, jotka pääasiallisesti perustuvat maa-asema- tai tutkalaitteistojen välittämiin tai vastaanottamiin signaaleihin. Toiminnanharjoittajalla on näin vastuu maa-asemadatan turvallisesta säilyttämisestä ja käsittelystä sekä sen luovuttamisesta vain tunnistetuille asiakkaille, jonka perusteet maa-asemadatan käytölle toiminnanharjoittaja tuntee, mutta sen vastuulle ei katsota kuuluvaksi asiakkaidensa maa-asemadatan käsittelytoimet, kuten uusien palveluiden ja tuotteiden tuottaminen maa-asemadataa edelleen jalostamalla. Rajauksen tarkoituksena on ehkäistä sitä, että ns. loputon tai rajaamaton vastuu maa-asemadatan liikkumisesta toisi toiminnanharjoittajalle ylimääräistä riskinkantoa tai kustannuksia.

Käytännössä esitetyssä maa-asemadatan määritelmässä on kyse teknisessä laitteessa tai tietojärjestelmässä olevasta, sinne tulevasta tai sieltä lähtevästä tiedosta, mikä vastaa sitä, kuinka data on määritelty tietoverkkodirektiivissä (EPNDir 2013/40/EU tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä ja neuvoston puitepäätöksen 2005/222/YOS korvaamisesta 12.8.2013) sekä sen vaikutuspiiriin kuuluvissa kansallisissa laeissa (rikoslaki ja pakkokeinolaki 806/2011). Tietoverkkodirektiivin mukaan data on esimerkiksi sellaisessa muodossa olevien tosiseikkojen, tietojen tai käsitteiden esitystä, että se soveltuu käsiteltäväksi tietojärjestelmässä. Sama määritelmä on otettu myös rikoslain tieto- ja viestintärikoksia käsittelevään 38 lukuun. Pakkokeinolaissa data on katsottu tiedoksi, joka on teknisessä laitteessa tai muussa vastaavassa tietojärjestelmässä taikka sen tallennusalustalla.

3 §. *Viranomaisen maa-asema- ja tutkatoiminta.* Pykälässä säädettäisiin viranomaisen harjoittamasta maa-asema- ja tutkatoiminnasta. Viranomaisella tarkoitettaisiin vastaavia tahoja kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 1 momentin 1–7 kohdissa tarkoitettuja tahoja, joita voisivat olla esimerkiksi Ilmatieteen laitos ja Maanmittauslaitos, joilla molemmilla on maa-asema- tai tutkatoimintaa jo tällä hetkellä. Lisäksi pykälässä säädettäisiin EU:n toimielinten ja virastojen Suomessa harjoittamasta maa-asema- tai tutkatoiminnasta. Esimerkiksi Euroopan avaruusohjelmaan kuuluvasta EGNOS-järjestelmästä vastaava EU Agency for the Space Programme (EUSPA) rinnastuu lain tarkoittamiin viranomaisiin, kun se ylläpitää Suomessa EGNOS RIMS -asemia. EU:n toimielimiin soveltuisivat kuitenkin lain viranomaisia koskevat määräykset, kuten lain 6 §:n turvallisuusvaatimukset ja 13 §:n tarkastusoikeus.

Pykälän *1 momentin* mukaan lain toiminnan luvanvaraisuutta, lupaehtoja, maa-asema- ja tutkimatoiminnan siirtämistä, luvan muuttamista ja peruuttamista sekä oma-aloitteista tiedonantovelvollisuutta koskevia 4, 5, 7, 8, 10, ja 16–18 §:ää ei sovellettaisi suomalaisten viranomaisten tai EU:n toimielinten tai virastojen harjoittamaan maa-asema- ja tutkatoimintaan. Poikkeuksena olisi viranomaisen harjoittama kaupallinen maa-asema- ja tutkatoiminta, johon sovellettaisiin myös edellä ehdotettuja säännöksiä samalla tavalla kuin yksityisten toimijoiden harjoittamaan maa-asema- ja tutkatoimintaan. Sen sijaan esimerkiksi lain turvallisuusvaatimuksia, valvontaa ja tarkastusoikeutta koskevia 6, 9 ja 11–15 §:ää sovellettaisiin myös viranomaisen harjoittamaan toimintaan.

Pykälän 1 momentissa viranomaisen harjoittamalla kaupallisella toiminnalla tarkoitettaisiin viranomaisen ansiotarkoituksessa tekemää taloudellista toimintaa. Tällöin viranomaisen harjoittama maa-asema- tai tutkatoiminta tai tuottamat palvelut toteutetaan kolmannen osapuolen tilauksesta tai muusta toimeksiannosta tai toimenpiteestä johtuen vastiketta vastaan. Se, onko kyseessä viranomaisen harjoittama kaupallinen toiminta, voi joissain tilanteissa vaatia tapauskohtaista harkintaa ja rajanvetoa. Viranomaisen maa-asema- ja tutkatoimintaan voi liittyä viranomaistehtävien ohella mahdollisuus kerryttää viranomaisen kaupallisen toiminnan tuottoja, jolloin toiminta olisi sekä viranomaistoimintaa että kaupallista toimintaa. Mikäli viranomainen myy liiketaloudellisia suoritteita muulle kuin viranomaiselle, voivat sovellettavaksi tulla ehdotetun lain luvanvaraisuutta koskevat säännökset kuten yksityistenkin toimijoiden kohdalla, vaikka kysymys olisikin alansa viranomaistehtäviin liittyvistä asiantuntijapalveluista. Siltä osin kuin toimintaa harjoitetaan sopimusvapauden piirissä eikä kansainvälisoikeudellisen velvoitteen taikka EU-säädöksestä tai kansallisesta laista johtuvan tehtävän hoitamiseksi, voidaan kyseessä katsoa olevan viranomaisen harjoittama kaupallinen toiminta. Siten esimerkiksi viranomaisyhteistyötä, jossa toinen viranomainen korvaa palvelusta syntyneitä kuluja ei katsottaisi kaupalliseksi toiminnaksi.

Viranomaistoiminnalla tarkoitettaisiin puolestaan viranomaisen lakisääteisiin tehtäviin liittyvää maa-asema- ja tutkatoimintaa. Viranomaistoiminnaksi katsottaisiin esimerkiksi maa-asema- ja tutkatoiminnan harjoittaminen viranomaisen lakisääteistä tutkimus- tai tuotantotoimintaa varten, kun toimintaa harjoitetaan ensi sijaisesti laissa säädetyn viranomaistehtävän hoitamiseksi markkinaehtoisen palvelun tuottamisen sijaan. Näin esimerkiksi valtion maksuperustelain (150/1992) mukaiset valtion viranomaisen julkisoikeudelliset suoritteet, jonka kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen ja jonka tuottamiseen viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus, jäisivät pääosin maa-asemista ja tutkista annettavaksi ehdotetun lain soveltamisalan ulkopuolelle. Lisäksi esimerkiksi viranomaisen maa-asemalla ja tutkalla vastaanotetun datan luovuttaminen edelleen sähköisessä muodossa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 2 momentin niin sanottujen dynaamista dataa koskevien säännösten perusteella katsottaisiin säännöksessä tarkoitetuksi viranomaistoiminnaksi.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin viranomaisten harjoittamaa maa-asema- ja tutkatoimintaa koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta. Momentin mukaan maa-asema- ja tutkatoimintaa harjoittavan viranomaisen tulee ilmoittaa Liikenne- ja viestintävirastolle harjoittamastaan maa-asema- ja tutkatoiminnasta ja mahdollisista muutoksista tällaisessa toiminnassa. Maa-asema- ja tutkatoimintaa harjoittavan viranomaisen tulee myös ilmoittaa Liikenne- ja viestintävirastolle, jos toiminta siirretään toiselle viranomaiselle. Lain 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua vuosittaista Liikenne- ja viestintävirastolle toimitettavaa selvitystä koskevaa velvollisuutta ei ole tarpeen soveltaa viranomaisiin, koska viranomaiset ovat muutoinkin velvollisia raportoimaan toimintansa yleisten vuosiraportointia koskevien periaatteiden mukaisesti.

Pykälän 3 momentin mukaan tarkempia määräyksiä 2 momentissa tarkoitettujen ilmoituksen toimittamisesta ja ilmoituksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voidaan antaa Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä.

4 §. Toiminnan luvanvaraisuus. Pykälässä säädettäisiin maa-asema- ja tutkatoiminnan luvanvaraisuudesta.

Pykälän 1 momentin mukaan maa-aseman tai tutkan saisi perustaa ja maa-asema- ja tutkatoimintaa harjoittaa vain, jos Liikenne- ja viestintävirasto on myöntänyt etukäteen luvan toiminnalle. Lupa voitaisiin myöntää yksittäisen maa-aseman perustamiseen tai usean maa-aseman kokonaisuuden kautta harjoitettavaan toimintaan. Lupa myönnettäisiin määräajaksi, enintään kymmeneksi vuodeksi kerrallaan.

Jos luvan myöntämisellä voisi olla ilmeisesti vaikutuksia kansalliseen turvallisuuteen, valtioneuvosto myöntäisi luvan. Kansallisen turvallisuuden vaarantumiseen liittyvissä tilanteissa voidaan tarvita poliittista tai muuta yhteiskunnallisesti laajempaa harkintaa, joka edellyttäisi tarkoituksenmukaisuusharkintaan perustuvaa valtioneuvoston päätöstä. Kansallinen turvallisuus voisi vaarantua esimerkiksi silloin, jos maa-asema- tai tutkatoimintaa harjoittaisi yritys, jonka Suomen turvallisuusetujen vahingoittamistarkoituksesta olisi vahva epäily. Viestintäpalveluissa säädetään vastaavasti radioluvan myöntämisestä.

Lupa voitaisiin liittää maa-asema- tai tutkatoiminnan harjoittamisen turvallisuuden ja toiminnan valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja. Tässä turvallisuus merkitsisi erityisesti tietoturvasuuteen liittyviä seikkoja sekä kansallisen turvallisuuden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kautta myös kansainvälisen turvallisuuden kannalta olennaisia huomioita. Toiminnan luvanvaraisuudella ja luvan ehdoilla pyritään hallitsemaan ennen kaikkea maa-asemadataan liittyviä riskejä. Lupa voidaan liittää ehtoja myös toiminnan harjoittajan asiakkaista ja asiakasryhmistä. Ehdossa voidaan esimerkiksi määrätä, että palvelua tulee tarjota ainoastaan lupahakemuksessa mainituille asiakasryhmille. Tarvittaessa Liikenne- ja viestintävirasto voisi pyytää lupaehtoja lausuntoa muilta viranomaisilta, erityisesti turvallisuusviranomaisilta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, mitä edellytyksiä toiminnanharjoittajan on täytettävä, jotta Liikenne- ja viestintävirasto tai valtioneuvosto voi myöntää maa-asematoiminnalle luvan 1 momentin mukaisesti.

Momentin 1 kohdan mukaan luvan edellytyksenä on, että toiminnanharjoittaja on arvioitu luotettavaksi 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

Momentin 2 kohdan mukaan luvan edellytyksenä on, että toiminnanharjoittaja noudattaa 6 §:ssä säädettyjä turvallisuusvaatimuksia. Toiminnanharjoittajan tulee hakemuksessaan esittää selvitys siitä, miten toiminnan fyysinen, henkilö- ja tietoturvasuus varmistetaan koko toiminnan ajan.

Momentin 3 kohdan mukaan luvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että toiminnanharjoittaja on antanut Liikenne- ja viestintävirastolle selvityksen sen käytössä olevista asiakkaan tunnistamiseen ja tuntemiseen liittyvistä menettelytavoista. Toiminnanharjoittajan tulisi tunnistaa asiakkaansa asiakassuhdetta perustettaessa taikka entuudestaan tuntemattoman asiakkaan satunnaisesti tai yksittäistä palvelupyyntöä täyttäessään. Asiakkaan tunnistaminen tarkoittaa menettelyjä, joilla selvitetään luonnollisten tai oikeushenkilöiden henkilöllisyys asiakkaan tai sellaiseksi aikovan toimittamien tietojen perusteella. Asiakkaan tunnistaminen sähköisessä asiointissa ei edellyttäisi vahvaa sähköistä tunnistamista. Toiminnanharjoittajan käytössä olevien asi-

akkaan tunnistamiseen ja tuntemiseen liittyvien menettelytapojen arvioinnissa voitaisiin huomioida tämän mahdollisuus henkilöllisyyden todentamiseen, millä tarkoitetaan tunnistamisen yhteydessä saatujen henkilötietojen oikeellisuuden varmistamista luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä.

Oikeushenkilön henkilöllisyyden todentaminen perustuu ajantasaiseen kaupparekisteriotteeseen tai vastaavaan muuhun viranomaisen rekisteristä saatuun rekisteriotteeseen, joka selvittää oikeushenkilön olemassaolon ja oikeustoimikelpoisuuden sekä sen hallituksen tai muun päättävän elimen jäsenet. Asiakkaan tuntemista koskevista tiedoista toiminnanharjoittajalta tulisi voida edellyttää ainakin tietoja asiakkaan toiminnasta, esimerkiksi oikeushenkilön toimialasta ja liiketoiminnasta sekä perusteista toiminnanharjoittajan palveluiden ja maa-asemadatan käytölle.

Momentin 4 kohdan mukaan maa-asema- ja tutkatoiminta ei saisi olla ristiriidassa kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa.

Suomen kansallisten turvallisuuden, kansainvälisten velvoitteiden ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan mukaisuutta arvioitaisiin tapauskohtaisesti jokaisen hakijan ja hakemuksen osalta erikseen senhetkisen tilanteen pohjalta. Toiminnan voitaisiin katsoa olevan ristiriidassa kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa, jos on syytä epäillä, että maa-aseman tai tutkan käyttäminen tai näillä harjoitettava toiminta ilmeisesti vaarantaisi kansallista turvallisuutta tai maanpuolustusta siten, että käytöllä mahdollistettaisiin ulkomainen tiedustelutoiminta tai toiminta, jolla häirittäisiin, lamautettaisiin tai muuten vahingollisella tavalla vaikutettaisiin Suomen tärkeisiin etuihin, yhteiskunnan perustoimintoihin tai kansanvaltaiseen yhteiskuntajärjestykseen. Kansallinen turvallisuus sisältää suomalaisen yhteiskunnan ja demokraattisen valtiojärjestelmän toiminnan ja toimintaedellytysten, valtiosuvereniteetin suojaamisen kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhilta. Kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvia uhkia ovat ilmiöt tai toiminnot, jotka vakavasti uhkaavat nyt tai tulevaisuudessa kansanvaltaista valtio- ja yhteiskuntajärjestystä, yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja, valtiosuvereniteettia, suuren ihmismäärän henkeä ja terveyttä, Suomen taloudellisia tai muita tärkeitä etuja.

Liikenne- ja viestintävirasto pyytäisi toimivaltaisilta viranomaisilta, erityisesti ulkoasiainministeriöltä, puolustusministeriöltä ja Suojelupoliisilta lausunnot arvioinnin tueksi. Mikäli lausunnoissa ilmenee epäily kansallisen turvallisuuden vaarantumisesta, Liikenne- ja viestintävirasto siirtäisi hakemuksen valtioneuvoston käsiteltäväksi.

Momentin 5 kohdassa edellyttäisiin, että lähettävällä maa-asemalla on Liikenne- ja viestintäviraston myöntämä radiolupa siten kuin viestintäpalvelulain 39 §:ssä säädetään. Radiolupamenettely on tässä laissa esitetystä lupamenettelystä erillinen menettely. Lupamenettelyjen mahdolliset ristiriitaisuudet ja tarpeeton päällekkäisyys tulisi välttää. Muun muassa päällekkäisen tiedonkeruun välttämiseksi voi Liikenne- ja viestintävirasto maa-asema- tai tutkatoimintalupaa myöntäessään hyödyntää radiolupamenettelyn yhteydessä annettuja tietoja ja selvityksiä.

Pykälän 3 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on lupahakemuksessaan esitettävä lupahakemusten kannalta tarpeellinen ja luotettava selvitys 2 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymisestä. Hakemuksessa on lisäksi esitettävä selvitys maa-asema- tai tutkatoiminnan asiakkaista ja asiakasryhmistä. Selvitys on esitettävä sekä lupahakemusta tehtäessä tiedossa olevista että mahdollisesti myöhemmin tulevista asiakkaista sekä asiakasryhmistä. Asiakasryhmällä tarkoitetaan sitä, millaisille asiakkaille ja millaiseen toimintaan palvelua on suunniteltu tarjottavan.

Hakemuksesta on käytävä ilmi, tarjotaanko palvelua esimerkiksi tutkimustoimintaan, viranomaistoimintaan tai kaupallisille asiakkaille. Liikenne- ja viestintävirasto voi pyytää asian käsittelyn kannalta tarvittavia tietoja aina siihen saakka, kunnes hakemuksessa toimitettujen tietojen voidaan katsoa olevan riittäviä päätöksentekoa varten. Selvityksen tulisi kattaa myös tiedot suunnitellusta vastaanotettavan, prosessoidun ja siirrettävän maa-asemadatan luonteesta (esim. kaukokartoitustiedon tarkkuus ja ajantasaisuus, tai tietoliikenteen luonne), millä voi olla merkitystä arvioitaessa erityisesti toiminnan 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä. Tässä on kuitenkin otettava huomioon, ettei toiminnanharjoittajalla välttämättä ole itsellään pääsyä maa-asemadataan, joka saattaa siirtyä asiakkaalle salattuna. Tällaisessakin tilanteessa on tärkeää, että toiminnanharjoittaja tuntee asiakkaansa ja tietää, millaista dataa ja mihin tarkoitukseen se asiakkaan puolesta vastaanottaa.

Lupahakemuksessa on annettava selvitys toiminnanharjoittajan omistussuhteista, jotka otetaan huomioon luvan myöntämisen edellytyksiä arvioitaessa. Selvitys voi olla esimerkiksi osakseluettelo. Omistussuhteilla voi olla merkitystä erityisesti arvioitaessa 2 momentin 1 ja 4 kohdissa tarkoitettuja luvan myöntämisen edellytyksiä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka mukaan tarkempia säännöksiä luvan hakemisesta ja lupahakemuksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

5 §. Toiminnanharjoittajan luotettavuus. Lakiin ehdotetun 4 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti luvan myöntämisen edellytyksenä olisi se, että toiminnanharjoittaja on luotettava. Turvallisuuspolitiikan kannalta luottamuksen ja luotettavuuden merkitys on viime vuosina lisääntynyt yksityisen sektorin roolin kasvaessa avaruussektorilla, mikä tekee erilaisten kytkösten kontrolloinnista entistä hankalampaa. Epäsuotuisten kytkösten ennakointiin tulisi pyrkiä mahdollisimman läpinäkyvästi jo sääntelyn kautta. Tämän mukaisesti toiminnanharjoittajan luotettavuutta koskevan 5 §:n tarkoituksena olisi selvittää sitä, mitä laissa luotettavuudella tarkoitetaan ja millaisiin seikkoihin lupaharkinnassa tältä osin kiinnitetään huomiota.

Pykälän 1 momentin mukaan lupaharkinnassa toiminnanharjoittajan luotettavuutta arvioitaisiin tässä pykälässä säädetyin tavoin. Jos toiminnanharjoittaja on oikeushenkilö, vaatimus luotettavuudesta koskee myös toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa. Vaatimus luotettavuudesta koskee myös maa-asema- tai tutkatoimintaa harjoittavan oikeushenkilön omistajia, joilla on vähintään 10 prosentin omistusosuus tai äänivalta yrityksessä. Ulkomaisen omistajan tapauksessa voitaisiin osoituksena luotettavuudesta pitää sitä, jos työ- ja elinkeinoministeriö on vahvistanut ulkomaisen omistajan yritysoston ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta annetun lain (172/2012) mukaisesti, mikäli vahvistuksen antamisesta ei ole kulunut huomattavaa aikaa. Sanotussa laissa ulkomaalaisella omistajalla tarkoitetaan henkilöä, jolla ei ole asuinpaikkaa Euroopan unioniin (EU) tai Euroopan vapaakauppaliittoon (EFTA) kuuluvassa valtiossa taikka yhteisössä ja säätiötä, jolla ei ole kotipaikkaa EU:n tai EFTA:n jäsenvaltioiden alueella. Lain mukaan ulkomaiseksi omistajaksi katsotaan myös yhteisö ja säätiö, jolla on kotipaikka EU:n tai EFTA:n jäsenvaltioiden alueella, mutta laissa tarkoitettulla ulkomaalaisella tai yhteisöllä tai säätiöllä on vähintään yksi kymmenesosa osakeyhtiön kaikkien osakkeiden yhteenlasketusta äänimäärästä tai vastaava tosiasiallinen vaikutusvalta muussa yhteisössä tai liikkeessä. Luotettavuuden arviointi koskee kuitenkin kutakin säännöksessä mainittua henkilöä siitä riippumatta, ovatko nämä ulkomaisia henkilöitä vai eivät. Luotettavuus olisi selvitettävä kunkin luonnollisen henkilön kohdalla erikseen, ja tämän jälkeen arvioitava yksittäisen henkilön aseman tai taustojen vaikutusta koko toiminnanharjoittajan kannalta. Mikäli tätä koskien on voimassa turvallisuusselvityslain (726/2014)

mukainen yritysturvaluusselvitys, voitaisiin luotettavuuden vaatimuksen katsoa täyttyvän tämän nojalla.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan henkilöä ei pidettäisi luotettavana, jos tämä on viiden arviota edeltäneen vuoden aikana tuomittu rangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan maa-asema- tai tutkatoimintaa. Luotettavuusvaatimuksen täyttymistä olisi perusteltua epäillä, jos henkilöllä olisi lainvoimainen tuomio edeltäneen viiden vuoden aikana rikoksista, joiden vuoksi voisi olla syytä epäillä henkilön kykyä harjoittaa maa-asema- tai tutkatoimintaa lainmukaisella tavalla kansallisen turvallisuuden ja Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan mukaisesti sekä huolehtia kaikista toimintaan liittyvistä velvoitteista, ml. toimintaan liittyvät ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuudet. Luotettavuuden arvioinnissa kiinnitettäisiin huomiota esimerkiksi seuraavista rikoksista määrättyihin rangaistuksiin:

- rikoslain 11 luvussa tarkoitettu sotarikos ja rikokset ihmisyyttä vastaan;
- rikoslain 12 luvussa tarkoitettu maanpetosrikos;
- rikoslain 13 luvussa tarkoitettu valtionpetosrikos;
- rikoslain 16 luvun 7 §:ssä tarkoitettu rekisterimerkintärikos, 16 luvun 8 §:ssä tarkoitettu väärän todistuksen antaminen viranomaiselle, 16 luvun 11 §:ssä tarkoitettu liiketoimintakiellon rikkominen, 16 luvun 13 §:ssä tarkoitettu lahjuksen antaminen, 16 luvun 14 §:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen antaminen, 16 luvun 14 a §:ssä tarkoitettu lahjuksen antaminen kansanedustajalle tai 16 luvun 14 b §:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen antaminen kansanedustajalle;
- rikoslain 17 luvun 1 a §:ssä tarkoitettu osallistuminen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan;
- rikoslain 25 luvun 3 §:ssä tarkoitettu ihmiskauppa tai 25 luvun 3 a §:ssä tarkoitettu törkeä ihmiskauppa;
- rikoslain 30 luvun 7 §:ssä tarkoitettu lahjominen elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 7 a §:ssä tarkoitettu törkeä lahjominen elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 8 §:ssä tarkoitettu lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa tai 30 luvun 8 a §:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa;
- rikoslain 32 luvun 6 §:ssä tarkoitettu rahanpesu, 32 luvun 7 §:ssä tarkoitettu törkeä rahanpesu, 32 luvun 8 §:ssä tarkoitettu salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi tai 32 luvun 9 §:ssä tarkoitettu tuottamuksellinen rahanpesu;
- 34 luvun 3 §:ssä tarkoitettu törkeä tuhotyö, 34 luvun 5 §:ssä tarkoitettu törkeä terveyden vaarantaminen tai 34 luvun 6 §:ssä tarkoitettu ydinräjähdერიкос;
- 34 a luvussa tarkoitettu terrorismirikos.

Rikosrekisterilain (770/1993) mukaan rikosrekisterin tietoja voidaan luovuttaa käytettäväksi henkilön luotettavuuden selvittämisessä ja arvioinnissa. Rikosrekisterilain 4 a §:n (1039/1999) 1 momentin 2 kohdan mukaisesti rikosrekisteristä luovutetaan henkilöä koskevat tiedot Suomen viranomaiselle asiassa, joka koskee viranomaisen lupaa tai hyväksyntää, jonka edellytyksenä on henkilön luotettavuus. Myös muussa valtiossa kuin Suomessa annettu lainvoimainen tuomio yllä mainittuja vastaavista rikoksista puhuu luotettavuutta vastaan. Vastavuoroisen tunnustamisen nojalla näin voidaan erityisesti katsoa olevan silloin, kun kyseessä on Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen jäsenvaltiossa annettu lainvoimainen tuomio. On kuitenkin huomattava, että kaikissa valtioissa ei ole sellaista oikeusjärjestelmää tai rikosrekisteriä, että luotettavuuden arvioinnissa voitaisiin tyhjentävästi ja ehdottomasti nojautua vain rikosrekisteriotteisiin. Henkilön rikostaustan selvittämisen yksityiskohdat on huomioitu tarkemmin pykälään ehdotetussa 4 momentissa. Lisäksi muissa valtioissa tehdyt rikkeet on mahdollista huomioida myös ehdotetun 2 momentin 2 kohdan perusteella.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan luotettavana ei pidettäisi henkilöä, jonka on muutoin asemansa tai toimintansa perusteella katsottava olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan maa-asema- tai tutkatoimintaa kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa yhteensopivalla tavalla. Tässä kohdassa tarkoitettaisiin esimerkiksi maa-asema- tai tutkatoimintaa tai avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta, joka ei ole ollut lain tai luvan ehtojen mukaista taikka muuta toimintaa tai rikkeitä, joiden vuoksi on perusteltua syytä epäillä henkilön kykyä harjoittaa toimintaa turvallisuusintressien mukaisesti. Kyse voi olla esimerkiksi sellaisista rikkeistä, joista ei ole saatavissa tietoa minkään valtion rikosrekisteristä, mutta jotka vertautuvat niihin rikoslaisissa tarkoitettuihin rikoksiin, jotka ovat olennaisia luotettavuuden arvioinnissa taikka toiminnasta, joka muilta viranomaisilta saatujen tietojen tai lausuntojen mukaan on katsottava turvallisuuspoliittisesti merkittäväksi riskiksi.

Momentin 3 kohdan mukaan myös henkilöä koskevat viranomaisen rekisteriin tai luottotietorekisteriin merkityt liiketoimintakiellot olisivat este luotettavuuden vaatimuksen täyttymiselle. Liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) mukaan liiketoimintakiello voidaan määrätä sopimattoman ja vahingollisen liiketoiminnan estämiseksi sekä liiketoimintaan kohdistuvan luottamuksen ylläpitämiseksi ja se voidaan määrätä vähintään kolmeksi ja enintään seitsemäksi vuodeksi. Voimassa oleva liiketoimintakiello olisi otettava huomioon luotettavuuden arvioinnissa erityisesti, jos maa-asema- tai tutkatoimintaa harjoitetaan taloudellisiin eikä niinkään tieteen ja tutkimuksen tarkoituksiin.

Momentin 4 kohdan mukaan luotettavana ei pidettäisi henkilöä, joka on konkurssissa taikka ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan ja voidaan katsoa, että tämä altistaa henkilön hyväksikäytölle, painostukselle, lahjomiselle tai muulle epäasialliselle vaikuttamiselle tai on muutoin omiaan vaarantamaan henkilön mahdollisuuksia ja kykyä huolehtia tämän lain tai sen nojalla annetun luvan tai luvan ehtojen mukaisista velvollisuuksista riippumattomasti ja muutoinkin luotettavasti. Henkilön taloudellisen tilanteen voidaan katsoa vaikuttavan todennäköisyyteen erilaisille ei-toivotuille sidonnaisuuksille, minkä vuoksi tämä on huomioitava luotettavuuden arviontiin vaikuttavana tekijänä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että toimivaltaisen viranomaisen olisi luonnollisen henkilön luotettavuuden arvioinnin lopputulosta harkitessaan otettava erityisesti huomioon henkilön toiminnan ja taustojen merkittävyys koko toiminnanharjoittajan kannalta suhteessa maa-asema- tai tutkatoiminnan harjoittamiseen. Momentissa myös tarkennettaisiin, että luotettavuuden arviointi perustuu kokonaisarviointiin, jossa on otettava huomioon henkilön asema ja määräysvalta maa-asema- tai tutkatoimintaa harjoittavassa yhteisössä. Mikäli henkilön ei voida katsoa voivan vaikuttaa maa-asema- tai tutkatoiminnan harjoittamisen kokonaisuuteen merkittävässä määrin, olisi kyseiseen henkilöön liittyville seikoille annettava pienempi painoarvo. Kokonaisarviota varten lupaviranomaisen voi kuulla kansallisen turvallisuuden ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan vastuuviranomaisia. Jos lupaviranomaiselle jää epäily toiminnanharjoittajaa koskevien tietojen oikeellisuudesta tai tämän luotettavuudesta muutoin, se voi pyytää lausuntoa erikseen myös turvallisuusviranomaisilta, jolla on tiedustelutietojensa perusteella kyky arvioida annettujen tietojen uskottavuutta ja hakijan luotettavuutta sekä antaa tämän perusteella lausunto.

Pykälän 4 momentin mukaan edellä 2 momentin 1 kohdan mukaiseksi selvitykseksi olisi hyväksyttävä rikosrekisterilain (770/1993) nojalla saatavat tiedot ja ulkomaisen henkilön osalta tämän alkuperämaan tai sijoittautumismaan toimivaltaisen viranomaisen antama ote rikosrekisteristä. Rikosrekisteriote ei saa olla kuutta kuukautta vanhempi. Jollei ulkomaisen henkilön sijoittautumismaassa anneta edellä tarkoitettua otetta tai todistusta, niiden sijasta näytöksi olisi hyväksyttävä henkilön sijoittautumismaan lainsäädännön mukainen valahtoinen tai vakuutuksella vahvistettu ilmoitus.

Pykälän 5 momentissa täsmennettäisiin, että edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu määräaika olisi laskettava tuomion lainvoimaiseksi tulosta hakemuksen vastaanottohetkeen.

6 §. Turvallisuusvaatimukset. Pykälässä säädettäisiin maa-asema- ja tutkatoiminnan turvallisuusvaatimuksista.

Pykälän 1 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on huolehdittava maa-asemaan tai tutkaan ja maa-asema- ja tutkatoimintaan kohdistuvien riskien hallinnasta ja täytettävä momentissa asetetut turvallisuusvaatimukset. Riskienhallinnalla tarkoitettaisiin samaa kuin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2016/1148 eli verkko- ja tietoturvadirektiivissä (*NIS-direktiivi*) ja sen voimaanpanolainsäädännössä eli viestintäpalvelulain 247 a §:ää vastaavasti (HE 192/2017 vp) asianmukaisia organisatorisia ja teknisiä toimenpiteitä, joilla varmistetaan laitteistojen ja tietojärjestelmien kyky suojautua tietyllä varmuudella toimilta, jotka vaarantavat tallennettujen tai siirrettyjen tai käsiteltyjen tietojen taikka muiden kyseisissä järjestelmissä tarjottujen tai niiden välityksellä saatavilla olevien palvelujen saatavuuden, aitouden, eheyden tai luottamuksellisuuden. Riskienhallinnan tulisi sisältää asianmukaiset toimenpiteet, joilla ehkäistään ja minimoidaan maa-asema- tai tutkatoiminnassa käytettyjen järjestelmien tietoturvaluuteen liittyvien häiriöiden vaikutus. Riskienhallintaan kuuluvia toimenpiteitä voisivat olla esimerkiksi turvallisuussuunnitelmien laatiminen, testaaminen käytännössä tai auditoiminen, tiedon suojaus- ja salaustuotteiden käyttö sekä tiettyjen tunnettujen tietoturvaluusstandardien, kuten ISO/IEC 27001:2013 -standardin, noudattaminen. Riskillä tarkoitettaisiin mitä tahansa kohtuullisesti tunnistettavissa olevaa tilannetta tai tapahtumaa, joka saattaa vaikuttaa haitallisesti käytettävien laitteistojen ja tietojärjestelmien turvallisuuteen.

Momentin 1 kohdan mukaan maa-asema- ja tutkatoiminnassa on huolehdittava siitä, että maa-asemadatan lähetys ja vastaanotto sekä käsittely, kuten säilyttäminen, prosessointi ja siirtäminen, on tietoturvallista. Toimenpiteet, joilla huolehditaan tietoturvasta, tarkoittavat toimia toiminnan turvallisuuden, tietoliikenneturvallisuuden, laitteisto- ja ohjelmistoturvallisuuden sekä tietoaineistoturvallisuuden varmistamiseksi. Vastaavaa sääntelyä sisältyy viestintäpalvelulain 243 §:ään. Toiminnanharjoittajan on huolehdittava myös siitä, että toiminnassa käytetyt järjestelmät ja laitteet on riittävällä tavalla suojattu ulkoisilta häiriöiltä ja tietoturvauhilta. Maa-aseman tai tutkan tulee kestää normaalit odotettavissa olevat ulkoiset häiriöt sekä tietoturvauhat.

Momentin 2 kohdan mukaan ulkopuolisilla tahoilla ei saa olla oikeudetonta pääsyä tiloihin, joista maa-asemaa tai tutkaa ohjataan tai joita käytetään maa-asemadatan hallintaan. Tietoturvariskien ohella myös ulkopuolisten henkilöiden fyysinen pääsy maa-asemaan tai tutkaan tai tiloihin, joilla niitä ohjataan tai maa-asemadataa hallitaan, voi aiheuttaa riskin maa-asemadatan päätyemisestä ulkopuolisten käyttöön tai toiminnan häiriintymisestä.

Momentin 3 kohdan mukaan toiminnanharjoittajan on varmistettava, että maa-asemaan tai tutkaan kohdistuvat tietoturvaloukkaukset ja -uhat sekä sen toimivuutta merkittävästi häiritsevät viat ja häiriöt voidaan havaita ja että häiriöistä palautumiseen on varauduttu. Häiriöiden on oltava ennalta tunnistettavissa, jotta niiden vuoksi voidaan ryhtyä toimenpiteisiin. Kohdan tarkoituksena on asettaa velvollisuus toiminnanharjoittajalle seurata ja valvoa sen hallinnassa olevia maa-asema- ja tutkatoimintaa ja tunnistaa häiriöriskejä. Havainnointikyky antaa myös käyttäjille ja Liikenne- ja viestintävirastolle mahdollisuuden saada tietoja tietoturvaloukkauksista ja uhkista, mikä on välttämätöntä, jotta vaikkapa palveluiden käyttäjät voivat suojautua tietoturvaloukkauksilta ja niiden uhkilta. Havainnointi voi johtaa velvollisuuteen ilmoittaa häiriöstä tai tietoturvaloukkauksesta Liikenne- ja viestintävirastolle siten kuin ehdotetussa 11 §:ssä säädetään.

Momentin 4 kohdan mukaan maa-aseman tai tutkan lokitiedot tulisi kerätä ja säilyttää neljä vuotta. Loki tarkoittaa aikajärjestyksessä kirjattua tallennetta tapahtumista ja niiden aiheuttajista. Lokitiedot sisältävät järjestelmälle ja sensoreille annetut komentokäskyt, salausmenetelmät ja toiminnassa käytetyt koodit sekä kommentojen aika ja reitit.

Momentin 5 kohdassa säädettäisiin, ettei maa-asemalla tai tutkalla vastaanotettua maa-asemadataa tule toimittaa sotilaalliseen käyttöön EU:n, tai YK:n asevientikieltoon asettamaan maahan tai muuhun EU:n tai YK:n asettamien pakotteiden vastaiseen käyttöön.

Momentin 6 kohdassa säädettäisiin, että toiminnan jatkuvuudesta ja kriisitilanteiden hallinnasta tulee olla huolehditu ja häiriöistä palautumiseen varauduttu sekä toiminnan kannalta keskeisten sähköisten järjestelmien toimitusketjujen turvallisuus tulee olla varmistettu.

Momentin 7 kohdassa säädettäisiin, että riskienhallintamenettelyä ja tietojärjestelmäturvallisuuden varmistamista koskevat käytännöt tulee dokumentoida. Dokumentoinnin tavoite on edistää riskien johdonmukaista hallintaa ja toimijan tietoisia ratkaisuja siitä, miten riskien hallitsemiseen tarvittavat toimet mitoitetaan. Dokumentointi mahdollistaisi myös sen, että viranomainen voi tarvittaessa jälkikäteen arvioida pykälän velvoitteiden noudattamista. Dokumentointi voisi tarkoittaa esimerkiksi kirjallisessa muodossa laadittavien riskiarvioiden, turvallisuusohjeiden tai toimintasuunnitelmien laadintaa taikka todistuksia turvallisuustarkastusten suorittamisesta. Dokumentointi voitaisiin ottaa osaksi muita turvallisuusriskienhallintaa tai varautumista koskevia suunnitelmia.

Pykälän 2 momentin mukaan yllä mainitut toimenpiteet tulisi suhteuttaa toiminnan riskeihin, toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin sekä käytettävissä oleviin teknisiin mahdollisuuksiin torjua uhka. Tarvittavat toimenpiteet riippuvat toimintaan kohdistuvista riskeistä ja tekniikan tasosta. Vastaavaa sääntelyä sisältyy viestintäpalvelulain 243 §:n 2 ja 3 momenttiin.

Pykälän 3 momentin mukaan toiminnanharjoittajan tulisi ilmoittaa viipymättä lupaviranomaiselle, jos sillä on syytä epäillä luovuttaneensa maa-asemadataa tarkoituksiin, joiden se epäilee vaarantavan kansallista turvallisuutta tai Suomen kansainvälisten velvoitteiden noudattamisen taikka olevan ristiriidassa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Sama koskisi tilanteita, joissa toiminnanharjoittaja havaitsee, että maa-asemadataan on päässyt käsiksi henkilö, jolla ei siihen ole oikeutta. Ilmoitusvelvollisuus mahdollistaisi viranomaisille sen, että ne voisivat ryhtyä tarvittaviin toimiin mahdollisten haittojen estämiseksi. Kansallisesta turvallisuudesta vastaavat viranomaiset voisivat huomioda kannaltaan merkityksellisten tietojen paljastumisen tai väärin käsiin joutumisen varautumisessaan. Ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta voi olla tarpeen ilmoittaa datavuodosta sellaiselle valtiolle, jonka kannalta data tai sen käsiinsä saanut taho voisi olla merkityksellinen.

Pykälän 4 momentin mukaan tarkempia säännöksiä maa-asematoiminnan turvallisesta harjoittamisesta ja turvallisuuteen vaikuttavien järjestelmien ja laitteiden vähimmäisvaatimuksista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

7 §. *Maa-asema- tai tutkatoimintaa koskevan luvan siirtäminen.* Pykälässä säädettäisiin maa-asema- tai tutkatoimintaa koskevan luvan siirtämisestä toiselle. 1 momentin mukaan maa-asema- tai tutkatoimintaa koskevaa lupaa ei saa siirtää muulle kuin samaan kirjanpitolain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettuun konserniin kuuluvalla yrityksellä. Konsernin sisäisestä siirrosta on ilmoitettava välittömästi luvan myöntäneelle viranomaiselle.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta tai vastaava tosiasiallinen määräysvalta toiminnanharjoittajaan nähden muuttuu, määräysvallan muuttumisesta on ilmoitettava välittömästi luvan myöntäneelle viranomaiselle. Lupaviranomaisella tarkoitetaan joko Liikenne- ja viestintävirastoa tai valtioneuvostoa riippuen siitä, kumpi on alun perin myöntänyt luvan 4 § 1 momentin nojalla. Tarvittaessa lupaa voidaan muuttaa tai se voidaan peruuttaa 8 §:ssä säädetyn mukaisesti.

8 §. Luvan muuttaminen ja peruuttaminen. Lain noudattamisen varmistamiseksi olisi syytä säätää maa-asema- tai tutkatoiminnan harjoittamiseen myönnetyn luvan muuttamisesta ja peruuttamisesta niissä tapauksissa, joissa luvan myöntämisen edellytykset eivät täyty tai luvan ehtoja ei ole noudatettu, tai jos luvan muuttaminen tai peruuttaminen on välttämätöntä Suomen kansainvälisten sitoumusten tai sopimusvelvoitteiden vuoksi. Perusteet luvan muuttamiselle tai peruuttamiselle arvioidaan tapauskohtaisesti. Ensi sijassa lupaa olisi pyrittävä muuttamaan uuden tilanteen mukaiseksi. Peruuttaminen olisi mahdollista vain erityisen painavista syistä tilanteissa, joissa luvan muuttaminen ei olisi mahdollista.

Pykälän 1 momentin mukaan lupaviranomainen voisi muuttaa maa-asema- tai tutkatoiminnan harjoittamiseen myönnettyä lupaa tai peruuttaa luvan tietyillä edellytyksillä. Lupaviranomaisella tarkoitetaan joko Liikenne- ja viestintävirastoa tai valtioneuvostoa, riippuen siitä, kumpi on alun perin myöntänyt luvan 4 §:n 1 momentin nojalla.

Momentin 1 kohdan mukaan luvan muuttaminen tai peruuttaminen on mahdollista, jos lupahakemuksessa tai sen liitteissä on annettu virheellisiä tai puutteellisia tietoja, jotka ovat vaikuttaneet lupaharkintaan.

Momentin 2 kohdan mukaan luvan muuttaminen tai peruuttaminen on mahdollista, jos toiminnanharjoittaja ei enää täytä olennaisia 4 §:ssä säädettyjä luvan myöntämisen edellytyksiä. Muuttaminen voisi tällä perusteella tulla kyseeseen esimerkiksi, jos toiminnan turvallisuutta ei enää pystytä takaamaan 6 §:n mukaisesti. Lupaa voitaisiin muuttaa esimerkiksi vaatimalla toiminnanharjoittajaa täyttämään lisävaatimuksia, kuten teknisiä vaatimuksia, tai vaatimalla lisäselvitystä, esimerkiksi toimenpiteistä asiakkaiden tunnistamiseksi ja tuntemiseksi. Ensisijaisesti lupaa tulisi pyrkiä muuttamaan ja ainoastaan tapauksissa, joissa toiminta ei voida muuttaa niin, että se olisi tämän lain säännösten mukaista, lupa voitaisiin perua.

Momentin 3 kohdan mukaan lupaa voidaan muuttaa tai se voidaan peruuttaa, jos toiminnanharjoittaja on olennaisella tavalla laiminlyönyt tai rikkonut tässä laissa säädettyä velvollisuutta tai rajoitusta taikka luvan ehtoja. Esimerkiksi maa-asemadatan toimittaminen 6 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettulle taholle, voisi olla syy luvan peruuttamiseen.

Momentin 4 kohdan mukaan luvan muuttaminen tai peruuttaminen voi olla välttämätöntä Suomen kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vuoksi. Esimerkiksi turvallisuustilanteen muuttuessa aiemmin hyväksyttäväksi katsottu toiminta tai asiakas voikin aiheuttaa turvallisuusriskin. Tällaisissakin tilanteissa toimintaa tulisi ensisijaisesti pyrkiä muuttamaan. Toiminta voitaisiin kuitenkin 17 §:n nojalla määrätä keskeytettäväksi väliaikaisesti lupaviranomaisen päätöksellä turvallisuusriskien vähentämiseksi, jotta ehditään arvioida, onko tarvetta muuttaa lupaa muuttuneen tilanteen nojalla. Jos muuttaminen ei ole mahdollista, lupa voitaisiin peruuttaa.

Momentin 5 kohdan mukaan luvan muuttaminen tai peruuttaminen on mahdollista, jos toiminnanharjoittaja siirtää luvan vastoin 7 §:ssä säädettyä. Jos kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta tai vastaava tosiasiallinen määräysvalta luvan haltijaan nähden muuttuisi si-

ten, että luvan myöntämisen edellytykset edelleen täyttyvät ja toiminnan voitaisiin katsoa jatkuvan luvan ehtojen mukaisena, lupaa voitaisiin muuttaa vastaavasti ja tarvittaessa lupaan voidaan lisätä määräysvallan muutoksen myötä maa-asematoiminnan turvallisen harjoittamisen ja valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja. Jos määräysvallan tai tosiasiallisen määräysvallan muutoksen myötä 4 §:ssä säädetyt luvan edellytykset eivät enää täytyisi, lupa voitaisiin peruuttaa.

Pykälän 2 momentin mukaan lupaviranomainen voi jättää luvan peruuttamatta 7 §:ssä tarkoitettua määräysvallan muutoksesta huolimatta, jos on ilmeistä, että luvan myöntämisen edellytykset täyttyvät ja toiminta jatkuu luvan ehtojen mukaisena. Lupaa tulisi tällöin muuttaa toiminnanharjoittajan osalta tarvittaessa 8 §:ssä säädetyin mukaisesti. Lupaviranomainen voi liittää määräysvallan muutoksen vuoksi muutettavaan lupaan maa-asema- tai tutkatoiminnan turvallisen harjoittamisen ja valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja koskien määräysvallan muutoksen myötä muuttunutta tilannetta.

Pykälän 3 momentin mukaan lupaviranomaisen on ennen 1 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä asetettava toiminnanharjoittajalle kohtuullinen määräaika korjata puute, virhe, rikkomus tai laiminlyönti. Toiminnanharjoittajan kuulemiseen ennen luvan peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä sovelletaan, mitä hallintolaissa (434/2003) säädetään asianosaisen kuulemisesta. Lupa voitaisiin peruuttaa vain erityisen painavista syistä. Ensisijaisena keinona tulisi aina olla luvan muuttaminen. Jos kyse on kuitenkin ensimmäisen momentin 4 kohdassa tarkoitetuista kansallisesta turvallisuudesta tai Suomen kansainvälisistä velvoitteista, lupa voidaan peruuttaa ilman, että toiminnanharjoittajaa ensin kehoitetaan korjaamaan virhe, rikkomus tai laiminlyönti.

Pykälän 4 momentin mukaan lupaviranomainen voi asettaa luvan muuttamista tai peruuttamista koskevassa päätöksessään tarpeellisia ehtoja maa-asematoiminnan turvallisuudesta jatkamisesta tai lopettamisesta. Ehdolla voitaisiin tarkentaa esimerkiksi tietoturvasuuteen liittyviä seikkoja tai asettaa ehtoja toiminnan harjoittajan asiakkaista ja asiakasryhmistä. Tarvittaessa Liikenne- ja viestintävirasto voisi pyytää lupaehtoista lausuntoa muilta viranomaisilta, erityisesti turvallisuusviranomaisilta. Peruuttaessaan luvan lupaviranomainen voi myös määrätä, että toiminnanharjoittajan on siirrettävä maa-asema- tai tutkatoiminta toisen toiminnanharjoittajan tai viranomaisen jatkettavaksi. Tällainen voisi tulla kyseeseen lähinnä, jos kyse on yhteiskunnan kannalta kriittisestä toiminnasta, jonka jatkuvuus on olennaista varmistaa.

9 §. Valvonta. Pykälässä säädettäisiin toiminnan valvonnasta. Valvovana viranomaisena toimisi Liikenne- ja viestintävirasto, joka valvoo lain, sen nojalla annettujen säännösten sekä päätösten kuten lupaehtojen noudattamista myös niissä tapauksissa, joissa luvan toimintaan on myöntänyt valtioneuvosto. Valvonnalla tulisi ennen kaikkea varmistaa, että toiminta edelleen täyttää 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua luvan myöntämisen edellytykset ja että toiminnassa noudatetaan tätä lakia ja luvan ehtoja.

10 §. Tiedonantovelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin toiminnanharjoittajan velvollisuudesta antaa oma-aloitteisesti tietoja Liikenne- ja viestintävirastolle.

Pykälän 1 momentin mukaan toiminnanharjoittajan olisi toimitettava vuosittain Liikenne- ja viestintävirastolle raportti harjoittamastaan maa-asema- ja tutkatoiminnasta sisältäen tiedon toiminnan asiakkaista. Raportti annettaisiin Liikenne- ja viestintävirastolle myös niissä tapauksissa, joissa luvan toimintaan on myöntänyt valtioneuvosto. Raportissa kuvattaisiin toimintaa yleisesti sekä toimintaan liittyvät muutokset ja häiriötilanteet. Virasto voisi laatia raportointia varten vakiolomakkeen.

Pykälän 2 momentin mukaan toiminnanharjoittajan olisi viipymättä annettava Liikenne- ja viestintävirastolle tiedot muutoksista, jotka voivat vaikuttaa 4 §:ssä säädettyihin luvan myöntämisen edellytyksiin tai luvan ehtoihin. Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava myös maa-asema- tai tutkatoiminnan asiakas- ja omistussuhteiden muutoksista. Omistajuuden ja asiakkuuksien muutokset voivat vaikuttaa esimerkiksi kansalliseen turvallisuuteen tai Suomen kansainvälisiin velvoitteisiin. Tiedonantovelvollisuus on tärkeä edellytys sille, että ministeriö pystyy valvomaan toimintaa tehokkaasti.

Pykälän 3 momentin mukaan tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetun selvityksen sisällöstä ja 2 momentin nojalla annettavista tiedoista voidaan antaa Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä.

11 §. Häiriöilmoitukset Liikenne- ja viestintävirastolle. Pykälässä säädettäisiin pitkälti viestintäpalvelulain 275 §:n 2 momenttia vastaavasti toiminnanharjoittajan velvollisuudesta ilmoittaa sen toimintaan kohdistuneesta merkittävästä tietoturvallisuuteen liittyvästä häiriöstä. Viestintäpalvelulain säännöksestä poiketen myös uhasta olisi ilmoitettava, miltä osin säännös vastaisi viestintäpalvelulain 275 §:n 1 momenttia. Tietoturvallisuuteen liittyvällä häiriöllä tarkoitettaisiin mitä tahansa tapahtumaa, joka tosiasiaassa vaikuttaa haitallisesti kyseessä olevien järjestelmien turvallisuuteen. Määritelmä vastaisi NIS-direktiivin mukaista poikkeaman määritelmää. Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava myös ilman aiheutonta viivästystä häiriön tai sen uhan arvioitu kesto ja vaikutukset, korjaustoimenpiteet sekä ne toimenpiteet, joilla häiriön toistuminen pyritään estämään. Sääntelyllä varaudutaan osaltaan valmisteilla olevaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin toimenpiteistä yhteisen korkean kyberturvaston varmistamiseksi koko unionissa ja direktiivin (EU) 2016/1148 kumoamisesta, eli *NIS2-direktiiviehdotukseen*, jonka mukaan häiriöilmoitusvelvollisuus koskisi tiettyjä maa-asematoimijoita.

12 §. Liikenne- ja viestintäviraston tiedonsaantioikeus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston yleisestä tiedonsaantioikeudesta toiminnanharjoittajaan nähden. Säännöksen mukaan Liikenne- ja viestintävirastolla olisi oikeus saada toiminnanharjoittajalta tai sen lukuun toimivalta salassapitosäännösten tai muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä tarpeelliset tiedot tässä laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi. Tiedonsaantioikeus koskisi toiminnanharjoittajan toimintaa myös mahdollisen yritysalaisuuden piiriin kuuluvalta osalta. Tiedonsaantioikeus koskisi muun ohella 6 §:ssä tarkoitettuja maa-aseman tai tutkan lokitietoja sekä lokitietoja siitä, mihin maa-asemadataa on välitetty tai luovutettu. Liikenne- ja viestintäviraston oikeudesta saada tietoja viesteistä, välitystiedoista ja sijaintitiedoista säädettäisiin 14 §:ssä. Lokitiedot voisivat eräissä tilanteissa olla siinä tarkoitettuja välitystietoja.

Pykälän 2 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirastolla olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta maksutta tässä laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot luvan hakijasta ja toiminnanharjoittajasta ja sen hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenistä ja varajäsenistä, toimitusjohtajasta, vastuunalaisista yhtiömiehistä sekä muista ylimpään johtoon kuuluvista. Tiedonsaantioikeus koskisi momentin mukaan myös sakkorekisteriä. Rikosrekisterilain 4 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan rikosrekisteritiedot voidaan luovuttaa suoraan lain nojalla

13 §. Tarkastusoikeus. Valvonta voi myös edellyttää toiminnanharjoittajan fyysisten toimitilojen, laitteistojen ja järjestelmien tai toiminnan tarkastamista siltä osin kuin niillä on merkitystä maa-asema- tai tutkatoiminnan kannalta. Pykälän 1 momentin mukaan Liikenne- ja viestintäviranomaisella tai sen pyynnöstä toisella viranomaisella olisi oikeus suorittaa tarpeellisia toiminnanharjoittajaan ja maa-asema- ja tutkatoimintaan kohdistuvia tarkastuksia. Säännöstä voidaan

soveltaa sekä ennakoiviin valvontatehtäviin että jälkikäteisvalvontaan, johon useimmiten ryhdytään ulkoisten tapahtumien (kuten onnettomuuksien tai toimintahäiriöiden) perusteella tai epäiltäessä tällaista tapahtumaa (esimerkiksi ilmoituksen perusteella). Kyse voi olla tilanteista, joissa toiminnanharjoittaja ei ole antanut vaadittuja tietoja maa-asema- tai tutkatoiminnastaan. Lupaviranomaisella on oikeus teettää tarkastus riippumattomalla asiantuntijalla lukuun ottamatta maa-asema- tai tutkatoimintaa, jota harjoitetaan Puolustusvoimien lukuun. Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tämän pykälän mukaisia tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Pykälän 2 *momentin* mukaan tarkastusta suorittavalla virkamiehellä tai riippumattomalla asiantuntijalla on oikeus päästä tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa toiminnanharjoittajan hallinnassa tai käytössä oleviin maa-asema- tai tutkatoiminnan harjoittamiseen käytettäviin tai käytettyihin tiloihin ja muille alueille, joilla on merkitystä maa-asema- tai tutkatoiminnan valvonnassa, sekä saada tutkittavakseen valvontatehtävän kannalta tarpeellisessa laajuudessa maa-asemadata sekä tarpeelliset asiakirjat ja tiedot, kuten lokitiedot, sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin, että tarkastuksen suorittajalla olisi oikeus päästä myös toiminnanharjoittajan tietojärjestelmään ja maa-asemadataan sen varmistamiseksi, että toiminnanharjoittajan ilmoittamat tiedot vastaavat tosiasiallista toimintaa ja että sen toiminta ja käsittelemä maa-asemadata ovat 4 ja 6 §:n ja lupaehtojen mukaisia. Säännös mahdollistaisi virastolle itselleen kytkeytyä tarkastuksella toiminnanharjoittajan tietojärjestelmiin tai laitteisiin ja tutkia niiden ohjelmistoja ja tietoliikennettä sekä toteuttaa tietoturvasikannauksia. Vastaavanlaisesta oikeudesta säädetään nykyisin esimerkiksi viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvasuuden arvioinnista annetun lain (1406/2011) 6 §:ssä, jonka nojalla Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus pyynnöstä tarkastaa viranomaisten tietojärjestelmiä ja tietoliikennejärjestelyjä sekä saada näihin liittyvät tiedot. Lakiehdotuksen 14 §:ssä säädettäisiin tähän liittyvästä mahdollisesta luottamuksellisen viestinnän käsittelystä. Mikäli kyseisiä tietoja tulisi momenttia sovellettaessa käsiteltäväksi, olisi Liikenne- ja viestintäviraston tiedonsaanti-oikeus niihin laajuudeltaan 14 §:n 1 momentin mukainen.

Pykälän 4 *momentin* mukaan pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa tarkastuksen saa toimittaa vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja kyseessä olevassa tapauksessa on olemassa perusteltu ja yksilöity syy epäillä tätä lakia rikottun tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena rikoslaissa (39/1889) säädetty rangaistus. Koska kyse olisi merkittävästä julkisen vallan käytöstä, tarkastuksen voisi tehdä ainoastaan viranomaisen. Tarkastusten mahdollistaminen pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitukseen käytetyssä tilassa olisi perusteltua ottaen huomioon teknologian kehitys, joka mahdollistaa toiminnan ohjauksen (signaalien lähetys avaruusesineeseen) sekä maa-asemadatan vastaanoton laitteilla ja laitteistoilla, jotka ovat sijoitettavissa myös kotikiinteistöille ja asuinhuoneistöihin.

Pykälän 5 *momenttiin* on otettu viittaus hallintolain (434/2003) 39 §:ään perustuslakivaliokunnan käytännön edellyttämällä tavalla.

14 §. Tiedonsaantioikeus sähköistä viestintää koskevistä tiedoista. Pykälän 1 *momentin* mukaan Liikenne- ja viestintävirastolla olisi salassapitosäännösten tai muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada välitystiedot, sijaintitiedot ja viestit, jos ne ovat tarpeen tämän lain 6 §:n tai sen nojalla annettujen velvoitteiden taikka lupaehtojen noudattamisen valvomista varten. Lisäksi tiedonsaantioikeus koskisi merkittävien tietoturvaloukkausten niiden uhkien selvittämistä.

Muilla tietojen luovuttamista koskevilla rajoituksilla tarkoitettaisiin momentissa pääasiassa perustuslaissa ja viestintäpalvelulaissa turvattua viestinnän luottamuksellisuutta ja siihen liittyvää toiminnanharjoittajaan kohdistuvaa vaitiolovelvollisuutta. Viestintäpalvelulain 136 §:n 4 momentin mukaisesti se, joka on ottanut vastaan tai muutoin saanut tiedon sähköisestä viestistä, radioviestinnästä tai välitystiedosta, jota ei ole hänelle tarkoitettu, ei saa ilman viestinnän osapuolen suostumusta ilmaista tai käyttää hyväksi viestin sisältöä, välitystietoa tai tietoa viestin olemassaolosta, ellei laissa toisin säädetä. Sijaintitietojen osalta vaitiolovelvollisuudesta säädetään viestintäpalvelulain 160 §:n 5 momentissa.

Maa-asema- tai tutkatoiminta voisi joissain tilanteissa olla myös viestintäpalvelulaissa tarkoitettua teletoimintaa ja toiminnanharjoittaja teleyritys. Toiminnanharjoittaja voisi toimia myös yhteisötalajan tai muun viestinnän välittäjän roolissa. Näissä tilanteissa toiminnanharjoittaja käsittelee sivullisena luottamuksellista viestintää, jonka käsittelystä ja johon liittyvästä tiedonsaantioikeudesta tulee säätää erikseen viestintäpalvelulain 136 §:n 3 momentin mukaisesti. Viestintäpalvelulain 136 §:n 4 momentin vaitiolovelvollisuus tulee sovellettavaksi esimerkiksi tilanteessa, joissa toiminnanharjoittaja toimii samalla viestintäpalvelulaissa tarkoitettuna viestinnän välittäjänä. Toiminnanharjoittaja voisi myös muutoin vastaanottaa muuta kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettua luottamuksellista radioviestintää, joka ei olisi hänelle tarkoitettu.

Ehdotetun pykälän nojalla viestintäpalvelulain mukaisilla viestinnän välittäjillä, jotka samanaikaisesti toimisivat tämän lain mukaisina toiminnanharjoittajina, olisi oikeus käsitellä sähköisiä viestejä ja välitystietoja niiden luovuttamiseksi Liikenne- ja viestintävirastolle sen tiedonsaantioikeuden toteuttamiseksi. Mikäli kyse olisi samalla henkilötiedon määritelmän täyttävistä tiedoista, toiminnanharjoittajan osalta henkilötietojen käsittelyyn soveltuisi oikeusperusteena yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta, jonka mukaan henkilötietojen käsittely on sallittua, kun se on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

Sääntely on tarpeen sen varmistamiseksi, että valvonta voi kohdistua täysimääräisesti erityisesti tapauksiin, joissa maa-asematoimintaan liittyy luottamuksellisen viestinnän välittämistä. Valvontaviranomaisen tehtävänä ei ole rikosten selvittäminen vaan varmistaa muun muassa maa-asema- tai tutkatoiminnan tietoturvasuus. Tiedot olisivat ehdotetun 14 §:n 4 momentin viittauksen nojalla salassa pidettäviä, eikä niitä saisi luovuttaa kuin rajoitetuin edellytyksin.

Pykälän sääntely liittyy myös tilanteisiin, jossa välitystietoja ja muita tietoja on käsiteltävä maa-asema- tai tutkatoimintaan viestintäverkkojen välityksellä kohdistuvien tietoturvaloukkausten ja niiden uhkien selvittämiseen. Liikenne- ja viestintävirastolla olisi oikeus saada nämä tiedot myös merkittävien tietoturvaloukkausten tai -uhkien selvittämiseksi. Tämä vastaisi viestintäpalvelulain 316 §:n 2 momentissa säädettyä kyseisessä laissa tarkoitettujen toimijoiden osalta sillä erotuksella, että tiedonsaantioikeuden edellytyksenä ei olisi syytä epäillä jonkun luetellun rikoksen tunnusmerkistön täyttymistä. Koska lueteltujen rikosten piiri on mainitussa laissa ollut laaja, ei sen arviointi erityisesti korota tiedonsaantioikeuden kynnystä eikä kyseinen arviointi luontevasti sovi viranomaisen tehtäväksi, kun kyse ei ole rikoksen tutkinnasta. Tämän johdosta vastaavaa edellytystä ei ehdoteta otettavaksi tähän lakiin.

Pykälän 2 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus tarkkailla ja käyttää myös muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettujen radiolähetyksen välitystietoja ja sisältöä, jos se on tarpeen tämän lain 6 §:n, sen nojalla annettujen säännösten sekä lupaehtojen valvomista varten. Tämä mahdollistaisi maa-aseman tai tutkan radioliikenteen käsittelyn lain velvoitteiden valvomista varten. Mahdollisten radioviestinnän häiriöiden selvittämiseen sovellettaisiin viestintäpalvelulain 317 §:ää ilman eri viittaustakin.

Pykälän 3 momentin mukaan edellä 2 momentissa tarkoitettussa tarkkailussa ja käytössä taikka 13 §:n 3 momentissa tarkoitettussa maa-aseadataan tai tietojärjestelmään kohdistuvassa tarkastuksessa ei saa rajoittaa luottamuksellisen viestin ja yksityisyyden suojaa enempää kuin on välttämätöntä. Mikäli toiminnanharjoittaja toimisi viestinnän välittäjänä, voisi tarkastuksella tulla käsiteltäväksi myös luottamuksellista viestintää esimerkiksi tilanteessa, jossa maa-aseadata on välitettävänä olevaa viestintää. Tarkastuksen tai tiedonsaantioikeuden tarkoituksena ei lähtökohtaisesti olisi hankkia tietoa luottamuksellisen viestin sisällöstä sinänsä, vaan esimerkiksi varmistaa, että toiminnanharjoittajan käsittelemä maa-aseadata on tyypiltään lupaehtojen mukaista samoin kuin että asiakkaat, joille tietoa välitetään, vastaavat luvan edellytyksiä ja toiminnanharjoittajan ilmoittamaa.

Pykälän 4 momentin mukaan viestintäpalvelulain 319 §:ssä ja 316 §:n 4 momentissa säädettyä sovellettaisiin myös Liikenne- ja viestintäviraston tämän pykälän nojalla saamiin ja hankkimiin tietoihin. Viittauksen johdosta tiedot olisivat salassa pidettäviä, eikä esimerkiksi poliisilla olisi oikeutta saada niistä tietoa 15 §:ssä käsiteltyjä tilanteita lukuun ottamatta. Tietoturvaloukkauksiin liittyvien tietojen osalta tietoja olisi välttämättömässä laajuudessa mahdollista luovuttaa viestintäpalvelulain 319 §:n 2 momentin mukaisissa tilanteissa esimerkiksi tahoille, joihin voi kohdistua vastaava tietoturvaloukkaus, jotta uhkaan voidaan ennalta varautua. Viittauksesta seuraisi myös, että Liikenne- ja viestintäviraston on hävitettävä tämän pykälän nojalla saamansa tiedot viesteistä, välitystiedoista ja sijaintitiedoista, kun ne eivät enää ole tarpeen tässä pykälässä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tai niitä koskevan rikosasian käsittelemiseksi. Tiedot viesteistä, välitystiedoista ja sijaintitiedoista on hävitettävä viimeistään kymmenen vuoden kuluttua sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana tiedot saatiin tai rikosasiaa koskeva päätös taikka tuomio sai lainvoiman.

15 §. Tietojen luovuttaminen ja virka-apu. Pykälän 1 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirastolla sekä muilla tässä laissa säädettyjä tehtäviä hoitavilla viranomaisilla, kuten puolustusministeriöllä, ulkoministeriöllä, Suojelupoliisilla ja Puolustusvoimilla olisi salassapitosäännösten tai muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamisen yhteydessä saamansa tai laatimansa asiakirja sekä ilmaista salassa pidettävä tieto toisilleen, jos se on näille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä.

Pykälän 2 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus tehtäviensä suorittamiseksi saada pyynnöstä poliisilta ja puolustusvoimilta virka-apua valvontaan liittyvien 13 §:ssä säädettyjen tarkastustehtävien suorittamiseksi tai 17 §:ssä säädettyjen väliaikaisten toimenpiteiden, kuten maa-aseamatoiminnan keskeyttämisen, käytäntöön panemiseksi. Virka-apua voitaisiin tarvita erityisesti tilanteissa, joissa toiminnanharjoittaja ei vapaaehtoisesti päästä tarkastajaa suorittamaan laissa säädettyä tarkastusta, tarkastus tehdään pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa tai väliaikainen toiminnan keskeyttäminen jouduttaisiin tekemään esimerkiksi maanpuolustuksen tai kansallisen turvallisuuden vaarantumisen vuoksi.

Pykälän 3 momentin mukaan luovuttamisoikeus koskee myös 14 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja, jos tiedon luovuttaminen on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaarantumisen arvioimiseksi. Tämä voisi olla tarpeellista 4 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan näiden luvan myöntämisen edellytyksenä olevien seikkojen arvioimista varten. Tietojen luovuttamisella ei saa rajoittaa luottamuksellisen viestin ja yksityisyyden suojaa enempää kuin on välttämätöntä. Momentin nojalla voitaisiin esimerkiksi luovuttaa tietoa siitä, mille taholle tietoa on maa-aseamasta tai tutkasta siirretty, silloinkin kun kyse olisi luottamuksellisesta viestinnästä, jos tämä tieto olisi välttämätön arvion tekemiseksi vaarantumisesta. Pykälän 4 momentin mukaan lain 14 §:n 4 mo-

mentissa tietojen salassapidosta säädetyn estämättä Liikenne- ja viestintävirasto voisi antaa toiselle viranomaiselle tietoja, jos se on tarpeen maa-asema- ja tutkatoimintaan liittyvän rikoksen selvittämistä tai syytteeseen panoa varten. Radiohäiriöiden aiheuttamista koskevan rikoksen osalta vastaavaa sääntelyä sisältyy nykyisin viestintäpalvelulain 319 §:n 4 momenttiin.

Lain 14 §:n 4 momentissa viestintäpalvelulain 319 §:ään tehdyn viittauksen nojalla olisi lisäksi mahdollista antaa välitystieto toiselle viranomaiselle, jos se on tarpeen radiohäiriön aiheuttamista koskevan rikoksen selvittämistä tai syytteeseen panoa varten.

16 §. Valvontapäätös. Pykälän mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voisi antaa huomautuksen sille, joka rikkoo tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä, määräyksiä, päätöksiä ja lupaehtoja, sekä velvoittaa tämän korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä kohtuullisessa määräjassa. Liikenne- ja viestintäviraston antaman päätöksen tehosteeksi se voisi asettaa toiminnanharjoittajalle uhkasakon tai uhan siitä, että toiminta keskeytetään osaksi tai kokonaan taikka että tekemättä jätetty toimenpide teetetään asianomaisen kustannuksella. Uhkasakko voidaan määrätä kaikissa tämän lain taikka sen nojalla annettujen säännösten, määräysten, päätösten ja lupaehtojen rikkomistilanteissa, myös silloin, kun toimintaan ei ole haettu lupaa laissa säädettyjen velvoitteiden mukaisesti. Uhkasakosta, keskeyttämisuhasta ja teettämisuhasta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990). Pykälä vastaa osittain viestintäpalvelulain 330 ja 332 §:iä.

17 §. Väliaikainen päätös. Pykälän 1 momentin mukaan, jos toiminnanharjoittajan tätä lakia taikka sen nojalla annettua säännöstä, määräystä, päätöstä tai lupaehtoa koskeva virhe tai laiminlyönti aiheuttaisi välitöntä vaaraa kansalliselle turvallisuudelle tai maanpuolustukselle, Liikenne- ja viestintävirasto voisi väliaikaisena toimenpiteenä keskeyttää vaaraa aiheuttavan maa-asematoiminnan tai rajoittaa sitä taikka määrätä muista tarvittavista väliaikaisista toimituksista. Liikenne- ja viestintäviraston antaman päätöksen tehosteeksi se voisi asettaa uhkasakon, keskeyttämisuhan tai teettämisuhan vastaavasti kuin edellä 16 §:n mukaisen valvontapäätöksen yhteydessä.

Pykälän 2 momentin mukaan Liikenne- ja viestintäviraston olisi ennen väliaikaisia toimia koskevan päätöksen antamista varattava sen saajalle tilaisuus tulla kuulluksi, paitsi jos kuulemista ei voida toimittaa niin nopeasti kuin asian kiireellisyys välttämättä vaatii. Kyse olisi pääosin vastaavasta velvoitteesta kuin hallintolain (434/2003) 34 §:ssä, mutta se mahdollistaisi väliaikaisen päätöksen antamisen asianosaista kuulematta erityisesti tilanteissa, joissa toiminnanharjoittajan virhe tai laiminlyönti aiheuttaisi välitöntä vaaraa kansalliselle turvallisuudelle tai maanpuolustukselle. Pykälä vastaa osittain viestintäpalvelulain 331 ja 332 §:iä.

18 §. Viranomaismaksut. Pykälässä säädettäisiin toiminnanharjoittajalle määrättävistä viranomaismaksuista. Pykälän 1 momentin mukaan luvan hakija on velvollinen suorittamaan Liikenne- ja viestintävirastolle maa-asema- tai tutkatoimintahakemuksen yhteydessä maksun, jonka määrä on 2 000 euroa. Hakemusmaksua ei palauteta, vaikka lupahakemuksesta luovuttaisiin tai se hylättäisiin.

Pykälän 2 momentin mukaan luvan haltija on velvollinen suorittamaan maa-asema- tai tutkatoimintaluvan vuosittaisen valvontamaksun. Valvontamaksua ei palauteta, vaikka maa-asema- tai tutkatoiminnan harjoittaja lopettaa toimintansa kesken kalenterivuotta.

Pykälän 3 momentin mukaan kaupallisesta liiketoimintatarkoituksessa harjoitetusta maa-asematai tutkatoiminnasta vuosittain perittävä maksu olisi 1200 euroa. Ei-kaupallisiin tavoitteisiin tähtäävässä tutkimus- tai koulutustoimintatarkoituksessa, missä dataa, tietoa tai palveluita ei myydä asiakkaille, valvottava toimintakenttä on suppeampi ja harjoitetusta maa-asema- tai tutkatoiminnasta perittävä valvontamaksu olisi 300 euroa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että maksu määrättäisiin maksettavaksi Liikenne- ja viestintäviraston päätöksellä.

19 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta Liikenne- ja viestintäviraston ja valtioneuvoston päätöksiin. 1 momentin mukaan Liikenne- ja viestintäviraston tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Korkeimpaan hallinto-oikeuteen valittamalla voi hakea muutosta päätökseen, jonka valtioneuvosto on tehnyt tämän lain nojalla. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

2 momentin mukaan muutoksenhaussa uhkasakkoon liittyvissä asioissa sovellettaisiin uhkasakkolaissa säädettyä.

3 momentin mukaan Liikenne- ja viestintäviraston päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

20 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momenttiin on otettu tavanomainen voimaantulosäännös. Laki tulisi voimaan x päivänä kuuta 2022.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin siirtymäsäännös, jonka mukaan lain soveltamisalaan kuuluvaa maa-asema- ja tutkatoimintaa, joka on aloitettu ennen lain voimaantuloa, voidaan jatkaa ilman erillistä lupaa 12 kuukauden ajan lain voimaantulopäivästä lukien. Lupamenettely myös ennen lain voimaantuloa aloitetun toiminnan osalta olisi Suomen kansallisten ja kansainvälisten turvallisuusintressien ja toiminnan lainmukaisuuden osoittamisen näkökulmasta perusteltua. Toiminta katsottaisiin aloitetuksi sinä päivänä, kun maa-asema tai tutka on otettu käyttöön, eli kun aseman tai tutkan toiminnot ja sähkövirrat on kytketty päälle niin, että palvelujen tarjoaminen on mahdollista. Pelkkä maa-aseman tai tutkan rakentaminen ei siten vielä tarkoittaisi toiminnan aloittamista.

7.2 Laki avaruustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

1 §. Soveltamisala. Pykälän 2 momentin 2 kohdasta esitetään poistettavaksi virheellinen pronomini ”sitä”.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin uusi 3 momentti, jonka mukaan laissa säädettäisiin myös satelliittikaukokoituksesta, jonka tosiasiallinen määräysvalta on Suomessa ja jossa käytettävien yhden tai useamman laitteen tai laitteiston suorituskyky ylittää valtioneuvoston asetuksessa säädetyt raja-arvot. 11 a, 12–15, 17, 17 a ja 19–21 §:n säännöksiä ei kuitenkaan sovellettaisi suomalaisten viranomaisten harjoittamaan satelliittikaukokoitukseen, lukuun ottamatta viranomaisen harjoittamaa kaupallista toimintaa.

Valtion toimivalta, joka yleensä jaetaan lainsäädäntö-, tuomio- ja täytäntöönpanovaltaan, liittyy läheisesti valtion suvereenisuuden käsitteeseen. Lähtökohtana on alueperiaate, jonka mukaan kukin valtio on lähtökohtaisesti laajasti ja muut valtiot poissulkevasti toimivaltainen omalla alueellaan. Alueeseen kuuluvat sisäiset ja ulkoiset aluevedet. Valtion toimivaltaan kuuluvat myös sen rekisterissä olevat alukset. Valtio on lisäksi voinut perustaa toimivaltansa kansalaisuusperiaatteeseen ja eräiden kansainvälisen rikosten osalta myös universaaliperiaatteeseen. Halutesaan käyttää nk. ekstraterritoriaalista toimivaltaa valtion tulee yleensä osoittaa todellinen yhteys kyseisen asian ja toimivallan käytön välillä, ottaen myös huomioon muiden valtioiden oikeudet.

Suomen valtion alue kattaa valtion maa-alueet, aluevedet ja ilmatilan. Suomella on alueeseensa välittömästi liittyvällä talousvyöhykkeellä kansainvälisen oikeuden mukainen lainkäyttövalta tekosaarten, laitteiden ja muiden rakennelmien rakentamisessa ja käytössä samoin kuin muut kansainvälisen oikeuden mukaiset oikeudet ja velvollisuudet. Näitä koskeva sääntely sisältyy lakiin Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004). Lain 17 §:n mukaan lain mukaisesti rakennetuilla tekosaarilla, laitteilla ja muilla rakennelmilla sovelletaan Suomen lakia samalla tavoin kuin jos rakennelma sijaitisi lähinnä olevalla Suomen alueella. Tällaisissa erityistilanteissa sovellettaisiin siis Suomen lakia, vaikka talousvyöhyke ei valtion alueeseen kuulukaan.

Lain soveltamisen edellytyksenä on, että vastuu satelliittikaukokartoituksesta, ts. kaukokartoituslaitteiden operoinnista ja niillä kerättävien tietojen taltioinnista, on Suomessa tai suomalaisella toimijalla. Näin on ensinnäkin silloin, kun toimintaa harjoitetaan Suomen alueella tai Suomessa rekisteröidyssä aluksessa. Aluksella tarkoitettaisiin sekä laivoja että lentokoneita ja muita ilma-aluksia. Esimerkiksi satelliittikaukokartoitus, jota harjoitetaan Suomessa rekisteröidystä laivasta käsin kuuluisi lain soveltamisalaan, vaikka alus liikkuisi toisen valtion aluevesillä taikka kansainvälisillä vesillä.

Satelliittikaukokartoitusta koskevat säännökset voisivat tulla sovellettavaksi Suomen ulkopuolella harjoitettavaan toimintaan myös silloin, jos toimintaa harjoittaa Suomen kansalainen tai oikeushenkilö, jolla on Suomessa kotipaikka. Useamman eri valtion toimivaltakysymysten päällekkäisyyksien poissulkemiseksi soveltamisalan ulkopuolelle on kuitenkin syytä rajata tilanteet, joissa asianomaisen toiminnan ja Suomen toimivallan käytöllä ei ole yhtä vahvaa yhteyttä toisen valtion oikeudet huomioon ottaen. Näin voi olla esimerkiksi, jos organisaation emoyhtiö on Suomessa, mutta satelliittikaukokartoitusta harjoitetaan toisen valtion lainsäädännön nojalla järjestäytyneessä tytäryhtiössä muualla kuin Suomessa tai Suomeen rekisteröidyssä aluksessa. Toiminnan valvonnan ja siihen puuttumisen kannalta voidaan pitää tarkoituksenmukaisena, että pääsääntöisesti sen valtion viranomainen, mihin toimija on sijoittautunut, valvoo toimintaa.

Avaruusesinettä operoiva taho (avaruustoiminnan toiminnanharjoittaja) voi olla eri kuin kaukokartoitusinstrumenttia operoiva taho (kaukokartoitustoimija). Ehdotetussa lakimuutoksessa on huomioitu niin kutsuttujen *rideshare*-missioiden mahdollisuus, joista esimerkiksi Yhdysvalloissa on kokemusta. Näissä tapauksissa avaruustoiminnan toiminnanharjoittaja voi tarjota satelliittialustan käytön palveluna asiakkaalle. Asiakkaan kaukokartoitusinstrumentti voi siten olla satelliitin hyötykuormanä ilman, että asiakkaalla itsellään on vastuuta varsinaisesta avaruustoiminnasta kuten avaruusesineen lähettämisestä ja operoimisesta. Vastaavasti avaruustoiminnan toiminnanharjoittajalla ei välttämättä ole määräysvaltaa siihen, mitä tietoja satelliittikaukokartoitukseen kykenevillä laitteilla tai laitteistolla kerätään ja taltioidaan sekä kuinka tietoja käsitellään. Näin ollen avaruustoiminnan toiminnanharjoittajaa ei voitaisi täysimääräisesti tai tehokkaasti velvoittaa satelliittikaukokartoitusta koskevien säännösten nojalla. Kun hyötykuorman ohjaus kuitenkin tapahtuu satelliitin päälinkin kautta, voidaan avaruustoiminnan toiminnanharjoittajalta vaatia avaruustoimintalain muiden säännösten mukaisesti, että tämä keskeyttäisi satelliittialustansa liittyvän palvelun tarjoamisen, mikäli toiminta esimerkiksi aiheuttaisi olennaisen ristiriidan kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Se, että toiminta kuuluisi myös satelliittikaukokartoitusta koskevan sääntelyn piiriin edellyttäisi kuitenkin sitä, että tosiasiallinen määräysvalta satelliittikaukokartoituslaitteilla harjoitettavasta toiminnasta on Suomessa tai suomalaisella toimijalla.

Maa-asemien sijainti ei määritä sitä, sovellettaisiinko satelliittikaukokartoitukseen tämän lain säännöksiä, vaan merkityksellistä on, sijaitseeko toiminnan ohjauskeskus (*”mission control center”*) Suomen lainkäyttöpiiriin kuuluvalla alueella tai aluksessa. Toiminnassa voidaan käyttää useita maa-asemia, jopa globaalia maa-asemaverkostoa, ja kolmansien osapuolien tarjoamia

maa-asemapalveluita, joten se, missä datan vastaanotto teknisesti tapahtuu tai mistä Maasta lähetettävä komento lähtee kaukokartoitusinstrumenttiin kulkemaan ei välttämättä kerro sitä, missä toiminnan tosiasiallinen määräysvalta sijaitsee. Ohjauskeskuksen sijainti voi auttaa tämän määrittämisessä. Maa-asemien sijainti voi kuitenkin tarkoittaa sitä, että toimintaan sovellettaisiin ehdotettua lakia maa-asemista ja eräistä tutkista.

Lain soveltamisalaa ei ulotettaisi mihin tahansa satelliittikaukokartoitukseen, vaan sellaiseen toimintaan, jossa käytettävät laitteet tai laitteistot ovat kyvykkyydeltään sellaisia, että niiden tuottamalla datalla voi olla haitallisia vaikutuksia kansallisen turvallisuuden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan näkökulmasta. Näistä raja-arvoista säädettäisiin erikseen 6 momentin asetuksenantovaltuuden mukaisesti valtioneuvoston asetuksessa normaaliin säädösvalmisteluun kuuluvan lausuntomenettelyn jälkeen. Näiltä osin merkittäviksi teknisiksi ominaisuuksiksi luokituvat muun muassa laitteiden tai laitteiston erotuskyky, paikannustarkkuus, taajuuskaistat ja laatu sekä aikaresoluutio eli se, kuinka usein ja nopeasti tietyistä paikasta saadaan kuvaa. Kyse on hyvin yksityiskohtaisista ja teknisluontoisista säännöksistä, mistä syystä niistä on tarkoituksenmukaistakin antaa asetuksen tasolla. Laitteistojen suorituskykyjen nopean kehityksen vuoksi raja-arvot ovat alttiita jatkuville muutoksille.

Satelliittikaukokartoitusta koskevia säännöksiä ei pääosin sovellettaisi suomalaisten viranomaisten harjoittamaan toimintaan muilta osin kuin niiden harjoittamaan kaupalliseen toimintaan. Viranomaisella tarkoitettaisiin vastaavia tahoja kuin laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) ja hallintolaissa (434/2003). Viranomaistoiminnaksi katsottaisiin esimerkiksi satelliittikaukokartoituksen harjoittaminen viranomaisen lakisääteistä tutkimus- tai tuotantotoimintaa varten, kun toimintaa harjoitetaan ensi sijaisesti lainmukaisen virkatoimen hoitamiseksi markkinaehtoisen palvelun tuottamisen sijaan. Näin esimerkiksi valtion maksuperustelain mukaiset valtion viranomaisen julkisoikeudelliset suoritteet, jonka kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen ja jonka tuottamiseen viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus, jäisivät pääosin satelliittikaukokartoitusta koskevan sääntelyn soveltamisalan ulkopuolelle.

Viranomaisen harjoittamalla kaupallisella toiminnalla tarkoitettaisiin viranomaisen ansiotarkoituksessa tekemää taloudellista toimintaa. Tällöin viranomaisen harjoittama satelliittikaukokartoitus tai tuottamat satelliittikaukokartoituspalvelut toteutetaan kolmannen osapuolen tilauksesta tai muusta toimeksiannosta tai toimenpiteestä johtuen vastiketta vastaan. Se, onko kyseessä viranomaisen harjoittama kaupallinen toiminta voi joissain tilanteissa vaatia tapauskohtaista harkintaa ja rajanvetoa. Viranomaisen satelliittikaukokartoitukseen voi liittyä viranomais tehtävien ohella mahdollisuus kerryttää viranomaisen maksullisen toiminnan tuottoja, jolloin toiminta olisi sekä viranomaistoimintaa että kaupallista toimintaa. Mikäli viranomainen myy liiketaloudellisia suoritteita muulle kuin viranomaiselle, voivat sovellettavaksi tulla varuustointalain satelliittikaukokartoitusta koskevat säännökset kuten yksityistenkin toimijoiden kohdalla, vaikka kysymys olisikin alansa viranomaistehtäviin liittyvistä asiantuntijapalveluista. Siltä osin kuin toimintaa harjoitetaan sopimusvapauden piirissä eikä kansainvälisoikeudellisen velvoitteen taikka EU-säädöksestä tai kansallisesta laista johtuvan tehtävän hoitamiseksi, voidaan kyseessä katsoa olevan viranomaisen harjoittama kaupallinen toiminta. Siten esimerkiksi viranomaisyhteistyötä, jossa toinen viranomainen korvaa palvelusta syntyneitä kuluja ei katsottaisi kaupalliseksi toiminnaksi.

Pykälän nykyiset 3 ja 4 momentit siirtyisivät *4 ja 5 momenteiksi*.

Pykälän *6 momenttiin* esitetään otettavaksi asetuksenantovaltuus, jonka mukaan 3 momentissa tarkoitettujen satelliittikaukokartoituksessa käytettävien laitteistojen suorituskykyjen raja-arvoista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

3 § Lain soveltaminen puolustushallinnossa Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että Puolustusvoimia koskeva poikkeus ulotettaisiin myös satelliittikaukokartoitukseen. Pykälän momentteihin lisättäisiin siksi avaruustoiminnan rinnalle satelliittikaukokartoitus. Puolustusministeriölle kuuluisi kummankin toiminnan yleinen ohjaus ja valvonta Puolustusvoimissa. Pääesikunta valvoisi tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista Puolustusvoimissa ja toimittaisi kerran vuodessa raportin Puolustusvoimien harjoittamasta avaruustoiminnasta puolustusministeriölle ja työ- ja elinkeinoministeriölle.

Pykälän *1 momentin* pykäläviittauksia esitetään täydennettäväksi siten, että lain 5, 8, 11, 11 a–d, 12–15, 17, 17 a ja 18–21 pykälä ei sovellettaisi Puolustusvoimien harjoittamaan avaruustoimintaan tai satelliittikaukokartoitukseen. Täydennyksellä korjataan epäselvä tilanne, joka on syntynyt siitä, että Puolustusvoimien toimintaan ei sovelleta 5 §:ää toiminnan luvanvaraisuudesta, mutta kuitenkin 13 §:n mukaisia luvan muuttamisen ja peruuttamisen säännöksiä. Myöskään tiedonantovelvollisuuden, tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuden, lausuntomenettelyn ja muutoksenhaku- ja rangaistussäännösten soveltaminen Puolustusvoimiin ei ole perusteltua. Lain viittaukset ovat näiltä osin olleet virheelliset, mikä esitetään tässä yhteydessä korjattavaksi.

4 §. Määritelmät. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin satelliittikaukokartoituksen (4 kohta), kaukokartoitustoimijan (5 kohta) sekä kaukokartoitusdatan määritelmät (6 kohta).

Pykälän *1 momentin 4 kohdan* mukaan satelliittikaukokartoituksella tarkoitettaisiin avaruusesineessä olevan sellaisen laitteen tai laitteiston operointia, joka kykenee havaitsemaan maan tai veden pinnalla tai niiden alapuolella tai ilmassa olevista kohteista taikka toisista avaruusesineistä tai taivaankappaleista säteilevää tai heijastuvaa sähkömagneettista säteilyä ja taltioimaan siitä tietoa. Lain piiriin kuuluisi siten avaruudesta käsin tapahtuva maapallon tai muiden taivaankappaleiden olosuhteiden taikka toisten avaruusesineiden kuvaaminen millä tahansa kuvaamiseen ja tietojen taltioimiseen kykenevällä laitteella. Siitä, millaista kyvykkyyttä laitteilta vaaditaan lain soveltamiskynnyksen ylittymiseksi, säädettäisiin erikseen valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän *1 momentin 5 kohdan* mukaan kaukokartoitustoimijalla tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, jolla on määräysvalta siihen, mitä tietoja satelliittikaukokartoitukseen kykenevillä laitteilla tai laitteistolla kerätään ja taltioidaan. Tällä tarkoitettaisiin toimijaa, joka tekee satelliittikaukokartoitusta koskevat päätökset sekä toimeenpanee nämä päätökset joko suoraan tai kolmannen osapuolen kautta tehdyin oikeudellisin järjestelyin. Kyseeseen tulisi siten toimija, jolla on määräysvalta satelliittikaukokartoitukseen juridisesti tarkasteltuna. Tämä on syytä erottaa avaruusesineeseen kohdistuvasta määräysvallasta, mikä katsotaan luvanvaraiseksi avaruustoiminnaksi YK:n kansainvälisten avaruussopimusten mukaisten veloitteiden noudattamiseksi. Kaukokartoitustoimija voi olla joko sama tai eri toimija kuin avaruustoiminnan toiminnanharjoittaja. Jälkimmäisessä tapauksessa kaukokartoitustoimija hyödyntäisi toisen omistamaa tai operoimaa satelliittialustaa palveluna (niin kutsuttu *rideshare*), jolloin satelliittikaukokartoituksessa käytettävät laitteet tai laitteistot olisivat toisen määräysvallassa olevan avaruusesineen hyötykuormana. Myös toiminnassa käytettävät maa-asetat voivat olla muiden omistamia tai operoimia. Kaukokartoitustoimijan ei siten ole välttämätöntä olla itse se henkilö, joka toteuttaa tekniset toimenpiteet komentojen lähettämiseksi kaukokartoitusinstrumentille, vaan se voi hankkia tämän palveluna.

Pykälän *1 momentin 6 kohdan* mukaan kaukokartoitusdatalla tarkoitettaisiin kaukokartoitustoimijan hallussa olevia satelliittikaukokartoituksessa käytetyn laitteen tai laitteiston välittämiä signaaleita tai taltioimia tietoja ja niistä johdettuja muita kuin sellaisia tuotteita, jotka eivät pääasiallisesti perustu laitteen tai laitteiston välittämiin signaaleihin vaan on saatu loppupäätelminä

eri tietojen yhdistelyn tai manipuloinnin taikka näihin perustuvien laskelmien kautta, signaalien ja taltioitujen tietojen varastointivaiheesta taikka lähetys- tai esitystavastariippumatta. Näin olen määritelmä kattaisi sekä raakadatan että tiettyyn pisteeseen asti jalostetun datan, jolloin kaukokartoitusdatan käsitteen alle katsotaan kuuluvan niin satelliittikaukokartoituslaitteen tai -laitteiston taltioimat tiedot kuin niistä järjestetty tai johdettu informaatio. Sääntelyn piiriin kuuluva data ei kuitenkaan koskisi enää sellaisia analyysituotteita, jotka vain pieniltä osin koostuu satelliittikaukokartoituslaitteiston taltioimista tiedoista. Esimerkiksi satelliittikuvat ovat laissa tarkoitettua dataa, mutta ylemmän tason tuotteet, kuten pitkällä aikajänteellä useasta satelliittihavainnoista johdetut analyysiaineistot (mm. suurta maantieteellistä aluetta koskevat tulvakartat) jäävät määritelmän ulkopuolelle.

Lisäksi ehdotettu kaukokartoitusdatan määritelmä sisältää rajoituksen, jonka mukaisesti laki soveltuu vain siihen dataan, joka toiminnanharjoittajalla on hallussaan. Kaukokartoitustoimijalla on vastuu datan turvallisesta säilyttämisestä sekä luovuttamisesta vain tunnistetuille asiakkaille, jonka perusteet datan käytölle kaukokartoitustoimija tuntee, mutta sen vastuulle ei katsota kuuluvaksi asiakkaidensa datan käsittelytoimet, kuten uusien palveluiden ja tuotteiden tuottaminen dataa edelleen jalostamalla. Rajauksen tarkoituksena on ehkäistä sitä, että ns. loputon tai rajaa-maton vastuu datan liikkumisesta toisi toiminnanharjoittajalle ylimääräistä riskinkantoa tai kustannuksia.

Käytännössä esitetyssä kaukokartoitusdatan määritelmässä on kyse teknisessä laitteessa tai tietojärjestelmässä olevasta, sinne tulevasta tai sieltä lähtevästä tiedosta, mikä vastaa sitä, kuinka data on määritelty tietoverkkodirektiivissä (EPNDir 2013/40/EU tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä ja neuvoston puitepäätöksen 2005/222/YOS korvaamisesta 12.8.2013) sekä sen vaikutuspiiriin kuuluvissa kansallisissa laeissa (rikoslaki ja pakkokeinolaki). Tietoverkkodirektiivin mukaan data on esimerkiksi sellaisessa muodossa olevien tosiseikkojen, tietojen tai käsitteiden esitystä, että se soveltuu käsiteltäväksi tietojärjestelmässä. Sama määritelmä on otettu myös rikoslain tieto- ja viestintärikoksia käsittelevään 38 lukuun. Pakkokeinolaissa data on katsottu tiedoksi, joka on teknisessä laitteessa tai muussa vastaavassa tietojärjestelmässä taikka sen tallennusalustalla.

5 §. Avaruustoiminnan luvanvaraisuus ja luvan myöntämisen edellytykset. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi lisäämällä 1 kohtaan viittaus uuteen 17 a §:ään ja tekemällä 2 ja 3 kohtiin tekninen muutos. Lisäksi momenttia esitetään muutettavaksi 5 kohdassa käytetyn sanamuodon osalta. Ehdotetun sanamuodon mukaan 5 kohdan mukaisena avaruustoimintaluvan myöntämisen edellytyksenä olisi se, että avaruustoiminta ei ole ristiriidassa kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Ehdotettu sanamuoto vastaisi paremmin nykylainsäädännön muotoiluja ja vakiintuneita termejä, joita ehdotetaan käytettäväksi myös uuden satelliittikaukokartoitusta sekä maa-asematoimintaa ja tutkia koskevan sääntelyn yhteydessä. Sanamuodon tulisi olla johdonmukainen koko avaruustoimintalaissa.

Avaruustoimintalain nykyinen sanamuoto viittaa kansallisiin turvallisuusetiuihin sekä Suomen ulkopoliittisiin etuihin. Esimerkiksi viestintäpalvelulaissa sekä tietoliikennetiedustelusta sivilitiedustelussa annetussa laissa puhutaan kansallisesta turvallisuudesta, jonka katsotaan sisällöllisesti kattavan vanhemman termin ”kansalliset turvallisuusedut”. Ulko- ja turvallisuuspolitiikka on katsottavissa vakiintuneeksi termipariksi mm. EU-oikeudessa, jossa esimerkiksi Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus (SEUT) ja Euroopan unionista tehty sopimus (SEU) puhuvat ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Termiparia käytetään myös Suomen perustuslaissa ja esimerkiksi sotilastiedustelussa annetussa laissa puhutaan ulko- ja turvallisuuspoliittisista vaikutuksista sekä puolustustarvikkeiden viennistä annetussa laissa ulko- ja turvallisuuspoliittisesta merkityksestä tai ulko- ja turvallisuuspoliittisesta linjasta.

Avaruustoimintalain sanamuodon muuttaminen poistaa Suomen etujen määrittelyyn liittyvää tulkinnanvaraisuutta, mutta samalla myös tiukentaa lain edellytyksiä siinä, että lähtökohtaisesti kiinnostuksen kohteena ei ole vain Suomen etujen kanssa ristiriidassa oleva toiminta vaan myös hyväksytyt ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjan vastainen toiminta. Tämä on kuitenkin perusteltua, sillä ehdotettu sanamuoto antaisi turvallisuuspoliittisen signaalin siitä, että Suomi toimii vastuullisesti ja myös sen kanssa samanmielisten valtioiden edut huomioiden, mikä osaltaan edesauttaa myös Suomen ja suomalaisten toimijoiden näkymistä luotettavana yhteistyökumppanina liiketoiminnan ja tutkimuksen mahdollisuuksia edistäen. Uusi muotoilu vastaisi myös maa-aseamista ja eräistä tutkista annettavaksi ehdotetun lain vastaavaa säännöstä.

Käytännössä ehdotettu sanamuodon muutos ei toisi avaruustoiminnan lupaprosessiin suuria muutoksia hakijan tai viranomaisten kannalta. Kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan mukaisuuden tutkiminen ei esimerkiksi vaadi hakijalta erilaisten tietojen toimittamista kuin mitä lupaprosesseissa on tähänkin saakka vaadittu. Lupaharkinnassa työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoja puolustusministeriöltä ja ulkoministeriöltä esimerkiksi siitä, onko toiminta Suomen kansainvälisten velvoitteiden, kansallisten turvallisuusetujen ja Suomen ulkopoliittisten etujen mukaista sekä onko vientivalvontasäännöksiä noudatettu. Lausunnot on tällöin saatu mm. ulkoministeriön poliittiselta osastolta, jonka tehtäviin kuuluu mm. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka yleisesti. Ehdotettu sanamuoto siis vastaisi ulkoministeriössä jo olemassa olevaa asiantuntemusta lupaharkinnan tueksi keskittyen ulko- ja turvallisuuspolitiikan yleiseen linjaan.

Lisäksi pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin *uusi 9 kohta*, jonka mukaan avaruustoimintaluvan myöntämisen edellytyksenä olisi se, että jos avaruustoimintaan kuuluu satelliittikaukokartoitusta, toiminnanharjoittaja noudattaa tämän lain 2 a luvun säännöksiä. Ehdotettu säännös koskisi tilanteita, joissa avaruusesineittä operoiva taho (avaruustoiminnan toiminnanharjoittaja) on sama kuin avaruusesineessä olevaa kaukokartoitusinstrumenttia operoiva taho (kaukokartoitustoimija). Tällä hetkellä tiedossa olevat suomalaiset satelliittikaukokartoitusta harjoittavat toimijat ovat avaruustoiminnan toiminnanharjoittajia, jotka harjoittavat satelliittikaukokartoitustoimintaa omalla satelliittialustalla. Ehdotetun säännöksen tarkoitus on yhtäältä varmistaa se, että avaruustoiminta ja sen osana harjoitettava satelliittikaukokartoitus muodostavat kansallisen turvallisuuden sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta hyväksyttävän kokonaisuuden sekä toisaalta pienentää lakimuutoksesta yrityksille koituvaa hallinnollista taakkaa. Ehdotettu säännös mahdollistaisi osaltaan sen, että edellä mainitun kaltaiset toimijat voisivat hakea lupaa yhdellä kertaa, sekä avaruustoimintaa että satelliittikaukokartoitusta varten.

2 a luku. **Satelliittikaukokartoitus.**

Avaruustoimintalakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi satelliittikaukokartoitusta sääntelevä *2 a luku*. Satelliittikaukokartoitusta käsittelevä erillinen lukunsa erottaisi satelliittikaukokartoituksen omana avaruustoimintaan liittyvänä osa-alueena, jossa kiinnostuksen kohteena ovat ennen muuta dataan liittyvät riskit, eivät avaruusesineisiin liittyvät riskit YK:n avaruussopimusten tarkoittamalla tavalla. Luvussa säädettäisiin satelliittikaukokartoituksen luvanvaraisuudesta ja luvan myöntämisen edellytyksistä (11 a §), viranomaisen satelliittikaukokartoitusta koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta (11 b §), satelliittikaukokartoituksen turvallisuusvaatimuksista (11 c §) sekä datan luovuttamisesta (11 d §).

11 a §. *Satelliittikaukokartoituksen luvanvaraisuus ja luvan myöntämisen edellytykset.* Pykälän *1 momentin* mukaan satelliittikaukokartoitusta saisi harjoittaa vain sellainen toimija, jolle työ- ja elinkeinoministeriö on antanut etukäteen luvan harjoittaa toimintaa. Satelliittikaukokartoituksen harjoittamiseen myönnetty lupa olisi siten toimijakohtainen, eikä näin ollen siirrettävissä

toiselle toimijalle. Tämä tarkoittaisi myös sitä, että kaukokartoitustoimija hakisi lupaa nimissään tai toimestaan harjoitettavalle satelliittikaukokartoitukselle kokonaisuudessaan eikä esimerkiksi erikseen kullekin laitteelle tai laitteistolle, jota sen harjoittamassa satelliittikaukokartoituksessa käytetään.

Ehdotetun *1 momentin* mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi myöntää luvan toistaiseksi tai määräajaksi. Satelliittikaukokartoituslupaun voitaisiin liittää toiminnan turvallisuuden ja valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja. Tässä turvallisuus merkitsisi erityisesti tietoturvallisuuteen liittyviä seikkoja sekä kansallisen turvallisuuden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kautta myös kansainvälisen turvallisuuden kannalta olennaisia huomioita. Sen sijaan satelliitissa olevan laitteiston fyysinen turvallisuus liittyy enemmän avaruusesineitä koskeviin vastuisiin ja on siten osa avaruustoiminnan turvallisen harjoittamisen kokonaisuutta. Satelliittikaukokartoituksen teknisiä kyvykkyyksiä (kuten laitteiden tai laitteiston erotuskyky, paikannustarkkuus, taajuuskaistat ja laatu sekä aikaresoluutio) ei ole tarvetta rajoittaa, jos datan turvallinen käsittely ja luovuttaminen on muutoin varmistettu. Satelliittikaukokartoituksen luvanvaraisuudella ja luvan ehoilla pyritään hallitsemaan ennen kaikkea kaukokartoitusdataan liittyviä riskejä.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin luvan myöntämisen edellytyksistä. Luvan myöntämisen edellytykset liittyisivät luvan hakijan henkilöön, ml. oikeushenkilön vastuu- ja avainhenkilöt, sekä tämän kykyihin ja asiantuntemukseen harjoittaa toimintaa Suomen kansallisen turvallisuuden, kansainvälisten velvoitteiden ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa yhdenmukaisella tavalla, toiminnan tietoturvallisuuteen ja riskien hallintaan sekä kaukokartoitusdatan käyttötarkoitukseen ja käyttöäjiin.

Momentin *1 kohdan* mukaan kaukokartoitustoimijan tulisi olla luotettava ja tällä tulisi olla riittävä asiantuntemus ja kyky toteuttaa tarvittavat toimenpiteet satelliittikaukokartoituksessa käytettävien laitteiden tai laitteiston sekä datan suojaamiseksi oikeudettomalta pääsylvä sekä estää niiden käyttö tämän lain vastaisesti.

Luotettavuuden arvioinnista säädettäisiin tarkemmin tässä esityksessä ehdotetussa 17 a §:ssä. Luotettavuuden arvioinnissa on kysymys luvan hakijan henkilöön liittyvistä seikoista. Satelliittikaukokartoitustoimijan luotettavuuden osalta olisi arvioitava sitä, onko toimijan aikaisemman tai lupaharkinnan aikaisen toiminnan vuoksi syytä epäillä tämän kykyä harjoittaa satelliittikaukokartoitusta lainmukaisella tavalla sekä huolehtia kaikista toimintaan liittyvistä velvoitteista, ml. toimintaan liittyvät ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuudet. Merkitystä on siis yhtäällä toimijan uskottavuudella ja luotettavuudella tämän asiantuntemuksen ja teknisten edellytysten kannalta ja toisaalta tämän rehellisyydellä ja luotettavuudella noudattaa lakia harjoittamaansa toimintaan liittyvät kansalliset ja kansainväliset riskit huomioiden.

Laissa säädettäisiin myös siitä, että kaukokartoitustoimijan on lupahakemuksessaan esitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen ja luotettava selvitys laissa säädettyjen edellytysten täyttymisestä. Lupa- ja valvontaprosessit vaativat yhteistyötä viranomaisen ja luvan hakijan tai kaukokartoitustoimijan välillä, ja toimijan luotettavuutta arvioitaessa kiinnitetään huomiota muun muassa tämän antamien tietojen oikeellisuuteen sekä siihen, kuinka tämä on hoitanut muut mahdolliset toimintaansa liittyvät lupa-asiat tai muut viranomaisasioinnit. Niissä tilanteissa, joissa kaukokartoitustoimija on työ- ja elinkeinoministeriölle entuudestaan tuttu avaruustoimintalain lupa- ja valvontaprosessien kautta, voisi ministeriö katsoa asianmukaisesti hoidetut avaruustoimintalain velvoitteet yhtenä osoituksena toimijan luotettavuudesta. Sitä vastoin esimerkiksi avaruustoimintalain nojalla peruutetut luvat toiminnanharjoittajaan tai kaukokartoitustoimijaan liittyvistä syistä voivat puhua luotettavuutta vastaan.

Luotettavuuden arvioinnissa apuna olisivat viranomaisten ylläpitämät rekisterit sekä muutoin viranomaisen tiedonsaantioikeuden nojalla muilta viranomaisilta saatavat tiedot tai lausunnot. Satelliittikaukokartoitusta harjoittavan henkilön tai organisaatiossa määräävässä asemassa olevien henkilöiden luotettavuutta voitaisiin arvioida myös rikosrekisteritietojen avulla ehdotetun 17 a §:n mukaisesti. Rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:n (1093/1999) 1 momentin 2 kohdan mukaan rikosrekisteristä luovutetaan henkilöä koskevat tiedot Suomen viranomaiselle asiassa, joka koskee viranomaisen lupaa tai hyväksyntää, jonka edellytyksenä on henkilön luotettavuus. Tältä osin merkitystä olisi sellaisilla hakijan rehellisyyteen ja luotettavuuteen liittyvillä tiedoilla, jotka liittyisivät hakijan sopivuuteen harjoittaa satelliittikaukokartoitusta sekä huolehtia toimintaan liittyvistä velvoitteista.

Luotettavuudessa on kyse kokonaisarviosta, jossa lupaviranomainen voi kuulla kansallisen turvallisuuden ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan vastuuviranomaisia. Jos lupaviranomaiselle jää epäily kaukokartoitustoimijaa koskevien tietojen oikeellisuudesta tai tämän luotettavuudesta muutoin, se voi pyytää lausuntoa erikseen myös turvallisuusviranomaisilta, jolla on tiedustelutietojensa perusteella kyky arvioida annettujen tietojen uskottavuutta ja hakijan luotettavuutta sekä antaa tämän perusteella lausunto.

Lisäksi 11 a §:n 2 momentin 1 kohdassa vaadittua riittävää asiantuntemusta ja kykyä toteuttaa tarvittavat toimenpiteet satelliittikaukokartoituksessa käytettävien laitteiden tai laitteiston sekä niillä kerätyn ja taltioitun tiedon suojaamiseksi arvioitaisiin 11 c §:ssä säädettyjä turvallisuusvaatimuksia vasten. Kaukokartoitustoimijalla tulisi olla asianmukainen ammattitaito ja toimintaedellytykset huolehtia toiminnassa käytettyjen laitteiden ja järjestelmien tietoturvallisuudesta sekä datan asianmukaisesta käsittelystä. Arvioinnin kannalta merkityksellisiä ovat paitsi kaukokartoitustoimijan osaaminen myös tekniset ja taloudelliset edellytykset suorittaa tarvittavat suojaustoimenpiteet ja riskienhallintamenettelyt. Kaukokartoitustoimijan asiantuntemusta ja kyvykkyyttä arvioitaisiin myös tämän asiakkaan tunnistamiseen ja tuntemiseen liittyvien menettelytapojen kannalta.

Pykälän 2 momentin 2 kohdassa edellytettäisiin, että kaukokartoitustoimija on antanut työ- ja elinkeinoministeriölle selvityksen 11 c §:ssä säädettyjen turvallisuusvaatimusten täyttymisestä. Lupahakemuksessa tulee esittää selvitys siitä, miten satelliittikaukokartoitukseen ja siinä käytettäviin laitteisiin tai laitteistoon ja tiloihin sekä datan käsittelyyn kohdistuvien riskien hallinnasta on huolehdittu ja kuinka riittävä riskien hallinta varmistetaan koko toiminnan ajan.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan luvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että kaukokartoitustoimija on antanut työ- ja elinkeinoministeriölle selvityksen satelliittikaukokartoituksessa käytettävien laitteiden tai laitteiston teknisistä ominaisuuksista, mukaan lukien niiden erotuskyky, paikannustarkkuus, aikaresoluutio, taajuuskaistat ja laatu sekä tiedot toiminnan ohjauskeskuksen sijainnista ja toiminnassa käytetyistä maa-aseista. Maa-aseilla tarkoitettaisiin sekä tässä hallituksen esityksessä tarkoitettuja Suomessa sijaitsevia maa-aseimia että ulkomailla sijaitsevia maa-aseimia, joita kaukokartoitustoimija käyttää satelliitin ja sen järjestelmien ohjaamiseen tai kaukokartoitusdatan vastaanottoon.

3 kohdassa tarkoitetuilla teknisillä tiedoilla on merkitystä muun muassa lain soveltamisalan ja toimivaltakysymysten kannalta. Huomionarvoista on, että mikä tahansa satelliittikaukokartoitus ei kuuluisi lain soveltamisalaan, vaan vain sellainen toiminta, jossa käytettävät laitteet tai laitteistot ovat kyvykkyydeltään sellaisia, että niiden tuottamalla kaukokartoitusdatalla voi olla haitallisia vaikutuksia kansallisen turvallisuuden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan näkökulmasta. Soveltamisalan määrittävistä raja-arvoista säädettäisiin erikseen valtioneuvoston asetuksessa, jotka liittyisivät esimerkiksi laitteiden tai laitteiston erotuskykyyn, paikannustark-

kuuteen, taajuuskaistoihin ja laatuun sekä aikaresoluutioon. On kuitenkin huomioitava, että mikäli laitteisto on modifioitavissa tai kaukokartoitusdatan jatko-prosessointi mahdollista myöhemmässä vaiheessa, toiminta kuuluisi lain soveltamisalaan, vaikka sitä ei aluksi tai koko ajan harjoitettaisikaan säädettyjen kynnysarvojen ylittävällä kapasiteetilla. Satelliittikaukokartoituslupaa voi joutua hakemaan kesken toiminnankin.

Tekniset ominaisuudet voivat vaikuttaa myös tarpeeseen liittää lupaan toiminnan turvallisuuden ja valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja. Suurimman erotustarkkuuden aineistoon, jota kyetään toimittamaan pienellä aikaviiveellä, liittyy suurimmat turvallisuusriskit, mikä voi olla syytä huomioida luvan ehdoissa. Yhtä lailla tällaiseen toimintaan liittyy kuitenkin merkittävät liiketoiminnan ja kilpailukyvyyn intressit, joten myös luvan ehtoja määritettäessä on huomioitava tasapaino näiden ja turvallisuusintressien välillä. Ehdotetun lain tarkoituksena on minimoida kaukokartoitusdatan käsittelyyn ja luovuttamiseen liittyviä riskejä. Tämän mukaisesti lähtökohdanna on, että kun satelliittikaukokartoituksessa kerätyn ja taltioidun kaukokartoitusdatan turvallinen käsittely ja luovuttaminen on varmistettu, ei olisi tarvetta rajata satelliittikaukokartoituksen teknisiä kyvykkyksiä (kuten laitteiden tai laitteiston erotuskyky, paikannustarkkuus, taajuuskaistat ja laatu sekä aikaresoluutio). Täten luvan ehdoissa voitaisiin ensi sijassa kiinnittää huomiota esimerkiksi kansallisen turvallisuuden kannalta merkittävien kuvauskohteiden tai -alueiden suojaamiseen sekä siihen millä ehdoin suurella tarkkuudella ja pienellä aikaviiveellä tietyistä koordinaatiosta saatua kuvaa voidaan välittää eteenpäin vai tulisiko tätä rajoittaa.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan luvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että kaukokartoitustoimija on antanut ministeriölle selvityksen satelliittikaukokartoituksen tarkoituksesta sekä datan käyttötarkoituksesta ja kohderyhmistä. Lupahakemuksessa tulee esittää selvitys perusteista ja periaatteista, joiden mukaan valitaan esimerkiksi se, mitä ja milloin kuvataan sekä se millaisin väliajoin kaukokartoitusdataa välitetään maa-asemille ja mikä vaikuttaa maa-aseaman sijainnin valintaan. Hakemuksessa tulisi myös selvittää, harjoitetaanko toimintaa ensisijaisesti kaupallisiin tarkoituksiin vai tutkimustoimintaan sekä se, millaisille asiakas- tai käyttäjäryhmille ja millaisiin käyttötarkoituksiin tai tarpeisiin kaukokartoitusdata on tarkoitettu kohdentaa.

Pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaan luvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että kaukokartoitustoimija on antanut ministeriölle selvityksen sen käytössä olevista asiakkaan tunnistamiseen ja tuntemiseen liittyvistä menettelytavoista. Kaukokartoitustoimijan tulisi tunnistaa asiakkaansa asiakassuhdetta perustettaessa taikka entuudestaan tuntemattoman asiakkaan satunnaista tai yksittäistä datapyyntöä täyttäessään. Asiakkaan tunnistaminen tarkoittaa menettelyjä, joilla selvitetään luonnollisten tai oikeushenkilöiden henkilöllisyyden asiakkaan tai sellaiseksi aikovan toimittamien tietojen perusteella. Kaukokartoitustoimijan käytössä olevien asiakkaan tunnistamiseen ja tuntemiseen liittyvien menettelytapojen arvioinnissa voitaisiin huomioida tämän mahdollisuus henkilöllisyyden todentamiseen, millä tarkoitetaan tunnistamisen yhteydessä saatujen henkilötietojen oikeellisuuden varmistamista luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä. Oikeushenkilön henkilöllisyyden todentaminen perustuu ajantasaiseen kaupparekisteriotteeseen tai vastaavaan muuhun viranomaisen rekisteristä saatuun rekisteriotteeseen, joka selvittää oikeushenkilön olemassaolon ja oikeustoimikelpoisuuden sekä sen hallituksen tai muun päättävän elimen jäsenet. Asiakkaan tuntemista koskevista tiedoista kaukokartoitustoimijalta tulisi voida edellyttää ainakin tietoja asiakkaan toiminnasta, esimerkiksi oikeushenkilön toimialasta ja liiketoiminnasta sekä perusteista kaukokartoitustoimijan palveluiden ja kaukokartoitusdatan käytölle.

Pykälän 2 momentin 6 kohdassa edellytettäisiin, että satelliittikaukokartoitus ei ole ristiriidassa kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Satelliittikaukokartoituksessa on otettava huomioon Suomea sitovat kansainväliset

velvoitteet. Kansallisen turvallisuuden, kansainvälisten velvoitteiden ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan mukaisuutta arvioitaisiin tapauskohtaisesti jokaisen hakijan ja hakemuksen osalta erikseen senhetkisen tilanteen pohjalta. Toimivaltaisilta viranomaisilta, erityisesti ulkoasiainministeriöltä, puolustusministeriöltä ja sisäministeriöltä pyydetäisiin tarvittaessa lausunto arvioinnin tueksi.

Toiminnan voitaisiin katsoa olevan ristiriidassa kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa, jos on syytä epäillä, että kaukokartoitustoiminta ilmeisesti vaarantaisi kansallista turvallisuutta tai maanpuolustusta siten, että käytöllä mahdollistettaisiin ulkomainen tiedustelutoiminta tai toiminta, jolla häirittäisiin, lamautettaisiin tai muuten vahingollisella tavalla vaikutettaisiin Suomen tärkeisiin etuihin, yhteiskunnan perustoimintoihin tai kansanvaltaiseen yhteiskuntajärjestykseen. Kansallinen turvallisuus sisältää suomalaisen yhteiskunnan ja demokraattisen valtiojärjestelmän toiminnan ja toimintaedellytysten, valtiosuvereniteetin suojaamisen kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhilta. Kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvia uhkia ovat ilmiöt tai toiminnot, jotka vakavasti uhkaavat nyt tai tulevaisuudessa kansanvaltaista valtio- ja yhteiskuntajärjestyä, yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja, valtiosuvereniteettia, suuren ihmismäärän henkeä ja terveyttä, Suomen taloudellisia tai muita tärkeitä etuja.

Pykälän 2 momentin 7 kohdassa edellytettäisiin, että kaukokartoitustoimija noudattaa Kansainvälisen televiestintäliiton (ITU) voimassa olevia sääntöjä. Riittävässä laajuudessa läpikäyty kansainvälinen ITU-koordinoitimenettely on edellytys Liikenne- ja viestintäviraston myöntämälle radioluvulle. Radiolupamenettely on avaruustoimintalain lupamenettelyistä erillinen menettely. Näissä rinnakkaisissa lupamenettelyissä on kuitenkin tärkeä toimia yhteistyössä, jotta radioluvan ja esitetystä lakiehdotuksessa tarkoitetun luvan ristiriidat ja tarpeeton päällekkäisyys vältetään. Työ- ja elinkeinoministeriön ja Liikenne- ja viestintäviraston välinen tietojenvaihto ja lausuntomenettelyt ovat olennaisessa roolissa tässä esitetyn lupaedellytyksen selvittämiseksi.

Pykälän 3 momentin mukaan kaukokartoitustoimijan tulisi lupahakemuksessaan esittää lupaharkinnan kannalta tarpeellinen ja luotettava selvitys 2 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymisestä sekä kaukokartoitustoimijan omistussuhteista, jos tämä on oikeushenkilö. Omistussuhteilla voi olla merkitystä erityisesti arvioitaessa määräävässä asemassa olevien henkilöiden luotettavuuden merkitystä toimintaan liittyvien kansallisen turvallisuuden tai ulko- ja turvallisuuspoliittisten riskien kannalta. Työ- ja elinkeinoministeriö voi pyytää asian käsittelyn kannalta tarvittavia tietoja aina siihen saakka, kunnes hakemuksessa toimitettujen tietojen voidaan katsoa olevan riittäviä päätöksentekoa varten.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että mikäli satelliittikaukokartoitus kuuluu avaruustoimintaan, jossa toiminnanharjoittaja ja kaukokartoitustoimija on sama henkilö, voisi tämä hakea lupaa satelliittikaukokartoitukseen yhdessä avaruustoimintaan haettavan luvan kanssa. Näissä tapauksissa työ- ja elinkeinoministeriö voisi antaa yhteisen lupapäätöksen avaruustoiminnan ja satelliittikaukokartoituksen harjoittamista koskien. Ehdotetun säännöksen tarkoitus on pienentää lakimuutoksesta yrityksille koituvaa hallinnollista taakkaa sekä viranomaistyön määrää ja päällekkäisyyttä mahdollistamalla sen, että edellä mainitun kaltaiset toimijat voisivat hakea lupaa yhdellä kertaa sekä avaruustoimintaa että satelliittikaukokartoitusta varten.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka nojalla tarkempia säännöksiä luvan hakemisesta ja lupahakemuksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voitaisiin antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

11 b §. *Viranomaisen satelliittikaukokartoitusta koskeva ilmoitusvelvollisuus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin satelliittikaukokartoitusta harjoittavan suomalaisen viranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle harjoittamastaan satelliittikaukokartoituksesta sekä mahdollisista muutoksista toiminnassa. Pykälän 1 momentin mukaan viranomaisen tulisi myös ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle, jos toiminta siirretään toiselle viranomaiselle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka mukaan 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen toimittamisesta ja ilmoituksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

11 c §. *Satelliittikaukokartoituksen turvallisuusvaatimukset.* Pykälän 1 momentin mukaan kaukokartoitustoimijan tulisi huolehtia satelliittikaukokartoitukseen ja siinä käytettäviin laitteisiin tai laitteistoon ja tiloihin sekä kaukokartoitusdatan käsittelyyn kohdistuvien riskien hallinnasta. Momentissa säädettäisiin turvallisuusvaatimuksista, jotka satelliittikaukokartoituksen ja kaukokartoitustoimijan on täytettävä.

Momentin 1 kohdassa edellytettäisiin, että kaukokartoitusdatan vastaanotto ja käsittely on tietoturvallista ja toiminnassa käytetyt järjestelmät ja laitteet on riittävällä tavalla suojattu ulkoisilta häiriöiltä ja tietoturvahilta.

Momentin 2 kohdan mukaan toiminnassa käytettyihin järjestelmiin ja laitteisiin kohdistuvat tietoturvaloukkaukset ja -uhat tulisi voida havaita.

Momentin 3 kohdan turvallisuusvaatimuksena olisi, että ulkopuolisilla tahoilla ei ole oikeudonta pääsyä satelliittikaukokartoituksessa käytettäviin laitteisiin ja tiloihin eikä toiminnassa tuotettuun kaukokartoitusdataan. Tältä osin merkitystä on myös sillä, miten kaukokartoitustoimija hallinnoi sitä, mitä tietoja asiakkaalle annetaan tai mihin tietoihin asiakkaalla on pääsy.

Momentin 4 kohdan mukaan kaukokartoitustoimijalla tulisi olla käytössään menettelytavat asiakkaan tunnistamiseksi ja tuntemiseksi, joiden avulla voidaan riittävällä varmuudella todeta kelle ja mihin tarkoitukseen kaukokartoitusdataa luovutetaan.

Momentin 5 kohdassa edellytettäisiin, että satelliittikaukokartoituksessa käytettävien laitteiden suorituskykyä, käytettävyyttä, laatua ja toimintavarmuutta sekä kaukokartoitusdatan laatua ja eheyttä voidaan seurata sekä laitteiden toimivuutta merkittävästi häiritsevät viat ja häiriöt havaita.

Momentin 6 kohdassa edellytettäisiin, että lukuun ottamatta Suomen viranomaisten lukuun suoritettavaa kuvaamista, käytössä olevia avaruusesineitä kuvataan vain asianomaisen avaruusesineen omistajan annettua siihen kirjallisen suostumuksen, joka on arkistoitava luotettavasti, jos kuvaamisen tuloksena voidaan saada dataa, joka esittää kyseisen avaruusesineen tarkkuudella, joka ylittää tarkoitettussa valtioneuvoston asetuksessa säädetyt raja-arvot. Mikäli avaruudessa olevia kohteita kyetään kuvaamaan suurella tarkkuudella, tulee muiden avaruusesineiden omistajien voida itse määrittää sen, voisiko heidän toiminnassa olevia avaruusesineitään koskeva kuva-aineisto olla sensitiivistä siten, että kuvauksen kohteena oleminen voisi häiritä heidän vapautaan tutkia ja käyttää avaruutta kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Saadut suostumukset tulisi myös arkistoida varmalla ja luotettavalla tavalla, jotta jälkikäteen on osoitettavissa, että avaruusesinettä koskeva kuvamateriaali on olemassa saadun suostumuksen perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta. Avaruusesineiden kuvaamisen 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetuista raja-arvoista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella., Tar-

kempia säännöksiä satelliittikaukokartoitustoiminnan turvallisesta harjoittamisesta ja turvallisuuteen vaikuttavien laitteiden ja toimintojen vähimmäisvaatimuksista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

11 d §. Kaukokartoitusdatan luovuttaminen. Pykälän 1 momentin mukaan kaukokartoitusdataa saisi luovuttaa vain kaukokartoitustoimijan tunnistamille ja tuntemille asiakkaille. Jos kaukokartoitustoimija ei pysty toteuttamaan riittäviä toimia asiakkaan tuntemiseksi, kaukokartoitusdatan luovutusta ei saa kyseiselle asiakkaalle tehdä. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että kaukokartoitusdataa ei päätyisi kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan vastaisiin tarkoituksiin tai ei-toivottujen tahojen käsiin. Tällaisia olisivat muun muassa esitetyssä 3 momentissa säädetyt tahot.

Pykälän 2 momentissa kiellettäisiin kaukokartoitusdatan luovuttaminen sotilaalliseen käyttöön EU:n tai YK:n asevientikieltoon asettamaan maahan tai muuhun EU:n tai YK:n pakotteiden vastaiseen käyttöön.

Pykälän 3 momentin mukaan kaukokartoitustoimijan tulisi ilmoittaa viipymättä työ- ja elinkeinoministeriölle, jos sillä on syytä epäillä luovuttaneensa kaukokartoitusdataa tarkoituksiin, joiden se epäilee vaarantavan kansallisia turvallisuusasetuja tai Suomen kansainvälisten velvoitteiden noudattamisen taikka olevan ristiriidassa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Sama koskisi tilanteita, joissa kaukokartoitustoimija havaitsee, että kaukokartoitusdataan on päässyt käsiksi henkilö, jolla ei siihen ole oikeutta. Ilmoitusvelvollisuus mahdollistaisi viranomaisille sen, että ne voisivat ryhtyä tarvittaviin toimiin mahdollisten haittojen estämiseksi. Kansallisesta turvallisuudesta vastaavat viranomaiset voisivat huomioida heidän kannaltaan merkityksellisten tietojen paljastumisen tai vääriin käsiin joutumisen varautumisessaan. Ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta voi olla tarpeen ilmoittaa datavuodosta sellaiselle valtiolle, jonka kannalta kaukokartoitusdata tai sen käsiinsä saanut taho voisi olla merkityksellinen.

Pykälän 4 momentin mukaan valmiuslaissa (1552/2011) tarkoitetuissa poikkeusoloissa satelliittikaukokartoitustoimijan on turvattava etuoikeus saada käyttöönsä kaukokartoitusdataa Suomen viranomaisille, kun nämä katsovat sen olevan tarpeen kansallisen turvallisuuden tai Suomen ulko- tai turvallisuuspoliittisten etujen suojaamiseksi. Säännöksen tarkoituksena on osaltaan varmistaa varautuminen ja valmiudet poikkeusoloissa, joissa kansallinen turvallisuus tai Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittiset edut ovat vaarantuneet. Tällaisissa tilanteissa kaukokartoitusdatan luovuttaminen etuoikeudella asiaan kuuluvalla Suomen viranomaiselle on osa kokonaisturvallisuuden varmistamista, jossa yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan viranomaisten, elinkeinoelämän, ja kansalaisten yhteistyönä. Ehdotetun etuoikeussäännöksen kannalta olennaisia viranomaisia olisivat erityisesti puolustusministeriö, ulkoministeriö ja sisäministeriö. Viranomaiselle turvattava etuoikeus merkitsisi asianomaisen viranomaisen datapyynnön täyttämistä viipymättä ja antaen sille etusija kaikkiin muihin asiakkaisiin nähden. Kaukokartoitusdatan luovuttamisesta maksettaisiin normaali korvaus, jonka määrittelyssä huomioitaisiin mahdolliset vaikutukset toiminnanharjoittajan muihin asiakassuhteisiin. Viranomaisen etuoikeuden täyttämisen vaatimien toimien vuoksi toiminnanharjoittaja voisi joutua viivästyttämään tai keskeyttämään palvelujaan muille asiakkaille, mistä seuraavia taloudellisia menetyksiä voitaisiin huomioida etuoikeuden täyttämisestä maksettavaa korvausta määriteltäessä.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka mukaan tarkempia säännöksiä satelliittikaukokartoitustoiminnan asiakkaista ja kaukokartoitusdatan käytön rajoituksista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Koska kaukokartoitusdatan käytöllä ja käytäjillä voi olla merkitystä kansallisen turvallisuuden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan näkökulmasta, tarkemmista säännöksistä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

12 §. Tiedonantovelvollisuus. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi *uudella 2 momentilla*, jossa säädettäisiin kaukokartoitustoimijan velvollisuudesta viipymättä antaa työ- ja elinkeinoministeriölle tiedot muutoksista, jotka voivat vaikuttaa 11 a §:n 2 momentissa säädettyihin luvan myöntämisen edellytyksiin tai luvan ehtoihin. Kaukokartoitustoimijan tulisi ilmoittaa myös satelliittikaukokartoituksen lopettamisesta viipymättä. Pykälän mukaisia ilmoitettavia muutoksia olisivat kaikki muutokset, jotka voivat vaikuttaa luvan myöntämisen edellytyksiin tai luvan ehtoihin, toimintaan liittyvät häiriötilanteet, ml. yhteyden menetys, sekä muutokset toiminnan vastuuhenkilöissä ja yrityksen omistussuhteissa. Määräävässä asemassa olevissa henkilöitä koskevat muutokset voivat vaikuttaa luotettavuuden arvioinnin voimassaoloon ja valtion ulkopoliittisiin tai turvallisuusetuihin.

13 §. Luvan muuttaminen ja peruuttaminen. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että se koskisi myös satelliittikaukokartoitusta. Lain noudattamisen varmistamiseksi olisi syytä säätää satelliittikaukokartoituksen harjoittamiseen myönnetyn luvan muuttamisesta ja peruuttamisesta niissä tapauksissa, joissa luvan myöntämisen edellytykset eivät täyty tai luvan ehtoja ei ole noudatettu, tai jos luvan muuttaminen tai peruuttaminen on välttämätöntä Suomen kansainvälisten sitoumusten tai sopimusvelvoitteiden vuoksi.

Ehdotuksen mukaisen 13 §:n *1 momentin* mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi muuttaa avaruustoiminnan tai satelliittikaukokartoituksen harjoittamiseen myönnettyä lupaa tai peruuttaa luvan, jos: 1) lupahakemuksessa tai sen liitteissä on annettu virheellisiä tai puutteellisia tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet lupaharkintaan; 2) toiminnanharjoittaja tai kaukokartoitustoimija ei enää täytä olennaisia 5 §:n 2 momentissa tai 11 a §:n 2 momentissa säädettyjä luvan myöntämisen edellytyksiä; 3) toiminnanharjoittaja tai kaukokartoitustoimija on olennaisella tavalla laiminlyönyt tai rikkonut tässä laissa säädettyä velvollisuutta tai rajoitusta taikka luvan ehtoja; tai 4) luvan muuttaminen tai peruuttaminen on välttämätöntä Suomen kansainvälisten sitoumusten tai velvoitteiden vuoksi.

Perusteet luvan muuttamiselle tai peruuttamiselle arvioidaan tapauskohtaisesti. Ensi sijassa lupaa olisi pyrittävä muuttamaan uuden tilanteen mukaiseksi. Jos luvan olennaiset edellytykset eivät täyty, lupaa voidaan muuttaa esimerkiksi vaatimalla kaukokartoitustoimijaa täyttämään lisävaatimuksia tai vaatimalla lisäselvitystä, esimerkiksi turvallisuusvaatimusten tai riskienhallintamenettelyiden taikka asiakkaan tunnistamis- ja tuntemismenettelyiden osalta. Lupaa voitaisiin joutua muuttamaan tai se voitaisiin peruuttaa myös, jos Liikenne- ja viestintäviraston myöntämää radiolupaa muutetaan tai radiolupa peruutetaan.

Lupa voitaisiin peruuttaa, jos sen olennaisia ehtoja ei ole noudatettu tai jos toiminnanharjoittaja olisi antanut lupahakemuksessaan olennaisesti lupaharkintaan vaikuttaneita virheellisiä tai puutteellisia tietoja. Lupa voitaisiin peruuttaa myös, jos luvan myöntämisen edellytykset eivät enää täyty eikä toimintaan olisi alun perinkään annettu lupaa näiden edellytyksen puuttumisen vuoksi. Luvan peruuttaminen olisi mahdollista vain, jos rikkeet tai laiminlyönnit olisivat olennaisia eikä toiminnanharjoittaja korjaisi toimintaansa ministeriön asettamassa määräajassa.

Luvan muuttamisen tai peruuttamisen prosessi voi viedä aikaa luvan edellytysten uudelleen tutkimiseksi siinä missä satelliittikaukokartoitukseen liittyvät turvallisuusintressit saattavat vaatia nopeampaa reagointia. Tämän vuoksi pykälän *2 momenttiin* ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka nojalla satelliittikaukokartoitus olisi kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriön määräyksestä keskeytettävä, jos se on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten etujen suojaamiseksi taikka Suomen kansainvälisten velvoitteiden noudattamiseksi. Kyse olisi ministeriön antamasta väliaikaisesta määräyksestä satelliittikaukokartoituksen keskeyttämiseksi välittömästi, joka voisi päättyä ministeriön erikseen antamaan päätökseen, luvan muuttamiseen taikka sen peruuttamiseen.

14 §. Valvonta. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että se koskisi myös satelliittikaukokartoitusta. Pykälän *3 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että kaukokartoitustoimijan tulisi toimittaa vuosittain työ- ja elinkeinoministeriölle raportti harjoittamastaan satelliittikaukokartoituksesta ja sen asiakkaista. Raportissa kuvattaisiin toimintaa yleisesti sekä toimintaan liittyvät muutokset ja häiriötilanteet. Raportin tulisi myös sisältää suunnitelmat toiminnan jatkamiseksi, muuttamiseksi tai päättämiseksi. Lisäksi kaukokartoitustoimijan tulisi sisällyttää raporttiin selvitys toteutuneista asiakkuuksista ja tilanteista, joissa kaukokartoitustoimija on kieltäytynyt asiakassuhteesta tai datan luovuttamisesta kansainvälisen turvallisuuteen, Suomen kansainvälisiin velvoitteisiin tai ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvien syiden perusteella.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin myös siitä, että mikäli satelliittikaukokartoitus kuuluu avaruustoimintaan, jossa toiminnanharjoittaja ja kaukokartoitustoimija on sama henkilö, voisi tämä sisällyttää satelliittikaukokartoitusta koskevan vuosiraportin avaruustoiminnan vuosiraporttiin. Säännöksen tarkoitus on pienentää lakimuutoksesta yrityksille koituvaa hallinnollista taakkaa sekä viranomaistyön määrää ja päällekkäisyyttä.

Ehdotetun *4 momentin* mukaan työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus saada toiminnanharjoittajalta ja kaukokartoitustoimijalta myös muut tarpeelliset tiedot valvontaa varten. Tiedonantovelvollisuus on tärkeä edellytys sille, että ministeriö pystyy valvomaan toimintaa tehokkaasti. Pyydettävien tietojen on asiallisesti liityttävä valvonnan suorittamiseen.

Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka mukaan tarkempia säännöksiä *2 ja 3 momentissa* tarkoitetun raportin sisällöstä sekä valvontaa varten tarvittavista tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

15 §. Tarkastusoikeus. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että se koskisi myös satelliittikaukokartoitusta. Lisäksi pykälän *1 momenttia* tarkennettaisiin siten, että työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus teettää tarkastus riippumattoman asiantuntijan lisäksi myös toisella viranomaisella. Säännös kuitenkin sisältää rajauksen, että kun kysymys on Puolustusvoimien lukuun toteutetusta toiminnasta, tarkastusta ei voi teettää riippumattomalla asiantuntijalla.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että tarkastusta suorittavalla virkamiehellä tai riippumattomalla asiantuntijalla on oikeus päästä tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa toiminnanharjoittajan tai kaukokartoitustoimijan hallinnassa tai käytössä oleviin avaruustoiminnan tai satelliittikaukokartoituksen harjoittamiseen käytettäviin tai käytettyihin tiloihin ja muille alueille, joihin pääsy on välttämätöntä avaruustoiminnan tai satelliittikaukokartoituksen valvonnassa, sekä saada tutkittavakseen valvontatehtävän kannalta välttämättömät asiakirjat ja tiedot sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään.

Pykälän nykyisessä *2 momentissa* säädetään, että tarkastusta ei saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa. Esityksen mukaisen *3 momentin* mukaan pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tarkastuksen saisi kuitenkin toimittaa erikseen rajatuissa tilanteissa. Muutostarpeeseen vaikuttaa se, että avaruustoimintaa ja satelliittikaukokartoitusta voidaan harjoittaa myös pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitetuissa tiloissa toiminnan ohjauksen (signaalien lähetys avaruusesineeseen) sekä datan vastaanoton ollessa mahdollista laitteilla ja laitteistoilla, jotka on sijoitettavissa myös kotikiinteistöille ja asuinhuoneistoihin.

Ehdotetun *3 momentin* mukaan pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyihin tiloihin saisi suorittaa tarkastuksen ainoastaan tilanteissa, joissa on olemassa perusteltu ja yksilöity syy epäillä tätä lakia rikotun tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena tämän lain *21 §:ssä* säädetty seuraamusmaksu tai rikoslaissa (39/1889) säädetty rangaistus, ja joissa pääsy pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyyn tilaan on asian selvittämiseksi välttämätöntä. Lisäksi momentissa

säädettäisiin siitä, että pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa tarkastuksen saa suorittaa vain viranomainen.

17 §. Lausunnot. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, työ- ja elinkeinoministeriön olisi 5 §:ssä, 8 §:n 2 momentissa, 11 §:ssä ja 11 a §:ssä tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan sekä toiminnanharjoittajan tai kaukokartoitustoimijan luotettavuuden arvioimiseksi 17 a §:ssä tarkoitettulla tavalla pyydettävä lausuntoja muilta viranomaisilta, jollei lausunnon pyytäminen ole ilmeisen tarpeetonta. Pykälä mahdollistaa jo nykyisellään sen, että ministeriö voi pyytää lausuntoja myös arvioidessaan edellytyksiä luvan muuttamiselle tai peruuttamiselle 13 §:n nojalla tai suorittaessaan 14 §:ssä tarkoitettua valvontaa. Pykälämuutoksella myös laajennetaan sitä, että työ- ja elinkeinoministeriö voisi pyytää lausuntoja myös erityistä asiantuntemusta edustavilta riippumattomilta asiantuntijoilta muissakin tapauksissa kuin vanhan sanamuodon mukaisesti vain 5 §:ssä, 8 §:n 2 momentissa ja 11 §:ssä tarkoitettuja tehtäviään suorittaessaan.

17 a §. Luotettavuuden arviointi. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi luotettavuuden arviointia koskeva pykälä, joka koskisi sekä avaruustoimintaluvan että satelliittikaukokartoitusluvan myöntämisen edellytykseksi asetettua vaatimusta toiminnanharjoittajan ja kaukokartoitustoimijan luotettavuudesta. Avaruustoimintalaissa on jo nykyisellään säädetty, että avaruustoimintaluvan myöntämisen edellytyksenä on muun muassa se, että toiminnanharjoittaja on luotettava. Myös lakimuutoksessa ehdotetun 11 a §:n mukaisesti kaukokartoitusluvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että kaukokartoitustoimija on luotettava. Turvallisuuspolitiikan kannalta luottamuksen ja luotettavuuden merkitys on viime vuosina lisääntynyt yksityisen sektorin roolin kasvassa avaruussektorilla, mikä tekee erilaisten kytkösten kontrolloinnista entistä hankalampaa. Epäsuotuisten kytkösten ennakointiin tulisi pyrkiä mahdollisimman läpinäkyvästi jo sääntelyn kautta. Ehdotetun luotettavuuden arviointia koskevan säännöksen tarkoituksena on selventää sitä, mitä laissa luotettavuudella tarkoitetaan ja millaisiin seikkoihin lupaharkinnassa tältä osin kiinnitetään huomiota.

Luotettavuuden arviointi osana satelliittikaukokartoituksen lupaharkintaa on nähtävissä myös kansainvälisessä vertailussa. Saksan satelliittikaukokartoitusta koskevaan lain (*Satellitendatensicherheitsgesetz — SatDSiG*; tullut voimaan 2007) mukaisilta luvanvaraisilta toimijoilta edellytetään suppean turvallisuus selvityksen teettämistä henkilöistä, joilla on pääsy toiminnassa käytettäviin laitteisiin ja tiloihin. Japanin satelliittikaukokartoitusta koskevan lain (*Act on Ensuring Appropriate Handling of Satellite Remote Sensing Data*; Act No. 77 of November 16, 2016) mukaan satelliitin kyydissä olevien kaukokartoitusinstrumenttien käyttämiseen ei voida myöntää lupaa esimerkiksi henkilölle, joka on rikkonut kyseistä lakia tai Japanin muuta lainsäädäntöä koskien sellaista käyttäytymistä, joka on omiaan vaarantamaan kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta, sekä tuomittu tästä rangaistukseen ja rangaistuksen suorittamisen päättymisestä on alle viisi vuotta. Japanin kaukokartoituslain mukaan lupaa ei myöskään voida myöntää henkilölle, jolle kyseisen lain nojalla myönnetty lupa tai sertifiointi on peruutettu ja peruuttamisesta on alle kolme vuotta. Samoin laki kieltää luvan myöntämisen henkilölle, johon on kohdistettu terrorismin torjuntaan tms. liittyvän lainsäädännön mukaisia pakkokeinoja tai seuraamuksia tai joka on luokiteltu kansainväliseksi terroristiksi.

Pykälän 1 momentin mukaan 5 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua toiminnanharjoittajan luotettavuutta sekä 11 a §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua kaukokartoitustoimijan luotettavuutta arvioitaisiin tässä pykälässä säädetyn tavoin. Jos tämä on oikeushenkilö, vaatimus luotettavuudesta koskee myös toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa. Vaatimus luotettavuudesta koskee myös avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta harjoittavan oikeushenkilön omistajia, joilla on vähintään 10 prosentin omistusosuus tai äänivalta yrityksessä. Ulkomaisen omistajan

tapauksessa voitaisiin osoituksena luotettavuudesta pitää sitä, jos työ- ja elinkeinoministeriö on vahvistanut ulkomaisen omistajan yritysoston ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta annetun lain (172/2012) mukaisesti, mikäli vahvistuksen antamisesta ei ole kulunut huomattavaa aikaa. Sanotussa laissa ulkomaalaisella omistajalla tarkoitetaan henkilöä, jolla ei ole asuinpaikkaa Euroopan unioniin (EU) tai Euroopan vapaakauppaliittoon (EFTA) kuuluvassa valtiossa taikka yhteisössä ja säätiötä, jolla ei ole kotipaikkaa EU:n tai EFTA:n jäsenvaltioiden alueella. Lain mukaan ulkomaiseksi omistajaksi katsotaan myös yhteisö ja säätiö, jolla on kotipaikka EU:n tai EFTA:n jäsenvaltioiden alueella, mutta laissa tarkoitettulla ulkomaalaisella tai yhteisöllä tai säätiöllä on vähintään yksi kymmenesosa osakeyhtiön kaikkien osakkeiden yhteenlasketusta äänimäärästä tai vastaava tosiasiallinen vaikutusvalta muussa yhteisössä tai liikkeessä. Luotettavuuden arviointi koskee kuitenkin kutakin säännöksessä mainittua henkilöä siitä riippumatta, ovatko nämä ulkomaisia henkilöitä vai eivät.

Luotettavuus olisi selvitettävä kunkin luonnollisen henkilön kohdalla erikseen, ja tämän jälkeen arvioitava yksittäisen henkilön aseman ja taustojen vaikutusta koko toiminnanharjoittajan tai kaukokartoitustoimijan kannalta. Mikäli tätä koskien on voimassa turvallisuus selvityslain (726/2014) mukainen yritysturvallisuus selvitys, voitaisiin luotettavuuden vaatimuksen katsoa täyttyvän tämän nojalla. Luotettavuuden arviointia ei ole välttämätöntä tehdä kunkin hakemuksen, avaruusesineen tai satelliittikaukokartoituslaitteiston kohdalla erikseen, mikäli toiminnanharjoittajaa ja kaukokartoitustoimijaa koskeva luotettavuuden arviointi on tehty tätä koskevassa aiemmassa avaruustoiminnan tai satelliittikaukokartoituksen lupa- tai valvontaprosessissa. Tämä edellyttää, että toiminnanharjoittajan tai kaukokartoitustoimijan henkilöissä ei ole tapahtunut muutoksia.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan henkilöä ei pidettäisi luotettavana, jos tämä on viiden arviota edeltäneen vuoden aikana tuomittu rangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen ilmeisen sopimaton harjoittamaan avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta. Luotettavuusvaatimuksen täyttymistä olisi perusteltua epäillä, jos henkilöllä olisi lainvoimainen tuomio edeltäneen viiden vuoden aikana rikoksista, joiden vuoksi voisi olla syytä epäillä henkilön kykyä harjoittaa satelliittikaukokartoitusta lainmukaisella tavalla kansallisen turvallisuuden ja Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan mukaisesti sekä huolehtia kaikista toimintaan liittyvistä velvoitteista, ml. toimintaan liittyvät ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuudet. Luotettavuuden arvioinnissa kiinnitettäisiin huomiota esimerkiksi seuraavista rikoksista määrittäisiin rangaistuksiin:

- rikoslain 11 luvussa tarkoitettu sotarikos ja rikokset ihmisyyttä vastaan;
- rikoslain 12 luvussa tarkoitettu maanpetosrikos;
- rikoslain 13 luvussa tarkoitettu valtionpetosrikos;
- rikoslain 16 luvun 7 §:ssä tarkoitettu rekisterimerkintärikos, 16 luvun 8 §:ssä tarkoitettu väärän todistuksen antaminen viranomaiselle, 16 luvun 11 §:ssä tarkoitettu liiketoimintakiellon rikkominen, 16 luvun 13 §:ssä tarkoitettu lahjuksen antaminen, 16 luvun 14 §:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen antaminen, 16 luvun 14 a §:ssä tarkoitettu lahjuksen antaminen kansanedustajalle tai 16 luvun 14 b §:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen antaminen kansanedustajalle;
- rikoslain 17 luvun 1 a §:ssä tarkoitettu osallistuminen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan;
- rikoslain 25 luvun 3 §:ssä tarkoitettu ihmiskauppa tai 25 luvun 3 a §:ssä tarkoitettu törkeä ihmiskauppa;
- rikoslain 30 luvun 7 §:ssä tarkoitettu lahjominen elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 7 a §:ssä tarkoitettu törkeä lahjominen elinkeinotoiminnassa, 30 luvun 8 §:ssä tarkoitettu lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa tai 30 luvun 8 a §:ssä tarkoitettu törkeä lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa;

- rikoslain 32 luvun 6 §:ssä tarkoitettu rahanpesu, 32 luvun 7 §:ssä tarkoitettu törkeä rahanpesu, 32 luvun 8 §:ssä tarkoitettu salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi tai 32 luvun 9 §:ssä tarkoitettu tuottamuksellinen rahanpesu;
- 34 luvun 3 §:ssä tarkoitettu törkeä tuhotyö, 34 luvun 5 §:ssä tarkoitettu törkeä terveyden vaarantaminen tai 34 luvun 6 §:ssä tarkoitettu ydinräjähderikos;
- 34 a luvussa tarkoitettu terrorismirikos.

Rikosrekisterilain (770/1993) mukaan rikosrekisterin tietoja voidaan luovuttaa käytettäväksi henkilön luotettavuuden selvittämisessä ja arvioinnissa. Rikosrekisterilain 4 a §:n (1039/1999) 1 momentin 2 kohdan mukaisesti rikosrekisteristä luovutetaan henkilöä koskevat tiedot Suomen viranomaiselle asiassa, joka koskee viranomaisen lupaa tai hyväksyntää, jonka edellytyksenä on henkilön luotettavuus. Myös muussa valtiossa kuin Suomessa annettu lainvoimainen tuomio yllä mainittuja vastaavista rikoksista puhuu luotettavuutta vastaan. Vastavuoroisen tunnustamisen nojalla näin voidaan erityisesti katsoa olevan silloin, kun kyseessä on Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen jäsenvaltiossa annettu lainvoimainen tuomio. On kuitenkin huomattava, että kaikissa valtioissa ei ole sellaista oikeusjärjestelmää tai rikosrekisteriä, että luotettavuuden arvioinnissa voitaisiin tyhjentävästi ja ehdottomasti nojautua vain rikosrekisteriotteisiin. Henkilön rikostaustan selvittämisen yksityiskohdat on huomioitu tarkemmin pykälään ehdotetussa 4 momentissa. Lisäksi muissa valtioissa tehdyt rikkeet on mahdollista huomioida myös ehdotetun 2 momentin 2 kohdan perusteella.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan luotettavana ei pidettäisi henkilöä, jonka on muutoin asemansa tai toimintansa perusteella katsottava olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa yhteensopivalla tavalla. Tässä kohdassa tarkoitettaisiin esimerkiksi avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta, joka ei ole ollut lain tai luvan ehtojen mukaista taikka muuta toimintaa tai rikkeitä, joiden vuoksi on perusteltua syytä epäillä henkilön kykyä harjoittaa toimintaa turvallisuusintressien mukaisesti. Kyse voi olla esimerkiksi sellaisista rikkeistä, joista ei ole saatavissa tietoa minkään valtion rikosrekisteristä, mutta jotka vertautuvat niihin rikoslaisissa tarkoitettuihin rikoksiin, jotka ovat olennaisia luotettavuuden arvioinnissa taikka toiminnasta, joka muilta viranomaisilta saatujen tietojen tai lausuntojen mukaan on katsottava turvallisuuspoliittisesti merkittäväksi riskiksi. Momentin 3 kohdan mukaan myös henkilöä koskevat viranomaisen rekisteriin tai luottotietorekisteriin merkityt liiketoimintakiellot olisivat este luotettavuuden vaatimuksen täyttymiselle. Liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) mukaan liiketoimintakiello voidaan määrätä sopimattoman ja vahingollisen liiketoiminnan estämiseksi sekä liiketoimintaan kohdistuvan luottamuksen ylläpitämiseksi ja se voidaan määrätä vähintään kolmeksi ja enintään seitsemäksi vuodeksi. Voimassa oleva liiketoimintakiello olisi otettava huomioon luotettavuuden arvioinnissa erityisesti, jos avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta harjoitetaan taloudellisiin eikä niinkään tieteen ja tutkimuksen tarkoituksiin.

Momentin 4 kohdan mukaan luotettavana ei pidettäisi henkilöä, joka on konkurssissa taikka ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan ja voidaan katsoa, että tämä altistaa henkilön hyväksikäytölle, painostukselle, lahjomiselle tai muulle epäasialliselle vaikuttamiselle tai on muutoin omiaan vaarantamaan henkilön mahdollisuuksia ja kykyä huolehtia tämän lain tai sen nojalla annetun luvan tai luvan ehtojen mukaisista velvollisuuksista riippumattomasti ja muutoinkin luotettavasti. Henkilön taloudellisen tilanteen voidaan katsoa vaikuttavan todennäköisyyteen erilaisille ei-toivotuille sidonnaisuuksille, minkä vuoksi tämä on huomioitava luotettavuuden arviontiin vaikuttavana tekijänä.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin siitä, että toimivaltaisen viranomaisen olisi luonnollisen henkilön luotettavuuden arvioinnin lopputulosta harkitessaan otettava erityisesti huomioon henkilön toiminnan tai taustojen merkittävyys koko toiminnanharjoittajan tai kaukokartoitustoimijan kannalta suhteessa avaruustoiminnan tai satelliittikaukokartoituksen harjoittamiseen. Momentissa tarkennettaisiin, että luotettavuuden arviointi perustuu kokonaisarviointiin, jossa on otettava huomioon henkilön asema ja määräysvalta avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta harjoittavassa yhteisössä. Mikäli henkilön ei voida katsoa voivan vaikuttaa avaruustoiminnan tai satelliittikaukokartoituksen harjoittamisen kokonaisuuteen merkittävässä määrin, olisi kyseiseen henkilöön liittyville seikoille annettava pienempi painoarvo. Kokonaisarviota varten lupaviranomainen voi kuulla kansallisen turvallisuuden ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan vastuuviranomaisia. Jos lupaviranomaiselle jää epäily kaukokartoitustoimijaa koskevien tietojen oikeellisuudesta tai tämän luotettavuudesta muutoin, se voi pyytää lausuntoa erikseen myös turvallisuusviranomaisilta, jolla on tiedustelutietojensa perusteella kyky arvioida annettujen tietojen uskottavuutta ja hakijan luotettavuutta sekä antaa tämän perusteella lausunto.

Pykälän 4 *momentin* mukaan edellä 2 momentin 1 kohdan mukaiseksi selvitykseksi olisi hyväksyttävä rikosrekisterilain (770/1993) nojalla saatavat tiedot ja ulkomaisen henkilön osalta tämän alkuperämaan tai sijoittautumismaan toimivaltaisen viranomaisen antama ote rikosrekisteristä. Rikosrekisteriote ei saa olla kuutta kuukautta vanhempi. Jollei ulkomaisen henkilön sijoittautumismaassa anneta edellä tarkoitettua otetta tai todistusta, niiden sijasta näytöksi on hyväksyttävä henkilön sijoittautumismaan lainsäädännön mukainen valahtoinen tai vakuutuksella vahvistettu ilmoitus.

Pykälän 5 *momentissa* täsmennettäisiin, että edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu määräaika olisi laskettava tuomion lainvoimaiseksi tulosta hakemuksen vastaanottohetkeen.

18 §. Viranomaisen tiedonsaantioikeus. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että työ- ja elinkeinoministeriöllä on salassapitosäännösten estämättä ja muiden tiedon luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada muilta viranomaisilta tässä laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömiä tietoja myös kaukokartoitustoimijaa koskevista seikoista.

Pykälään lisättäisiin *uusi 2 momentti*, jonka mukaan työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta maksutta tässä laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot luvan hakijasta ja toiminnanharjoittajasta ja kaukokartoitustoimijasta sekä edellä mainittujen tahojen hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenistä ja varajäsenistä, toimitusjohtajasta, vastuunalaisista yhtiömiehistä sekä muista ylimpään johtoon kuuluvista. Oikeus saada tietoja koskee myös sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitettujen sakkorekisterin tietoja. Säännös varmistaisi tietojen saamisen erityisesti luotettavuuden ja kansallisen turvallisuuden mukaisuuden arviointia varten.

19 §. Uhkasakko. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että se koskisi myös satelliittikaukokartoitusta. Tarkoituksena on, että myös satelliittikaukokartoitusluvan muuttamiseen tai peruuttamiseen liittyvää määräystä voi tehostaa uhkasakolla. Sama koskee satelliittikaukokartoituksen keskeyttämisestä koskevaa väliaikaista määräystä.

20 § Muutoksenhaku. Pykälä esitetään muutettavaksi vastaamaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia (808/2019). Lisäksi pykälään esitetään lisättävä uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin, että uhkasakkoa koskevien päätösten muutoksenhaussa sovelletaan uhkasakkolakia (1113/1990).

21 §. Seuraamusmaksu. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi kokonaan korvaamalla nykyisessä laissa oleva rikosoikeudellinen rangaistus hallinnollisella seuraamusmaksulla. Myös pykälän

otsikko muutettaisiin vastaavasti. Avaruustoiminnasta annetun lain antamisen jälkeen hallinnollista seuraamusmaksua koskevat käytännöt ovat kehittyneet ja yleistyneet. Arvioitaessa perusteita säätää nyt ehdotettujen säännösten rikkomisesta rikosoikeudellinen rangaistus nykyisen 21 §:n tapaan todettiin, että huomioiden ohjeet rikosoikeudellisesta rangaistuksesta viimesijaisena keinona (ultima ratio) kynnys rangaistavuudelle ei satelliittikaukokartoitusta koskevien säännösten osalta välttämättä ylittyisi riittävän selkeästi. Samalla todettiin, että olisi tarkoituksenmukaista ja perusteltua muuttaa myös avaruustoimintaa koskevien säännösten rikkomista koskevat seuraamukset rikosoikeudellisen rangaistuksen sijaan seuraamusmaksuksi.

Seuraamusmaksusta säätämistä voidaan perustella sillä, että avaruustoiminta katsotaan yleisesti vaaraa aiheuttavaksi toiminnaksi, jolloin toiminnan turvallisuuden varmistamiseksi on syytä kannustaa kaikkia toiminnanharjoittajia noudattamaan lain säännöksiä mahdollisimman tarkoin. Vastaavasti satelliittikaukokartoitukseen voi liittyä merkittävä kansalliseen turvallisuuteen ja ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan tai tietoturvaluuteen liittyviä riskejä, jolloin on syytä kannustaa kaukokartoitustoimijoita noudattamaan lain säännöksiä mahdollisimman tarkasti.

Pykälän *1 momentin* mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi määrätä seuraamusmaksun sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tiettyjä avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta koskevia lain säännöksiä. Vaikka lain nojalla olisi mahdollista määrätä hallinnollisia seuraamuksia, kuten luvan peruuttaminen tai uhkasakko, on valmistelussa katsottu, että sekä avaruustoiminnan että satelliittikaukokartoituksen luonne ja niihin liittyvät kansallisen, teknisen ja tietoturvaluuteen näkökulmat puoltavat sitä, että velvoitteiden noudattamista voitaisiin tehostaa seuraamusmaksusta säätämällä.

Momentin *1 kohdan* mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä sille, joka harjoittaa avaruustoimintaa ilman lupaa. Säännös vastaisi nykyisen lain 21 § 1 momentin 1 kohtaa. Avaruustoimintaan on oltava lupa, ennen kuin se aloitetaan. Vaatimus toiminnan hyväksymisestä etukäteen kuuluu lain ydinalueisiin ja katsotaan ratkaisevan tärkeäksi pyrittäessä huolehtimaan siitä, että avaruustoimintaa harjoitetaan turvallisesti. Jotta juuri tämän vaatimuksen noudattamisen tarkeys korostuisi ja jotta toiminnanharjoittajaa motivoitaisiin mahdollisimman tehokkaasti hankkimaan lupa etukäteen, katsotaan välttämättömäksi säätää valtuudesta määrätä seuraamusmaksu toiminnanharjoittajalle säännöksen rikkomisesta.

Vastaavasti toiminnanharjoittajalle voitaisiin momentin *2 kohdan* mukaan määrätä seuraamusmaksu 11 §:n rikkomisesta, jos se ilman työ- ja elinkeinoministeriön etukäteen antamaa hyväksymistä luovuttaa avaruusesineen tai avaruustoiminnan toiselle omistajalle tai toiminnanharjoittajalle. Säännös vastaisi voimassa olevan 21 § 1 momentin 1 kohtaa, mutta selkeyden vuoksi siirrettäisiin omaksi kohdakseen. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että avaruusesineitä ja avaruustoimintaa luovutetaan ainoastaan noudattaen muun muassa lain 5 §:n laadullisia ja turvallisuutta koskevia säännöksiä siirtää avaruusesinettä tai avaruustoimintaa koskevan tosiasiallisen määräysvallan toiselle toiminnanharjoittajalle tai omistajalle ilman 11 §:ssä tarkoitettua hyväksyntää,

Momentin *3 kohdan* mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä sille, joka avaruustoiminnassa laiminlyö 8 §:ssä säädetyn velvollisuuden ottaa vakuutus. Jos toiminnanharjoittajalla on 8 §:n nojalla velvollisuus ottaa vakuutus, on oletettava, että kyseinen avaruustoiminta sisältää erityisiä riskejä, jolloin on erityisen tärkeää, että toiminnanharjoittaja huolehtii vakuutuksen ottamisesta. Säännös vastaisi nykyisen 21 § 1 momentin 2 kohtaa, mutta selkeyden vuoksi säännös erotettaisiin omaksi kohdakseen.

Momentin *4 kohdan* mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä sille, joka harjoittaa satelliittikaukokartoitusta ilman 11 a §:ssä tarkoitettua lupaa. Satelliittikaukokartoitukseen on oltava

lupa, ennen kuin se aloitetaan. Luvanvaraisuus katsotaan ratkaisevan tärkeäksi pyrittäessä huolehtimaan siitä, että satelliittikaukokartoitusta harjoitetaan linjassa kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden, ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja toiminnan turvallisuusvaatimusten kanssa.

Momentin 5 kohdan mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä sille, joka laiminlyö 11 d §:n 4 momentissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden tai 12 §:ssä tai 14 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetun tiedonantovelvollisuuden. Kohta vastaisi avaruustoiminnan osalta nykyisen momentin 2 kohtaa, mutta selkeyden vuoksi se erotettaisiin omaksi kohdaksi ja kohta koskisi sekä avaruustoimintaa että satelliittikaukokartoitusta. Monilla annettavista tiedoista voi olla merkitystä sekä luvan että muiden avaruusesineiden, muiden toiminnanharjoittajien ja avaruustoiminnan tai satelliittikaukokartoituksen turvallisuuden kannalta. Seuraamusmaksu voitaisiin määrätä 12 §:ssä tai 14 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetun yleisen tiedonantovelvollisuuden ja raportointivelvollisuuden laiminlyömisestä. Lisäksi seuraamusmaksu voitaisiin määrätä, jos kaukokartoitustoimija ei esitetyn 11 d §:n 3 momentin mukaisesti viipymättä ilmoita työ- ja elinkeinoministeriölle, jos sillä on syytä epäillä luovuttaneensa dataa tarkoituksiin, joiden se epäilee vaarantavan kansallisia turvallisuusasetuksia tai Suomen kansainvälisten velvoitteiden noudattamisen taikka olevan ristiriidassa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös tilanteita, joissa kaukokartoitustoimija havaitsee, että dataan on päässyt käsiksi henkilö, jolla ei siihen ole oikeutta.

Pykälän 2 momentin mukaan oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään 500 000 euroa, kuitenkin enintään neljä prosenttia oikeushenkilön edellisen vuoden tilikauden liikevaihdosta. Luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään neljä prosenttia hänen rikkomuksen päättymistä edeltäneenä vuonna toimitetun verotuksen mukaisista tuloistaan, kuitenkin enintään 50 000 euroa.

Seuraamusmaksun tarkoitus on ehkäistä ennalta laiminlyöntejä ja siten turvata lain tarkoituksen toteutumista, eli avaruustoiminnan ja satelliittikaukokartoituksen turvallisuutta. Ehdotettuja seuraamusmaksun enimmäissuuruuksia arvioitaessa on pyritty määrittämään taso, joka on vaikutukseltaan riittävän ennaltaehkäisevä. Arvioinnissa on otettu huomioon, että 1 momentissa tarkoitettuihin laiminlyönteihin voidaan katsoa sisältyvän merkittäviä vahinkoriskejä niin yksilön ja ympäristön (ml. avaruusympäristö) kuin kansallisen ja tietoturvallisuuden kannalta.

Arvioinnissa on kuitenkin otettava huomioon, että seuraamusmaksujen suuruuden on sääntelyperiaatteiden mukaan oltava lähtökohtaisesti maltillinen. Toisaalta on otettava huomioon, että tekijätahot voivat olla monenlaisia, toisaalta pieniä, aloittelevia yrityksiä, tutkimusorganisaatioita tai, erityisesti sektorin kehittyessä Suomessa, myös maailmanlaajuisesti operoivia yhtiöitä, joiden kansainvälinen liikevaihto voi olla huomattava. Alan kehittyessä on mahdollista, että avaruustoiminnan harjoittaja tai kaukokartoitustoimija olisi yksityishenkilö. Myös tekotavat eroavat niiden muodostaman vahinkoriskin osalta. Tämän vuoksi pykälän 3 momentissa säädetäisiin seuraamusmaksun suuruudessa huomioitavista seikoista.

Pykälän 3 momentin mukaan seuraamusmaksun suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon rikkomuksen laatu, laajuus, vahingollisuus, kestoaika ja toistuvuus, rikkomuksella saavutettu hyöty, jos tämä tieto on saatavilla, toiminnanharjoittajan tai kaukokartoitustoimijan toimet vahingon lieventämiseksi tai korjaamiseksi ja toiminnanharjoittajan tai kaukokartoitustoimijan taloudellinen asema.

Maksun suuruus perustuisi kokonaisarviointiin ja kaikki asiaan vaikuttavat olosuhteet olisi otettava huomioon. Esimerkiksi tekijän keskivertoa vahvempi taloudellinen asema voisi puoltaa euromäärältään suuremman seuraamusmaksun määräämistä suhteessa tekoon, jossa tekijä on

pienempi toimija. Taloudellisella asemalla tarkoitettaisiin siten oikeushenkilöiden osalta esimerkiksi niiden liikevaihtoon kohdistuvaa arviointia.

Arvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös toiminnasta aiheutuneet haittavaikutukset kuten kansallisen turvallisuuden vaarantuminen sekä toiminnan pitkäkestoisuus.

Seuraamusmaksua ei voida määrätä, jos menettely on ainoastaan vähäinen tai seuraamusmaksun määrääminen on muutoin perusteetonta. Menettelyä voidaan pitää vähäisenä, jos sen vaikutukset ovat ainoastaan tilapäisiä ja korjaantuvat toiminnanharjoittajan muuttaessa menettelyään. Seuraamusmaksun määrääminen on ilmeisen perusteetonta esimerkiksi silloin, jos menettely on johtunut toiminnanharjoittajan ilmeisestä erehdyksestä.

4 momentin mukaan seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

5 momentin mukaan seuraamusmaksua ei määrätä, jos menettelyä on pidettävä vähäisenä tai jos maksun määrääminen on menettelyn laatu, toistuvuus, suunnitelmallisuus ja muut olosuhteet huomioon ottaen kohtuutonta. Säännökseen sisältyvä viittaus kohtuuttomuuteen, kuten myös *1 momentin* sanamuoto ”voidaan määrätä” jättäisi viranomaiselle harkintavaltaa tehdä oikeasuhtaisuusarviota käytettävissä olevien keinojen välillä. Seuraamusmaksun tarvetta arvioitaessa viranomaisen tulisi ottaa huomioon myös muut käytettävissä olevat keinot ja valita niistä oikeasuhtaisin. Lähtökohdaksi on asetettavissa, että rangaistusluontoisen hallinnollisen sanktion, kuten seuraamusmaksun, tulee olla viimesijainen suhteessa muihin samasta rikkomuksesta määrättäviin hallinnollisiin seuraamuksiin, kuten esimerkiksi luvan peruuttamiseen.

Seuraamusmaksu voidaan jättää määräämättä, jos toiminnanharjoittaja on ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin menettelyn korjaamiseksi välittömästi sen havaitsemisen jälkeen eikä menettely ole vakava tai toistuva.

Lainsäädännössä ei ole yleistä vanhentumissäännöstä hallinnollisille sanktioille. Tämän vuoksi momentissa todetaan, ettei seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos teosta on kulunut yli viisi vuotta.

6 momentti sisältäisi *ne bis in idem* -periaatteen eli kaksoisrangaistavuuden kiellon. Säännöksen mukaan seuraamusmaksua ei saisi esittää määrättäväksi tai määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Sille, jolle on määrätty seuraamusmaksu, ei saisi samasta teosta tuomita tuomioistuimessa rangaistusta.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7. lisäpöytäkirjan 4 artiklan mukaan ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti. Tämä niin sanottu *ne bis in idem* -kielto sisältyy myös kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 14 artiklan 7 kohtaan ja EU:n perusoikeuskirjan 50 artiklaan. Myös Suomen perustuslain yksilön oikeusturvaa koskevan 21 §:n 2 momentin säännös oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeista edellyttää, että kielto huomioidaan lainsäädännössä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännössä kiellon soveltamisala ei rajoitu vain varsinaisiin rikosoikeudellista rangaistusta koskeviin tuomioihin, vaan se ulottuu myös erilaisiin rangaistusluonteisiin hallinnollisiin seuraamuksiin.

7 momentin mukaan seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002). Maksun täytäntöönpanosta huolehtisi Oikeusrekisterikeskus.

Sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa ei säädetä julkisoikeudellisen saatavan vanhentumisesta. Tämän vuoksi momentissa säädettäisiin muiden oikeusjärjestyksen seuraamusmaksun vanhentumissäännösten mukaisesti, että seuraamusmaksu vanhenee viiden vuoden kuluttua.

Seuraamusmaksulle ei perittäisi viivästyskorkoa, vastaavasti kuin muiden sanktioluonteisten maksujen osalta.

7.3 Laki sakon täytäntöönpanosta

1 §. *Lain soveltamisala.* Eri lakien nojalla määrättävien laiminlyönti- ja seuraamusmaksujen täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus sakon täytäntöönpanosta säädettyä menettelyä noudattaen. Eesityksen 2. lakiehdotuksen mukainen seuraamusmaksu lisättäisiin lain 1 §:n soveltamisalaan, koska seuraamusmaksun täytäntöönpanosta huolehtisi Oikeusrekisterikeskus.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Laki maa-aseamista ja eräistä tutkista

Tarkempia säännöksiä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella tai Liikenne- ja viestintäviraston määräyksillä. Valtuus koskisi teknisluonteisia tarkennuksia lain säännöksiin.

Lakiehdotuksen 3 § 3 momentin mukaan tarkempia määräyksiä pykälän 2 momentissa tarkoitettujen ilmoituksen toimittamisesta ja ilmoituksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voitaisiin antaa Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä.

4 § 4 momentin mukaan tarkempia säännöksiä luvan hakemisesta ja lupahakemuksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luvan myöntämisen edellytyksistä, joiden täyttymisestä toiminnanharjoittajan olisi 3 momentin mukaan esitettävä tarpeellinen ja luotettava selvitys. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarkentaa, millaista selvitystä ja mitä asiakirjoja pidettäisiin tällaisena tarpeellisenä ja luotettavana selvityksenä.

5 § 4 momentin mukaan tarkempia säännöksiä maa-ase- ja tutkatoiminnan turvallisesta harjoittamisesta ja turvallisuuteen vaikuttavien laitteistojen ja henkilöstön osaamisen ja kokemuksen vähimmäisvaatimuksista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

11 § 3 momentin mukaan tarkempia määräyksiä pykälän 1 momentissa tarkoitettujen selvityksen sisällöstä ha annettavista tiedoista voidaan antaa Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä.

Laki avaruustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Tarkempia säännöksiä voitaisiin antaa valtioneuvoston, työ- ja elinkeinoministeriön tai puolustusministeriön asetuksilla. Valtuus koskisi teknisluonteisia tarkennuksia lain säännöksiin.

1 § 6 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin satelliittikaukokartoituksen raja-arvoista, jotka määrittelisivät lain soveltamisalan satelliittikaukokartoitukseen. Koska kyse on lain soveltamisalaan vaikuttavasta teknisestä tarkennuksesta, raja-arvoista olisi säädettävä valtioneuvoston asetuksella.

3 § 4 momentin mukaan tarkempia säännöksiä puolustusvoimien avaruustoiminnan ja satelliittikaukokartoituksen valvonnasta voidaan antaa puolustusministeriön asetuksella.

HE 113/2022 vp

11a § 5 momentin mukaan tarkempia säännöksiä luvan hakemisesta ja lupahakemuksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

11 b § 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä viranomaisten kaukokartoitustoimintaa koskevan ilmoituksen toimittamisesta ja siinä annettavista tiedoista ja asiakirjoista.

11 c § 2 momentin mukaan tietyistä kuvaamisen raja-arvoista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Tarkempia säännöksiä satelliittikaukokartoituksen turvallisesta harjoittamisesta ja turvallisuuteen vaikuttavien laitteistojen vähimmäisvaatimuksista voitaisiin antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

11 d § 5 momentin mukaan tarkempia säännöksiä satelliittikaukokartoitustoiminnan asiakkaista ja maa-asemadatan käytön rajoituksista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

12 § 3 momentin mukaan tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentin nojalla annettavista tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

14 § 5 momentin mukaan tarkempia säännöksiä pykälän 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen raporttien sisällöstä ja valvontaa varten tarvittavista tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

9 Voimaantulo

Laki maa-aseamista ja eräistä tutkista sekä lait avaruustoiminnasta annetun lain ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

10 Toimeenpano ja seuranta

Ehdotettujen maa-aseamista ja eräistä tutkista annetun lain sekä avaruustoimintalain muutosten toimivuutta ja vaikutuksia on seurattava ottaen huomioon lakien soveltamiskokemukset, teknologinen kehitys sekä toimintaympäristön muutokset ja niiden vaikutukset. Lain toimivuutta seurataan työ- ja elinkeinoministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön sekä Liikenne- ja viestintäviraston toimesta muun muassa lupa- ja valvontamenettelyissä muiden viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön sekä hakijoilta ja maa-asema- tai tutkatoimintaa taikka satelliittikaukokartoitusta harjoittavilta toimijoilta saatavan palautteen pohjalta. Työ- ja elinkeinoministeriöllä sekä Liikenne- ja viestintävirastolla on lupa- ja valvontaviranomaisen tehtäviä suorittaessaan mahdollisuus havaita uuden lain ja lainmuutosten vaikutus käytännössä sekä antaa toimijoille ohjeistusta tarpeelliseksi katsotuilta osin.

Maa-aseamatoimintaa voi harjoittaa monenlaiset toimijat, kuten suuret monikansalliset yritykset. Maa-asema- ja tutkatoimintaan liittyvästä hallinnollisesta seuraamusmaksusta tulisi säätää erikseen kansallista turvallisuutta vaarantavan toiminnan ehkäisemiseksi. Hallinnollisen seuraamusmaksun määrääminen on suunniteltu liikenne- ja viestintävirastosta annetussa laissa (935/2018) tarkoitettun seuraamuskollegion päätettäväksi. Seuraamuskollegio olisi uusi liikenne- ja viestintäviraston sisäinen asiantuntijaelin, joka määräisi viraston vastuulla olevia hallinnollisia seuraamusmaksuja. Seuraamuskollegiosta ehdotetaan säädettäväksi liikenne- ja viestintävirastosta annetun lain muutosta koskevassa ehdotuksessa (katso HE laiksi ajoneuvolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi, hanketunnus LVM011:00/2020). Koska esitys maa-aseamista ja eräistä tutkista annettavaksi laiksi on tarkoitettu käsiteltäväksi nopeammassa aikataulussa kuin Liikenne- ja viestintävirastosta annetun lain muutosta koskeva esitys, hallinnol-

lista seuraamusmaksua ei ole voitu esittää tässä esityksessä, vaikka se lausuntovaiheessa esityksessä vielä olikin. Tavoitteena on avata hanke seuraamusmaksusta säätämiseksi välittömästi tämän esityksen käsittelyn jälkeen.

1. ja 2. lakiehdotuksen mukaisten lupahakemusten määrän ja niiden arvioinnin ja toiminnan valvonnan vaatiman työmäärän ja niistä näistä koituvien kustannusten arvioiminen ennakoitavasti on vaikeaa. Mikäli arviointi ja valvonta on käytännössä työläämpää kuin lakiesitystä laadittaessa on arvioitu, lupa- ja valvontamaksuja voidaan tarvittaessa korottaa.

11 Suhde muihin esityksiin

NIS2- ja CER-direktiiviehdotukset

Esitys liittyy osin myös valmisteilla olevaan NIS2-direktiiviehdotukseen, jolla on tarkoitus luoda aiempaa laajemmat puitteet Euroopan unionin yhteiselle kyberturvallisuussäätelylle, mitä tulee yhteiskunnan toiminnan kannalta keskeisten toimialojen verkko- ja tietojärjestelmien tietoturvan ja toimintavarmuuden varmistamiseen. NIS2-direktiiviehdotuksessa säädetään muun muassa soveltamisalan piiriin kuuluville toimijoille kohdistuvista varautumis- ja riskienhallintavelvoitteista sekä velvoitteesta ilmoittaa toimialan valvovalle viranomaiselle toimintaan kohdistuvista merkittävistä häiriötilanteista. Toimijoita kannustetaan ilmoittamaan vapaaehtoisesti myös kyberturvallisuuteen liittyvistä uhkatilanteista ja läheltä piti -tilanteista. Lisäksi direktiiviehdotuksessa säädetään valvojan viranomaisen valvontatoimivaltuuksista ja siitä, millaisia toimenpiteitä viranomaisen tulisi kyetä toteuttamaan osana valvontatehtävänsä.

Nyt kyseessä olevan esityksen osalta NIS2-direktiiviehdotus kattaa lähtökohtaisesti kaikki suuriksi ja keskisuuriksi yrityksiksi laskettavat toimijat, jotka ovat avaruuspohjaisia palveluja tukevien, jäsenvaltioiden tai yksityisten tahojen omistamien, hallinnoimien ja operoimien maainfrastruktuurien ylläpitäjiä, lukuun ottamatta direktiivin (EU) 2018/1972 2 artiklan 8 kohdassa tarkoitettuja yleisen sähköisen viestintäverkon tarjoajia. Lisäksi sääntelyn piiriin voidaan saattaa kansallisen arvion perusteella myös pieniä ja mikrokokoisia yrityksiä, jos tietyt direktiiviehdotuksessa määritellyt toimijan keskeiseen tai kriittiseen merkitykseen liittyvät kriteerit täyttyvät. Esityksen valmistelussa on pyritty varmistamaan, että esitys ei ole ristiriidassa valmisteilla olevan NIS2-direktiiviehdotuksen kanssa ja että direktiivistä tämän hetken arvion mukaan tulevat velvoitteet tietoturvariskien hallinnan ja häiriötilanteista ilmoittamisen osalta otetaan mahdollisimman hyvin huomioon jo tässä vaiheessa kansallista säädösvalmistelua myöhempien säädösvalmisteluiden minimoimiseksi.

Esitys liittyy myös kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä koskevaan direktiiviehdotukseen (jäljempänä myös *CER-direktiiviehdotus*), jolla on tarkoitus kehittää yhteiskunnan kannalta kriittisten toimijoiden varautumista ja resilienssiä asettamalla kansallisesti kriittiseksi arvioituille toimijoille erityisiä varautumisvelvoitteita häiriönsietokyvyn vahvistamiseksi. Kriittisille toimijoille asetetaan myös velvoite ilmoittaa toimintaan kohdistuvista häiriötilanteista ja poikkeamista toimialansa valvovalle viranomaiselle sekä valvovalle viranomaiselle toimivalta suorittaa tarkastuksia ja saada kaikki tarvittavat tiedot valvontatehtävänsä toteuttamiseksi. CER-direktiiviehdotus kattaa kriittiseksi arvioidut toimijat niiden toimijoiden joukosta, jotka ovat avaruuspohjaisia palveluja tukevien, jäsenvaltioiden tai yksityisten tahojen omistamien, hallinnoimien ja operoimien maainfrastruktuurien ylläpitäjiä, lukuun ottamatta direktiivin (EU) 2018/1972 2 artiklan 8 kohdassa tarkoitettuja yleisen sähköisen viestintäverkon tarjoajia. Esityksen valmistelussa on pyritty varmistamaan, että esitys ei ole ristiriidassa valmisteilla olevan CER-direktiiviehdotuksen kanssa ja että direktiivistä tämän hetken arvion mukaan tulevat vel-

voitteet tietoturvariskien hallinnan ja häiriötilanteista ilmoittamisen osalta otetaan mahdollisimman hyvin huomioon jo tässä vaiheessa kansallista säädösvalmistelua myöhempien säädösmuutostarpeiden minimoimiseksi.

Laki sakon täytäntöönpanosta

Esityksen käsittelyssä on huomioitava sakon täytäntöönpanosta annetun lain muut mahdolliset eduskunnalle annetut muutosesitykset.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

12.1 Elinkeinovapaus

Perustuslakivaliokunta on (PeVL 25/1994 vp) asettanut seuraavat edellytykset perusoikeuksien rajoittamiselle: Rajoitusten tulee perustua laintasoiseen säädökseen, rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä ja rajoitusperusteiden tulee olla perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä sekä painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia. Lailla ei voida säätää perusoikeuden ytimeen kuuluvaa rajoitusta. Lisäksi rajoitusten tulee olla välttämättömiä tavoitteen saavuttamiseksi sekä laajuudeltaan oikeassa suhteessa perusoikeuksien suojaamaan oikeushyvään ja rajoituksen taustalla olevaan yhteiskunnallisen intressin painoarvoon. Perusoikeutta rajoitettaessa on huolehdittava riittävästä oikeusturvajärjestelyistä eivätkä rajoitukset saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisoikeudellisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

Perustuslakivaliokunnan käytännössä perusoikeuksien rajoittaminen tavallisen lain säätämisjärjestyksessä on katsottu mahdolliseksi, jos rajoittamiselle on hyväksyttävät perusteet ja rajoitukset ovat välttämättömiä ja oikeasuhtaisia, lailla säädettyjä ja tarkkarajaisia (esim PeVL 3/2013 vp, s.3, PeVL 38/2013 vp, s. 4–5, PeVL6/2013 vp, s. 2/I, PeVL 8/2013 vp, s. 3/I).

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään todennut, että elinkeinovapautta ei saa rajoittaa ilman erittäin pätevää syytä. Tällaisena syynä voidaan pitää esimerkiksi toiminnan turvallisuusriskejä tai muita tärkeitä ja vahvoja yhteiskunnallisia intressejä (esim. PeVL 66/2002 vp, PeVL 31/2006 vp, PeVL 32/2010 vp). Luvanvaraisuudesta on säädettävä lailla, jonka on täytettävä perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat yleiset edellytykset. Laissa säädettävien elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia, minkä lisäksi rajoittamisen laajuuden ja edellytysten tulee ilmetä laista. Sääntelyn sisällön osalta valiokunta on pitänyt tärkeänä, että säännökset luvan edellytyksistä ja pysyvyydestä antavat riittävän ennustettavuuden viranomaistoiminnasta. Tältä kannalta merkitystä on muun muassa sillä, missä määrin viranomaisten toimivaltuudet määräytyvät ns. sidotun harkinnan tai tarkoituksenmukaisuusharkinnan mukaisesti (PeVL 28/2000 vp, PeVL 31/2006 vp, PeVL 32/2010 vp). Lisäksi viranomaisen toimivallan liittämällä lupaan ehtoja tulee perustua riittävän täsmällisiin lain säännöksiin (PeVL 62/2002 vp, PeVL 31/2006 vp, PeVL 32/2010 vp).

Ehdotetussa laissa maa-aseamista ja eräistä tutkista säädettäisiin maa-asematoiminnan harjoittamisen luvanvaraisuudesta. Lakiesityksen 4 §:n mukaan luvanvaraiseksi säädettäisiin lain soveltamisalaan kuuluva maa-ase- tai tutkatoiminta. 4 §1 momentin mukaan lupaa koskevassa päätöksessä voitaisiin asettaa maa-ase- ja tutkatoiminnan turvallisen harjoittamisen ja valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja. Vastaavasti laissa avaruustoiminnan muuttamisesta 11 a §:n nojalla satelliittikaukokartoitustoiminta säädettäisiin luvanvaraiseksi ja pykälän 1 momentin

mukaan lupapäätöksessä toiminnalle voitaisiin asettaa toiminnan turvallisen harjoittamisen ja valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja.

Sekä maa-asema- ja tutkatoiminnan että satelliittikaukokartoituksen harjoittamisen luvanvaraisuuden ensisijaisena tarkoituksena on taata toiminnan yleinen turvallisuus, ml. tekninen ja tietoturvallisuus ja mahdollistaa tehokas viranomaisvalvonta. Tällaiset turvallisuuteen liittyvät perusteet luvanvaraisuudelle ovat perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä (PeVL 40/2002 vp, PeVL 66/2002 vp). Lupajärjestelmä ja erityisesti laeissa säädetyt luvan myöntämisen edellytykset takaavat toiminnan tarpeellisen ennakkollisen valvonnan ja toiminnan turvallisuuden sekä toiminnanharjoittajan edellytykset harjoittaa toimintaa asianmukaisesti. Lupaharkinta on sidottu laissa annettuihin säännöksiin. Lupaviranomainen voi lupapäätökseen liittää toiminnan turvallisen harjoittamisen ja valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja. Ehdotetulle sääntelylle on perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet.

Koska ala on Suomessa kehitymässä ja teknologinen kehitys on nopeaa, ehdotettu sääntely on laadittu joustavaksi ja osittain yleisluonteiseksi. Perustuslakivaliokunta on käytännössään (PeVL38/1998 vp, PeVL 32/2010 vp) todennut, että alan ominaispiirteiden moninaisuuden perusteella lupasääntely voi jäädä jonkin verran yleisluonteisemmaksi kuin perusoikeuksia koskevan sääntelyn tarkkuudelta yleensä vaaditaan. Tärkeää on, että säännökset ohjaavat riittävän selkeästi sitä, millaisten periaatteiden varaan erilaiset soveltamistoiminnan punnintatilanteiden ratkaisut rakentuvat. Siten lain soveltamisvaiheessa, etenkin päätettäessä laissa tarkoitettujen lupien myöntämisestä ja lupamääräysten sisällöstä, on tärkeää, että kaikki olennaiset perusoikeusnäkökohdat ja perusoikeuksien rajoitusedellytykset otetaan huomioon. Sääntelyssä käytettävien joustavien normien sisältö vakiintuu viime kädessä oikeuskäytännössä.

Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyn yhteydessä vakiintuneesti pitänyt luvan peruuttamista yksilön oikeusasemaan puuttavana viranomaistoimena vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin haetun luvan epäämistä. Sen vuoksi valiokunta on katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa luvan peruuttamismahdollisuus vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että lupanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (PeVL 66/2002 vp, PeVL 44/2004 vp, PeVL 31/2006 vp, PeVL 32/2010 vp, PeVL 34/2012 vp, PeVL 65/2014 vp). Mahdollisuus perua tai muuttaa on kirjattu myös valmisteilla oleviin maa-asemia ja eräitä tutkia sekä satelliittikaukokartoitusta koskeviin säännöksiin. Muuttaminen ja peruuttaminen olisi mahdollista, jos toiminnanharjoittaja olisi antanut lupamenettelyssä vääriä tietoja, jos toiminta ei enää täyttäisi luvan edellytyksiä, jos toiminnanharjoittaja olisi laiminlyönyt laissa säädettyjä veloitteitaan tai jos se olisi välttämätöntä esimerkiksi kansallisen turvallisuuden vuoksi. Lisäksi edellytetään, ettei toiminnanharjoittaja ole korjannut toimintaansa lupaviranomaisen asettamassa määräajassa. Luvan muuttamisen osalta perustuslakivaliokunta on katsonut, että muuttaminen on sääntelyn suhteellisuuden takia rajattava tilanteisiin, joissa muutokset ovat välttämättömiä toiminnan edellytyksissä tapahtuneiden olennaisten muutosten takia (PeVL 36/2004 vp, PeVL 62/2002 vp). Lupa voitaisiin peruuttaa vain erityisen painavista syistä, jos luvan muuttaminen ei olisi mahdollista. Siten luvan muuttaminen olisi lakiesityksissä sidottu vakaviin ja olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin ja peruuttaminen olisi mahdollista ainoastaan erityisen painavista syistä, jos luvan muuttaminen ei olisi mahdollista.

12.2 Yksityiselämän suoja

Henkilötietojen suoja

Ehdotetut lait ovat merkityksellisiä myös perustuslain 10 §:ssä turvatus yksityiselämän suojan kannalta. Perustuslain 10 § 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Pykälässä säädetyn yksityiselämän suojan lähtökohtana on, että yksilöllä on oikeus elää ilman viranomaisten tai muiden ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista hänen yksityiselämäänsä (HE 309/1993 vp, s. 52, PeVL 53/2005 vp, s. 2, PeVL 13/2005 vp, s. 3).

Lisäksi perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan mukaan EU:n yleinen tietosuojasetus sekä sen tulkinta ja soveltaminen EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan perustuslain 10 §:ssä turvatus yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja vastaa asianmukaisesti tulkittuna ja sovellettuna myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan määräytyvää henkilötietojen suojan tasoa. Valiokunnan mukaan henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti tietosuojasetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee siten suhtautua pidättyvästi ja rajata sellainen vain välttämättömään tietosuojasetuksen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 4–5).

Ehdotetut lait sisältävät viranomaistehtäviä, joiden suorittamiseksi viranomaisten on välttämättömänä kerätä, käyttää ja arkistoida tietoja, joihin sisältyy myös henkilötietoja. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena on yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta. Alakohtaan mukaan henkilötietojen käsittely on sallittua, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Erityisesti avaruustoiminnasta annettuun lakiin ehdotetun 17 a §:ssä sekä maa-aseamista ja eräistä tutkista annettavaksi ehdotetun lain 5 §:ssä tarkoitettussa luotettavuuden arvioinnissa on kysymys luvan hakijan henkilöön liittyvistä seikoista, mihin sisältyy luonnollisten henkilöiden henkilötietoja. Arvioinnissa ei ole aiheellista puuttua mihin tahansa henkilön yksityiselämää koskeviin asioihin vaan on keskityttävä seikkoihin, jotka antavat syyn epäillä henkilön kykyä harjoittaa satelliittikaukokartoitusta taikka maa-aseama- tai tutkatoimintaa lainmukaisella ja kansallisen turvallisuuden sekä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa yhteensopivalla tavalla.

Perustuslakivaliokunnan mukaan henkilötietojen käsittelyä koskevan erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava yleisen tietosuojasetuksen edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin (PeVL 14/2018 vp, s. 5). Valiokunta on painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia. Esimerkiksi arkaluonteisten tietojen rekisteröinti merkitsee erityistä tarvetta huolehtia järjestelmään tallettavien henkilötietojen suojaamisesta väärinkäytön vaaroilta ja kaikenlaiselta tietojen laittomalta saannilta ja käytöltä (PeVL 31/2017 vp, s. 3 sekä PeVL 13/2017 vp, s. 5, PeVL 29/2019 vp, s. 5.).

EU:n yleisen tietosuojasetuksen ja tietosuojalain mukaisesti erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tai rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien tietojen käsittely edellyttää asianmukaisia ja erityisiä toimenpiteitä rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi. Avaruustoiminnasta annetun lain tai maa-aseamista ja eräistä tutkista annettavaksi ehdotetun lain lupa- ja valvontamenettelyihin tai luotettavuuden arviointiin sisältyviin henkilötietoihin ei arvioida kuuluvan erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, mutta niihin voi lukeutua tietosuojasetuksen 10 artiklassa tarkoitettuja rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyviä henkilötietoja.

Toimijan tai toiminnanharjoittajan luotettavuuden selvittämisen yhteydessä viranomaisille kertyvä aineisto syntyy julkisen vallan käytön mukaisessa tehtävässä ja tietojen käsittelyyn sovelletaan tiedonhallintaa koskevia yleissäädöksiä, tietosuojasetusta sekä tietosuojalakia. Mikäli

toimijan luotettavuuden arvioinnin yhteydessä tulee ilmi rikostuomioihin tai rikkomuksiin liittyviä henkilötietoja, niiden käsittelyyn sovelletaan yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklan vaatimuksia.

Yksityiselämän ja kotirauhan suoja

Perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaan lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä.

Kotirauhan piiriin puuttuvan sääntelyn osalta perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan (PeVL 46/2001 vp ja PeVL 48/2001 vp) pitänyt tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen edellytyksenä sitä, että lainsäännöksistä tulee ilmetä, että tarkastus voidaan toimittaa asunnossa vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Tarkastustoiminnassa on noudatettava hallintolain 39 §:n säännöksiä tarkastuksista, mihin laissa tulisi viitata erikseen (PeVL 11/2013 vp).

Avaruustoiminnasta annetun lain 15 §:ssä sekä maa-asetusta ja eräistä tutkista annettavaksi ehdotetun lain 13 §:ssä säädettäisiin tarkastusoikeudesta. Maa-asetustoimintaa voidaan harjoittaa myös kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa. Tällöin kotirauhan piiriin ulottuva tarkastusoikeus on välttämätöntä viranomaisen valvontatehtävän täyttämiseksi. Vastaavasti avaruustoimintaa ja satelliittikaukokartoitusta voidaan harjoittaa myös pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitetuissa tiloissa toiminnan ohjauksen (signaalien lähetys avaruusesineeseen) sekä datan vastaanoton ollessa mahdollista laitteilla ja laitteistoilla, jotka on sijoitettavissa myös kotikiinteistöille ja asuinhuoneistoihin. Sanottuihin pykäliin ehdotetaan säännöstä, jonka nojalla myös pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa on mahdollista suorittaa tarkastus erikseen rajatuissa tilanteissa, jotka vastaavat perustuslakivaliokunnan käytäntöä kotirauhan piiriin ulottuvien tarkastusten sallimisesta. Säännökset sisältävät myös viittauksen edellä mainittuun hallintolain 39 §:ään.

Muihin kuin kotirauhan piirissä olevien tilojen tarkastamisesta perustuslakivaliokunta on katsonut, että hallintolain 6 ja 39 §:n säännösten noudattaminen täyttää perustuslain edellytykset riittävästä oikeusturvasta ja antaa riittävät takeet väärinkäytöksiä vastaan (PeVL 11/2013 vp, s. 2/II, PeVL 5/2013 vp, s. 3/11, PeVL 5/2010 vp, s. 3). Tarkastukset tapahtuvat laissa säädetyn edellytyksin, hallintolakia noudattaen viranomaisten toimesta ja virkavastuulla. Näin ollen tarkastusvaltuuksia voidaan pitää oikeasuhtaisina.

Luottamuksellista viestintää koskeva tiedonsaantioikeus

Perustuslain 10 §:n 2 momentin mukaisesti kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton. Perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaan lailla voidaan säätää paitsi rikosten selvittämiseksi, myös perusoikeuksien turvaamiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Pykälän 4 momentin mukaan lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä, turvallisuustarkastuksessa ja vapaudenmenetyksen aikana sekä tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta.

Maa-asetustoiminta voisi joissain tilanteissa olla myös viestintäpalvelulaisissa tarkoitettua teletoimintaa. Toiminnanharjoittaja voisi joissakin tapauksissa toimia myös yhteisötilaajan tai

muun viestinnän välittäjän roolissa. Näissä tilanteissa toiminnanharjoittaja voi käsitellä sivullisena luottamuksellista viestintää, johon kohdistuvien viranomaisen tiedonsaantioikeuksien tulee täyttää perusoikeuksien rajoittamisen edellytykset.

Perustuslakivaliokunnan vanhemmassa käytännössä viestin tunnistamistietojen on katsottu jäävän luottamuksellisen viestin salaisuutta suojaavan perusoikeuden ydinalueen ulkopuolelle (ks. esim. PeVL 33/2013 vp, s. 3/I, PeVL 6/2012 vp, s. 3–4, PeVL 29/2008 vp, s. 2/II ja PeVL 3/2008 vp, s. 2/I). Käytännössä sähköisen viestinnän käyttöön liittyvät tunnistamistiedot sekä mahdollisuus niiden kokoamiseen ja yhdistämiseen voivat kuitenkin olla yksityiselämän suojan näkökulmasta siinä määrin ongelmallisia, että kategorinen erottelu suojan reuna- ja ydinalueeseen ei aina ole perusteltua, vaan huomiota on yleisemmin kiinnitettävä myös rajoitusten merkittävyyteen (PeVL 18/2014 vp, s. 6/II). Siksi valiokunta on esimerkiksi pitänyt mahdollisena, että tunnistamistietojen saamisoikeus jätetään sitomatta tiettyihin rikostyyppeihin, jos sääntely muutoin täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset (PeVL 7/1997 vp, s. 2/I, PeVL 26/2001 vp, s. 3/II).

Ehdotettu sääntely on merkityksellistä myös EU:n perusoikeuskirjan kannalta. Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 artiklassa on säädetty siitä, että jokaisella on oikeus siihen, että hänen viestejään kunnioitetaan. Luottamuksellisen viestin suoja on turvattu myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen (SopS 63/1999) 8 artiklassa, jonka mukaan jokaisella on oikeus nauttia kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta. Viranomaiset eivät saa puuttua tämän oikeuden käyttämiseen paitsi, kun laki sen sallii ja se on välttämätöntä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen ja yleisen turvallisuuden tai maan taloudellisen hyvinvoinnin vuoksi, tai epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraaliin suojaamiseksi tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi. Perustuslakivaliokunta on todennut, että perustuslain 10 §:ssä turvatus yksityiselämän suojan lähtökohtana on yksilön oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten ja ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista siihen. (PeVL 53/2005 vp, s. 2, PeVL 36/2002 vp, s. 5/II, PeVL 9/2004 vp, s. 5/II).

Maa-asemia ja eräitä tutkia koskeva lakiehdotus sisältää useita säännöksiä, jotka ovat merkityksellisiä perustuslain 10 §:ssä turvatus luottamuksellisen viestin suojan kannalta. Tällaisia viestinnän luottamuksellisuuteen puuttuvia ja sitä rajoittavia säännöksiä ovat 14 §:n ja 15 §:n mukaiset tiedonsaanti- ja tietojenluovutus-oikeudet sekä 13 §:n 3 momentin mukainen tarkastus niissä tilanteissa, kun 14 § tulisi sovellettavaksi tarkastuksella käsiteltäviin tietoihin. Säännösten arvioidaan kuitenkin olevan välttämättömiä tietoturvaloukkausten ehkäisemiseksi tai torjumiseksi, viranomaistehtävän suorittamiseksi tai muun muassa turvallisuuden turvaamiseksi.

Liikenne- ja viestintäviraston pääosin valvomassa viestintäpalvelulaissa on monilta osin ehdotusta vastaavaa sääntelyä, minkä johdosta on tarkoituksenmukaista ottaa esitykseen myös vastaavan kaltaisia säännöksiä valvontaviranomaisen toimivaltuuksista. Yleisesti arvioituna maa-asemista ja eräistä tutkista annettava lakiehdotus jossain määrin laajentaa viranomaisen tiedonsaantioikeuksia luottamukselliseen viestintään yksittäisissä tilanteissa nykyisestä silloin, kun toiminnanharjoittaja toimii samanaikaisesti viestinnän välittäjänä. Viestintäpalvelulakia laajempi tiedonsaantioikeus liittyy tilanteisiin, joissa maa-asemadata on luottamuksellista viestintää ja lain noudattamisen valvonta edellyttäisi sen rajattua käsittelyä esimerkiksi sen varmistamiseksi, että maa-asematoimintaa vastaa lupaehtoja.

Maa-asemista ja eräistä tutkista annettavaksi ehdotetun lain 14 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi sähköistä viestintää koskevien tietojen käsittelystä. Pykälän 1 momentissa Liikenne- ja viestintävirasto oikeutettaisiin saamaan toiminnanharjoittajalta välitystiedot, sijaintitiedot ja viestit, jos ne ovat tarpeen 6 §:n tai sen nojalla annettujen säännösten, lupaehtoien taikka merkittävien tietoturvaloukkausten tai -uhkien selvittämiseksi. Maa-asemia ja eräitä tutkia koskevan

lakiehdotuksen 14 §:n 2 momentissa Liikenne- ja viestintävirasto oikeutettaisiin tarkkailemaan radioviestintää. Säännös koskee myös luottamukselliseksi tarkoitettua radioviestintää. Ehdotuksen 14 §:n 1 momentti vastaa pitkälti viestintäpalvelulain 316 §:n 2 momentissa säädettyä Liikenne- ja viestintäviraston tiedonsaantioikeutta viestintää ja sijaintia koskeviin tietoihin. Viestintäpalvelulain sääntely vastaa kumotun sähköisen viestinnän tietosuojalain sääntelyä, jota perustuslakivaliokunta piti ongelmattomana suhteessa perustuslain 10 §:ään (PeVL 9/2004 vp). Perustuslakivaliokunta katsoi samassa lausunnossa tietoturvaomien osalta, että tietoliikenteen ja tietoturvallisuuden vaarantumista voidaan nykyaikana pitää riskinä yksilön ja yhteiskunnan laajasti ymmärretyr turvallisuuden kannalta. Tiedonsaantioikeus liittyisi tilanteisiin, joissa tiedot olisivat tarpeen 6 §:n tai sen nojalla annettujen säännösten taikka lupaehtojen valvomista varten taikka merkittävien tietoturvaloukkausten tai uhkien selvittämiseksi. Toisin kuin viestintäpalvelulain 316 §:n 2 momentissa, ei ehdotuksessa kuitenkaan edellytettäisi syytä epäillä jonkin laissa yksilöidyn rikoksen tunnusmerkistön toteutumista.

Tietojärjestelmään ja maa-asemadataan kohdistuvasta tarkastuksesta säädettäisiin ehdotuksen 13 §:n 3 momentissa, jossa olevan säännöksen nojalla luottamuksellista viestintää koskevan tiedonsaantioikeuden piiri määräytyisi 14 §:n mukaisesti. Säännöstä ei siten ole tarpeen arvioida erikseen tarkemmin.

Maa-asemia ja eräitä tutkia koskevan lakiehdotuksen 15 §:n 4 momentissa viitattaisiin ensinnäkin 316 §:n 4 momentissa säädettyyn. Viestintäpalvelulain 316 §:n 4 momentissa säädetään viestintää koskevien tietojen hävittämisestä. Tällä varmistettaisiin, että tiedot hävitetään, kun ne eivät enää ole tarpeen valvontaviranomaisen tehtävän hoitamiseksi tai niitä koskevan rikosasian käsittelemiseksi. Lisäksi lakiehdotuksen 15 §:n 4 momentissa viitattaisiin viestintäpalvelulain 319 §:ään. Viittauksen johdosta Liikenne- ja viestintäviraston saamat tiedot olisivat salassa pidettäviä. Viestintäpalvelulain 319 §:ssä säädetään lisäksi lähtökohtaisesti tyhjentävästi niistä tilanteista, joissa tietoja voitaisiin luovuttaa. Viittaus merkitsisi uutta perusoikeuden rajoitusta ainoastaan niiltä osin kuin viestintäpalvelulain nojalla ei olisi oikeutta saada vastaavia tietoja eli tilanteissa, jotka liittyvät tämän lain valvontaan. Perustuslakivaliokunnalla ei ole ollut huomautettavaa 319 §:n 2 momenttia asiallisesti välitystietojen (silloisten tunnistamistietojen) luovuttamisen osalta vastanneeseen kumotun sähköisen viestinnän tietosuojalain 34 §:n 3 momenttiin (PeVL 9/2004 vp).

Luottamuksellisen viestinnän luovuttaminen

Maa-asemia ja eräitä tutkia koskevan lakiehdotuksen 15 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi tietojen luovuttamisesta ja virka-avusta.

Maa-asemia ja eräitä tutkia koskevan lakiehdotuksen 15 §:n 3 ja 4 momentissa säädettäisiin luottamuksellisen viestin suojaa nauttivien tietojen luovuttamisesta viranomaisille.

Luottamuksellisen viestinnän suojan rajoittamisen hyväksyttävyyden kannalta erityistä merkitystä katsotaan olevan rajoituksen taustalla olevalla kansallisen turvallisuuden turvaamisen tarpeella. Myös perustuslain 10 §:n 4 momentissa edellytetään, että rajoitukset viestin salaisuuteen tulee olla välttämättömiä muun muassa yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa taikka tiedon hankkimiseksi sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta. Viranomaiselle säädettäväksi ehdotetut toimivaltuudet turvaavat välillisesti muita perusoikeuksia, erityisesti perustuslain 7 §:ssä jokaiselle turvattua oikeutta henkilökohtaiseen turvallisuuteen.

Lupaehtojen loukkaukset ja merkittävät tietoturvaloukkaukset tai uhat ovat omiaan heikentämään myös luottamuksellisen viestin suojaa ja toisaalta vaikutukset voivat kohteesta riippuen kohdistua myös esimerkiksi henkilökohtaiseen turvallisuuteen. Tästä näkökulmasta ehdotuksella on katsottu olevan hyväksyttävä ja välttämättömyysvaatimuksen täyttävät perusteet luottamuksellisen viestinnän suojan rajoittamiselle. Perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten ja 10 §:n 4 momentin rajoitusedellytyksen kannalta katsottuna ehdotus täyttäisi myös lailla säätämisen vaatimuksen.

12.3 Oikeusturva

Perustuslain 21 § koskee oikeusturvaa. Pykälän 1 momentissa turvataan yhtäältä yksilön oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Toimivaltaisen viranomaisen tulee käydä ilmi laissa. Toiseksi tässä momentissa turvataan yksilön oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Saman pykälän 2 momentin mukaan lailla turvataan yksilön oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta sekä muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet.

Avaruustoiminnasta annetun lain 20 §:n mukaan työ- ja elinkeinoministeriön tekemään päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Satelliittikaukokartoitusta koskevien päätösten osalta esitetään, että muutoksenhakumenettely olisi sama kuin avaruustoiminnan osalta. Vastaavaa säännöstä esitetään myös maa-asemia ja eräitä tutkia koskevan lakiesityksen 19 §:ssä

Erityisesti ehdotukseen sisältyvien elinkeinovapauden rajoitusperusteiden hyväksyttävyyden arvioinnin kannalta oikeusturvaa koskevia säännöksiä on pidettävä merkityksellisenä.

Valmistelussa on arvioitu oikaisuvaatimuksen soveltumista ehdotettujen lakien nojalla tehtävien päätösten muutoksenhakeinoksi. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan oikaisuvaatimusmenettelyä ei ole syytä säilyttää tai ottaa käyttöön silloin, jos oikaisuvaatimusvaihe tarpeettomasti pidentää asian käsittelyn kokonaiskestoa. Näin voi olla esimerkiksi silloin, kun oikaisua olisi vaadittava päätöksen tehneeltä viranomaiselta itseltään, ja saadun kokemuksen tai odotettavissa olevan käytännön mukaan päätöksiin ei juuri koskaan tehdä oikaisua. Oikaisuvaatimuksen ulkopuolelle jäisivät myös sellaiset asiaryhmät, joissa asia selvitetään erityisen perusteellisesti jo ensi vaiheen hallintomenettelyssä tai joihin liittyy yleensä vaativaa oikeudellista harkintaa (PeVL 55/2014 vp).

Työ- ja elinkeinoministeriö satelliittikaukokartoituksen ja Liikenne- ja viestintävirasto maa-asemien ja tutkien osalta tekisivät lain nojalla päätöksiä luvan myöntämisestä tai myöntämättä jättämisestä sekä luvan muuttamisesta tai peruuttamisesta. Valmistelussa on katsottu, että oikaisuvaatimusmahdollisuus lupaviranomaisten päätöksestä pidentäisi turhaan muutoksenhaun kestoa eikä tuottaisi lisäarvoa valittajan oikeusturvan kannalta. Kummankin lupaviranomaisen päätökset perustuvat käytännössä hakijan esittämiin laissa tai asetuksen nojalla vaadittuihin selvityksiin ja todistuksiin. Näiden arvioiminen edellyttää erityistä asiantuntemusta satelliittikaukokartoituksen tai maa-asema- ja tutkatoiminnan teknisistä yksityiskohdista ja toiminnan turvallisuusriskeistä. Päätökset perusteltaisiin asianmukaisesti. Mahdolliset virheet korjattaisiin hallintolain 8 luvun mukaisesti.

Ehdotettua sääntelyä on pidettävä riittävänä perustuslain 21 §:n 1 momentin kannalta.

12.4 Julkinen hallintotehtävä

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaisella vain lailla tai lain nojalla ja vain, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia.

Merkittäviä julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Julkisella hallintotehtävällä viitataan perustuslaissa verraten laajaan hallinnollisten tehtävien kokonaisuuteen, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä (HE 1/1998 vp).

Perustuslakivaliokunta on painottanut vakiintuneessa lausuntokäytännössä, että tarkoituksenmukaisuusvaatimus on oikeudellinen edellytys, jonka täytyminen jää tapauskohtaisesti arvioitavaksi (PeVL 44/2016 vp, PeVL 16/2016 vp, PeVL 12/2014 vp). Perustuslakivaliokunta on arvioidessaan tarkoituksenmukaisuuskriteerin täyttymistä kiinnittänyt huomiota muun muassa tehtävissä tarvittavaan erityisosaamiseen tai resursseihin (PeVL 29/2013 vp, PeVL 37/2010 vp).

Maa-asetusta ja eräistä tutkista ehdotetun lain 13 §:n mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voisi teettää maa-asema- tai tutkatoimintaan kohdistuvia tarkastuksen toisen viranomaisen lisäksi riippumattomalla asiantuntijalla. Toiminnan tarkastaminen edellyttäisi erityistä asiantuntemusta, minkä vuoksi riippumattoman asiantuntijan käyttö olisi perusteltua. Tarkastushavaintojen seurauksista päättäisi Liikenne- ja viestintävirasto.

Vastaavasti avaruustoiminnasta annetun lain muuttamisesta ehdotetun lain 15 § 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi teettää avaruustoimintaan kohdistuvien tarkastusten lisäksi myös satelliittikaukokartoitustoimintaan kohdistuvia tarkastuksia toisella viranomaisella tai riippumattomalla asiantuntijalla. Sekä avaruustoiminnan että satelliittikaukokartoitustoiminnan tarkastaminen edellyttäisi erityistä asiantuntemusta, minkä vuoksi riippumattoman asiantuntijan käyttö olisi perusteltua. Tarkastushavaintojen seurauksista päättäisi työ- ja elinkeinoministeriö.

Edellytyksenä julkisen hallintotehtävän antamiselle muulle kuin viranomaiselle on perustuslain 124 §:n mukaan lisäksi se, ettei hallintotehtävän antaminen saa vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa eikä muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Säännös korostaa sen perustelujen mukaan julkisia hallintotehtäviä hoitavien henkilöiden koulutuksen ja asiantuntemuksen merkitystä sekä sitä, että näiden henkilöiden julkisen valvonnan on oltava asianmukaista (HE 1/1998). Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä on katsottu, että oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistaminen edellyttää muun muassa, että asian käsittelyssä noudetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla (PeVL 33/2004 vp, PeVL 46/2002 vp). Virkavastuusta ja vahingonkorvauksesta säädettäisiin maa-asetusta ja eräitä tutkia koskevan lain 13 § 1 momentissa ja avaruustoiminnasta annetun lain muuttamista koskevan lain 15 § 1 momentissa.

Merkittäväksi julkisen vallan käytöksi on katsottu pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tehdyt tarkastukset. Tästä syystä kummassakin lakiehdotuksessa esitetään, että pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tarkastuksen voisi suorittaa ainoastaan viranomainen.

12.5 Seuraamusmaksu

Esityksen seuraamusmaksua koskevalla ehdotuksella pyritään varmentamaan avaruustoiminnan ja satelliittikaukokartoituksen turvallisuutta ja sitä kautta myös perusoikeuksien toteutumista täydentämällä viranomaisen keinovalikoimaa, joilla se voi puuttua havaittuihin laiminlyönteihin. Riittävän tehokkaalla seuraamussääntelyllä tavoitellaan lisäksi tahallisten laiminlyöntien ennaltaehkäisyä. Ehkäisemällä tahallisia laiminlyöntejä voidaan ehkäistä toimintaa liittyviä kansallisen turvallisuuden, tietoturvallisuuden ja teknisen turvallisuuden riskejä.

Seuraamusmaksun määrääminen rajoittaa perusoikeuksia. Vaikka laiminlyönnistä määrättävä seuraamusmaksu vahvistaa osaltaan avaruustoiminnan ja satelliittikaukokartoituksen turvallisuutta ja varmistaa lain mukaisten velvoitteiden noudattamisen, seuraamusmaksun määrääminen samalla vaikuttaa maksuvelvollisen omaisuuteen. Näin ollen perusoikeuksien rajoittamisen yleiset edellytykset on otettava huomioon myös seuraamusmaksua koskevassa sääntelyssä.

Hyväksyttävyyden vaatimus edellyttää, että seuraamusmaksulle on esitettävä painava yhteiskunnallinen tarve ja perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä peruste (PeVL 23/1997 vp). Eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön perusteella on myös selvää, että fisikaaliset intressit eivät ole hyväksyttäviä syitä seuraamusmaksusääntelylle (PeVL 61/2014 vp, PeVL 9/2016 vp). Ehdotettu seuraamusmaksua koskeva säännös vastaisi käytännössä havaittuun tarpeeseen. Nykyistä sääntelyä, jossa tietyt laiminlyönnit on sanktioitu rikosoikeudellisella rangaistuksella, ei pidetä riittävän tehokkaana. Seuraamusmaksusta säätämisen perimmäinen tavoite on avaruustoiminnan ja satelliittikaukokartoituksen turvallisuuden varmistaminen.

Sääntelyn hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden lisäksi sanktioista säädettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota sääntelyn tarkkarajaisuuteen sekä sanktioiden kohteena olevien oikeusturvaan (PeVL 49/2017 vp). Nämä seikat on huomioitu sekä seuraamuksen täsmällisellä muotoilulla, että muotoilemalla täsmällisesti toimijoiden velvoitteet, joiden laiminlyöntiä seuraamusmaksu koskee.

Suhteellisuusvaatimus puolestaan edellyttää sen arvioimista, onko seuraamusmaksu välttämätön sen taustalla olevan oikeushyvän suojaamiseksi. Tältä osin tulee arvioida, onko vastaava tavoite saavutettavissa muulla perusoikeuteen vähemmän puuttuvalla tavalla kuin teon säätämällä rangaistavaksi (PeVL 23/1997 vp). Ehdotetun 21 § 1-3 ja 5 kohtien osalta teot on nykyään säädetty sakonuhalla rangaistavaksi. Tältä osin ehdotuksessa on huomioitu ultima ratio -periaate, jonka mukaisesti rikosoikeudellisen rangaistuksen käyttöön tulee turvautua vasta viime sijaisena keinona. Mainitun pykälän 4 kohta ja 5 kohta satelliittikaukokartoituksen osalta olisivat uusia tekemuotoja. Kokonaisuudessaan kyseisten velvoitteiden laiminlyönneillä voidaan aiheuttaa sellaista vaaraa avaruustoiminnan ja satelliittikaukokartoituksen turvallisuudelle, johon reagoimiseksi viranomaisella on oltava tehokkaat keinot. Esitystä laadittaessa on arvioitu, ettei lain noudattamisen varmistamista ja toiminnan turvallisuutta ole mahdollista saavuttaa lievemmin keinoin. Toisaalta nykyisen avaruustoiminnasta annetun lain rangaistussääntely, joka pohjautuu rikosoikeudelliselle rangaistukselle, on valmistelussa arvioitu turhan raskaaksi ja siksi käytännössä tehottomaksi keinoksi puuttua laiminlyönteihin.

Suhteellisuusvaatimuksista on johdettavissa myös oikeasuhtaisuuden vaatimus, joka edellyttää seuraamusmaksun ankaruuden arvioimista. Ankaruustason määrittämisessä on huomioitava sanktioitavan teon tai laiminlyönnin moitittavuus. Myös suojeluintressillä on arvioinnissa merkitystä: mitä painavammasta suojeluintressistä on kysymys, sitä ankarampi ja euromääräisesti suurempi seuraamusmaksu voi olla perusteltavissa. Oikeasuhtaisuuteen voidaan katsoa vaikuttavan keskeisesti määrättävän seuraamusmaksun suuruus ja sen suhde tekoon sekä tekijään. Avaruustoiminnasta annetun lain tavoitteena on sanktioida toisistaan eroavia tekemuotoja, jotka

kaikki kuitenkin liittyvät läheisesti avaruustoiminnan ja satelliittikaukokartoituksen turvallisuuden varmistamiseen.

Hallinnollisten seuraamusmaksujen suhteen oikeasuhtaisuusvaatimus edellyttää, että seuraamusmaksuja koskeva sääntely sisältää säännökset seuraamusten euromääräisistä suuruuksista. Ottaen huomioon myös seuraamussääntelyn tarkkarajaisuutta ja täsmällisyyttä koskevan vaatimuksen tämän voidaan katsoa edellyttävän, että vähintään seuraamusmaksujen enimmäismäärät on nimenomaisesti ilmaistava seuraamusmaksu- ja koskevassa sääntelyssä. Seuraamusmaksun euromääräisestä suuruudesta ja sen oikeasuhtaisuuden arvioinnista ei ole selkeitä ohjeita. Usein seuraamusmaksun vähimmäismäärää ei ole lainsäädännössä nimenomaisesti määritelty eikä Suomessa ole voimassa sellaisia hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevia yleisiä säännöksiä, joissa seuraamusmaksun yleinen vähimmäismäärä määriteltäisiin.

Seuraamusmaksujen enimmäissuuruus vaihtelee tapauskohtaisesti huomattavasti. Pääsääntöisesti seuraamusmaksuja koskeva lainsäädäntö on rakennettu siltä lähtökohdalta, että luonnolliselle henkilölle määrättävän seuraamusmaksun tulee olla euromäärältään vähäisempi kuin oikeushenkilölle määrättävän seuraamusmaksun.

Esitetyssä 21 § 2 momentissa ehdotetaan, että oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saisi olla enintään 500 000 euroa, kuitenkin enintään neljä prosenttia edeltävän vuoden liikevaihdosta. Luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu puolestaan saa olla enintään neljä prosenttia hänen rikkomuksen päättymistä edeltäneenä vuonna toimitetun verotuksen mukaisista tuloistaan, kuitenkin enintään 50 000 euroa. Kyseisten summien arvioidaan olevan toimijoiden erilaiset taloudelliset asemat huomioon ottaen oikeasuhtaiset, mutta kuitenkin riittävän ennaltaehkäisevät niiden taustalla olevan oikeushyvän suojelemiseksi. Ottaen huomioon erityisesti avaruustoiminnan luonteen vaarallisena toimintana seuraamusmaksun yläraja on valmistelussa katsottu perustelluksi asettaa tuntuvaksi, jotta toiminnanharjoittajilla on kannuste hakea toiminnalleen lain mukaiset luvat ja hyväksynyt sekä huolehtia muista velvoitteistaan.

Seuraamusmaksun suuruus perustuisi kokonaisarviointiin ja arvioinnissa huomioitavista seikoista säädetäisiin 21 § 3 momentissa. Tämä vastaisi perustuslakivaliokunnan kantaa, jonka mukaan seuraamusmaksun oikeasuhtaisuuden kannalta on huomionarvoista, että sitä määrättäessä otetaan huomioon muun muassa rikkomuksen laatu, laajuus, vakavuus ja kestoaika, rikoksella saavutettu hyöty sekä toimet vahingon lieventämiseksi tai korjaamiseksi. Perustuslakivaliokunta on pitänyt aiemmassa käytännössään merkittävänä myös sitä, että sääntelyyn sisältyvä mahdollisuus seuraamusmaksun määräämättä jättämiselle, jos rikkomus on vähäinen tai sen määräämistä on pidettävä ilmeisen kohtuuttomana taikka jos asianomainen taho on ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen korjaamiseksi välittömästi sen havaitsemisen jälkeen eikä rikkomus ole vakava tai toistuva. Seuraamusmaksun määräämättä jättämisestä kuvattua vastaavin perustein ehdotetaan säädetäväksi 21 § 5 momentissa (PeVL 46/2021).

Laillisuusperiaate edellyttää, että seuraamusmaksun yleisistä perusteista on säädetävä perustuslain 2 §:n 3 momentissa edellytetyllä tavalla lailla, koska sen määräämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä. Perustuslakivaliokunta on lisäksi katsonut, että vaikka perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimus ei sellaisenaan kohdistu hallinnollisten sanktioiden sääntelyyn, ei tarkkuuden yleistä vaatimusta kuitenkaan voida tällaisen sääntelyn yhteydessä sivuuttaa (PeVL 9/2012).

Ehdotetusta avaruustoiminnan muuttamisesta annetun lain 21 §:stä kävisi yksiselitteisesti ilmi tekemuodot, joista seuraamusmaksu voitaisiin määrätä. Myös ne velvoittavat säännökset, joiden laiminlyöntiin seuraamusmaksu liittyisi, on kirjoitettu täsmällisesti ja selkeästi niin, että niistä käy yksiselitteisesti ilmi minkälaista toimintaa velvoite koskee ja miltä toimijalta kyseistä

toimintaa vaaditaan. Myös seuraamusmaksun enimmäismäärä ja sen suuruuden arvioinnissa huomioitavat tekijät olisi laissa tuotu selvästi esiin edellä kuvatuin tavoin. Säännökset kokonaisuudessaan antaisivat sääntelyn kohteena oleville riittävän ennustettavuuden seuraamusmaksun määräämisestä. Lisäksi laissa olisi siten perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla säädetty täsmällisesti ja selkeästi maksuvelvollisen oikeusturvasta samoin kuin lain täytäntöönpanon perusteista (PeVL 9/2012 vp, PeVL 57/2010 vp, PeVL 55/2005 vp, PeVL 32/2005 vp).

Syyttömyysolettaman rikosoikeudenkäynnissä sovellettava periaate, joka on otettava huomioon valmisteltaessa myös hallinnollista sanktiointia. Periaatteen mukaan hallinnollisia sanktioita koskeva sääntely tulee lähtökohtaisesti muotoilla muuten kuin ankaraan objektiiviseen vastuuseen perustuvaksi. Ehdotettu 21 § edellyttäisi sanamuotonsa perusteella teon ilmentävän tahallisuutta tai huolimattomuutta. Seuraamusmaksu kohdistettaisiin nimenomaan lainvastaiseen toimintaan syyllistyneelle ja viranomaisen on esitettävä riittävä näyttö seuraamuksen määräämiseksi.

Edelleen rikosoikeudenkäyntiin liittyvä kaksoisrangaistavuuden kieltö edellyttää, että ketään ei saa tutkia ja rangaista toiseen kertaan teosta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi. Kaksoisrangaistavuuden kieltö kattaa myös samaa tekoa koskevat rangaistusluonteiset hallinnolliset seuraamukset. Kaksoisrangaistavuuden kiellon toteutumisesta on pyritty huolehtimaan välttämällä lakiesityksessä rikoslain kanssa päällekkäistä vastuusääntelyä. Lisäksi 21 § 6 momentissa säädettäisiin rikosoikeudellisen ja hallinnollisen seuraamuksen välisestä suhteesta. Pykälän mukaan seuraamusmaksua ei saa esittää määrättäväksi ja se on jätettävä määräämättä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Sille, jolle on määrätty seuraamusmaksu, ei saisi samasta teosta tuomita tuomioistuimessa rangaistusta.

Valmistelussa on huomioitu myös eräät seuraamusmaksujen määräämiseen liittyvät menettelylliset seikat. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta vastaisi Oikeusrekisterikeskus. Seuraamusmaksun täytäntöönpano säädettäisiin toteutettavaksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa menettelyssä. Seuraamusmaksun vanhentumista koskien on huomioitu, että hallinnollisten sanktioiden määräämisoikeuden vanhentumisesta ei ole yleisiä säännöksiä. Sanktioita koskevaa lainsäädäntöä valmisteltaessa on siten aina erikseen ratkaistava, minkä ajan kuluessa toimivaltaisella viranomaisella on mahdollisuus ryhtyä sanktion määräämisen edellyttämiin toimenpiteisiin. Tältä osin ehdotukseen sisältyisivät säännökset siitä, että seuraamusmaksua ei saisi määrätä teoista, joista on kulunut yli viisi vuotta. Samoin seuraamusmaksu vanhenisi viidessä vuodessa.

12.6 Asetuksenantovaltuus ja määräyksenantovaltuus

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Asetuksia voidaan antaa vain laissa säädetyn valtuuden nojalla. Asetuksenantovaltaa ei voida antaa asioissa, joista perustuslain mukaan on säädettävä lailla. Lakiin otettava asetuksenantovaltuus on laadittava niin, että valtuuden sisältö selvästi ilmenee laista ja että se rajataan riittävän tarkasti. Valtuuttavan lain tulee täyttää perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä asetetut täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset. Olennaista on, että säänneltävästä asiasta on riittävät perussäännökset laissa. Valtuussäännöksiä laadittaessa tulee kiinnittää huomiota säännösten täsmällisyyteen, niiden soveltamisalan tarkkarajaisuuteen sekä delegoitavan sääntelyn asialliseen merkitykseen.

Muulle viranomaisella voidaan osoittaa valta oikeussääntöjen antamiseen vain perustuslain 80 § 2 momentin nojalla. 80 § 2 momentin mukaan muu viranomainen voidaan valtuuttaa lailla antamaan oikeussääntöjä, joita kutsutaan määräyksiksi ministeriöiden ja valtion muiden viranomaisen määräyskokoelmista annetussa laissa (189/2000). Viranomainen voidaan valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määräytyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella (PeVL 9/2004 vp. s 8/II). Tällaisen valtuutuksen tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu. Lähtökohtana valtioneuvoston ja ministeriön välisessä toimivallan jaossa on, että valtioneuvosto antaa asetukset laajakantoisista ja periaatteellisesti tärkeistä asioista sekä niistä muista asioista, joiden merkitys sitä vaatii.

Kuten edellä kohdassa ”Lakia alemman asteen sääntely” on todettu, maa-aseamista ja eräistä tutkista annetun lakiesityksessä ehdotetaan, että tietyistä säännöksistä voitaisiin antaa tarkentavia säännöksiä. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä luvan hakeemisesta ja lupahakemuksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista 4 § 4 momentin ja toiminnan turvallisen harjoittamisen vähimmäisvaatimuksista 6 § 4 momentin nojalla. Tässä kyse olisi erityisesti teknisistä yksityiskohdista. Lisäksi tietyistä ilmoitusvelvollisuuden teknisistä yksityiskohdista voitaisiin säätää tarkemmin Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä 3 § 3 momentin ja 10 § 3 momentin nojalla. Tarkentavien oikeussääntöjen antaminen viraston määräyksellä olisi perusteltua, koska kyse olisi ainoastaan ao. ilmoituksen sisällön yksityiskohtaisemmasta ohjeistamisesta.

Ehdotetun avaruustoiminnasta annetun lain muuttamisesta annettavan lain 1 § 6 ja 11 c § 2 momentin nojalla satelliittikaukokartoituksen raja-arvoista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Kyse on hyvin yksityiskohtaisista ja teknisluontoisista säännöksistä. Laitteistojen suorituskykyjen nopean kehityksen vuoksi raja-arvot ovat alttiita jatkuville muutoksille, mistä syystä niistä on tarkoituksenmukaista säätää asetuksen tasolla. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin myös kaukokartoitusdatan käytön rajoituksista 11 d § 5 momentin nojalla. Koska kaukokartoitusdatan käytöllä ja käyttäjillä voi olla merkitystä kansallisen turvallisuuden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan näkökulmasta, tarkemmista säännöksistä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Raja-arvojen ja kaukokartoitusdatan käytön rajoitusten määrittelyä voidaan pitää periaatteellisesti tärkeänä asiana, mistä syystä esitetään, että niistä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voitaisiin säätää tietyistä lupamenettelyn, turvallisuusvaatimusten ja ilmoitusvelvollisuuden teknisistä yksityiskohdista 11 a § 4 momentin, 11 b § 2 momentin, 11 c § 2 momentin, 12 §:n 3 momentin ja 14 §:n 5 momentin nojalla. Puolustusministeriön asetuksella voitaisiin antaa teknislousteisia tarkempia säännöksiä puolustusvoimien avaruustoiminnan ja satelliittikaukokartoituksen valvonnasta 3 §:n 3 momentin nojalla,

Lakiin ehdotettujen asetuksenanto- ja määräyksenantovaltuuksien voidaan katsoa perustuvan riittävän täsmällisiin ja tarkkarajaisiin säännöksiin yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Asetuksenanto- ja määräyksenantovaltuuksien voidaan katsoa täyttävän perustuslain 80 §:n 1 momentin vaatimukset.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

maa-asemista ja eräistä tutkista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan maa-aseman ja tutkan perustamiseen ja maa-asema- ja tutkatoimintaan Suomen valtion alueella sekä Suomessa rekisteröidyssä ajoneuvossa ja aluksessa.

Lakia ei sovelleta:

- 1) sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 136 §:n 2 momentissa tarkoitettuun yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettun radioviestinnän lähetykseen eikä vastaanottoon;
- 2) lyhytaikaiseen satelliittiradioliikenteen ohjelmantuotantoyhteyteen tai koeluonteiseen käyttöön, joille on myönnetty radiolupa; eikä
- 3) päätelaitteen käyttöön, jos laitteen käyttöön ei sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 39 §:n 3 momentin nojalla tarvita lupaa, eikä vastaavan päätelaitteen käyttöön kansainvälisessä liikenteessä olevissa aluksissa.

Edellä 2 momentissa säädetystä poiketen lakia sovelletaan kuitenkin muulla kuin tavanomaisella päätelaitteella tapahtuvaan radiopaikannussatelliittiviestinnän vastaanottoon, jonka pääasiallisena tarkoituksena on muu kuin viestintäverkkojen synkronointi, radionavigointi tai muu tavanomainen aika- tai paikkatiedon hyödyntäminen.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan

- 1) *maa-aseamalla* lähetintä, joka voi lähettää tietoa tai signaaleja avaruudessa sijaitsevaan järjestelmään, tai vastaanotinta, joka voi vastaanottaa tietoa tai signaaleja avaruudessa sijaitsevasta järjestelmästä, sekä tällaisen tiedon tai signaalien säilyttämiseen, prosessointiin ja siirtämiseen ja muuhun käsittelyyn tarkoitettua laitteistoa;
- 2) *maa-asematoiminnalla* tiedon tai signaalien lähettämistä avaruuteen tai vastaanottamista avaruudesta maa-asemaa käyttäen sekä niiden käsittelyä;
- 3) *tutkalla* lähetintä, joka lähettää radiosignaaleja tai laserpulseja avaruudessa tai yläilmakehässä oleviin kohteisiin, ja lähettimen yhteydessä sijaitsevaa tai erillistä vastaanotinta, joka käsittelee kohteesta heijastuneita tutkakaikuja, sekä tällaisen tiedon tai signaalien säilyttämiseen, prosessointiin ja siirtämiseen ja muuhun käsittelyyn tarvittavaa laitteistoa;
- 4) *tutkatoiminnalla* radiosignaalien tai laserpulssien lähettämistä avaruuteen tai yläilmakehään tai vastaanottamista avaruudesta tai yläilmakehästä tutkaa käyttäen sekä radiosignaalien tai laserpulssien käsittelyä;
- 5) *toiminnanharjoittajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa tai jonka on tarkoitus harjoittaa maa-asema- tai tutkatoimintaa tai joka tosiasiallisesti vastaa tällaisesta toiminnasta;

6) *maa-asemadatalalla* maa-aseman tai tutkan välittämiä tai vastaanottamia signaaleita ja tietoa sekä niistä johdettuja muita kuin sellaisia tuotteita, jotka eivät pääasiallisesti perustu laitteiston välittämiin signaaleihin vaan on saatu loppupäätelminä eri tietojen yhdistelyn tai manipuloinnin taikka näihin perustuvien laskelmien kautta, signaalien ja taltioitujen tietojen käsittely- tai varastointivaiheesta taikka lähetys- tai esitystavasta riippumatta.

3 §

Viranomaisen maa-asema- ja tutkatoiminta

Tämän lain 4, 5, 7, 8, 10, 13 ja 16-18 §:ää ei sovelleta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 1 momentin 1–7 kohdissa tarkoitetun viranomaisen harjoittamaan maa-asema- tai tutkatoimintaan eikä Euroopan Unionin toimielimen tai viraston Suomen alueella harjoittamaan maa-asema- tai tutkatoimintaan, ellei kyseessä ole niiden harjoittama kaupallinen maa-asema- tai tutkatoiminta.

Maa-asema- tai tutkatoimintaa harjoittavan viranomaisen tulee ilmoittaa Liikenne- ja viestintävirastolle harjoittamastaan maa-asema- tai tutkatoiminnasta sekä mahdollisista muutoksista siinä. Maa-asema- tai tutkatoimintaa harjoittavan viranomaisen tulee myös ilmoittaa Liikenne- ja viestintävirastolle, jos toiminta siirretään toiselle viranomaiselle. Ilmoitusvelvollisuus ei koske Puolustusvoimien maa-asema- ja tutkatoimintaa.

Tarkempia määräyksiä 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen toimittamisesta ja ilmoituksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voidaan antaa Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä.

4 §

Toiminnan luvanvaraisuus

Maa-aseman tai tutkan saa perustaa ja maa-asema- ja tutkatoimintaa harjoittaa vain, jos Liikenne- ja viestintävirasto on myöntänyt etukäteen siihen luvan. Jos luvan myöntäminen ilmeisesti vaikuttaisi kansalliseen turvallisuuteen, luvan myöntää kuitenkin valtioneuvosto. Lupa myönnetään määräajaksi, enintään kymmeneksi vuodeksi kerrallaan. Lupa voidaan liittää toiminnan turvallisuuden ja valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja. Lupa voidaan lisäksi liittää ehtoja maa-asema- ja tutkatoiminnan harjoittajan asiakkaista ja 6 §:ssä säädetyistä turvallisuusvaatimuksista.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että:

- 1) toiminnanharjoittaja on arvioitu 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettavaksi;
- 2) toiminnanharjoittaja on antanut Liikenne- ja viestintävirastolle selvityksen 6 §:ssä säädettyjen turvallisuusvaatimusten täyttymisestä;
- 3) toiminnanharjoittaja on antanut Liikenne- ja viestintävirastolle selvityksen käytössään olevista asiakkaan tuntemiseen liittyvistä menettelytavoista;
- 4) maa-asema- ja tutkatoiminta ei ole ristiriidassa Suomen kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa; ja
- 5) lähettävälle maa-asemalle tai tutkalle on myönnetty tai sille on haettu sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 39 §:ssä tarkoitettu radiolupa.

Toiminnanharjoittajan on hakemuksessaan esitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen ja luotettava selvitys 2 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymisestä. Toiminnanharjoittajan on lisäksi esitettävä selvitys maa-asema- tai tutkatoiminnan asiakkaista ja asiakasryhmistä sekä omistussuhteistaan.

Tarkempia säännöksiä luvan hakemisesta ja lupahakemuksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Toiminnanharjoittajan luotettavuus

Jos toiminnanharjoittaja on oikeushenkilö, vaatimus 4 §:n 2 momentin 1 kohdassa edellytetystä luotettavuudesta koskee myös toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa. Vaatimus luotettavuudesta koskee myös maa-asema- tai tutkatoimintaa harjoittavan oikeushenkilön omistajia, joilla on vähintään 10 prosentin omistusosuus tai äänivalta yrityksessä.

Henkilöä ei pidetä luotettavana, jos:

1) hän on viiden arviota edeltäneen vuoden aikana tuomittu rangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan maa-asema- tai tutkatoimintaa;

2) hänen on muutoin asemansa tai toimintansa perusteella katsottava olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan maa-asema- tai tutkatoimintaa kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa yhteensopivalla tavalla;

3) häntä koskevia liiketoimintakieltoja on merkitty viranomaisen rekisteriin tai luottotietorekisteriin; tai

4) hän on konkurssissa taikka ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan ja voidaan katsoa, että tämä altistaa henkilön hyväksikäytölle, painostukselle, lahjomiselle tai muulle epäasialliselle vaikuttamiselle tai on muutoin omiaan vaarantamaan hänen mahdollisuuksiaan ja kykyjään huolehtia tämän lain tai sen nojalla annetun luvan tai luvan ehtojen mukaisista velvollisuuksistaan riippumattomasti ja muutoinkin luotettavasti;

Toimivaltaisen viranomaisen on luonnollisen henkilön luotettavuuden arvioinnin lopputulosta harkitessaan otettava erityisesti huomioon henkilön toiminnan ja taustojen merkittävyys koko toiminnanharjoittajan kannalta suhteessa maa-asema- tai tutkatoiminnan harjoittamiseen. Luotettavuuden arviointi perustuu kokonaisarviointiin, jossa on otettava huomioon henkilön asema ja määräysvalta maa-asema- tai tutkatoimintaa harjoittavassa yhteisössä.

Edellä 2 momentin 1 kohdan mukaiseksi selvitykseksi on hyväksyttävä rikosrekisterilain (770/1993) nojalla saatavat tiedot ja ulkomaisen henkilön osalta tämän alkuperämaan tai sijoittautumismaan toimivaltaisen viranomaisen antama ote rikosrekisteristä. Rikosrekisteriote ei saa olla kuutta kuukautta vanhempi. Jollei ulkomaisen henkilön sijoittautumismaassa anneta edellä tarkoitettua otetta tai todistusta, niiden sijasta näytöksi on hyväksyttävä henkilön sijoittautumismaan lainsäädännön mukainen valahtoinen tai vakuutuksella vahvistettu ilmoitus.

Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu määräaika on laskettava tuomion lainvoimaiseksi tulosta hakemuksen vastaanottohetkeen.

6 §

Turvallisuusvaatimukset

Toiminnanharjoittajan on huolehdittava maa-asemansa tai tutkansa ja maa-asema- tai tutkatoimintansa turvallisuuteen kohdistuvien riskien hallinnasta. Toiminnan ja toiminnanharjoittajan on täytettävä seuraavat turvallisuusvaatimukset:

1) maa-asemadatan lähetys ja vastaanotto sekä muu käsittely on tietoturvallista ja maa-asema tai tutka on riittävällä tavalla suojattu ulkoisilta häiriöiltä ja tietoturvahilta;

2) ulkopuolisilla tahoilla ei ole oikeudetonta pääsyä toiminnassa käytettäviin tiloihin eikä laitteisiin, joista maa-asemaa tai tutkaa ohjataan tai joita käytetään maa-asemadatan hallintaan;

3) maa-asemaan tai tutkaan kohdistuvat tietoturvaloukkaukset ja -uhat sekä maa-aseman tai tutkan toimivuutta merkittävästi häiritsevät viat ja häiriöt voidaan havaita;

4) maa-asemalle tai tutkalle annetut komennot, käytetyt salausten menetelmät ja salaustavaimet, komentojen aika ja reitit sekä muut tarpeelliset lokitiedot säilytetään neljä vuotta;

5) maa-asemadataa ei toimiteta sotilaalliseen käyttöön Euroopan Unionin, tai Yhdistyneiden Kansakuntien asevientikieltoon asettamaan maahan eikä muuhun Euroopan Unionin tai Yhdistyneiden Kansakuntien asettamien pakotteiden vastaiseen käyttöön;

6) toiminnan jatkuvuudesta ja kriisitilanteiden hallinnasta on huolehdittu ja häiriöistä palautumiseen on varauduttu sekä toiminnan kannalta keskeisten sähköisten järjestelmien toimitusketjujen turvallisuus on varmistettu; ja

7) riskienhallintamenettelyä ja tietojärjestelmäturvallisuuden varmistamista koskevat käytännöt dokumentoidaan.

Edellä 1 momentin 1–4 ja 6 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet on suhteutettava toiminnan riskeihin, toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin sekä käytettävissä oleviin teknisiin mahdollisuuksiin torjua uhka.

Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava viipymättä Liikenne- ja viestintävirastolle, jos sillä on syytä epäillä luovuttaneensa maa-asemadataa tarkoituksiin, joiden se epäilee vaarantavan kansallista turvallisuutta tai Suomen kansainvälisten velvoitteiden noudattamisen taikka olevan riskitilassa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Sama koskee tilanteita, joissa toiminnanharjoittaja havaitsee, että maa-asemalla tai tutkalla lähetettyyn tai vastaanotettuun maa-asemadataan on päässyt käsiksi henkilö, jolla ei siihen ole oikeutta.

Tarkempia säännöksiä maa-asematoiminnan ja tutkatoiminnan turvallisesta harjoittamisesta ja turvallisuuteen vaikuttavien järjestelmien ja laitteiden vähimmäisvaatimuksista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Maa-asema- tai tutkatoimintaa koskevan luvan siirtäminen

Maa-asema- tai tutkatoimintaa koskevaa lupaa ei saa siirtää muulle kuin toiminnanharjoittajan kanssa samaan kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettuun konserniin kuuluvalla yritykselle. Konsernin sisäisestä siirrosta on ilmoitettava välittömästi luvan myöntäneelle viranomaiselle.

Jos kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta tai vastaava tosiasiallinen määräysvalta toiminnanharjoittajaan nähden muuttuu, määräysvallan muuttumisesta on ilmoitettava välittömästi luvan myöntäneelle viranomaiselle.

8 §

Luvan muuttaminen ja peruuttaminen

Luvan myöntänyt viranomainen voi muuttaa maa-asema- tai tutkatoiminnan harjoittamiseen myönnettyä lupaa tai peruuttaa luvan, jos:

1) lupahakemuksessa tai sen liitteissä on annettu virheellisiä tai puutteellisia tietoja, jotka ovat vaikuttaneet luvan myöntämistä koskevaan harkintaan;

2) toiminnanharjoittaja tai maa-asema- tai tutkatoiminta ei enää täytä 4 §:ssä säädettyjä luvan myöntämisen edellytyksiä;

3) toiminnanharjoittaja on olennaisella tavalla laiminlyönyt tai rikkonut tässä laissa säädettyä velvollisuutta tai rajoitusta taikka luvan ehtoja;

4) luvan muuttaminen tai peruuttaminen on välttämätöntä Suomen kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vuoksi; tai

5) toiminnanharjoittaja siirtää luvan vastoin 7 §:ssä säädettyä tai mainitussa pykälässä tarkoitettua määräysvallan muutos tätä edellyttää.

Luvan myöntänyt viranomaislainen voi jättää luvan peruuttamatta 7 §:ssä tarkoitettua määräysvallan muutoksesta huolimatta, jos on ilmeistä, että luvan myöntämisen edellytykset täyttyvät ja toiminta jatkuu luvan ehtojen mukaisena. Lupaa voidaan tällöin muuttaa määräysvallan muutoksen edellyttämin osin ja lupaan voidaan liittää maa-asema- tai tutkatoiminnan turvallisen harjoittamisen ja valvonnan kannalta tarpeellisia 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuja ehtoja muutunutta tilannetta vastaavasti.

Lupaviranomaisen on ennen luvan muuttamista tai peruuttamista asetettava toiminnanharjoittajalle kohtuullinen määräaika korjata puute, virhe, rikkomus tai laiminlyönti. Lupa voidaan peruuttaa vain erityisen painavista syistä tilanteissa, joissa luvan muuttaminen ei ole mahdollista. Jos lupa peruutetaan muulla kuin 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettulla perusteella, peruuttamisen edellytyksenä on lisäksi, että luvan haltija ei kehotuksesta huolimatta ole kohtuullisessa määräajassa korjannut puutetta, virhettä, rikkomusta tai laiminlyöntiä.

Luvan myöntänyt viranomaislainen voi asettaa luvan muuttamista tai peruuttamista koskevassa päätöksessään tarpeellisia ehtoja maa-asema- tai tutkatoiminnan turvallisesta jatkamisesta tai lopettamisesta. Peruuttaessaan luvan sen myöntänyt viranomaislainen voi myös määrätä, että toiminnanharjoittajan on siirrettävä maa-asema- tai tutkatoiminta toisen toiminnanharjoittajan tai viranomaisen jatkettavaksi.

9 §

Valvonta

Liikenne- ja viestintävirasto valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten noudattamista.

10 §

Tiedonantovelvollisuus

Toiminnanharjoittajan on toimitettava vuosittain Liikenne- ja viestintävirastolle selvitys harjoittamastaan maa-asematoiminnasta ja tiedot asiakkaistaan.

Toiminnanharjoittajan on viipymättä annettava Liikenne- ja viestintävirastolle tiedot muutoksista, jotka voivat vaikuttaa 4 §:ssä säädettyihin luvan myöntämisen edellytyksiin tai luvan ehtoihin. Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava myös maa-asema- tai tutkatoiminnan asiakas- ja omistussuhteiden muutoksista viipymättä.

Tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitettua selvityksen sisällöstä ja annettavista tiedoista voidaan antaa Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä.

11 §

Häiriöilmoitukset Liikenne- ja viestintävirastolle

Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava maa-asema- tai tutkatoimintaan kohdistuvasta tai sitä uhkaavasta merkittävästä tietoturvallisuuteen liittyvästä häiriöstä Liikenne- ja viestintävirastolle viipymättä, kuitenkin 24 tunnin kuluessa siitä, kun tapahtuma on tullut sen tietoon. Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava myös ilman aiheetonta viivästystä häiriön tai sen uhan arvioitu kesto ja vaikutukset, korjaustoimenpiteet sekä ne toimenpiteet, joilla häiriön toistuminen pyritään estämään.

12 §

Liikenne- ja viestintäviraston oikeus saada tietoja

Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus saada toiminnanharjoittajalta tai sen lukuun toimivalta salassapitosäännösten ja muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä tarpeelliset tiedot tässä laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi. Liikenne- ja viestintäviraston oikeudesta saada tietoja viesteistä, välitystiedoista ja sijaintitiedoista säädetään 14 §:ssä.

Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta maksutta tässä laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot toiminnanharjoittajasta sekä sen hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenistä ja varajäsenistä, toimitusjohtajasta ja tämän sijaisesta, vastuunalaisista yhtiömiehistä sekä muista ylimpään johtoon kuuluvista. Oikeus saada tietoja koskee myös sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitetun sakkorekisterin tietoja.

13 §

Tarkastusoikeus

Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus suorittaa 9 §:n mukaisessa valvonnassa tarpeellisia toiminnanharjoittajaan ja maa-asema- ja tutkatoimintaan kohdistuvia tarkastuksia. Liikenne- ja viestintävirasto voi teettää tarkastuksen toisella viranomaisella tai, lukuun ottamatta Puolustusvoimien lukuun toteutettua maa-asema- tai tutkatoimintaa, riippumattomalla asiantuntijalla. Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tämän pykälän mukaisia tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Liikenne- ja viestintävirastolla, tarkastusta tekevällä toisella viranomaisella ja riippumattomalla asiantuntijalla on oikeus päästä tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa toiminnanharjoittajan hallinnassa tai käytössä oleviin maa-asema- tai tutkatoiminnan harjoittamiseen käytäviin tai käytettyihin tiloihin ja muille alueille, joilla on merkitystä maa-asema- tai tutkatoiminnan valvonnassa. Liikenne- ja viestintävirastolla, tarkastusta tekevällä toisella viranomaisella ja riippumattomalla asiantuntijalla on salassapitosäännösten tai muiden tiedon luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada tutkittavakseen valvontatehtävän kannalta välttämättömät asiakirjat ja tiedot, mukaan lukien tarkastuksen kohteena olevaa tietojärjestelmää tai tietoliikennejärjestelyjä koskevat tiedot.

Liikenne- ja viestintävirastolla, tarkastusta tekevällä toisella viranomaisella ja riippumattomalla asiantuntijalla on tarkastusta suorittaessaan myös oikeus päästä maa-asemadataan ja maa-asema- ja tutkatoiminnassa käytettyyn tietojärjestelmään siinä laajuudessa kuin on välttämätöntä 4 ja 6 §:n tai niiden nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä lupaehtojen noudattamisen valvomista varten. Liikenne- ja viestintävirastolla, tarkastusta tekevällä toisella viranomaisella ja riippumattomalla asiantuntijalla on lisäksi tätä varten oikeus toteuttaa tarpeellisia tietoturvasuunnitelmia. Sähköisten viestien, välitystietojen ja sijaintitietojen käsittelyyn sovelletaan, mitä 14 §:ssä säädetään.

Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa tarkastuksen saa toimittaa ainoastaan viranomainen ja vain, jos on olemassa perusteltu ja yksilöity syy epäillä tätä lakia rikotaan tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena rikoslaisissa (39/1889) säädetty rangaistus, ja jos pääsy pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyyn tilaan on rikkomuksen selvittämiseksi välttämätöntä. Tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

14 §

Tiedonsaantioikeus sähköistä viestintää koskevista tiedoista

Liikenne- ja viestintävirastolla on salassapitosäännösten ja muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada toiminnanharjoittajalta välitystiedot, sijaintitiedot ja viestit, jos ne ovat tarpeen 6 §:n tai sen nojalla annettujen säännösten tai lupaehtojen noudattamisen valvomista varten tai merkittävien tietoturvaloukkausten tai -uhkien selvittämiseksi.

Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus tarkkailla ja käyttää myös muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitetun radiolähetyksen välitystietoja ja sisältöä, jos se on tarpeen 6 §:n tai sen nojalla annettujen säännösten tai lupaehtojen noudattamisen valvomista varten.

Edellä 2 momentissa tarkoitettussa tarkkailussa ja käytössä sekä 13 §:n 3 momentissa tarkoitettussa maa-asemadataan tai tietojärjestelmään kohdistuvassa tarkastuksessa ei saa rajoittaa luottamuksellisen viestin tai yksityisyyden suojaa enempää kuin on välttämätöntä.

Mitä sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 319 §:ssä ja 316 §:n 4 momentissa säädetään Liikenne- ja viestintäviraston viesteistä, välitystiedoista, sijaintitiedoista sekä luottamuksellisen radiolähetyksen sisällöstä ja olemassaolosta saamien ja hankkimien tietojen salassapidosta, luovuttamisesta ja hävittämisestä, sovelletaan myös Liikenne- ja viestintäviraston tämän pykälän nojalla saamiin ja hankkimiin tietoihin.

15 §

Tietojen luovuttaminen ja virka-apu

Liikenne- ja viestintävirastolla sekä puolustusministeriöllä, ulkoministeriöllä, liikenne- ja viestintäministeriöllä, Suojelupoliisilla ja Puolustusvoimilla on salassapitosäännösten tai muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamisen yhteydessä saamansa tai laatimansa asiakirja sekä ilmaista salassa pidettävä tieto toisilleen, jos se on näille tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä.

Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus saada pyynnöstä virka-apua poliisilta ja Puolustusvoimilta tehtäviensä suorittamiseksi 13 §:ssä tarkoitetuissa tarkastuksissa ja 17 §:ssä tarkoitettujen väliaikaisten toimenpiteiden käytäntöön panemiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu oikeus luovuttaa tietoja koskee myös 14 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja, jos tiedon luovuttaminen on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaarantumisen arvioimiseksi. Tietojen luovuttamisella ei saa rajoittaa luottamuksellisen viestin eikä yksityisyyden suojaa enempää kuin on välttämätöntä.

Mitä 14 §:n 4 momentissa säädetään tietojen salassapidosta, ei estä tietojen antamista toiselle viranomaiselle, jos se on tarpeen maa-asema- tai tutkatoimintaan liittyvän rikoksen selvittämistä tai syytteesen panoa varten.

16 §

Valvontapäätös

Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa huomautuksen sille, joka rikkoo tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä, määräyksiä, päätöksiä ja lupaehtoja, sekä velvoittaa tämän korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä kohtuullisessa määräajassa. Päätöksen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko tai uhka, että toiminta keskeytetään osaksi tai kokonaan taikka että tekemättä jätetty toimenpide teetetään asianomaisen kustannuksella. Uhkasakosta, keskeyttämisuhausta ja teettämisuhausta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

17 §

Väliaikainen päätös

Jos tätä lakia taikka sen nojalla annettua säännöstä, määräystä, päätöstä tai lupaehtoa koskeva virhe tai laiminlyönti aiheuttaa välitöntä vaaraa kansalliselle turvallisuudelle tai maanpuolustukselle, Liikenne- ja viestintävirasto voi väliaikaisena toimenpiteenä keskeyttää vaaraa aiheuttavan maa-asema- tai tutkatoiminnan tai rajoittaa sitä taikka määrätä muista tarvittavista väliaikaisista toimenpiteistä. Päätöksen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko tai uhka, että toiminta keskeytetään osaksi tai kokonaan taikka että tekemättä jätetty toimenpide teetetään asianomaisen kustannuksella.

Liikenne- ja viestintäviraston on ennen väliaikaisia toimia koskevan päätöksen antamista varattava sen saajalle tilaisuus tulla kuulluksi, paitsi jos kuulemista ei voida toimittaa niin nopeasti kuin asian kiireellisyys välttämättä vaatii.

18 §

Viranomaismaksut

Tässä laissa säädetyn luvan hakija on velvollinen suorittamaan Liikenne- ja viestintävirastolle hakemuksen yhteydessä maksun, jonka määrä on 2000 euroa. Hakemusmaksua ei palauteta, vaikka lupahakemuksesta luovuttaisiin tai se hylättäisiin.

Maa-asema- tai tutkatoimintaluvan haltija on velvollinen suorittamaan vuosittaisen valvontamaksun. Valvontamaksua ei palauteta, vaikka maa-asema- tai tutkatoiminnan harjoittaja lopettaisi toimintansa kesken kalenterivuotta.

Maa-asema- ja tutkatoiminnan valvontamaksut ovat seuraavat:

- 1) liiketoimintatarkoituksessa harjoitetusta maa-asema- tai tutkatoiminnasta 1200 euroa
- 2) tutkimus- tai koulutustoiminnasta, joka ei ole kaupallista, 300 euroa

Maksu määrätään maksettavaksi Liikenne- ja viestintäviraston päätöksellä.

19 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Muutoksenhaussa uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista sekä teettämisen tai keskeyttämisuhan asettamista ja täytäntöönpantavaksi määräämistä koskevaan päätökseen sovelletaan kuitenkin, mitä uhkasakkolaissa säädetään.

Liikenne- ja viestintäviraston päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

20 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa aloitettua maa-asema- tai tutkatoimintaa saadaan jatkaa ilman 4 §:ssä tarkoitettua lupaa 12 kuukauden ajan tämän lain voimaantulopäivästä lukien. Toiminta katsotaan aloitetuksi sinä päivänä, jona maa-asema tai tutka on otettu käyttöön.

2.

Laki

avaruustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan avaruustoiminnasta annetun lain (63/2018) 1, 3 ja 4 §, 5 §:n 2 momentti, 12–15 ja 17–21 § sekä
lisätään lakiin uusi 2 a luku ja 17 a § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan Suomen valtion alueella harjoitettavaan avaruustoimintaan.

Lakia sovelletaan lisäksi Suomen valtion alueen ulkopuolella harjoitettavaan avaruustoimintaan, jos avaruustoimintaa:

- 1) harjoitetaan Suomessa rekisteröidyssä aluksessa; tai
- 2) harjoittaa Suomen kansalainen tai oikeushenkilö, jolla on Suomessa kotipaikka.

Tässä laissa säädetään myös satelliittikaukokartoituksesta, jota koskeva tosiasiallinen määräysvalta on Suomessa ja jossa käytettävien yhden tai useamman laitteen tai laitteiston suorituskyky ylittää valtioneuvoston asetuksessa säädetyt raja-arvot. Tämän lain 11a, 12–15, 17, 17a ja 21 §:ää ei kuitenkaan sovelleta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 1 momentin 1–7 kohdassa tarkoitetun viranomaisen harjoittamaan satelliittikaukokartoitukseen, ellei kyseessä ole viranomaisen harjoittama kaupallinen toiminta.

Suomen ilmatilassa liikkuvaan avaruusesineeseen sovelletaan soveltuvin osin siviili-ilmailua koskevia säännöksiä.

Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta säädetään rikoslain (39/1889) 1 luvussa.

Satelliittikaukokartoituksessa käytettävien laitteiden suorituskykyjen 3 momentissa tarkoitettuista raja-arvoista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Lain soveltaminen puolustushallinnossa

Tämän lain 5, 8, 11, 11a–11d, 12–15, 17, 17a ja 18–21 §:ää ei sovelleta Puolustusvoimien harjoittamaan avaruustoimintaan eikä satelliittikaukokartoitukseen.

Puolustusministeriölle kuuluu Puolustusvoimien avaruustoiminnan ja satelliittikaukokartoituksen yleinen ohjaus ja valvonta. Pääesikunta valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista Puolustusvoimissa. Pääesikunta toimittaa kerran vuodessa raportin Puolustusvoimien harjoittamasta avaruustoiminnasta ja satelliittikaukokartoituksesta puolustusministeriölle ja työ- ja elinkeinoministeriölle.

Puolustusvoimien avaruustoiminnassa ja satelliittikaukokartoituksessa on varmistettava toiminnan tekniset edellytykset ja toiminnan turvallisuus.

Puolustusvoimien avaruustoiminnan ja satelliittikaukokartoituksen valvonnasta voidaan säätää tarkemmin puolustusministeriön asetuksella.

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *avaruustoiminnalla* avaruusesineen lähettämistä avaruuteen, avaruusesineen operointia ja muuta määräysvaltaa siihen avaruudessa sekä avaruusesineen palauttamista ja palautumista maahan;

2) *avaruusesineellä* esinettä, joka on lähetetty tai joka on tarkoitus lähettää avaruuteen, mukaan lukien tällaisen esineen osat, ja laitetta, jota on käytetty tai jota on tarkoitus käyttää esineen lähettämiseksi avaruuteen, mukaan lukien tällaisen laitteen osat;

3) *toiminnanharjoittajalla* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka harjoittaa tai jonka on tarkoitus harjoittaa avaruustoimintaa tai joka tosiasiallisesti vastaa toiminnasta;

4) *satelliittikaukokartoituksella* avaruusesineessä olevan sellaisen laitteen tai laitteiston operointia, joka kykenee havaitsemaan maan tai veden pinnalla tai niiden alapuolella tai ilmassa olevista kohteista taikka toisista avaruusesineistä tai taivaankappaleista säteilevää tai heijastuvaa sähkömagneettista säteilyä ja taltioimaan siitä tietoa;

5) *kaukokartoitustoimijalla* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, jolla on tosiasiallinen määräysvalta siihen, mitä tietoja satelliittikaukokartoitukseen kykenevillä laitteilla tai laitteistolla kerätään ja taltioidaan;

6) *kaukokartoitusdatalla* kaukokartoitustoimijan hallussa olevia satelliittikaukokartoituksessa käytetyn laitteen tai laitteiston välittämiä signaaleita tai taltioimaa tietoa ja niistä johdettuja muita kuin sellaisia tuotteita, jotka eivät pääasiallisesti perustu laitteen tai laitteiston välittämiin signaaleihin vaan on saatu loppupäätelminä eri tietojen yhdistelyn tai manipuloinnin taikka näihin perustuvien laskelmien kautta, signaalien ja taltioitujen tietojen varastointivaiheesta taikka lähetys- tai esitystavasta riippumatta..

5 §

Avaruustoiminnan luvanvaraisuus ja luvan myöntämisen edellytykset

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että:

- 1) toiminnanharjoittaja on arvioitu luotettavaksi 17 a §:ssä tarkoitetulla tavalla ja hänellä on tarvittava tekninen asiantuntemus ja taloudelliset edellytykset harjoittaa avaruustoimintaa;
- 2) toiminnanharjoittaja on toimittanut työ- ja elinkeinoministeriölle arvion avaruustoiminnan riskeistä ja tämän arvion mukaan toiminnasta ei ole erityistä vaaraa ihmisille tai omaisuudelle eikä yleiselle turvallisuudelle;
- 3) toiminnanharjoittaja pyrkii 10 §:ssä säädetyn mukaisesti estämään avaruusromun syntyminen sekä haitalliset vaikutukset ympäristöön maan pinnalla, ilmakehässä ja avaruudessa;
- 4) toiminnanharjoittajalla on suunnitelma avaruustoiminnan lopettamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä;
- 5) avaruustoiminta ei ole ristiriidassa kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa;
- 6) toiminnanharjoittaja täyttää 8 §:ssä säädetty vakuuttamista koskevat vaatimukset;
- 7) toiminnanharjoittaja noudattaa Kansainvälisen televiestintäliiton voimassa olevia sääntöjä;
- 8) toiminnanharjoittaja esittää selvityksen voimassa olevien vientivalvontasäännösten noudattamisesta; ja
- 9) jos avaruustoimintaan kuuluu satelliittikaukokartoitusta, toiminnanharjoittaja noudattaa 2 a luvun säännöksiä.

2 a luku

Satelliittikaukokartoitus

11 a §

Satelliittikaukokartoituksen luvanvaraisuus ja luvan myöntämisen edellytykset

Satelliittikaukokartoitusta saa harjoittaa vain sellainen kaukokartoitustoimija, jolle työ- ja elinkeinoministeriö on antanut etukäteen luvan siihen. Lupa voidaan myöntää toistaiseksi tai määräajaksi. Lupa voidaan liittää toiminnan turvallisuuden ja valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että:

- 1) kaukokartoitustoimija on arvioitu 17 a §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettavaksi ja sillä on riittävä asiantuntemus ja kyky toteuttaa tarvittavat toimenpiteet satelliittikaukokartoituksessa käytettävien laitteiden tai laitteiston sekä datan suojaamiseksi oikeudettomalta pääsylvästä sekä estää niiden käyttö tämän lain vastaisesti;
- 2) kaukokartoitustoimija on antanut työ- ja elinkeinoministeriölle selvityksen 11 c §:ssä säädettyjen turvallisuusvaatimusten täytymisestä;
- 3) kaukokartoitustoimija on antanut työ- ja elinkeinoministeriölle selvityksen satelliittikaukokartoituksessa käytettävien laitteiden tai laitteiston teknisistä ominaisuuksista, mukaan lukien niiden erotuskyky, paikannustarkkuus, aikaresoluutio, taajuuskaistat ja laatu, sekä tiedot toiminnan ohjauskeskuksen sijainnista ja toiminnassa käytettävistä maa-asetuksista;
- 4) kaukokartoitustoimija on antanut työ- ja elinkeinoministeriölle selvityksen satelliittikaukokartoituksen tarkoituksesta sekä kaukokartoitusdatan käyttötarkoituksesta ja kohderyhmistä;
- 5) kaukokartoitustoimija on antanut työ- ja elinkeinoministeriölle selvityksen käytössään olevista asiakkaan tunnistamiseen ja tuntemiseen liittyvistä menettelytavoista;
- 7) satelliittikaukokartoitus ei ole ristiriidassa kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa; ja
- 8) kaukokartoitustoimija noudattaa Kansainvälisen televiestintäliiton voimassa olevia sääntöjä.

Kaukokartoitustoimijan on lupahakemuksessaan esitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen ja luotettava selvitys 2 momentissa säädettyjen edellytysten täytymisestä sekä omistussuhteistaan, jos se on oikeushenkilö.

Jos satelliittikaukokartoitus kuuluu avaruustoimintaan, jossa toiminnanharjoittaja ja kaukokartoitustoimija on sama henkilö, voi tämä hakea lupaa satelliittikaukokartoitukseen yhdessä avaruustoimintaan haettavan luvan kanssa. Näissä tapauksissa työ- ja elinkeinoministeriö voi antaa yhteisen lupapäätöksen avaruustoiminnan ja satelliittikaukokartoituksen harjoittamisesta.

Tarkempia säännöksiä luvan hakemisesta ja lupahakemuksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

11 b §

Viranomaisen satelliittikaukokartoitusta koskeva ilmoitusvelvollisuus

Satelliittikaukokartoitusta harjoittavan viranomaisen tulee ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle harjoittamastaan satelliittikaukokartoituksesta sekä mahdollisista muutoksista toiminnassaan. Viranomaisen tulee myös ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle, jos toiminta siirretään toiselle viranomaiselle.

Tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettun ilmoituksen toimittamisesta ja ilmoituksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

11 c §

Satelliittikaukokartoituksen turvallisuusvaatimukset

Kaukokartoitustoimijan on huolehdittava satelliittikaukokartoitukseen ja siinä käytettäviin laitteisiin tai laitteistoon ja tiloihin sekä datan käsittelyyn kohdistuvien riskien hallinnasta. Satelliittikaukokartoituksen ja kaukokartoitustoimijan on täytettävä seuraavat turvallisuusvaatimukset:

1) kaukokartoitusdatan vastaanotto ja käsittely on tietoturvallista ja toiminnassa käytetyt järjestelmät ja laitteet on riittävällä tavalla suojattu ulkoisilta häiriöiltä ja tietoturvauhilta;

2) satelliittikaukokartoituksessa käytettyihin järjestelmiin ja laitteisiin kohdistuvat tietoturvaloukkaukset ja -uhat voidaan havaita;

3) ulkopuolisilla tahoilla ei ole oikeudetonta pääsyä satelliittikaukokartoituksessa käytettäviin laitteisiin ja tiloihin eikä toiminnassa tuotettuun kaukokartoitusdataan;

4) kaukokartoitustoimijalla on käytössään menettelytavat asiakkaan tunnistamiseksi ja tuntemiseksi, joiden avulla voidaan riittävällä varmuudella todeta kenelle ja mihin tarkoitukseen kaukokartoitusdataa luovutetaan;

5) satelliittikaukokartoituksessa käytettävien laitteiden suorituskykyä, käytettävyyttä, laatua ja toimintavarmuutta sekä kaukokartoitusdatan laatua ja eheyttä voidaan seurata sekä laitteiden toimivuutta merkittävästi häiritsevät viat ja häiriöt havaita; ja

6) lukuun ottamatta Suomen viranomaisten lukuun suoritettavaa kuvaamista, käytössä olevia avaruusesineitä kuvataan vain asianomaisen avaruusesineen omistajan annettua siihen kirjallisen suostumuksen, joka on arkistoitava luotettavasti, jos kuvaamisen tuloksena voidaan saada dataa, joka esittää kyseisen avaruusesineen tarkkuudella, joka ylittää valtioneuvoston asetuksessa säädettyt raja-arvot.

Avaruusesineiden kuvaamisen 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetuista raja-arvoista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Tarkempia säännöksiä satelliittikaukokartoitustoiminnan turvallisuudesta harjoittamisesta ja turvallisuuteen vaikuttavien laitteiden ja toimintojen vähimmäisvaatimuksista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

11 d §

Kaukokartoitusdatan luovuttaminen

Kaukokartoitusdataa saa luovuttaa vain kaukokartoitustoimijan tunnistamille ja tuntemille asiakkaille.

Kaukokartoitusdataa ei saa luovuttaa sotilaalliseen käyttöön Euroopan Unionin tai Yhdistyneiden Kansakuntien asevientikieltoon asettamaan maahan tai muuhun Euroopan Unionin tai Yhdistyneiden Kansakuntien asettamien pakotteiden vastaiseen käyttöön.

Kaukokartoitustoimijan on ilmoitettava viipymättä työ- ja elinkeinoministeriölle, jos sillä on syytä epäillä luovuttaneensa kaukokartoitusdataa 2 momentissa tarkoitettuihin tarkoituksiin tai se epäilee luovutuksen muuten vaarantavan kansallista turvallisuutta, Suomen kansainvälisten velvoitteiden noudattamista tai olevan ristiriidassa Suomen ulko- tai turvallisuuspolitiikan kanssa. Sama koskee tilanteita, joissa kaukokartoitustoimija havaitsee, että kaukokartoitusdataan on päässyt käsiksi henkilö, jolla ei siihen ole oikeutta.

Valmiuslaissa (1552/2011) tarkoitetuissa poikkeusoloissa kaukokartoitustoimijan on turvattava etuoikeus saada käyttöönsä kaukokartoitusdataa asianomaisille Suomen viranomaisille, kun nämä katsovat sen olevan tarpeen kansallisen turvallisuuden tai Suomen ulko- tai turvallisuuspoliittisten etujen suojaamiseksi. Tällaisessa tilanteessa kaukokartoitustoimijalla on oikeus saada korvaus viranomaisten etuoikeuden täyttämisestä.

Tarkempia säännöksiä satelliittikaukokartoitustoiminnan asiakkaista ja kaukokartoitusdatan käytön rajoituksista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

12 §

Tiedonantovelvollisuus

Toiminnanharjoittajan on viipymättä annettava työ- ja elinkeinoministeriölle tiedot muutoksista, jotka voivat vaikuttaa 5 §:n 2 momentissa säädettyihin luvan myöntämisen edellytyksiin tai luvan ehtoihin taikka avaruusesineiden rekisteriin merkittyihin tietoihin. Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava myös avaruusesineen omistussuhteiden muutoksista ja avaruustoiminnan lopettamisesta viipymättä.

Sen lisäksi mitä kaukokartoitustoimijan ilmoitusvelvollisuudesta säädetään 11 d §:n 3 momentissa, kaukokartoitustoimijan on viipymättä annettava työ- ja elinkeinoministeriölle tiedot muutoksista, jotka voivat vaikuttaa 11 a §:n 2 momentissa säädettyihin luvan myöntämisen edellytyksiin tai luvan ehtoihin. Kaukokartoitustoimijan on ilmoitettava myös satelliittikaukokartoituksen lopettamisesta viipymättä.

Tarkempia säännöksiä tämän pykälän nojalla annettavista tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

13 §

Luvan muuttaminen ja peruuttaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö voi muuttaa avaruustoiminnan tai satelliittikaukokartoituksen harjoittamiseen myönnettyä lupaa tai peruuttaa luvan, jos:

1) lupahakemuksessa tai sen liitteissä on annettu virheellisiä tai puutteellisia tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet lupaharkintaan;

2) toiminnanharjoittaja tai kaukokartoitustoimija ei enää täytä olennaisia 5 §:n 2 momentissa tai 11 a §:n 2 momentissa säädettyjä luvan myöntämisen edellytyksiä;

3) toiminnanharjoittaja tai kaukokartoitustoimija on olennaisella tavalla laiminlyönyt tai rikkonut tässä laissa säädettyä velvollisuutta tai rajoitusta taikka luvan ehtoja; tai

4) luvan muuttaminen tai peruuttaminen on välttämätöntä Suomen kansainvälisten sitoumusten tai velvoitteiden vuoksi.

Työ- ja elinkeinoministeriön on ennen 1 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä asetettava toiminnanharjoittajalle tai kaukokartoitustoimijalle kohtuullinen määräaika korjata puute, virhe, rikkomus tai laiminlyönti. Satelliittikaukokartoitus on kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriön määräyksestä keskeytettävä välittömästi, jos se on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten etujen suojaamiseksi taikka Suomen kansainvälisten velvoitteiden noudattamiseksi. Lupa voidaan peruuttaa vain erityisen painavista syistä, jos luvan muuttaminen ei ole mahdollista tai jos luvan haltija ei kehotuksesta huolimatta ole sille asetetussa kohtuullisessa määräajassa korjannut puutetta, virhettä, rikkomusta tai laiminlyöntiä.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi asettaa luvan muuttamista tai peruuttamista koskevassa päätöksessään tarpeellisia ehtoja avaruustoiminnan tai satelliittikaukokartoituksen turvallisesta jatkamisesta tai lopettamisesta. Peruuttaessaan luvan ministeriö voi myös määrätä, että toiminnanharjoittajan on siirrettävä avaruustoiminta toisen toiminnanharjoittajan jatkettavaksi.

14 §

Valvonta

Työ- ja elinkeinoministeriö valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista.

Toiminnanharjoittajan on toimitettava vuosittain työ- ja elinkeinoministeriölle raportti harjoittamastaan avaruustoiminnasta.

Kaukokartoitustoimijan on toimitettava vuosittain työ- ja elinkeinoministeriölle raportti harjoittamastaan satelliittikaukokartoituksesta ja asiakkaistaan. Jos satelliittikaukokartoitus kuuluu avaruustoimintaan, jossa toiminnanharjoittaja ja kaukokartoitustoimija ovat sama henkilö, voi tämä sisällyttää satelliittikaukokartoitusta koskevan vuosiraportin avaruustoiminnan vuosiraporttiin.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus saada toiminnanharjoittajalta ja kaukokartoitustoimijalta myös muut tarpeelliset tiedot valvontaa varten.

Tarkempia säännöksiä 2 ja 3 momentissa tarkoitettua raportin sisällöstä sekä valvontaa varten tarvittavista tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

15 §

Tarkastusoikeus

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus suorittaa 14 §:n mukaisessa valvonnassa tarpeellisia toiminnanharjoittajan avaruustoimintaan ja avaruusesineeseen sekä kaukokartoitustoimijan satelliittikaukokartoitukseen ja siinä käytettyihin laitteisiin tai laitteistoon kohdistuvia tarkastuksia tai teettää tarkastukset toisella viranomaisella. Ministeriö voi teettää muun kuin Puolustusvoimien lukuun toteutettua toiminnan tarkastuksen myös riippumattomalla asiantuntijalla. Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tämän pykälän mukaisia tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Tarkastusta suorittavalla virkamiehellä ja riippumattomalla asiantuntijalla on oikeus päästä tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa toiminnanharjoittajan tai kaukokartoitustoimijan hallinnassa tai käytössä oleviin avaruustoiminnan tai satelliittikaukokartoituksen harjoittamiseen käytettäviin tai käytettyihin tiloihin ja muille alueille, joihin pääsy on välttämätöntä avaruustoiminnan tai satelliittikaukokartoituksen valvonnassa, sekä saada tutkittavakseen valvontatehtävän kannalta välttämättömät asiakirjat ja tiedot sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään.

Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa tarkastuksen saa tehdä ainoastaan tilanteissa, joissa on olemassa perusteltu ja yksilöity syy epäillä tätä lakia rikotun tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena 21 §:ssä säädetty seuraamusmaksu tai rikoslaissa (39/1889) säädetty rangaistus, ja joissa pääsy pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyyn tilaan on asian selvittämiseksi välttämätöntä. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa tarkastuksen saa suorittaa vain viranomainen.

Tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

17 §

Lausunnot

Työ- ja elinkeinoministeriön on 5 §:ssä, 8 §:n 2 momentissa sekä 11 § ja 11 a §:ssä tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan sekä toiminnanharjoittajan tai kaukokartoitustoimijan luotettavuuden arvioimiseksi 17 a §:ssä tarkoitettulla tavalla pyydyttävä lausuntoja muilta viranomaisilta, jollei lausunnon pyytäminen ole ilmeisen tarpeetonta. Ministeriö voi pyytää lausuntoja myös arvioidessaan edellytyksiä luvan muuttamiselle tai peruuttamiselle 13 §:n nojalla tai suorittaessaan 14 §:ssä tarkoitettua valvontaa. Työ- ja elinkeinoministeriö voi pyytää lausuntoja myös erityistä asiantuntemusta edustavilta riippumattomilta asiantuntijoilta.

17 a §

Luotettavuuden arviointi

Tämän lain 5 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua toiminnanharjoittajan luotettavuutta sekä 11 a §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua kaukokartoitustoimijan luotettavuutta arvioidaan tässä pykälässä säädetyllä tavalla. Jos toiminnanharjoittaja tai kaukokartoitustoimija on oikeushenkilö, edellytys luotettavuudesta koskee myös toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa. Vaatimus luotettavuudesta koskee myös avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta harjoittavan oikeushenkilön omistajia, joilla on vähintään 10 prosentin omistusosuus tai äänivalta yrityksessä.

Henkilöä ei pidetä luotettavana, jos:

1) hän on viiden arviota edeltäneen vuoden aikana tuomittu rangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta;

2) hänen on muutoin asemansa tai toimintansa perusteella katsottava olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa yhteensopivalla tavalla;

3) häntä koskevia liiketoimintakieltoja on merkitty viranomaisen rekisteriin tai luottotietorekisteriin; tai

4) hän on konkurssissa taikka ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan ja voidaan katsoa, että tämä altistaa hänet hyväksikäytölle, painostukselle, lahjomiselle tai muulle epäasialliselle vaikuttamiselle tai on muutoin omiaan vaarantamaan hänen mahdollisuuksiaan tai kykyään huolehtia tämän lain tai sen nojalla annetun luvan tai luvan ehtojen mukaisista velvollisuuksistaan riippumattomasti ja muutoinkin luotettavasti.

Toimivaltaisen viranomaisen on luonnollisen henkilön luotettavuuden arvioinnin lopputulosta harkitessaan otettava erityisesti huomioon henkilön toiminnan tai taustojen merkittävyys koko toiminnanharjoittajan tai kaukokartoitustoimijan kannalta suhteessa avaruustoiminnan tai satelliittikaukokartoituksen harjoittamiseen. Luotettavuuden arviointi perustuu kokonaisarviointiin, jossa on otettava huomioon henkilön asema ja määräysvalta avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta harjoittavassa yhteisössä.

Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi selvitykseksi on hyväksyttävä rikosrekisterilain (770/1993) nojalla saatavat tiedot ja ulkomaisen henkilön osalta tämän alkuperämaan tai sijoittautumismaan toimivaltaisen viranomaisen antama ote rikosrekisteristä. Rikosrekisteriote ei saa olla kuutta kuukautta vanhempi. Jollei ulkomaisen henkilön sijoittautumismaassa anneta edellä tarkoitettua otetta tai todistusta, niiden sijasta näytöksi on hyväksyttävä henkilön sijoittautumismaan lainsäädännön mukainen valahtoinen tai vakuutuksella vahvistettu ilmoitus.

Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu määräaika on laskettava tuomion lainvoimaiseksi tulosta hakemuksen vastaanottohetkeen.

18 §

Viranomaisen tiedonsaantioikeus

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on salassapitosäännösten ja muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada muilta viranomaisilta tässä laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömiä tietoja toiminnanharjoittajaa ja kaukokartoitustoimijaa koskevista seikoista.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta maksutta tässä laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot toiminnanharjoittajasta ja kaukokartoitustoimijasta sekä näiden hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenistä ja varajäsenistä, toimitusjohtajasta ja tämän sijaisesta, vastuunalaisista yhtiömiehistä sekä muista ylimpään johtoon kuuluvista. Oikeus saada tietoja koskee myös sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitettujen sakkorekisterin tietoja.

19 §

Uhkasakko

Työ- ja elinkeinoministeriö voi tehostaa 13 §:n 2 ja 3 momentin nojalla antamaansa määräystä uhkasakolla.

20 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

HE 113/2022 vp

Muutoksenhaussa uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista koskevaan päätökseen sovelletaan kuitenkin, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

21 §

Seuraamusmaksu

Työ- ja elinkeinoministeriö voi määrätä seuraamusmaksun sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta:

- 1) harjoittaa avaruustoimintaa ilman 5 §:ssä tarkoitettua lupaa;
- 2) siirtää avaruusesinettä tai avaruustoimintaa koskevan tosiasiallisen määräysvallan toiselle toiminnanharjoittajalle tai omistajalle ilman 11 §:ssä tarkoitettua hyväksyntää;
- 3) avaruustoiminnassa laiminlyö 8 §:ssä säädetyn velvollisuuden ottaa vakuutus;
- 4) harjoittaa satelliittikaukokartoitusta ilman 11 a §:ssä tarkoitettua lupaa; tai
- 5) laiminlyö 11 d §:n 3 momentissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden tai 12 §:ssä tai 14 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetun tiedonantovelvollisuuden.

Oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään 500 000 euroa, kuitenkin enintään neljä prosenttia oikeushenkilön edellisen vuoden tilikauden liikevaihdosta. Luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään neljä prosenttia hänen rikkomuksen päättymistä edeltäneenä vuonna toimitetun verotuksen mukaisista tuloistaan, kuitenkin enintään 50 000 euroa.

Seuraamusmaksun suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon:

- 1) rikkomuksen laatu, laajuus, vahingollisuus, kestoaika ja toistuvuus;
- 2) rikkomuksella saavutettu hyöty, jos tämä tieto on saatavilla;
- 3) toiminnanharjoittajan toimet vahingon lieventämiseksi tai korjaamiseksi; ja
- 4) toiminnanharjoittajan taloudellinen asema.

Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

Seuraamusmaksua ei määrätä, jos menettelyä on pidettävä vähäisenä tai jos maksun määrääminen on menettelyn laatu, toistuvuus, suunnitelmallisuus ja muut olosuhteet huomioon ottaen kohtuutonta. Seuraamusmaksu voidaan jättää määräämättä, jos toiminnanharjoittaja on ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin menettelyn korjaamiseksi välittömästi sen havaitsemisen jälkeen eikä menettely ole vakava tai toistuva. Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos teosta on kulunut yli viisi vuotta.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Sille, jolle on määrätty seuraamusmaksu, ei saa samasta teosta tuomita tuomioistuimessa rangaistusta.

Seuraamusmaksu vanhene viiden vuoden kuluttua lainvoiman saaneen ratkaisun antamisesta. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa aloitettua satelliittikaukokartoitusta voidaan jatkaa ilman 11 a §:ssä tarkoitettua lupaa kahdentoista kuukauden ajan lain voimaantulopäivästä lukien.

3.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1:n § 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 714/2022 seuraavasti:

1 §

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, kasvinterveyslain (1110/2019) 26 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (1277/2019) 15 §:ssä tarkoitettu tuontivalvonnan seuraamusmaksu, tieliikennelain (729/2018) 161 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, ajokorttilain (386/2011) 93 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, vesiliikennelain (782/2019) 122 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 268 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, ajoneuvolain (82/2021) 195 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu ja 189–192 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, rehulain (1263/2020) 51 §:ssä tarkoitettu rehuvalvonnan seuraamusmaksu, elintarvikelain (297/2021) 67 §:ssä tarkoitettu elintarvikevalvonnan seuraamusmaksu, eläintautilain (76/2021) 94 a §:ssä tarkoitettu eläintautivalvonnan seuraamusmaksu, eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain (1069/2021) 36 §:ssä tarkoitettu eläinten tunnistamis- ja rekisteröintivalvonnan seuraamusmaksu ja 37 §:ssä tarkoitettu eläimen tunnistusasiakirjan mukana pitämistä ja esittämistä koskevan velvollisuuden rikkomisesta määrättävä liikennevirhemaksu, luonnonmukaisesta tuotannosta annetun lain (1330/2021) 38 §:ssä tarkoitettu luomuvalvonnan seuraamusmaksu, jalokineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (265/2022) 8 ja 9 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, lannoitelain (711/2022) 37 §:ssä tarkoitettu lannoitevalvonnan seuraamusmaksu ja avaruustoiminnasta annetun lain (63/2018) 21 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

HE 113/2022 vp

Helsingissä 25.8.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Elinkeinoministeri Mika Lintilä

2.

Laki

avaruustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan avaruustoiminnasta annetun lain (63/2018) 1, 3 ja 4 §, 5 §:n 2 momentti, 12–15 ja 17–21 § sekä
lisätään lakiin uusi 2 a luku ja 17 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan Suomen valtion alueella harjoitettavaan avaruustoimintaan.

Lakia sovelletaan lisäksi Suomen valtion alueen ulkopuolella harjoitettavaan avaruustoimintaan, jos avaruustoimintaa:

- 1) harjoitetaan Suomessa rekisteröidyssä aluksessa; tai
- 2) sitä harjoittaa Suomen kansalainen tai oikeushenkilö, jolla on Suomessa kotipaikka.

Suomen ilmatilassa liikkuvaan avaruusesineeseen sovelletaan soveltuvin osin siviili-ilmailua koskevia säännöksiä.

Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta säädetään rikoslain (39/1889) 1 luvussa.

Tätä lakia sovelletaan Suomen valtion alueella harjoitettavaan avaruustoimintaan.

Lakia sovelletaan lisäksi Suomen valtion alueen ulkopuolella harjoitettavaan avaruustoimintaan, jos avaruustoimintaa:

- 1) harjoitetaan Suomessa rekisteröidyssä aluksessa; tai
- 2) harjoittaa Suomen kansalainen tai oikeushenkilö, jolla on Suomessa kotipaikka.

Tässä laissa säädetään myös satelliittikaukokartoituksesta, jota koskeva tosiasiallinen määräysvalta on Suomessa ja jossa käytettävien yhden tai useamman laitteen tai laitteiston suorituskyky ylittää valtioneuvoston asetuksessa säädettyt raja-arvot. Tämän lain 11a, 12–15, 17, 17a ja 21 §:ää ei kuitenkaan sovelleta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 1 momentin 1–7 kohdassa tarkoitetun viranomaisen harjoittamaan satelliittikaukokartoitukseen, ellei kyseessä ole viranomaisen harjoittama kaupallinen toiminta.

Suomen ilmatilassa liikkuvaan avaruusesineeseen sovelletaan soveltuvin osin siviili-ilmailua koskevia säännöksiä.

Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta säädetään rikoslain (39/1889) 1 luvussa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Satelliittikaukokartoituksessa käytettävien laitteiden suorituskykyjen 3 momentissa tarkoitetuista raja-arvoista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 §

3 §

*Lain soveltaminen puolustushallinnossa**Lain soveltaminen puolustushallinnossa*

Tämän lain 5, 8, 11, 14 ja 15 §:ää ei sovelleta puolustusvoimien harjoittamaan avaruustoimintaan.

Tämän lain 5, 8, 11, *11a–11d*, *12–15*, *17*, *17a* ja *18–21* §:ää ei sovelleta Puolustusvoimien harjoittamaan avaruustoimintaan *eikä satelliittikaukokartoitukseen*.

Puolustusministeriölle kuuluu puolustusvoimien avaruustoiminnan yleinen ohjaus ja valvonta. Pääesikunta valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista puolustusvoimissa. Pääesikunta toimittaa kerran vuodessa raportin puolustusvoimien harjoittamasta avaruustoiminnasta puolustusministeriölle ja työ- ja elinkeinoministeriölle.

Puolustusministeriölle kuuluu Puolustusvoimien avaruustoiminnan ja *satelliittikaukokartoituksen* yleinen ohjaus ja valvonta. Pääesikunta valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista Puolustusvoimissa. Pääesikunta toimittaa kerran vuodessa raportin Puolustusvoimien harjoittamasta avaruustoiminnasta ja *satelliittikaukokartoituksesta* puolustusministeriölle ja työ- ja elinkeinoministeriölle.

Puolustusvoimien avaruustoiminnassa on varmistettava toiminnan tekniset edellytykset ja toiminnan turvallisuus.

Puolustusvoimien avaruustoiminnassa ja *satelliittikaukokartoituksessa* on varmistettava toiminnan tekniset edellytykset ja toiminnan turvallisuus.

Puolustusvoimien avaruustoiminnan valvonnasta voidaan säätää tarkemmin puolustusministeriön asetuksella.

Puolustusvoimien avaruustoiminnan ja *satelliittikaukokartoituksen* valvonnasta voidaan säätää tarkemmin puolustusministeriön asetuksella.

4 §

4 §

*Määritelmät**Määritelmät*

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) **avaruustoiminnalla** avaruusesineen lähettämistä avaruuteen, avaruusesineen opeointia ja muuta määräysvaltaa siihen avaruudessa sekä avaruusesineen palauttamista ja palautumista maahan;

1) **avaruustoiminnalla** avaruusesineen lähettämistä avaruuteen, avaruusesineen opeointia ja muuta määräysvaltaa siihen avaruudessa sekä avaruusesineen palauttamista ja palautumista maahan;

2) **avaruusesineellä** esinettä, joka on lähetetty tai joka on tarkoitus lähettää avaruuteen, mukaan lukien tällaisen esineen osat, ja laitetta, jota on käytetty tai jota on tarkoitus käyttää esineen lähettämiseksi avaruuteen, mukaan lukien tällaisen laitteen osat;

2) **avaruusesineellä** esinettä, joka on lähetetty tai joka on tarkoitus lähettää avaruuteen, mukaan lukien tällaisen esineen osat, ja laitetta, jota on käytetty tai jota on tarkoitus käyttää esineen lähettämiseksi avaruuteen, mukaan lukien tällaisen laitteen osat;

Voimassa oleva laki

3) **toiminnanharjoittajalla** luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka harjoittaa tai jonka on tarkoitus harjoittaa avaruustoimintaa tai joka tosiasiallisesti vastaa toiminnasta.

5 §

Avaruustoiminnan luvanvaraisuus ja luvan myöntämisen edellytykset

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että:

1) toiminnanharjoittaja on luotettava ja hänellä on tarvittava tekninen asiantuntemus ja taloudelliset edellytykset harjoittaa avaruustoimintaa;

2) toiminnanharjoittaja on toimittanut ministeriölle arvion avaruustoiminnan riskeistä ja tämän arvion mukaan toiminnasta ei ole erityistä vaaraa ihmisille tai omaisuudelle eikä yleiselle turvallisuudelle;

3) toiminnanharjoittaja pyrkii 10 §:n mukaisesti estämään avaruusromun syntymisen sekä

Ehdotus

3) **toiminnanharjoittajalla** luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka harjoittaa tai jonka on tarkoitus harjoittaa avaruustoimintaa tai joka tosiasiallisesti vastaa toiminnasta;

4) **satelliittikaukokartoituksella** avaruusesineessä olevan sellaisen laitteen tai laitteiston operointia, joka kykenee havaitsemaan maan tai veden pinnalla tai niiden alapuolella tai ilmassa olevista kohteista taikka toisista avaruusesineistä tai taivaankappaleista säteilevää tai heijastuvaa sähkömagneettista säteilyä ja taltioimaan siitä tietoa;

5) **kaukokartoitustoimijalla** luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, jolla on tosiasiallinen määräysvalta siihen, mitä tietoja satelliittikaukokartoitukseen kykenevillä laitteilla tai laitteistolla kerätään ja taltioidaan;

6) **kaukokartoitusdatalla** kaukokartoitustoimijan hallussa olevia satelliittikaukokartoituksessa käytetyn laitteen tai laitteiston välittämiä signaaleita tai taltioimaa tietoa ja niistä johdettuja muita kuin sellaisia tuotteita, jotka eivät pääasiallisesti perustu laitteen tai laitteiston välittämiin signaaleihin vaan on saatu loppupäätelminä eri tietojen yhdistelyn tai manipuloinnin taikka näihin perustuvien laskelmien kautta, signaalien ja taltioitujen tietojen varastointivaiheesta taikka lähetystai esitystavasta riippumatta.

5 §

Avaruustoiminnan luvanvaraisuus ja luvan myöntämisen edellytykset

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että:

1) toiminnanharjoittaja on *arvioitu luotettavaksi 17 a §:ssä tarkoitetulla tavalla* ja hänellä on tarvittava tekninen asiantuntemus ja taloudelliset edellytykset harjoittaa avaruustoimintaa;

2) toiminnanharjoittaja on toimittanut *työ- ja elinkeinoministeriölle* arvion avaruustoiminnan riskeistä ja tämän arvion mukaan toiminnasta ei ole erityistä vaaraa ihmisille tai omaisuudelle eikä yleiselle turvallisuudelle;

3) toiminnanharjoittaja pyrkii 10 §:ssä *säädety*n mukaisesti estämään avaruusromun

Voimassa oleva laki

haitalliset vaikutukset ympäristöön maan pinnalla, ilmakehässä ja avaruudessa;

4) toiminnanharjoittajalla on suunnitelma avaruustoiminnan lopettamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä;

5) avaruustoiminta ei ole ristiriidassa kansallisten turvallisuusetujen, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulkopoliittisten etujen kanssa;

6) toiminnanharjoittaja täyttää 8 §:ssä säädetyt vakuuttamista koskevat vaatimukset;

7) toiminnanharjoittaja noudattaa Kansainvälisen televiestintäliiton voimassa olevia sääntöjä;

8) toiminnanharjoittaja esittää selvityksen voimassa olevien vientivalvontasäännösten noudattamisesta.

Ehdotus

syntymisen sekä haitalliset vaikutukset ympäristöön maan pinnalla, ilmakehässä ja avaruudessa;

4) toiminnanharjoittajalla on suunnitelma avaruustoiminnan lopettamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä;

5) avaruustoiminta ei ole ristiriidassa *kansallisen turvallisuuden*, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa;

6) toiminnanharjoittaja täyttää 8 §:ssä säädetyt vakuuttamista koskevat vaatimukset;

7) toiminnanharjoittaja noudattaa Kansainvälisen televiestintäliiton voimassa olevia sääntöjä;

8) toiminnanharjoittaja esittää selvityksen voimassa olevien vientivalvontasäännösten noudattamisesta; ja

9) jos avaruustoimintaan kuuluu satelliittikaukokartoitusta, toiminnanharjoittaja noudattaa 2 a luvun säännöksiä.

2 a luku

Satelliittikaukokartoitus

11 a §

Satelliittikaukokartoituksen luvanvaraisuus ja luvan myöntämisen edellytykset

Satelliittikaukokartoitusta saa harjoittaa vain sellainen kaukokartoitustoimija, jolle työ- ja elinkeinoministeriö on antanut etukäteen luvan siihen. Lupa voidaan myöntää toistaiseksi tai määräajaksi. Lupa voidaan liittää toiminnan turvallisuuden ja valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että:

1) kaukokartoitustoimija on arvioitu 17 a §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettavaksi ja sillä on riittävä asiantuntemus ja kyky toteuttaa tarvittavat toimenpiteet satelliittikaukokartoituksessa käytettävien laitteiden tai laitteiston sekä datan suojaamiseksi oikeudettomalta pääsylvältä sekä estää niiden käyttö tämän lain vastaisesti;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2) kaukokartoitustoimija on antanut työ- ja elinkeinoministeriölle selvityksen 11 c §:ssä säädettyjen turvallisuusvaatimusten täyttymisestä;

3) kaukokartoitustoimija on antanut työ- ja elinkeinoministeriölle selvityksen satelliittikaukokartoituksessa käytettävien laitteiden tai laitteiston teknisistä ominaisuuksista, mukaan lukien niiden erotuskyky, paikannustarkkuus, aikaresoluutio, taajuuskaistat ja laatu, sekä tiedot toiminnan ohjauskeskuksen sijainnista ja toiminnassa käytettävistä maa-aseamista;

4) kaukokartoitustoimija on antanut työ- ja elinkeinoministeriölle selvityksen satelliittikaukokartoituksen tarkoituksesta sekä kaukokartoitusdatan käyttötarkoituksesta ja kohde-ryhmistä;

5) kaukokartoitustoimija on antanut työ- ja elinkeinoministeriölle selvityksen käytössään olevista asiakkaan tunnistamiseen ja tuntemiseen liittyvistä menettelytavoista;

7) satelliittikaukokartoitus ei ole ristiriidassa kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa; ja

8) kaukokartoitustoimija noudattaa Kansainvälisen televiestintäliiton voimassa olevia sääntöjä.

Kaukokartoitustoimijan on lupahakemuksessaan esitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen ja luotettava selvitys 2 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymisestä sekä omistussuhteistaan, jos se on oikeushenkilö.

Jos satelliittikaukokartoitus kuuluu avaruustoimintaan, jossa toiminnanharjoittaja ja kaukokartoitustoimija on sama henkilö, voi tämä hakea lupaa satelliittikaukokartoitukseen yhdessä avaruustoimintaan haettavan luvan kanssa. Näissä tapauksissa työ- ja elinkeinoministeriö voi antaa yhteisen lupapäätöksen avaruustoiminnan ja satelliittikaukokartoituksen harjoittamisesta.

Tarkempia säännöksiä luvan hakemisesta ja lupahakemuksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 b §

Viranomaisen satelliittikaukokartoitusta koskeva ilmoitusvelvollisuus

Satelliittikaukokartoitusta harjoittavan viranomaisen tulee ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle harjoittamastaan satelliittikaukokartoituksesta sekä mahdollisista muutoksista toiminnassaan. Viranomaisen tulee myös ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle, jos toiminta siirretään toiselle viranomaiselle.

Tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen ilmoituksen toimittamisesta ja ilmoituksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

11 c §

Satelliittikaukokartoituksen turvallisuusvaatimukset

Kaukokartoitustoimijan on huolehdittava satelliittikaukokartoitukseen ja siinä käytettäviin laitteisiin tai laitteistoon ja tiloihin sekä datan käsittelyyn kohdistuvien riskien hallinnasta. Satelliittikaukokartoituksen ja kaukokartoitustoimijan on täytettävä seuraavat turvallisuusvaatimukset:

1) kaukokartoitusdatan vastaanotto ja käsittely on tietoturvallista ja toiminnassa käytetyt järjestelmät ja laitteet on riittävällä tavalla suojattu ulkoisilta häiriöiltä ja tietoturvahilta;

2) satelliittikaukokartoituksessa käytettyihin järjestelmiin ja laitteisiin kohdistuvat tietoturvaloukkaukset ja -uhat voidaan havaita;

3) ulkopuolisilla tahoilla ei ole oikeudetonta pääsyä satelliittikaukokartoituksessa käytettäviin laitteisiin ja tiloihin eikä toiminnassa tuotettuun kaukokartoitusdataan;

4) kaukokartoitustoimijalla on käytössään menettelytavat asiakkaan tunnistamiseksi ja tuntemiseksi, joiden avulla voidaan riittävällä varmuudella todeta kenelle ja mihin tarkoitukseen kaukokartoitusdataa luovutetaan;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5) satelliittikaukokartoituksessa käytettävien laitteiden suorituskykyä, käytettävyyttä, laatua ja toimintavarmuutta sekä kaukokartoitusdatan laatua ja eheyttä voidaan seurata sekä laitteiden toimivuutta merkittävästi häiritsevät viat ja häiriöt havaita; ja

6) lukuun ottamatta Suomen viranomaisten lukuun suoritettavaa kuvaamista, käytössä olevia avaruusesineitä kuvataan vain asianomaisen avaruusesineen omistajan annettua siihen kirjallisen suostumuksen, joka on arkistoitava luotettavasti, jos kuvaamisen tuloksena voidaan saada dataa, joka esittää kyseisen avaruusesineen tarkkuudella, joka ylittää valtioneuvoston asetuksessa säädettyt raja-arvot.,

Avaruusesineiden kuvaamisen 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetuista raja-arvoista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Tarkempia säännöksiä satelliittikaukokartoitustoiminnan turvallisesta harjoittamisesta ja turvallisuuteen vaikuttavien laitteiden ja toimintojen vähimmäisvaatimuksista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

11 d §

Kaukokartoitusdatan luovuttaminen

Kaukokartoitusdataa saa luovuttaa vain kaukokartoitustoimijan tunnistamille ja tuntemille asiakkaille.

Kaukokartoitusdataa ei saa luovuttaa sotilaalliseen käyttöön Euroopan Unionin tai Yhdistyneiden Kansakuntien asevientikieltoon asettamaan maahan tai muuhun Euroopan Unionin tai Yhdistyneiden Kansakuntien asettamien pakotteiden vastaiseen käyttöön.

Kaukokartoitustoimijan on ilmoitettava viipymättä työ- ja elinkeinoministeriölle, jos sillä on syytä epäillä luovuttaneensa kaukokartoitusdataa 2 momentissa tarkoitettuihin tarkoituksiin tai se epäilee luovutuksen muuten vaarantavan kansallista turvallisuutta, Suomen kansainvälisten velvoitteiden noudattamista tai olevan ristiriidassa Suomen ulkoi- tai turvallisuuspolitiikan kanssa. Sama koskee

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tilanteita, joissa kaukokartoitustoimija havaitsee, että kaukokartoitusdataan on päässyt käsiksi henkilö, jolla ei siihen ole oikeutta.

Valmiuslaissa (1552/2011) tarkoitetuissa poikkeusoloissa kaukokartoitustoimijan on turvattava etuoikeus saada käyttöönsä kaukokartoitusdataa asianomaisille Suomen viranomaisille, kun nämä katsovat sen olevan tarpeen kansallisen turvallisuuden tai Suomen ulko- tai turvallisuuspoliittisten etujen suojaamiseksi. Tällaisessa tilanteessa kaukokartoitustoimijalla on oikeus saada korvaus viranomaisten etuoikeuden täyttämisestä.

Tarkempia säännöksiä satelliittikaukokartoitustoiminnan asiakkaista ja kaukokartoitusdatan käytön rajoituksista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

12 §

12 §

Tiedonantovelvollisuus

Tiedonantovelvollisuus

Toiminnanharjoittajan on viipymättä annettava työ- ja elinkeinoministeriölle tiedot muutoksista, jotka voivat vaikuttaa 5 §:n 2 momentissa säädettyihin luvan myöntämisen edellytyksiin tai luvan ehtoihin taikka avaruusesineiden rekisteriin merkittyihin tietoihin. Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava myös avaruusesineen omistussuhteiden muutoksista ja avaruustoiminnan lopettamisesta viipymättä.

Toiminnanharjoittajan on viipymättä annettava työ- ja elinkeinoministeriölle tiedot muutoksista, jotka voivat vaikuttaa 5 §:n 2 momentissa säädettyihin luvan myöntämisen edellytyksiin tai luvan ehtoihin taikka avaruusesineiden rekisteriin merkittyihin tietoihin. Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava myös avaruusesineen omistussuhteiden muutoksista ja avaruustoiminnan lopettamisesta viipymättä.

Sen lisäksi mitä kaukokartoitustoimijan ilmoitusvelvollisuudesta säädetään 11 d §:n 3 momentissa, kaukokartoitustoimijan on viipymättä annettava työ- ja elinkeinoministeriölle tiedot muutoksista, jotka voivat vaikuttaa 11 a §:n 2 momentissa säädettyihin luvan myöntämisen edellytyksiin tai luvan ehtoihin. Kaukokartoitustoimijan on ilmoitettava myös satelliittikaukokartoituksen lopettamisesta viipymättä.

Tarkempia säännöksiä annettavista tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Tarkempia säännöksiä tämän pykälän nojalla annettavista tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

13 §

13 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Luvan muuttaminen ja peruuttaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö voi muuttaa avaruustoiminnan harjoittamiseen myönnettyä lupaa tai peruuttaa luvan, jos:

1) lupahakemuksessa tai sen liitteissä on annettu virheellisiä tai puutteellisia tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet lupaharkintaan;

2) toiminnanharjoittaja ei enää täytä olennaisia 5 §:n 2 momentissa säädettyjä luvan myöntämisen edellytyksiä;

3) toiminnanharjoittaja on olennaisella tavalla laiminlyönyt tai rikkonut tässä laissa säädettyä velvollisuutta tai rajoitusta taikka luvan ehtoja; tai

4) luvan muuttaminen tai peruuttaminen on välttämätöntä Suomen kansainvälisten sitoumusten tai velvoitteiden vuoksi.

Ministeriön on ennen 1 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä asetettava toiminnanharjoittajalle määräaika korjata puute, virhe, rikkomus tai laiminlyönti.

Ministeriö voi asettaa luvan muuttamista tai peruuttamista koskevassa päätöksessään tarpeellisia ehtoja avaruustoiminnan turvallisuudesta jatkamisesta tai lopettamisesta. Peruuttaessaan luvan ministeriö voi myös määrätä, että toiminnanharjoittajan on siirrettävä avaruustoiminta toisen toiminnanharjoittajan jatkettavaksi.

Luvan muuttaminen ja peruuttaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö voi muuttaa avaruustoiminnan *tai satelliittikaukokartoituksen* harjoittamiseen myönnettyä lupaa tai peruuttaa luvan, jos:

1) lupahakemuksessa tai sen liitteissä on annettu virheellisiä tai puutteellisia tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet lupaharkintaan;

2) toiminnanharjoittaja *tai kaukokartoitus-toimija* ei enää täytä olennaisia 5 §:n 2 momentissa *tai 11 a §:n 2 momentissa* säädettyjä luvan myöntämisen edellytyksiä;

3) toiminnanharjoittaja *tai kaukokartoitus-toimija* on olennaisella tavalla laiminlyönyt tai rikkonut tässä laissa säädettyä velvollisuutta tai rajoitusta taikka luvan ehtoja; tai

4) luvan muuttaminen tai peruuttaminen on välttämätöntä Suomen kansainvälisten sitoumusten tai velvoitteiden vuoksi.

*Työ- ja elinkeinoministeriön on ennen 1 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä asetettava toiminnanharjoittajalle *tai kaukokartoitustoimijalle kohtuullinen* määräaika korjata puute, virhe, rikkomus tai laiminlyönti. *Satelliittikaukokartoitus on kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriön määräyksestä keskeytettävä välittömästi, jos se on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten etujen suojaamiseksi taikka Suomen kansainvälisten velvoitteiden noudattamiseksi. Lupa voidaan peruuttaa vain erityisen painavista syistä, jos luvan muuttaminen ei ole mahdollista tai jos luvan haltija ei kehotuksesta huolimatta ole sille asetetussa kohtuullisessa määräajassa korjannut puutetta, virhettä, rikkomusta tai laiminlyöntiä.**

*Työ- ja elinkeinoministeriö voi asettaa luvan muuttamista tai peruuttamista koskevassa päätöksessään tarpeellisia ehtoja avaruustoiminnan *tai satelliittikaukokartoituksen* turvallisuudesta jatkamisesta tai lopettamisesta. Peruuttaessaan luvan ministeriö voi myös määrätä, että toiminnanharjoittajan on siirrettävä avaruustoiminta toisen toiminnanharjoittajan jatkettavaksi.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

14 §

Valvonta

Valvonta

Työ- ja elinkeinoministeriö valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista.

Toiminnanharjoittajan on toimitettava vuosittain työ- ja elinkeinoministeriölle raportti harjoittamastaan avaruustoiminnasta.

Ministeriöllä on oikeus saada toiminnanharjoittajalta myös muut tarpeelliset tiedot valvontaa varten.

Tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitettujen raporttien sisällöstä ja valvontaa varten tarvittavista tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Työ- ja elinkeinoministeriö valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista.

Toiminnanharjoittajan on toimitettava vuosittain työ- ja elinkeinoministeriölle raportti harjoittamastaan avaruustoiminnasta.

Kaukokartoitustoimijan on toimitettava vuosittain työ- ja elinkeinoministeriölle raportti harjoittamastaan satelliittikaukokartoituksesta ja asiakkaistaan. Jos satelliittikaukokartoitus kuuluu avaruustoimintaan, jossa toiminnanharjoittaja ja kaukokartoitustoimija ovat sama henkilö, voi tämä sisällyttää satelliittikaukokartoitusta koskevan vuosiraportin avaruustoiminnan vuosiraporttiin.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus saada toiminnanharjoittajalta ja kaukokartoitustoimijalta myös muut tarpeelliset tiedot valvontaa varten.

Tarkempia säännöksiä 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen raporttien sisällöstä sekä valvontaa varten tarvittavista tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

15 §

15 §

Tarkastusoikeus

Tarkastusoikeus

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus suorittaa 14 §:n mukaisessa valvonnassa tarpeellisia toiminnanharjoittajan avaruustoimintaan ja avaruusesineeseen kohdistuvia tarkastuksia. Ministeriöllä on oikeus teettää tarkastus riippumattomalla asiantuntijalla.

Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tämän pykälän mukaisia tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus suorittaa 14 §:n mukaisessa valvonnassa tarpeellisia toiminnanharjoittajan avaruustoimintaan ja avaruusesineeseen sekä kaukokartoitustoimijan satelliittikaukokartoitukseen ja siinä käytettyihin laitteisiin tai laitteistoon kohdistuvia tarkastuksia tai teettää tarkastukset toisella viranomaisella. Ministeriö voi teettää muun kuin Puolustusvoimien lukuun toteutetun toiminnan tarkastuksen myös riippumattomalla asiantuntijalla. Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tämän pykälän mukaisia tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Voimassa oleva laki

Tarkastusta suorittavalla virkamiehellä tai riippumattomalla asiantuntijalla on oikeus päästä tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa toiminnanharjoittajan hallinnassa tai käytössä oleviin avaruustoiminnan harjoittamiseen käytettäviin tai käytettyihin tiloihin ja muille alueille, joilla on merkitystä avaruustoiminnan valvonnassa, sekä saada tutkittavakseen valvontatehtävän kannalta tarpeelliset asiakirjat ja tiedot sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään. *Tarkastusta ei saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa.*

Tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

17 §

Lausunnot

Työ- ja elinkeinoministeriö voi pyytää 5 §:ssä, 8 §:n 2 momentissa ja 11 §:ssä tarkoitettuja tehtäviään suorittaessaan tarpeellisia lausuntoja muilta viranomaisilta ja erityistä asiantuntemusta edustavilta riippumattomilta asiantuntijoilta. Ministeriö voi pyytää lausuntoja myös arvioidessaan edellytyksiä luvan muuttamiselle tai peruuttamiselle 13 §:n nojalla tai suorittaessaan 14 §:ssä tarkoitettua valvontaa.

Ehdotus

Tarkastusta suorittavalla virkamiehellä ja riippumattomalla asiantuntijalla on oikeus päästä tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa toiminnanharjoittajan tai kaukokartoitustoimijan hallinnassa tai käytössä oleviin avaruustoiminnan tai satelliittikaukokartoituksen harjoittamiseen käytettäviin tai käytettyihin tiloihin ja muille alueille, joihin pääsy on välttämätöntä avaruustoiminnan tai satelliittikaukokartoituksen valvonnassa, sekä saada tutkittavakseen valvontatehtävän kannalta välttämättömät asiakirjat ja tiedot sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään.

Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tilassa tarkastuksen saa tehdä ainoastaan tilanteissa, joissa on olemassa perusteltu ja yksilöity syy epäillä tätä lakia rikotun tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena 21 §:ssä säädetty seuraamusmaksu tai rikoslain (39/1889) säädetty rangaistus, ja joissa pääsy pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyyn tilaan on asian selvittämiseksi välttämätöntä. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tilassa tarkastuksen saa suorittaa vain viranomainen.

Tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

17 §

Lausunnot

Työ- ja elinkeinoministeriön on 5 §:ssä, 8 §:n 2 momentissa sekä 11 § ja 11 a §:ssä tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan sekä toiminnanharjoittajan tai kaukokartoitustoimijan luotettavuuden arvioimiseksi 17 a §:ssä tarkoitettulla tavalla pyydettävä lausuntoja muilta viranomaisilta, jollei lausunnon pyytäminen ole ilmeisen tarpeetonta. Ministeriö voi pyytää lausuntoja myös arvioidessaan edellytyksiä luvan muuttamiselle tai peruuttamiselle 13 §:n nojalla tai suorittaessaan 14 §:ssä tarkoitettua valvontaa. *Työ- ja elinkeinoministeriö voi pyytää lausuntoja myös erityistä asiantuntemusta edustavilta riippumattomilta asiantuntijoilta.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 a §

Luotettavuuden arviointi

Tämän lain 5 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua toiminnanharjoittajan luotettavuutta sekä 11 a §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua kaukokartoitustoimijan luotettavuutta arvioidaan tässä pykälässä säädetyin tavoin. Jos toiminnanharjoittaja tai kaukokartoitustoimija on oikeushenkilö, edellytys luotettavuudesta koskee myös toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa. Vaatimus luotettavuudesta koskee myös avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta harjoittavan oikeushenkilön omistajia, joilla on vähintään 10 prosentin omistusosuus tai äänivalta yrityksessä.

Henkilöä ei pidetä luotettavana, jos:

1) hän on viiden arviota edeltäneen vuoden aikana tuomittu rangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta;

2) hänen on muutoin asemansa tai toimintansa perusteella katsottava olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa yhteensopivalla tavalla;

3) häntä koskevia liiketoimintakieltoja on merkitty viranomaisen rekisteriin tai luottotietorekisteriin tai

4) hän on konkurssissa taikka ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan ja voidaan katsoa, että tämä altistaa hänet hyväksikäytölle, painostukselle, lahjomiselle tai muulle epäasialliselle vaikuttamiselle tai on muutoin omiaan vaarantamaan hänen mahdollisuuksiaan tai kykyään huolehtia tämän lain tai sen nojalla annetun luvan tai luvan ehtojen mukaisista velvollisuuksistaan riippumattomasti ja muutoinkin luotettavasti.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Toimivaltaisen viranomaisen on luonnollisen henkilön luotettavuuden arvioinnin lopputulosta harkitessaan otettava erityisesti huomioon henkilön toiminnan tai taustojen merkittävyys koko toiminnanharjoittajan tai kaukokartoitustoimijan kannalta suhteessa avaruustoiminnan tai satelliittikaukokartoituksen harjoittamiseen. Luotettavuuden arviointi perustuu kokonaisarviointiin, jossa on otettava huomioon henkilön asema ja määräysvalta avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta harjoittavassa yhteisössä.

Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi selvitykseksi on hyväksyttävä rikosrekisterilain (770/1993) nojalla saatavat tiedot ja ulkomaisen henkilön osalta tämän alkuperämaan tai sijoittautumismaan toimivaltaisen viranomaisen antama ote rikosrekisteristä. Rikosrekisteriote ei saa olla kuutta kuukautta vanhempi. Jollei ulkomaisen henkilön sijoittautumismaassa anneta edellä tarkoitettua otetta tai todistusta, niiden sijasta näytöksi on hyväksyttävä henkilön sijoittautumismaan lainsäädännön mukainen valahtoinen tai vakuuksella vahvistettu ilmoitus.

Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu määräaika on laskettava tuomion lainvoimaiseksi tulosta hakemuksen vastaanottohetkeen.

18 §

18 §

*Viranomaisen tiedonsaantioikeus**Viranomaisen tiedonsaantioikeus*

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada muilta viranomaisilta tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömiä tietoja toiminnanharjoittajaa koskevista seikoista.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on salassapitosäännösten ja muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada muilta viranomaisilta tässä laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömiä tietoja toiminnanharjoittajaa ja kaukokartoitustoimijaa koskevista seikoista.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta maksettua tässä laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot toiminnanharjoittajasta ja kaukokartoitustoimijasta sekä näiden hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenistä ja varajäsenistä, toimitusjohtajasta

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ja tämän sijaisesta, vastuunalaisista yhtiömiehistä sekä muista ylimpään johtoon kuuluvista. Oikeus saada tietoja koskee myös sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitetun sakkorekisterin tietoja.

19 §

19 §

Uhkasakko

Uhkasakko

Työ- ja elinkeinoministeriö voi tehostaa 13 §:n 3 momentin nojalla antamaansa määräystä uhkasakolla.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi tehostaa 13 §:n 2 ja 3 momentin nojalla antamaansa määräystä uhkasakolla.

20 §

20 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Työ- ja elinkeinoministeriön tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Muutoksenhaussa uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista koskevaan päätökseen sovelletaan kuitenkin, mitä uhkasakolaissa (1113/1990) säädetään.

21 §

21 §

Rangaistussäännökset

Seuraamusmaksu

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

Työ- ja elinkeinoministeriö voi määrätä seuraamusmaksun sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta:

1) harjoittaa avaruustoimintaa ilman 5 §:ssä tarkoitettua lupaa tai 11 §:ssä tarkoitettua hyväksyntää,

1) harjoittaa avaruustoimintaa ilman 5 §:ssä tarkoitettua lupaa;

2) siirtää avaruusesinettä tai avaruustoimintaa koskevan tosiasiallisen määräysvallan toiselle toiminnanharjoittajalle tai omistajalle ilman 11 §:ssä tarkoitettua hyväksyntää taikka

2) siirtää avaruusesinettä tai avaruustoimintaa koskevan tosiasiallisen määräysvallan toiselle toiminnanharjoittajalle tai omistajalle ilman 11 §:ssä tarkoitettua hyväksyntää;

3) avaruustoiminnassa laiminlyö 8 §:ssä säädetyn velvollisuuden ottaa vakuutus;

4) harjoittaa satelliittikaukokartoitusta ilman 11 a §:ssä tarkoitettua lupaa; tai

Voimassa oleva laki

3) laiminlyö 8 §:ssä säädetyn velvollisuuden ottaa vakuutus taikka 12 §:ssä tai 14 §:n 2 momentissa tarkoitetun tiedonantovelvollisuuden,

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen eikä siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, **avaruustoimintarikkomuksesta** sakkoon.

Rangaistus rekisterimerkintärikoksesta säädetään rikoslain 16 luvun 7 §:ssä ja rangaistus väärän todistuksen antamisesta viranomaiselle 16 luvun 8 §:ssä.

Ehdotus

5) laiminlyö 11 d §:n 3 momentissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden tai 12 §:ssä tai 14 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetun tiedonantovelvollisuuden.

Oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään 500 000 euroa, kuitenkin enintään neljä prosenttia oikeushenkilön edellisen vuoden tilikauden liikevaihdosta. Luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään neljä prosenttia hänen rikkomuksen päättymistä edeltäneenä vuonna toimitetun verotuksen mukaisista tuloistaan, kuitenkin enintään 50 000 euroa.

Seuraamusmaksun suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon:

1) rikkomuksen laatu, laajuus, vahingollisuus, kestoaika ja toistuvuus;

2) rikkomuksella saavutettu hyöty, jos tämä tieto on saatavilla;

3) toiminnanharjoittajan toimet vahingon lieventämiseksi tai korjaamiseksi; ja

4) toiminnanharjoittajan taloudellinen asema.

Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

Seuraamusmaksua ei määrätä, jos menettelyä on pidettävä vähäisenä tai jos maksun määrääminen on menettelyn laatu, toistuvuus, suunnitelmallisuus ja muut olosuhteet huomioon ottaen kohtuutonta. Seuraamusmaksu voidaan jättää määräämättä, jos toiminnanharjoittaja on ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin menettelyn korjaamiseksi välittömästi sen havaitsemisen jälkeen eikä menettely ole vakava tai toistuva. Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos teosta on kulunut yli viisi vuotta.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Sille, jolle on määrätty seuraamusmaksu, ei saa samasta teosta tuomita tuomioistuimessa rangaistusta.

Seuraamusmaksu vanhenee viiden vuoden kuluttua lainvoiman saaneen ratkaisun antamisesta. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002).

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa aloitettua satelliittikaukokartoitusta voidaan jatkaa ilman 11 a §:ssä tarkoitettua lupaa kahdentoista kuukauden ajan lain voimaantulopäivästä lukien.

3.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1:n § 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 714/2022 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuitintar-

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuitintar-

Voimassa oleva laki

joamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, kasvinterveyslain (1110/2019) 26 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (1277/2019) 15 §:ssä tarkoitettu tuontivalvonnan seuraamusmaksu, tieliikennelain (729/2018) 161 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, ajokorttilain (386/2011) 93 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, vesiliikennelain (782/2019) 122 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 268 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, ajoneuvolain (82/2021) 195 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu ja 189–192 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, rehulain (1263/2020) 51 §:ssä tarkoitettu rehuvalvonnan seuraamusmaksu, elintarvikelain (297/2021) 67 §:ssä tarkoitettu elintarvikkevalvonnan seuraamusmaksu, eläintautilain (76/2021) 94 a §:ssä tarkoitettu eläintautivalvonnan seuraamusmaksu, eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain (1069/2021) 36 §:ssä tarkoitettu eläinten tunnistamis- ja rekisteröintivalvonnan seuraamusmaksu ja 37 §:ssä tarkoitettu eläimen tunnistusasiakirjan mukana pitämistä ja esittämistä koskevan velvollisuuden rikkomisesta määrättävä liikennevirhemaksu, luonnonmukaisesta tuotannosta annetun lain (1330/2021) 38 §:ssä tarkoitettu luomuvalvonnan seuraamusmaksu, jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (265/2022) 8 ja 9 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu ja lannoitelain (711/2022) 37 §:ssä tarkoitettu lannoitevalvonnan seuraamusmaksu.

Ehdotus

joamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, kasvinterveyslain (1110/2019) 26 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (1277/2019) 15 §:ssä tarkoitettu tuontivalvonnan seuraamusmaksu, tieliikennelain (729/2018) 161 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, ajokorttilain (386/2011) 93 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, vesiliikennelain (782/2019) 122 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 268 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu, ajoneuvolain (82/2021) 195 §:ssä tarkoitettu liikennevirhemaksu ja 189–192 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, rehulain (1263/2020) 51 §:ssä tarkoitettu rehuvalvonnan seuraamusmaksu, elintarvikelain (297/2021) 67 §:ssä tarkoitettu elintarvikkevalvonnan seuraamusmaksu, eläintautilain (76/2021) 94 a §:ssä tarkoitettu eläintautivalvonnan seuraamusmaksu, eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain (1069/2021) 36 §:ssä tarkoitettu eläinten tunnistamis- ja rekisteröintivalvonnan seuraamusmaksu ja 37 §:ssä tarkoitettu eläimen tunnistusasiakirjan mukana pitämistä ja esittämistä koskevan velvollisuuden rikkomisesta määrättävä liikennevirhemaksu, luonnonmukaisesta tuotannosta annetun lain (1330/2021) 38 §:ssä tarkoitettu luomuvalvonnan seuraamusmaksu, jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (265/2022) 8 ja 9 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, lannoitelain (711/2022) 37 §:ssä tarkoitettu lannoitevalvonnan seuraamusmaksu ja avaruustoiminnasta annetun lain (63/2018) 21 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

HE 113/2022 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..